

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΙΑΤΡΙΚΗ

Σχεδιασμός και ανάπτυξη Διαδικτυακού Ιστοτόπου
Λαογραφικών στοιχείων για τον Νομό Φθιώτιδας

Κακιώρης Μάρκος
A.M.: M012016113

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Επιβλέπων
Λουκόπουλος Αθανάσιος

Λαμία, 2021

UNIVERSITY OF THESSALY

SCHOOL OF SCIENCE

INFORMATICS AND COMPUTATIONAL BIOMEDICINE

**Website Design and Development Folklore data for the
Prefecture of Fthiotida**

Kakioris Markos

A.M.: M012016113

Master thesis

Supervisor

Loukopoulos Athanasios

Lamia, 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΙΑΤΡΙΚΗ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (Τ.Π.Ε.) ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Σχεδιασμός και ανάπτυξη Διαδικτυακού Ιστοτόπου
Λαογραφικών στοιχείων για τον Νομό Φθιώτιδας

Κακιώρης Μάρκος
A.M.: M012016113

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων
Λουκόπουλος Αθανάσιος

Λαμία, 2021

«Υπεύθυνη Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, και γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα και ενυπογράφως ότι η παρούσα εργασία με τίτλο [«τίτλος εργασίας»] αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές από τις οποίες χρησιμοποίησα δεδομένα, ιδέες, φράσεις, προτάσεις ή λέξεις, είτε επακριβώς (όπως υπάρχουν στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε με παράφραση, έχουν δηλωθεί κατάλληλα και ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Αναλαμβάνω πλήρως, ατομικά και προσωπικά, όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναται να προκύψουν στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής.

Ο ΔΗΛΩΝ

ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ

Ημερομηνία

Υπογραφή

**Σχεδιασμός και ανάπτυξη Διαδικτυακού Ιστοτόπου
Λαογραφικών στοιχείων για τον Νομό Φθιώτιδας**

Κακιώρης Μάρκος

Τριμελής Επιτροπή:

Λουκόπουλος Αθανάσιος (επιβλέπων)

Δαδαλίου Αντώνιος,

Τζιρίτας Νικόλαος,

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της.

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου αξιότιμο κ. Λουκόπουλο Αθανάσιο, για την εμπιστοσύνη του αναθέτοντάς μου το συγκεκριμένο θέμα, την πολύτιμη καθοδήγησή του και την άψογη συνεργασία που είχαμε.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τους κυρίους Δαδαλιάρη Αντώνιο και Τζιρίτα Νικόλαο για την πολύτιμη συμβολή τους στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, ως μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου για τη στήριξη και συμπαράστασή της, τα παιδιά μου για την υπομονή τους και τους γονείς μου για την ενθάρρυνσή τους όλα αυτά τα χρόνια της ζωής μου, αλλά και των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη σύγχρονη εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης, ο σχεδιασμός και η διαχείριση ιστοτόπων συνιστά πλέον ένα καθημερινό φαινόμενο. Ειδικότερα, η δημιουργία της συγκεκριμένης ιστοσελίδας βασίστηκε στην υιοθέτηση συγκεκριμένων βημάτων. Αρχικά, έγινε η επιλογή του συστήματος διαχείρισης περιεχομένου ανοιχτού κώδικα WordPress και, στη συνέχεια, του ονόματος χώρου (domain name) και της υπηρεσίας φιλοξενίας (hosting provider). Στην εργασία παρουσιάζεται ενδελεχώς ο τρόπος εγκατάστασης του WordPress, τόσο σε τοπικό επίπεδο (localhost), όσο και σε επόμενο στάδιο στον διακομιστή (webserver). Μετά τη περιγραφή του διαχειριστικού περιβάλλοντος του WordPress, γίνεται και παράθεση των εργαλείων που αναπτύχθηκε ο ιστότοπός μας καθώς και εργαλείων που επιτυγχάνουν την ασφάλεια του ιστότοπου (SSL Certificate).

Ο ιστότοπος επικεντρώνεται στην παρουσίαση της Λαογραφίας στον Νομό Φθιώτιδας. Αφού γίνει η περιγραφή του αντικείμενου της επιστήμης της Λαογραφίας και η σύνδεσή του με τη σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικότερα λαογραφικά στοιχεία του Νομού, με επίκεντρο τους χορούς, τα τραγούδια και τα έθιμά του. Η πολυμορφία και η διαχρονικότητα του λαογραφικού υλικού αναδεικνύει τη σημασία της περιοχής στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό «γίγνεσθαι».

Λέξεις – κλειδιά: Ιστότοπος, CMS, WordPress, λογισμικό, Λαογραφία, Φθιώτιδα.

ABSTRACT

In the modern age of rapid technological development, website design and management is now a daily occurrence. In particular, the creation of this website was based on the adoption of specific steps. First, the "WordPress" open source content management system was selected, followed by the "Domain Name" and the hosting provider. This thesis thoroughly presents how to install WordPress, both locally (localhost) and in the next step on the webserver. After the description of the administrative environment of WordPress, the tools that achieve the security of the site are listed (SSL Certificate).

The website focuses on the presentation of Folklore in the Prefecture of Fthiotida. After the description of the object of the science of Folklore and its connection with the modern technological reality, the most characteristic folklore elements of the Prefecture are presented, focusing on its dances, songs and customs. The diversity and timelessness of the folklore material highlights the importance of the region in the wider social and cultural "becoming".

Keywords: Website, CMS, WordPress, software, Folklore, Fthiotida

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Γενικά	1
Σκοπός και στόχοι της εργασίας	1
Δομή της εργασίας	1
ΜΕΡΟΣ Ι.....	3
1. ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ - ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	3
1.1 Κατηγοριοποίηση ιστοτόπων.....	3
1.1.1 Στατικός ιστοτόπος.....	3
1.1.2 Δυναμικός ιστοτόπος	3
1.1.3 Διαφορές μεταξύ στατικών και δυναμικών ιστοτόπων	4
1.1.4 Επιλογή μεταξύ δυναμικού και στατικού ιστοτόπου	6
1.2. Τεχνολογίες υλοποίησης ιστοσελίδων.....	6
1.2.1 Εισαγωγή στο Δυναμικό Περιεχόμενο Ιστού	7
1.2.2 HTTP και HTML: Βασικά στοιχεία του Berners-Lee.....	7
1.2.3 Τα οφέλη των PHP, MySQL, JavaScript και CSS.....	8
1.2.4 Χρησιμοποιώντας PHP	8
1.2.5 Χρήση της MySQL.....	8
1.2.6 Χρησιμοποιώντας τη JavaScript	10
1.2.7 Χρησιμοποιώντας CSS	10
1.2.8 Τοποθετώντας τα όλα μαζί	11
2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ(Content Management System)	12
2.1 Τι είναι περιεχόμενο	12
2.2 Τι είναι διαχείριση περιεχομένου	13
2.3 Τι είναι το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS)	13
2.4 Η Δομή ενός CMS	13
2.5 Κατηγορίες Συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου	15
2.5.1 Εμπορικά Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου	15
2.5.2 Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου Ανοιχτού Κώδικα	17
2.6 Τα πιο δημοφιλή CMS	19
2.6.1 WordPress	19
2.6.2 Joomla	20
2.6.3 Drupal	21
2.7 Κριτήρια επιλογής του κατάλληλου CMS	21

2.8 Σύγκριση WordPress, Joomla, Drupal	23
3. WordPress.....	26
3.1 Τι είναι το WordPress.....	26
3.2 Ιστορία του WordPress.....	26
3.3 Γιατί επιλέγουμε το WordPress	30
3.4 Ιδιότητες του WordPress.....	30
3.5 Η Αρχιτεκτονική του WordPress.....	31
3.6 Η δομή των αρχείων του WordPress	32
3.7 Η δομή της βάσης δεδομένων του WordPress	40
3.8 Ρόλοι χρηστών στο WordPress.....	47
3.9 Ροή εργασίας ενός αιτήματος WordPress	48
3.10 Διαφορές των WordPress.com και WordPress.org.....	48
4. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ.....	50
4.1 Εγκατάσταση του WordPress τοπικά στον υπολογιστή μας.....	50
4.2 Επιλογή και κατοχύρωση domain name	59
4.3 Επιλογή hosting provider	59
4.4 Εγκατάσταση WordPress στο webserver	61
4.5. Το Διαχειριστικό Περιβάλλον του Wordpress	77
4.5.1 Πρόσβαση στον Πίνακα ελέγχου διαχειριστή WordPress (dashboard)	77
4.5.2 Αλλαγή θέματος	82
4.5.3 Τα πρόσθετα (plugins).....	84
4.5.4 Άρθρα (Posts)	85
4.5.5 Σελίδες (Pages)	85
4.5.6 Δημιουργία μενού	89
4.5.7 Δημιουργία slider	93
4.5.8 Μικροεφαρμογές - Προσαρμογή Υποσέλιδου (footer), Κεφαλίδας (header)	95
4.5.9 Προσαρμογή Θέματος.....	98
4.5.10 Κώδικας CSS	100
5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ – ΑΣΦΑΛΕΙΑ.....	104
5.1 Δημιουργία e-mail.....	104
5.2 Εγκατάσταση SSL Πιστοποιητικού (SSL Certificate)	106
5.3 Αλλαγή προθέματος στους πίνακες της βάσης δεδομένων	115
5.4 Αλλαγή του URL εισόδου στο διαχειριστικό	119
ΜΕΡΟΣ II	121
6. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	121
6.1 Λαογραφία εισαγωγή.....	121
6.2 Η Λαογραφία στο διαδίκτυο	121

6.3 Λαογραφία στη Φθιώτιδα.....	122
7. ΧΟΡΟΙ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ.....	123
7.1 Τσάμικος χορός	123
7.2 Χορός Συρτός.....	124
7.3 Χορός Συρτός στα Τρία.....	124
7.4 Χορός Καγκέλι	125
7.5 Τοπικοί χοροί.....	125
7.5.1 Απάν' Χορός Πελασγίας (Δίπατος)	125
7.5.2 Χοροί του Νέου Μοναστηρίου	126
7.5.3 Χοροί των Σαρακατσάνων της Φθιώτιδας	128
7.5.4 Χοροί της Υπάτης.....	129
8. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ.....	131
8.1 Ιστορικά Τραγούδια	131
8.1.1 Του Διάκου ή Ο θάνατος του Διάκου	131
8.1.2 Σίντας εθεμελιώνανε	132
8.1.3 Οι Αρβανίτες στο Δαδί	133
8.1.4 Της Μικράς Ασίας.....	133
8.1.5 Τρεις καλογέροι Κρητικοί.....	133
8.1.6 Τ' έχεις καημένε Παρνασσέ.....	134
8.1.7 Ζερβός Χορός.....	134
8.1.8 Ποια μάνα έχει δυο παιδιά	135
8.2 Κλέφτικα Τραγούδια	136
8.2.1 Να 'μουν το Μάη μπιστικός	136
8.2.2 Του Διάκου (Ορέ τι καπετάνιος είσαι συ)	136
8.2.3 Του Κίτσου.....	136
8.2.4 Του Ανδρίτζου	137
8.2.5 Του Δρόσου	138
8.2.6 Του Ζαχαράκη.....	138
8.2.7 Ο Κατσούδας	139
8.2.8 Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται.....	140
8.3 Ο Άνθρωπος και η Φύση	140
8.3.1 Χειμώνας κι ο χινόπωρος	140
8.3.2 Κάτω στον Άγιο Θόδωρο	140
8.3.3 Χηλιδονάκι μου γουργό - «Απάν' χορός» Πελασγίας	141
8.3.4 Τώρα είν' ο Μάης κι η άνοιξη	141
8.3.5 Στον Πύργο και στο Γρεβενό	141
8.3.6 Συντάς εβγήκε ο βασιλιάς.....	142

8.4 Τα Αποκριάτικα.....	143
8.4.1 Καλόμοιρος Καλότυχος	143
8.4.2 Ρηνούλαμ' κάτσε φρόνιμα	143
8.4.3 Ο Γιάννης άφησε την κλεψιά	143
8.4.4 Πέντε χιλιάδες πρόβατα.....	144
8.4.5 Δευτέρα μέρα κίνησε Ρηγόπουλο από την πόλη.....	144
8.4.6 Της Καθαράς Δευτέρας	144
9. ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ.....	146
9.1 Έθιμα του 12ημέρου	146
9.1.1 Έθιμα Χριστουγέννων.....	146
9.1.2 Έθιμα της Πρωτοχρονιάς.....	146
9.1.3 Τα Έθιμα των Φωτων	148
9.2 Έθιμα της Αποκριάς στη Φθιώτιδα	149
9.2.1 Αποκριά στη Λαμία	149
9.2.2 Αποκριάτικες εκδηλώσεις στην Αμφίκλεια.....	149
9.2.3 Απόκριες στο Δήμο Μακρακώμης	150
9.2.4 Αποκριάτικες εκδηλώσεις στον Δήμο Στυλίδας.....	150
9.3 Πάσχα στη Φθιώτιδα.....	150
9.3.1 Πασχαλινά έθιμα στην Υπάτη	151
9.3.2 Πελασγίας – Απάν' Χορός Δίπατος	151
9.4 Μεγάλες Γιορτές - Πανηγύρια - Αξιόλογες Εκδηλώσεις	152
9.4.1 Γιορτές της Άνοιξης	152
9.4.2 Γιορτές του Καλοκαιριού.....	153
9.4.3 Γιορτές του Φθινοπώρου και του Χειμώνα	155
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	157
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	158

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

Το αντικείμενο της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι η κατασκευή μιας δυναμικής ιστοσελίδας η οποία θα προβάλει τη λαογραφία της Φθιώτιδας. Για την υλοποίηση και την κατασκευή του ιστότοπου χρησιμοποιήσαμε την πλατφόρμα του WordPress που αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (Content Management System). Ο ιστότοπος φιλοξενείται στη διεύθυνση <https://fthiotiki-laografia.eu>

Σκοπός και στόχοι της εργασίας

Βασικός και κυρίαρχος στόχος της διπλωματικής μου εργασίας είναι η δημιουργία ενός εύχρηστου και φιλικού ιστότοπου προς τους χρήστες που τον επισκέπτονται. Επιδιώξή μου είναι οι χρήστες όταν επισκέπτονται τον ιστότοπο, να βρίσκουν πληροφορίες για τη λαογραφία της Φθιώτιδας.

Παράλληλα σκοπός της εργασίας είναι η κατανόηση των Συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου με τις δυνατότητες που μας παρέχουν και την ευελιξία σε χρήστες που δεν είναι σε μέγιστο βαθμό εξοικειωμένοι με τον προγραμματισμό στο διαδίκτυο. Στόχος είναι ο αναγνώστης της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, να καταλάβει τον τρόπο που λειτουργούν τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου και πιο συγκεκριμένα τον τρόπο λειτουργίας και χρήσης του WordPress.

Δομή της εργασίας

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη, το Μέρος Ι και το Μέρος ΙΙ. Στο Μέρος Ι που περιλαμβάνονται τα κεφάλαια 1 έως 5 περιγράφουμε τις τεχνολογίες που υπάρχουν και αυτές που χρησιμοποιούμε προκειμένου να δημιουργήσουμε τον ιστότοπό μας. Πιο συγκεκριμένα:

Στο κεφάλαιο 1 περιγράφονται οι διαφορές μεταξύ στατικών και δυναμικών ιστοτόπων καθώς οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση τους όπως HTML, CSS, PHP, Javascript.

Στο 2^ο κεφάλαιο περιγράφονται αναλυτικά τι είναι τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (Content Management Systems - CMS) και ποιος είναι ο τρόπος λειτουργίας τους. Επίσης παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από τη χρήση τόσο των εμπορικών Συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου όσο και αυτών του ανοιχτού κώδικα που προσφέρονται ελεύθερα. Τέλος γίνεται μια παρουσίαση του τρόπου λειτουργίας και της δομής των τριών δημοφιλέστερων CMS όπως είναι το WordPress, το Drupal και το Joomla καθώς και μια σύγκριση μεταξύ τους με βάση τα κυριότερα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα και τεχνικές λειτουργίες.

Στο 3^ο κεφάλαιο περιγράφεται με αναλυτικό τρόπο το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου με το οποίο υλοποιήσαμε την κατασκευή του ιστοτόπου μας δηλαδή του WordPress. Παρουσιάζουμε την εξέλιξη του από τη στιγμή που δημιουργήθηκε μέχρι σήμερα, τις ιδιότητές του και τα βασικά του χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Περιγράφουμε με αναλυτικό τρόπο την αρχιτεκτονική και τη δομή των αρχείων και φακέλων του καθώς και της βάσης δεδομένων του.

Στο 4^ο κεφάλαιο αναλύουμε τον τρόπο υλοποίησης της ιστοσελίδας μας. Περιγράφουμε όλη την πορεία που ακολουθήσαμε για την κατασκευή του ιστοτόπου μας. Την επιλογή του domain name καθώς και του hosting provider, καθώς και τον τρόπο εγκατάστασης του WordPress τόσο σε τοπικό επίπεδο (localhost) όσο και σε επόμενο στάδιο στο webserver που επιλέξαμε. Στη συνέχεια περιγράφεται το διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress καθώς και τα βήματα που ακολουθήσαμε για την υλοποίηση της ιστοσελίδας μας.

Στο 5^ο κεφάλαιο παραθέτουμε διαχειριστικά εργαλεία και τρόπους που μπορούμε να κάνουμε την ιστοσελίδα μας πιο ασφαλή.

Το Μέρος II αποτελείται από τα κεφάλαια 6 έως 9 και περιλαμβάνει τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία της ιστοσελίδας. Συγκεκριμένα:

Στο κεφάλαιο 6 περιγράφεται το αντικείμενο της επιστήμης της Λαογραφίας. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση λαογραφίας και διαδικτύου και στη χρησιμότητα ενός ιστολογίου ως μέσου για την καταγραφή και προώθηση της παράδοσης. Επίσης γίνεται μια εισαγωγή στη λαογραφία της Φθιώτιδας, στα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν, όπως είναι οι χοροί της, τα τραγούδια, καθώς και τα πιο σημαντικά εορταστικά έθιμα της Φθιώτιδας.

Στο κεφάλαιο 7 γίνεται αναλυτική παρουσίαση όλων των παραδοσιακών χορών που χρησιμοποιούνται σε όλες της κοινωνικές εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται χοροί που είναι δημοφιλείς σε όλη την ηπειρώτικη Ελλάδα, αλλά και τοπικοί μοναδικοί χοροί της Φθιώτιδας.

Στο κεφάλαιο 8 γίνεται αντιπροσωπευτική παρουσίαση των πιο σημαντικών τραγουδιών της Φθιώτιδας. Κατατάσσονται σε Ιστορικά, με αναφορά σε σημαντικά γεγονότα της Ιστορίας, σε Κλέφτικα, τα οποία αναφέρονται στη ζωή και στον αγώνα των κλεφτών – αρματολών κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας και της επανάστασης του 1821, καθώς, επίσης, σε τραγούδια που αναφέρονται στη διαχρονική σχέση του ανθρώπου με τη φύση και, τέλος, στα τραγούδια της Αποκριάς, που αποτελούν ιδιαίτερο δείγμα πνευματικότητας και σκωπτικής διάθεσης από τον δημιουργό τους, που είναι ο ανώνυμος λαός.

Στο κεφάλαιο 9 παρουσιάζονται τα σημαντικότερα έθιμα και γιορτές, μαζί με τα λαϊκά δρώμενα που τις συντροφεύουν. Πολλά από αυτά έχουν τις ρίζες τους στα χρόνια της αρχαιότητας, γεγονός που αποδεικνύει την πολιτιστική συνέχεια μέσα στους αιώνες.

ΜΕΡΟΣ Ι

1. ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ - ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1.1 Κατηγοριοποίηση ιστοτόπων

Δικτυακός τόπος

Ο ιστοτόπος είναι μια συλλογή σχετικών ιστοσελίδων που ενδέχεται να περιέχουν κείμενο, εικόνες, ήχο και βίντεο. Η πρώτη σελίδα ενός ιστοτόπου ονομάζεται αρχική σελίδα. Κάθε ιστοτόπος έχει συγκεκριμένη διεύθυνση διαδικτύου (URL) που πρέπει να εισαγάγουμε στο πρόγραμμα περιήγησής για να αποκτήσουμε πρόσβαση σε αυτόν.

Ο ιστοτόπος φιλοξενείται σε έναν ή περισσότερους διακομιστές και είναι προσβάσιμος μεταβαίνοντας στην αρχική του σελίδα χρησιμοποιώντας ένα δίκτυο υπολογιστών. Η διαχείριση ενός ιστοτόπου γίνεται από τον κάτοχό του που μπορεί να είναι άτομο, εταιρεία ή οργανισμός.

Ένας ιστοτόπος μπορεί να είναι δύο τύπων:

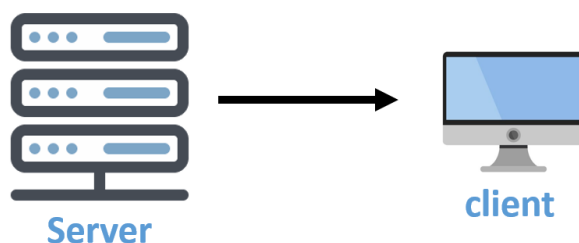
- Στατικός ιστοτόπος (στατική ιστοσελίδα – static website)
- Δυναμικός ιστοτόπος (δυναμική ιστοσελίδα – dynamic website)

1.1.1 Στατικός ιστοτόπος

Ο στατικός ιστοτόπος είναι ο βασικός τύπος ιστοτόπου που είναι εύκολο να δημιουργηθεί. Οι στατικές ιστοσελίδες είναι πολύ απλές. Δεν χρειαζόμαστε τη γνώση του προγραμματισμού Ιστού και του σχεδιασμού βάσης δεδομένων για να δημιουργήσουμε έναν στατικό ιστοτόπο. Οι ιστοσελίδες είναι γραμμένες σε γλώσσες όπως HTML, JavaScript, CSS, κλπ. Ο κώδικας που έχει γραφτεί για την υλοποίηση της ιστοσελίδας είναι σταθερός για κάθε σελίδα, με αποτέλεσμα οι πληροφορίες που περιέχονται στη σελίδα να μην αλλάζουν [1].

Στις στατικές ιστοσελίδες όταν ένας διακομιστής λαμβάνει ένα αίτημα για μια ιστοσελίδα, τότε ο διακομιστής στέλνει την απάντηση στον πελάτη χωρίς να κάνει καμία επιπλέον διαδικασία. Σαν αποτέλεσμα έχουμε αυτές οι ιστοσελίδες να εμφανίζονται μέσω ενός προγράμματος περιήγησης ιστού (browser). Σε στατικές ιστοσελίδες, οι σελίδες θα παραμείνουν ίδιες έως ότου κάποιος τις αλλάξει χειροκίνητα.

Στατικός ιστοτόπος

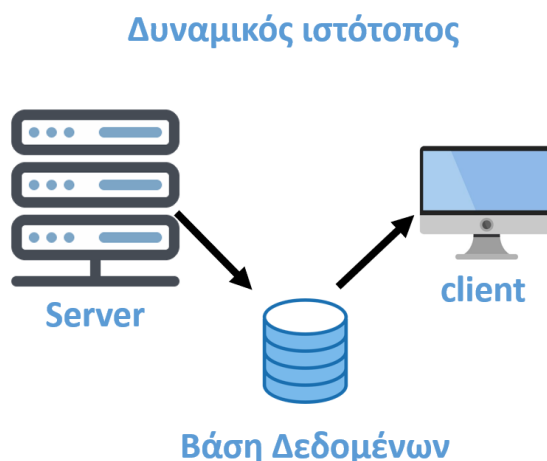
Εικόνα 1-1: Λειτουργία στατικού ιστοτόπου

1.1.2 Δυναμικός ιστοτόπος

Ο δυναμικός ιστοτόπος αποτελεί μια συλλογή δυναμικών ιστοσελίδων των οποίων το περιεχόμενο αλλάζει δυναμικά. Έχει πρόσβαση σε περιεχόμενο από μια βάση δεδομένων ή από ένα Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS). Επομένως, όταν αλλάζουμε ή ενημερώνουμε το

περιεχόμενο της βάσης δεδομένων, το περιεχόμενο του ιστότοπου τροποποιείται ή ενημερώνεται και αυτό [1].

Ο δυναμικός ιστότοπος χρησιμοποιεί δέσμες ενεργειών από πλευράς πελάτη ή διακομιστή ή και τα δύο για τη δημιουργία δυναμικού περιεχομένου. Το scripting από πλευράς πελάτη δημιουργεί περιεχόμενο στον υπολογιστή-πελάτη με βάση την είσοδο του χρήστη. Το πρόγραμμα περιήγησης ιστού κατεβάζει την ιστοσελίδα από το διακομιστή και επεξεργάζεται τον κώδικα εντός της σελίδας για την παροχή πληροφοριών στον χρήστη. Στο διακομιστή scripting, το λογισμικό εκτελείται στον διακομιστή και η επεξεργασία ολοκληρώνεται στο διακομιστή και στη συνέχεια αποστέλλονται απλές σελίδες στον χρήστη [2].

Εικόνα 1-2: Λειτουργία δυναμικού ιστοτόπου

1.1.3 Διαφορές μεταξύ στατικών και δυναμικών ιστοτόπων

Οι πιο βασικές διαφορές μεταξύ των δυο κατηγοριών ιστοτόπων είναι οι εξής:

Ευκολότερες ενημερώσεις σχεδιασμού

Οι δυναμικοί ιστότοποι προσφέρουν ευκολότερες ενημερώσεις σχεδιασμού, καθώς δεν χρειάζεται να κάνουμε αλλαγές σε κάθε σελίδα για να αλλάξουμε απλώς ένα κομμάτι πληροφοριών σε αυτές. Σε δυναμικούς ιστοτόπους, κάθε στοιχείο της σελίδας είναι διαφορετικό, επομένως, είναι πολύ πιο εύκολο να τροποποιήσουμε ένα συγκεκριμένο στοιχείο σε διαφορετικές σελίδες, ταυτόχρονα. Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι πρέπει να κάνουμε τροποποίηση στην ενότητα κεφαλίδας του ιστότοπού μας. Τότε θα πρέπει να τροποποιήσουμε μόνο τη σελίδα κεφαλίδας (που περιέχει τις πληροφορίες αυτής της σελίδας) και θα ενημερωθεί αυτόματα σε όλες τις άλλες σελίδες που έχουν αυτό το αρχείο.

Ωστόσο, στο στατικό ιστότοπο, όπως συζητήσαμε, θα πρέπει να κάνουμε τροποποιήσεις σε κάθε αρχείο για να τροποποιήσουμε την ενότητα κεφαλίδας του ιστοτόπου. Και αυτή η συνεχής επεξεργασία συνήθως οδηγεί σε σφάλματα και σφάλματα στον κώδικα [1].

Ταχύτητα φόρτωσης

Η φόρτωση και η περιήγηση στατικών ιστοτόπων είναι ταχύτερη από τις δυναμικές ιστοσελίδες. Αυτό συμβαίνει γιατί οι δυναμικοί ιστότοποι στέλνουν αιτήματα στον διακομιστή για την εμφάνιση του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης ιστοσελίδας που διαρκεί περίπου το 90% του συνολικού χρόνου φόρτωσης. Ωστόσο, οι στατικοί ιστότοποι δεν έχουν καμία σχέση με τον διακομιστή με αποτέλεσμα να φορτώνουν απευθείας στο πρόγραμμα περιήγησης του πελάτη χωρίς να επικοινωνούν με τον διακομιστή.

Χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες Ιστού

Οι στατικοί ιστότοποι υπήρχαν από την έναρξη του διαδικτύου. Αυτοί οι ιστότοποι δημιουργούνται χρησιμοποιώντας HTML και CSS, ενώ οι δυναμικοί ιστότοποι δημιουργούνται χρησιμοποιώντας διάφορες διαφορετικές γλώσσες προγραμματισμού όπως JSP, ASP, Perl, Python και PHP. Σήμερα, η πλειοψηφία των webmaster χρησιμοποιούν συστήματα διαχείρισης περιεχομένου για τη δημιουργία δυναμικών ιστοτόπων χωρίς να μπερδεύονται με καμία από τις γλώσσες προγραμματισμού.

Ευκολότερες ενημερώσεις περιεχομένου

Οι δυναμικοί ιστότοποι επιτρέπουν ευκολότερες ενημερώσεις περιεχομένου, καθώς όλα τα στοιχεία μιας σελίδας είναι ξεχωριστά και δεν εξαρτώνται το ένα από το άλλο. Στην πραγματικότητα, τα συστήματα διαχείρισης περιεχομένου όπως το WordPress, το Drupal κ.α., καθιστούν ακόμη πιο απλό για τους μη τεχνικούς webmasters να ενημερώνουν και να τροποποιούν όλο το περιεχόμενο της ιστοσελίδας χωρίς να χρειάζεται να ασχοληθούν σε βάθος με τη συγγραφή κώδικα. Ο webmaster δεν χρειάζεται να γνωρίζει HTML για τη δημιουργία μιας νέας σελίδας. Οι δυναμικοί ιστότοποι μας επιτρέπουν να εστιάζουμε στη δημιουργία περιεχομένου. Από την άλλη πλευρά, για να ενημερώσει το περιεχόμενο σε έναν στατικό ιστότοπο, ένας webmaster πρέπει να είναι εξοικειωμένος με την HTML, γεγονός που καθιστά πολύ δύσκολο για κάθε webmaster να ενημερώνει το περιεχόμενο του συγκεκριμένου ιστοτόπου.

Πιο ευέλικτα δεδομένα

Ένας δυναμικός ιστότοπος προσφέρει ευελιξία, καθώς συγκεντρώνει μια σειρά από διαφορετικά στοιχεία για να δημιουργήσει μια ολόκληρη σελίδα. Μας επιτρέπει να αποθηκεύσουμε όλο το περιεχόμενο στη βάση δεδομένων από όπου μπορεί να ανακτηθεί και να επεξεργαστεί όποτε απαιτείται. Οι δυναμικοί ιστότοποι μάς επιτρέπουν ακόμη και να φορτώνουμε το ίδιο περιεχόμενο από τη βάση δεδομένων σε πολλούς ιστοτόπους. Οι βάσεις δεδομένων καθιστούν επίσης πολύ πιο απλή τη φόρτωση, την κατηγοριοποίηση και την αναζήτηση του περιεχομένου μας με δυναμικούς τρόπους. Ωστόσο, δεν μπορούμε να τα κάνουμε όλα αυτά με τους στατικούς ιστοτόπους που έχουν σταθερό περιεχόμενο σε κάθε ιστοσελίδα.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω προκύπτει ο παρακάτω πίνακα με τις διαφορές μεταξύ στατικών και δυναμικών ιστοσελίδων:

Στατικός ιστότοπος Static Website	Δυναμικός ιστότοπος Dynamic Website
Το προκατασκευασμένο περιεχόμενο είναι ίδιο κάθε φορά που φορτώνεται η σελίδα.	Το περιεχόμενο δημιουργείται γρήγορα και αλλάζει τακτικά.
Οι στατικές ιστοσελίδες γράφονται σε γλώσσες όπως: HTML, JavaScript, CSS κ.λπ.	Οι δυναμικές ιστοσελίδες γράφονται σε γλώσσες όπως: CGI, AJAX, ASP, ASP.NET κ.λπ.
Στέλνει ακριβώς την ίδια απάντηση για κάθε αίτημα.	Μπορεί να δημιουργήσει διαφορετικό HTML για κάθε αίτημα.
Το περιεχόμενο αλλάζει μόνο όταν κάποιος δημοσιεύει και ενημερώνει το αρχείο (το στέλνει στον διακομιστή ιστού – web server).	Η σελίδα περιέχει κώδικα "διακομιστή" ("server-side code"), ο οποίος επιτρέπει στον διακομιστή να δημιουργήσει το μοναδικό περιεχόμενο κατά τη φόρτωση της σελίδας.
Η ευελιξία είναι το κύριο πλεονέκτημα του στατικού ιστότοπου.	Το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) είναι το κύριο πλεονέκτημα της δυναμικής ιστοσελίδας.
Μια στατική ιστοσελίδα χρειάζεται λιγότερο χρόνο να	Η δυναμική ιστοσελίδα χρειάζεται περισσότερο χρόνο

1.1.4 Επιλογή μεταξύ δυναμικού και στατικού ιστοτόπου

Η αλληλεπίδραση που προσφέρουν οι δυναμικοί ιστότοποι με τους χρήστες που τους επισκέπτονται σίγουρα είναι το μεγαλύτερό τους πλεονέκτημα. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι είναι μονόδρομος η κατασκευή δυναμικών ιστοσελίδων από όλους τους ενδιαφερόμενους. Σε πολλές περιπτώσεις οι στατικές ιστοσελίδες καλύπτουν πλήρως τους στόχους που έχουν θέσει οι επιχειρήσεις ή απλά πρόσωπα που τις υιοθετούν όταν μάλιστα πρόκειται για μια απλή παρουσία μέσα στο διαδίκτυο. Από πλευράς κόστους η κατασκευή στατικών ιστότοπων γίνεται σχετικά φθηνά αλλά η ανανέωση του περιεχομένου μπορεί να κοστίσει γιατί γίνεται με τη συνδρομή επαγγελματιών. Σε αντίθεση η κατασκευή των δυναμικών ιστοσελίδων μπορεί να κοστίσει λόγω των πολύπλοκων λειτουργιών για να κάνουμε πιο φιλικό και αλληλεπιδραστικό το περιβάλλον, αλλά ή ανανέωση του περιεχομένου γίνεται από τους απλούς χρήστες – ιδιοκτήτες δωρεάν. Τέλος η ανανέωση του περιεχομένου στις δυναμικές ιστοσελίδες γίνεται με πολύ πιο εύκολο τρόπο σε σύγκριση με αυτών των στατικών [1].

Σχεδιασμός - δημιουργία Δυναμικών ιστοσελίδων

Οι δυναμικές ιστοσελίδες μπορούν να έχουν όσο περιεχόμενο επιθυμούμε. Μπορούν να απαρτίζονται από μεγάλο πλήθος σελίδων οι οποίες να ανανεώνουν το περιεχόμενο τους με όποια συχνότητα επιθυμούμε. Θεωρητικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι δυναμικές ιστοσελίδες δεν έχουν όρια. Τα βασικά χαρακτηριστικά τους και τα πλεονεκτήματά τους τόσο από πλευρά εμφάνισης (εφέ που δίνουν εντυπωσιακές λειτουργίες στις ιστοσελίδες) όσο και από πλευρά λειτουργικότητας (εύκολη πλοήγηση στον χρήστη, με πλήθος από μενού) μπορεί να ικανοποιήσει και τους πιο απαιτητικούς χρήστες.

Από τα βασικά μειονεκτήματα μιας δυναμικής ιστοσελίδας είναι η ταχύτητα φόρτωσης (σε αντίθεση με μια στατική ιστοσελίδα), λόγω του πλούσιου περιεχομένου της. Όμως αυτό το μειονέκτημα υπερκεράζεται από το βασικότερο πλεονέκτημα που είναι η δυνατότητα και ευκολία στην ανανέωση περιεχομένου από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη του ιστότοπου (ο οποίος μπορεί και να μη διαθέτει γνώσεις προγραμματισμού ιστοσελίδων) καθώς και από τα θαυμαστά εφέ.

Ένα Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) αποτελεί το βασικότερο και κυριότερο εργαλείο για την κατασκευή των δυναμικών ιστοσελίδων.

Η δυνατότητα που έχουμε για προσθήκη μεγάλου πλήθους σελίδων και υλικού (φωτογραφίες, κείμενα, βίντεο κ.α.) καλύπτει τις ανάγκες μας με απόλυτο τρόπο. Διαχειριζόμαστε μόνοι μας τον ιστότοπο καθώς και τον ανανεώνουμε, με όποια συχνότητα επιθυμούμε, προσθέτοντας επιπλέον υλικό (π.χ. κείμενα, φωτογραφίες, video κ.α.). Επίσης το περιεχόμενό μας είναι ταξινομημένο και κατηγοριοποιημένο χωρίς παράλληλα να απαιτούνται ειδικές γνώσεις προγραμματισμού.

Επομένως, έκρινα ότι η δυναμική ιστοσελίδα είναι ιδανική για την ανάπτυξη του θέματος μου σε αυτή τη διπλωματική εργασία.

1.2. Τεχνολογίες υλοποίησης ιστοσελίδων

Αυτή η ενότητα περιγράφει συνοπτικά τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή ενός δυναμικού ιστότοπου χωρίς τη χρήση CMS και με δεδομένη τη γνώση που πρέπει να έχει ο προγραμματιστής. Θα περιγράψουμε περιληπτικά τεχνολογίες που σχετίζονται με το πρόγραμμα περιήγησης (HTML, CSS και JavaScript) καθώς και τεχνολογίες διακομιστών όπως PHP και MySQL.

1.2.1 Εισαγωγή στο Δυναμικό Περιεχόμενο Ιστού

Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι ένα συνεχώς εξελισσόμενο δίκτυο που έχει ήδη ταξιδέψει πολύ πέρα από τη σύλληψή του στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν δημιουργήθηκε για να λύσει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Τα υπερσύγχρονα πειράματα στο CERN (το Ευρωπαϊκό Εργαστήριο Φυσικής Σωματιδίων) παρήγαγαν απίστευτες ποσότητες δεδομένων - τόσο πολύ που τα δεδομένα αποδείχθηκαν δυσκίνητα να διανεμηθούν στους συμμετέχοντες επιστήμονες που είχαν εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο.

Από εκείνη τη στιγμή, το Διαδίκτυο ήταν ήδη σε ισχύ, με αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες υπολογιστές συνδεδεμένους σε αυτό. Ο Tim Berners-Lee (ένας συνεργάτης του CERN) επινόησε μια μέθοδο πλοήγησης μεταξύ τους χρησιμοποιώντας ένα πλαίσιο υπερσύνδεσης, το οποίο έγινε γνωστό ως το Hyper Text Transfer Protocol ή HTTP. Δημιούργησε επίσης μια γλώσσα σήμανσης που ονομάζεται HTML ή Hyper Text Markup Language. Για να τα συνδυάσει, δημιούργησε τον πρώτο web browser και web server. Τώρα θεωρούμε αυτά τα εργαλεία δεδομένα, αλλά τότε, η ιδέα ήταν επαναστατική.

Έτσι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 υπήρχαν τρία βασικά προγράμματα περιήγησης με γραφικό περιβάλλον για τον χρήστη, τα οποία ανταγωνίζονταν μεταξύ τους να κατακτήσουν την προσοχή των τελικών χρηστών. Σύντομα έγινε προφανές ότι κάτι έλειπε. Και αυτό ήταν σελίδες κειμένου και γραφικών με υπερσυνδέσμους για να μας μεταφέρουν σε άλλες σελίδες. Ήταν μια λαμπρή ιδέα, αλλά τα αποτελέσματα δεν κάλυπταν τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε χρήστη για δυναμικά μεταβαλλόμενο περιεχόμενο. Η χρήση του Ιστού ήταν μια πολύ απλή εμπειρία, ακόμα κι αν είχαμε τώρα κύλιση κειμένου και κινούμενες εικόνες, τα λεγόμενα GIFs.

Ηλεκτρονικά καλάθια αγορών, μηχανές αναζήτησης και κοινωνικά δίκτυα έχουν αλλάξει σαφώς τον τρόπο που χρησιμοποιούμε τον Ιστό. Παρακάτω θα ρίξουμε μια σύντομη ματιά στα διάφορα στοιχεία που απαρτίζουν τον Ιστό και το λογισμικό που τον βοηθά να τον κάνει μια πλούσια και δυναμική εμπειρία.

1.2.2 HTTP και HTML: Βασικά στοιχεία του Berners-Lee

Το HTTP είναι ένα πρότυπο επικοινωνίας που διέπει τα αιτήματα και τις απαντήσεις που πραγματοποιούνται μεταξύ του προγράμματος περιήγησης που εκτελείται στον υπολογιστή του τελικού χρήστη και του διακομιστή ιστού. Η δουλειά του διακομιστή είναι να αποδεχτεί ένα αίτημα από τον πελάτη (client) και να προσπαθήσει να απαντήσει σε αυτόν με ουσιαστικό τρόπο, συνήθως εξυπηρετώντας μια ζητούμενη ιστοσελίδα - γι' αυτό χρησιμοποιείται και ο όρος εξυπηρετητής (server). Το φυσικό αντίστοιχο σε έναν διακομιστή είναι ο πελάτης, οπότε ο όρος αυτός εφαρμόζεται τόσο στο πρόγραμμα περιήγησης ιστού όσο και στον υπολογιστή στον οποίο εκτελείται [3].

Μεταξύ του πελάτη και του διακομιστή μπορεί να υπάρχουν πολλές άλλες συσκευές, όπως δρομολογητές, διακομιστές μεσολάβησης, πύλες και ούτω καθεξής. Εξυπηρετούν διαφορετικούς ρόλους για να διασφαλίσουν ότι τα αιτήματα και οι απαντήσεις μεταφέρονται σωστά μεταξύ του πελάτη και του διακομιστή. Συνήθως, χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να στείλουν αυτές τις πληροφορίες.

Ένας διακομιστής ιστού μπορεί συνήθως να χειρίζεται πολλαπλές ταυτόχρονες συνδέσεις και, όταν δεν επικοινωνεί με τον πελάτη, ξοδεύει το χρόνο του για να ακούσει μια εισερχόμενη αίτηση σύνδεσης. Όταν φτάσει κάποια, ο διακομιστής στέλνει πίσω μια απάντηση για να επιβεβαιώσει την παραλαβή της.

1.2.3 Τα οφέλη των PHP, MySQL, JavaScript και CSS

Με την εξέλιξη του παγκόσμιου ιστού, τέσσερις κύριες τεχνολογίες αναδύθηκαν. Η απλότητα της **PHP** και οι ενσωματωμένοι σύνδεσμοι στη βάση δεδομένων **MySQL** κέρδισαν περισσότερο από το διπλάσιο του αριθμού των χρηστών. Μαζί η **JavaScript** και **CSS** (Cascading Style Sheets), έγιναν ουσιαστικά μέρος της εξίσωσης για το δυναμικό χειρισμό του περιεχομένου στις ιστοσελίδες οι οποίες εκτελούν χειρισμό δεδομένων και στέλνουν αιτήματα σε διακομιστές ιστού στο παρασκήνιο - χωρίς ο χρήστης του διαδικτύου να γνωρίζει τι ακριβώς συμβαίνει [3].

Χωρίς αμφιβολία, η συμβιωτική φύση και στενή σχέση της PHP και της MySQL βοήθησε και τις δύο να προωθηθούν, αλλά και να προσελκύσουν το ενδιαφέρον εκατομμυρίων προγραμματιστών. Η αιτία ήταν η ευκολία με την οποία μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει αυτές τις τεχνολογίες για να δημιουργήσει γρήγορα δυναμικά στοιχεία σε ιστοτόπους. Η MySQL είναι ένα γρήγορο και ισχυρό αλλά εύχρηστο σύστημα βάσεων δεδομένων που προσφέρει σχεδόν οτιδήποτε μπορεί να χρειαστεί ένας ιστότοπος για να βρει και να εξυπηρετήσει δεδομένα σε προγράμματα περιήγησης. Όταν η PHP συνεργάζεται με τη MySQL για να αποθηκεύσει και να ανακτήσει αυτά τα δεδομένα, έχουμε τα βασικά μέρη που απαιτούνται για την ανάπτυξη ιστοτόπων κοινωνικής δικτύωσης και τις αρχές του Web 2.0. Και όταν γίνει και συνδυασμός των JavaScript και CSS, τότε έχουμε μια συνταγή για τη δημιουργία πολύ δυναμικών και διαδραστικών ιστοτόπων.

1.2.4 Χρησιμοποιώντας PHP

Με την PHP, είναι απλό να ενσωματώνουμε δυναμική δραστηριότητα στις ιστοσελίδες. Όταν δίνουμε στις σελίδες την επέκταση .php, έχουν άμεση πρόσβαση στη γλώσσα δέσμης ενεργειών (scripting language). Από την πλευρά ενός προγραμματιστή, το μόνο που έχει να κάνει είναι να γράψει κώδικα όπως τον εξής:

```
<?php
    echo "Hello World. Today is ".date("l").". ";
?>

How are you?
```

Έξω από αυτήν τη δομή, όλα αποστέλλονται στον πελάτη ως άμεση HTML. Επομένως, το κείμενο “How are you?” είναι απλώς έξοδος στο πρόγραμμα περιήγησης. Στις ετικέτες PHP (PHP tags), η ενσωματωμένη συνάρτηση ημερομηνίας εμφανίζει την τρέχουσα ημέρα της εβδομάδας σύμφωνα με την ώρα του συστήματος του διακομιστή [4].

Η τελική έξοδος των δύο μερών μοιάζει με αυτό:

Hello World. Today is Wednesday. How are you?

Το θέμα είναι ότι με την PHP, οι προγραμματιστές ιστού έχουν μια γλώσσα δέσμης ενεργειών που παρόλο δεν είναι τόσο γρήγορη όσο η μεταγλώττιση του κωδικού σε C ή παρόμοια γλώσσα, είναι απίστευτα γρήγορη και ενσωματώνεται επίσης απρόσκοπτα με κώδικα HTML.

Χρησιμοποιώντας την PHP, ο προγραμματιστής έχει απεριόριστο έλεγχο στον διακομιστή ιστού. Όταν χρειάζεται να τροποποιηθεί γρήγορα η HTML, όπως π.χ. να γίνει επεξεργασία μιας πιστωτικής κάρτας, να προστεθούν τα στοιχεία χρήστη σε μια βάση δεδομένων ή να ληφθούν πληροφορίες από έναν ιστότοπο τρίτου μέρους, μπορεί ο προγραμματιστής να τα κάνει όλα αυτά μέσα από τα ίδια αρχεία PHP στα οποία βρίσκεται ο ίδιος κώδικας HTML [4].

1.2.5 Χρήση της MySQL

Στις πρώτες μέρες του Διαδικτύου, πολλοί ιστότοποι χρησιμοποιούσαν απλά αρχεία κειμένου για την αποθήκευση δεδομένων όπως ονόματα χρηστών και κωδικούς πρόσβασης. Αλλά αυτή η προσέγγιση θα μπορούσε να προκαλέσει τεράστια προβλήματα εάν το αρχείο δεν είχε κλειδωθεί

σωστά απέναντι σε επιθέσεις κακόβουλων χρηστών. Επίσης, ένα απλό αρχείο μπορεί να γίνει τόσο μεγάλο πριν γίνει δύσκολο να το διαχειριστεί κανείς - για να μην αναφέρουμε τη δυσκολία της συγχώνευσης αρχείων και την εκτέλεση σύνθετων αναζητήσεων μέσα σε οποιοδήποτε εύλογο χρονικό διάστημα [4].

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητες οι σχεσιακές βάσεις δεδομένων με δομημένα ερωτήματα. Η MySQL, που είναι ελεύθερη στη χρήση και εγκαθίσταται σε τεράστιους αριθμούς διακομιστών διαδικτύου στο Διαδίκτυο, είναι αυτή που είναι κατάλληλη. Είναι ένα ισχυρό και εξαιρετικά γρήγορο σύστημα διαχείρισης βάσεων δεδομένων που χρησιμοποιεί ένα σύνολο από εντολές.

Το υψηλότερο επίπεδο δομής MySQL είναι μια βάση δεδομένων, μέσα στην οποία μπορούμε να έχουμε έναν ή περισσότερους πίνακες που περιέχουν τα δεδομένα μας. Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι εργαζόμαστε σε έναν πίνακα που ονομάζεται users, μέσα στον οποίο έχουμε δημιουργήσει στήλες για επώνυμο, όνομα και email, και τώρα θέλουμε να προσθέσουμε έναν νέο χρήστη. Μια εντολή που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να το κάνουμε αυτό είναι:

```
INSERT INTO users VALUES('Smith', 'John', 'jsmith@mysite.com');
```

Φυσικά, θα έχουν προηγηθεί άλλες εντολές για τη δημιουργία της βάσης δεδομένων και του πίνακα με ορισμό των αντίστοιχων πεδίων, αλλά η εντολή INSERT εδώ δείχνει πόσο απλή μπορεί να είναι η προσθήκη νέων δεδομένων σε μια βάση δεδομένων. Η εντολή INSERT είναι ένα παράδειγμα SQL (που σημαίνει Structured Query Language), μια γλώσσα που σχεδιάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και θυμίζει μία από τις παλαιότερες γλώσσες προγραμματισμού όπως είναι η COBOL. Ωστόσο, ταιριάζει καλά σε ερωτήματα βάσης δεδομένων, και γι' αυτό εξακολουθεί να χρησιμοποιείται μετά από τόσο καιρό.

Είναι εξίσου εύκολο να αναζητήσουμε δεδομένα. Ας υποθέσουμε ότι έχουμε μια διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για έναν χρήστη και πρέπει να αναζητήσουμε το όνομα αυτού του ατόμου. Για να το κάνουμε αυτό, θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε ένα ερώτημα MySQL όπως:

```
SELECT surname,firstname FROM users WHERE email='jsmith@mysite.com';
```

Στη συνέχεια, η MySQL θα επιστρέψει τους Smith, John και άλλα ζεύγη ονομάτων που ενδέχεται να σχετίζονται με αυτήν τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη βάση δεδομένων.

Όπως θα περίμενε κανείς, μπορούμε να κάνουμε αρκετά περισσότερα με τη MySQL από απλές εντολές INSERT και SELECT. Για παράδειγμα, μπορούμε να δημιουργήσουμε ερωτήματα σε πολλούς πίνακες σύμφωνα με διάφορα κριτήρια, να κάνουμε μερικές αντιστοιχίσεις όταν γνωρίζουμε μόνο ένα μέρος της συμβολοσειράς που αναζητάμε και άλλα πολλά.

Χρησιμοποιώντας την PHP, μπορούμε να πραγματοποιήσουμε όλες αυτές τις κλήσεις απευθείας στη MySQL χωρίς να χρειάζεται να εκτελέσουμε μόνοι μας το πρόγραμμα της MySQL ή να χρησιμοποιήσουμε τη διεπαφή γραμμής εντολών (command-line interface). Αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να αποθηκεύουμε τα αποτελέσματα σε πίνακες για επεξεργασία και να εκτελούμε πολλαπλές αναζητήσεις, κάθε μια από τις οποίες εξαρτάται από τα αποτελέσματα που έχουν επιστραφεί από προηγούμενες, για να μεταβούμε μέχρι το στοιχείο των δεδομένων που χρειαζόμαστε.

Τέλος υπάρχουν πρόσθετες λειτουργίες ενσωματωμένες στη MySQL που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για κοινές λειτουργίες και επιπλέον ταχύτητα.

1.2.6 Χρησιμοποιώντας τη JavaScript

Μια εξίσου βασική τεχνολογία που υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια είναι η JavaScript. Δημιουργήθηκε για να επιτρέπεται η πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία ενός εγγράφου HTML. Με άλλα λόγια, παρέχει ένα μέσο για δυναμική αλληλεπίδραση χρήστη, όπως τον έλεγχο της εγκυρότητας της διεύθυνσης email σε φόρμες εισαγωγής, εμφανίζοντας προτροπές όπως "Είστε σίγουροι για αυτό;" και ούτω καθεξής (αν και δεν μπορεί να γίνει επίκληση για ασφάλεια, η οποία πρέπει πάντα να εκτελείται στον διακομιστή ιστού) [4].

Σε συνδυασμό με τη CSS, η JavaScript είναι η δύναμη πίσω από τις δυναμικές ιστοσελίδες που αλλάζουν μπροστά στα μάτια μας και όχι μόνο όταν ο διακομιστής επιστρέφει μια νέα σελίδα.

Ωστόσο, η JavaScript μπορεί να είναι δύσκολη στη χρήση, λόγω ορισμένων σημαντικών διαφορών μεταξύ των τρόπων που έχουν επιλέξει διαφορετικοί σχεδιαστές προγράμματος περιήγησης για να το εφαρμόσουν. Αυτό προέκυψε κυρίως όταν ορισμένοι κατασκευαστές προσπάθησαν να βάλουν πρόσθετες λειτουργίες στα προγράμματα περιήγησής τους σε βάρος της συμβατότητας με τους αντιπάλους τους.

Ευτυχώς, οι προγραμματιστές έχουν πλέον αντιληφθεί και έχουν συνειδητοποιήσει την ανάγκη για πλήρη συμβατότητα μεταξύ των προϊόντων τους. Ωστόσο, παραμένουν πάρα πολλά προγράμματα περιήγησης παλαιού τύπου που χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα. Ευτυχώς, υπάρχουν λύσεις για τα προβλήματα ασυμβατότητας με χρήση τεχνικών που επιτρέπουν να αγνοηθούν με ασφάλεια αυτές τις διαφορές. Προς το παρόν, ας ρίξουμε μια γρήγορη ματιά στον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη βασική JavaScript, αποδεκτή από όλα τα προγράμματα περιήγησης:

```
<script type="text/javascript">  
  document.write("Hello World. Today is " + Date() );  
</script>
```

Αυτό το απόσπασμα κώδικα λέει στο πρόγραμμα περιήγησης ιστού να ερμηνεύει τα πάντα μέσα στις ετικέτες σεναρίου (script tags) ως JavaScript, το οποίο στη συνέχεια ερμηνεύει το πρόγραμμα περιήγησης γράφοντας το κείμενο «Hello World. Today is » στο τρέχον έγγραφο, μαζί με την ημερομηνία, χρησιμοποιώντας τη συνάρτηση JavaScript Date. Το αποτέλεσμα θα μοιάζει με αυτό:

Hello World. Today is Thu Jan 01 2015 01:23:45

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η JavaScript αναπτύχθηκε αρχικά για να προσφέρει δυναμικό έλεγχο στα διάφορα στοιχεία ενός εγγράφου HTML και αυτή εξακολουθεί να είναι η κύρια χρήση της. Όμως όλο και περισσότερο, η JavaScript χρησιμοποιείται για το Ajax. Αυτός είναι ένας όρος για τη διαδικασία πρόσβασης στον διακομιστή Ιστού στο παρασκήνιο. Αρχικά σήμαινε Asynchronous JavaScript And XML «ασύγχρονη JavaScript και XML», αλλά αυτή η φράση είναι ήδη λίγο ξεπερασμένη. Η Ajax είναι η κύρια διαδικασία πίσω από αυτό που είναι τώρα γνωστό ως Web 2.0 (ένας όρος που διαδόθηκε από τον Tim O'Reilly), στην οποία οι ιστοσελίδες έχουν αρχίσει να μοιάζουν με αυτόνομα προγράμματα, επειδή δεν πρέπει να επαναφορτωθούν στο σύνολό τους. Αντ' αυτού, μια γρήγορη κλήση Ajax μπορεί να τραβήξει και να ενημερώσει ένα στοιχείο σε μια ιστοσελίδα, όπως η αλλαγή της φωτογραφίας σε έναν ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης ή η αντικατάσταση ενός κουμπιού στο οποίο κάνουμε κλικ με την απάντηση σε μια ερώτηση.

1.2.7 Χρησιμοποιώντας CSS

Με την εμφάνιση του προτύπου CSS3 τα τελευταία χρόνια, η CSS προσφέρει τώρα ένα επίπεδο δυναμικής αλληλεπίδρασης που υποστηριζόταν προηγουμένως μόνο με JavaScript. Για

παράδειγμα, όχι μόνο μπορούμε να διαμορφώσουμε οποιοδήποτε στοιχείο HTML για να αλλάξουμε τις διαστάσεις, τα χρώματα, τα περιγράμματα, τα διαστήματα και ούτω καθεξής, αλλά τώρα μπορούμε επίσης να προσθέσουμε κινούμενες μεταβάσεις και μετασχηματισμούς στις ιστοσελίδες μας, χρησιμοποιώντας μόνο μερικές γραμμές CSS.

Η χρήση της CSS μπορεί να είναι τόσο απλή όσο η εισαγωγή μερικών κανόνων μεταξύ των ετικετών στη κεφαλή (head) μιας ιστοσελίδας, όπως αυτό:

```
<style>
p
{
    text-align:justify;
    font-family:Helvetica;
}
</style>
```

Αυτοί οι κανόνες θα αλλάξουν την προεπιλεγμένη στοίχιση της ετικέτας έτσι ώστε οι παράγραφοι που περιέχονται σε αυτήν θα χρησιμοποιούν τη γραμματοσειρά Helvetica και θα είναι πλήρως στοιχισμένες.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μπορούμε να καθορίσουμε κανόνες CSS και μπορούμε επίσης να τους συμπεριλάβουμε απευθείας σε ετικέτες ή να αποθηκεύσουμε ένα σύνολο κανόνων σε ένα εξωτερικό αρχείο για φόρτωση ξεχωριστά (π.χ. style.css). Αυτή η ευελιξία μας επιτρέπει να κάνουμε περισσότερα από το απλό στυλ της HTML με ακρίβεια. Επίσης παρέχει ενσωματωμένη λειτουργία για να κινήσει αντικείμενα καθώς ο δείκτης του ποντικιού περνά πάνω τους (hover) και πολλά άλλα που προσδίδουν στον ιστότοπό μας μια υψηλή αισθητική και φιλική προσέγγιση στο τελικό χρήστη [4].

1.2.8 Τοποθετώντας τα όλα μαζί

Η πραγματική ομορφιά των PHP, MySQL, JavaScript, CSS και HTML5 είναι ο υπέροχος τρόπος με τον οποίο συνεργάζονται όλες αυτές οι τεχνολογίες μαζί για την παραγωγή δυναμικού περιεχομένου ιστού. Η PHP χειρίζεται όλες τις κύριες εργασίες στον διακομιστή ιστού, η MySQL διαχειρίζεται όλα τα δεδομένα και ο συνδυασμός CSS και JavaScript φροντίζει την παρουσίαση της ιστοσελίδας. Η JavaScript μπορεί επίσης να μιλήσει με τον κώδικα της PHP στον διακομιστή ιστού όποτε χρειάζεται να ενημερώσει για κάτι (είτε στον διακομιστή είτε στην ιστοσελίδα). Και με τις ισχυρές νέες δυνατότητες της HTML5, όπως ο καμβάς, ο ήχος και το βίντεο και η γεωγραφική τοποθεσία, μπορούμε να κάνουμε τις ιστοσελίδες μας πολύ δυναμικές, διαδραστικές και γεμάτες με πολυμέσα.

2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ(Content Management System)

Τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος αποθήκευσης και διαχείρισης πληροφοριών μεταξύ ομάδων ανθρώπων. Επιτρέπει σε άτομα με ελάχιστες τεχνικές γνώσεις να ανεβάζουν, να μοιράζονται ή να δημοσιεύουν μια σειρά περιεχομένου, π.χ. κείμενο, γραφικά κ.λπ. για διανομή σε άλλους. Αυτό γίνεται εντός των περιορισμών ενός συνόλου κανόνων, διαδικασιών και ροών εργασίας που διασφαλίζουν ότι όλο το περιεχόμενο παρουσιάζεται σε μια συνεκτική δομή. Τέτοια πακέτα λογισμικού όπως το WordPress, το Drupal και το Joomla (τα οποία και θα συγκρίνουμε παρακάτω) αποτελούν τα πιο δημοφιλή στο τομέα των CMS, με μεγάλη υποστήριξη από χρήστες, καταφέροντας να συνδέσουν τον όρο CMS με τις υπηρεσίες που προσφέρουν [5]. Για να μπορέσουμε όμως να καταλάβουμε τον τρόπο λειτουργίας των συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου, χρειάζεται αρχικά να προσδιορίσουμε την έννοια της διαχείρισης περιεχομένου, η οποία ιστορικά προϋπάρχει όχι μόνο του Παγκόσμιου Ιστού αλλά ακόμα και της δημιουργίας των πρώτων υπολογιστών. Και για να κατανοήσουμε την διαχείριση περιεχομένου, πρέπει να ορίσουμε τι είναι περιεχόμενο.

2.1 Τι είναι περιεχόμενο

Σύμφωνα με την προσέγγιση του Boiko [6] οι πιο συχνά αποδεκτοί ορισμοί για τις έννοιες, δεδομένο, πληροφορία, περιεχόμενο και γνώση είναι:

Δεδομένο: ένα μικρό τμήμα πληροφορίας, που από μόνο του δεν προσδιορίζει κάτι για τον άνθρωπο, δηλαδή δεν έχει κάποιο νόημα ή συνάφεια. Μπορεί να αποθηκευτεί σε ένα αρχείο ή σε μια βάση δεδομένων. Είναι η στοιχειώδης μονάδα χειρισμού πληροφορίας.

Πληροφορία: αποτελεί μια οποιαδήποτε μορφή καταγεγραμμένης επικοινωνίας. Μπορεί να είναι οποιοδήποτε είδος κειμένου (π.χ. ένα άρθρο, ένα δοκίμιο από ένα βιβλίο), εικόνων (φωτογραφίες, σκαριφήματα, κ.α.), κινούμενων εικόνων (βίντεο, κινούμενες εικόνες gifs κ.α.), αρχείων υπολογιστή (έγγραφα κειμένου, παρουσιάσεις κ.α.), που μπορούν να έχουν μεγάλη ή καθόλου σημασία για τον τελικό χρήστη. Επομένως, σχεδόν τα πάντα είναι δυνατό να θεωρηθούν ως πληροφορία, συμπεριλαμβανομένων και των δεδομένων.

Περιεχόμενο: η πληροφορία γίνεται περιεχόμενο όταν χρησιμοποιείται για έναν ή περισσότερους σκοπούς. Η αξία του είναι το άθροισμα της αρχικής του μορφής (πληροφορία), της εφαρμογής, της χρησιμότητας, της σημασίας και της μοναδικότητάς του. Το περιεχόμενο είναι πληροφορία συν ένα σύνολο από δεδομένα που την θέτουν σε ένα συγκεκριμένο εννοιολογικό πλαίσιο.

Γνώση: η πνευματική κατάσταση του ατόμου που κατέχει πληροφορίες και που γνωρίζει κάτι με αυτοπεποίθηση λόγω πρακτικής εμπειρίας.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι υπολογιστές, αρχικά, δημιουργήθηκαν για να κάνουν υπολογισμούς οι οποίοι θα κόστιζαν σε πολύ χρόνο αν τους εκτελούσαν οι άνθρωποι. Ο Boiko [6] περιγράφει το υπολογιστικό μοντέλο ως εξής: "Αν μπορέσεις να αναγάγεις ένα πρόβλημα σε μία σειρά απλών μηχανικών υπολογισμών με αριθμούς και λογικές συνθήκες (συνθήκες που μπορεί να είναι είτε αληθείς είτε ψευδείς), τότε αυτό το πρόβλημα μπορεί να επιλυθεί από έναν υπολογιστή". Με τα σημερινά δεδομένα οι απαιτήσεις από τους χρήστες έχουν να κάνουν με τη χρήση των υπολογιστικών συστημάτων στην κατεύθυνση της επεξεργασίας και διαχείρισης του περιεχομένου [7].

2.2 Τι είναι διαχείριση περιεχομένου

Όταν αναφερόμαστε σε περιεχόμενο εννοούμε με απλό και σαφή τρόπο τα κύρια στοιχεία (που είναι σε ψηφιακή μορφή) που θέλουμε να περιέχονται στον ιστότοπό μας και να παρουσιάσουμε. Τέτοια είναι κείμενα, εικόνες, βίντεο, ήχοι κλπ. Ο ορισμός των McKeener [8] και Boiko [6] για τη διαχείριση περιεχομένου είναι ο εξής: «*Διαχείριση Περιεχομένου είναι οι μέθοδοι και οι τεχνικές που αυτοματοποιούν τις διαδικασίες της συλλογής, διαχείρισης και δημοσίευσης περιεχομένου με τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής*».

Στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία η έννοια της Διαχείρισης του Περιεχομένου είναι άμεσα συνυφασμένη με τον όρο Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (Content Management System - CMS) υιοθετώντας πλήρως τον ορισμό των McKeener [8] και Boiko [6].

2.3 Τι είναι το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS)

Με απλά λόγια θα λέγαμε ότι ένα Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου είναι ένας μηχανισμός ο οποίος αποτελείται από ένα σύνολο από εργαλεία που χρησιμοποιώντας τα έχουν σαν κύριο σκοπό την ορθή και λειτουργική διαχείριση του περιεχομένου παρέχοντας παράλληλα τη συνεργασία μεταξύ πολλών μελών μεταξύ τους. Στην περίπτωση διαχείρισης περιεχομένου ιστού, το σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (CMS) είναι επίσης γνωστό ως Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου Ιστού (WCMS ή WCM) [9].

Η υλοποίηση των ιστοτόπων με CMS συγκεντρώνει πολλά πλεονεκτήματα που περιλαμβάνει αποτελεσματική διαδικασία εξουσιοδότησης, πολύ καλή συνοχή, αναβαθμισμένη πλοήγηση εντός του ιστότοπου, βελτιωμένη ασφάλεια, μείωση διπλότυπου περιεχομένου, αυξημένη ικανότητα ανάπτυξης, μειωμένο κόστος συντήρησης και μεγαλύτερη ευελιξία ιστότοπου.

Πέρα από όλα αυτά, το κύριο πλεονέκτημα που μπορεί να προσφέρει το CMS είναι να βοηθήσει τους στόχους και τα σχέδια που θέτει κάθε επιχείρηση, οργανισμός ή μεμονωμένος χρήστης.

2.4 Η Δομή ενός CMS

Οι λειτουργίες ενός συστήματος διαχείρισης περιεχομένου (CMS) μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες:

1. **Content Creation** (δημιουργία περιεχομένου)
2. **Content Management** (διαχείριση περιεχομένου)
3. **Publishing** – (δημοσίευση)
4. **Presentation** (παρουσίαση)

Εικόνα 2-1: Δομή του CMS

Content Creation (δημιουργία περιεχομένου)

Στο μπροστινό μέρος ενός συστήματος διαχείρισης περιεχομένου είναι ένα εύχρηστο περιβάλλον συγγραφής, σχεδιασμένο να λειτουργεί όπως ένας επεξεργαστής κειμένου. Αυτό παρέχει έναν μη τεχνικό τρόπο δημιουργίας νέων σελίδων ή ενημέρωσης περιεχομένου, χωρίς να χρειάζεται να γνωρίζει HTML. Το CMS μας επιτρέπει επίσης να διαχειριστούμε τη δομή του ιστότοπου. Δηλαδή,

πού πηγαίνουν οι σελίδες και πώς συνδέονται μεταξύ τους. Πολλοί προσφέρουν ακόμη και απλή αναδιάρθρωση του ιστότοπου με τεχνικές drag and drop, χωρίς να σπάσουν τους συνδέσμους [10].

Σχεδόν όλα τα συστήματα διαχείρισης περιεχομένου παρέχουν πλέον ένα περιβάλλον συγγραφής περιεχομένου μέσω διαδικτύου, το οποίο απλοποιεί περαιτέρω την εφαρμογή και επιτρέπει την πραγματοποίηση ενημερώσεων περιεχομένου από απόσταση. Αυτό το εργαλείο συγγραφής είναι το κλειδί για την επιτυχία του CMS. Παρέχοντας έναν απλό μηχανισμό για τη συντήρηση του ιστότοπου, η συγγραφή μπορεί να μεταφερθεί στον ίδιο τον κάτοχο του ιστότοπου

Content Management (διαχείριση περιεχομένου)

Μόλις δημιουργηθεί μια σελίδα, αποθηκεύεται σε ένα κεντρικό αποθετήριο στο CMS. Αυτό αποθηκεύει όλο το περιεχόμενο του ιστότοπου, μαζί με τις άλλες υποστηρικτικές λεπτομέρειες.

Αυτό το κεντρικό αποθετήριο επιτρέπει μια σειρά χρήσιμων λειτουργιών που παρέχονται από το CMS:

- Παρακολούθηση όλων των εκδόσεων μιας σελίδας και ποιος άλλαξε τι και πότε.
- Διασφάλιση ότι κάθε χρήστης μπορεί να αλλάξει μόνο το τμήμα του ιστότοπου για τον οποίο είναι υπεύθυνος.
- Ενσωμάτωση με υπάρχουσες πηγές πληροφοριών και συστήματα πληροφορικής.

Το πιο σημαντικό είναι ότι, το CMS παρέχει μια σειρά δυνατοτήτων ροής εργασίας. Αυτά εξηγούνται καλύτερα δίνοντας ένα παράδειγμα:

Όταν η σελίδα δημιουργείται από έναν συντάκτη, αποστέλλεται αυτόματα στον διαχειριστή του για έγκριση και, στη συνέχεια, στην κεντρική ομάδα ιστού για τον συντακτικό τους έλεγχο. Τελικά αποστέλλεται στη νομική ομάδα για την αποχώρησή τους, προτού δημοσιευτεί αυτόματα στον ιστότοπο. Σε κάθε βήμα, το CMS διαχειρίζεται την κατάσταση της σελίδας, ενημερώνοντας τους εμπλεκόμενους και κλιμακώνοντας τις εργασίες όπου απαιτείται.

Με αυτόν τον τρόπο, οι δυνατότητες ροής εργασίας επιτρέπουν σε περισσότερους συγγραφείς να συμμετέχουν στη διαχείριση του ιστότοπου, διατηρώντας παράλληλα αυστηρό έλεγχο της ποιότητας, της ακρίβειας και της συνοχής των πληροφοριών.

Publishing (Δημοσίευση σελίδων)

Μόλις το τελικό περιεχόμενο βρίσκεται στο αποθετήριο, τότε μπορεί να δημοσιευτεί είτε στον ιστότοπο είτε στο intranet. Τα συστήματα διαχείρισης περιεχομένου διαθέτουν ισχυρούς μηχανισμούς δημοσίευσης που επιτρέπουν την εμφάνιση και τη διάταξη σελίδας του ιστότοπου να εφαρμόζονται αυτόματα κατά τη δημοσίευση. Μπορεί επίσης να επιτρέψει τη δημοσίευση του ίδιου περιεχομένου σε πολλούς ιστότοπους. Φυσικά, κάθε ιστότοπος φαίνεται διαφορετικός, έτσι το CMS επιτρέπει στους σχεδιαστές γραφικών και τους προγραμματιστές ιστοσελίδων να καθορίζουν την εμφάνιση που εφαρμόζεται από το σύστημα. Αυτές οι δυνατότητες δημοσίευσης διασφαλίζουν ότι οι σελίδες είναι συνεπείς σε ολόκληρο τον ιστότοπο και επιτρέπουν ένα πολύ υψηλό επίπεδο εμφάνισης. Αυτό επιτρέπει επίσης στους συγγραφείς να επικεντρωθούν στη σύνταξη του περιεχομένου, αφήνοντας την εμφάνιση του ιστότοπου αποκλειστικά στο CMS.

Presentation (Παρουσίαση του περιεχομένου)

Το σύστημα διαχείρισης περιεχομένου μπορεί επίσης να παρέχει μια σειρά χαρακτηριστικών για την ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του ίδιου του ιστότοπου. Για παράδειγμα, το CMS θα δημιουργήσει την πλοήγηση τοποθεσίας για εσάς, διαβάζοντας τη δομή απευθείας από το αποθετήριο περιεχομένου. Επίσης, διευκολύνει την υποστήριξη πολλαπλών προγραμμάτων περιήγησης ή χρηστών με προβλήματα προσβασιμότητας. Το CMS μπορεί να

χρησιμοποιηθεί για να κάνει τον ιστότοπό σας δυναμικό και διαδραστικό, ενισχύοντας έτσι τον αντίκτυπο του ιστότοπου.

2.5 Κατηγορίες Συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου

Μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Σε αυτά που είναι εμπορικά και δεν είναι δωρεάν και σε αυτά που είναι ανοιχτού κώδικα και είναι δωρεάν [13].

2.5.1 Εμπορικά Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου

Τα εμπορικά συστήματα εξακολουθούν να είναι μια δημοφιλής επιλογή του CMS για αρκετούς ανθρώπους που επιζητούν την τεχνική υποστήριξη, τις συμφωνίες επιπέδου υπηρεσίας (service level agreements – SLA), την ασφάλεια και την προστασία.

Υπάρχει επίσης το γεγονός ότι πολλά εμπορικά συστήματα είναι ήδη έτοιμα, πράγμα που σημαίνει ότι είναι ταχύτερα στην εφαρμογή από πολλά συστήματα ανοιχτού κώδικα. Αυτά τα συστήματα τείνουν να είναι καλά εδραιωμένα, πράγμα που σημαίνει ότι δείχνουν σημάδια μακροζωίας και έχουν μια σταθερή, αξιόπιστη και επαγγελματική αίσθηση σε αυτά. Αυτό υποστηρίζεται περαιτέρω με συνοδευτική τεκμηρίωση, οδηγούς χρήσης και εγχειρίδια εκπαίδευσης - όλα όσα είναι απαραίτητα για νέους συντάκτες περιεχομένου [14].

Μια εταιρεία που έχει ένα μείγμα από ειδικούς και μη ειδικούς συντάκτες περιεχομένου (οι οποίοι συχνά είναι λιγότερο τεχνικοί) θα αναζητήσει ένα σύστημα που θα εξυπηρετεί και τα δύο. Οι ανάγκες του αρχάριου χρήστη είναι εξίσου σημαντικές με εκείνες του προχωρημένου χρήστη.

Πλεονεκτήματα ενός εμπορικού CMS

- Σταθερότητα: ένα εμπορικό σύστημα είναι πιθανό να καθιερωθεί και να είναι πιο σταθερό σε σύγκριση με συστήματα ανοιχτού κώδικα, για το λόγο ότι έχει υποστεί πλήθος δοκιμών και αξιολογήσεων [14]. Αυτοί οι τύποι CMS έχουν μια ειδική ομάδα προγραμματιστών που παρέχουν υποστήριξη και τεχνική τεχνογνωσία σε συνεχή βάση.

- Ευχρηστία: ένα εμπορικό CMS λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μη τεχνικών χρηστών, διασφαλίζοντας ότι το σύστημα είναι εύκολο στη χρήση και συνοδεύεται από εγχειρίδια χρήστη και οδηγούς εκπαίδευσης. Είναι πιθανό να έχει υποβληθεί σε δοκιμή ευχρηστίας λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική εμπειρία χρήστη. Ένα εμπορικό σύστημα έχει σχεδιαστεί για χρήση τόσο από τεχνικούς όσο και από μη τεχνικούς χρήστες με υποστήριξη που παρέχεται από την πρόσβαση σε μια ομάδα ανάπτυξης. Αντιθέτως, ένα σύστημα ανοιχτού κώδικα έχει σχεδιαστεί συχνά με γνώμονα τους τεχνικούς ή τους προχωρημένους χρήστες που θα έχουν κατανόηση και εξοικείωση με τη λειτουργικότητα του ιστότοπου. Θα έχουν εξειδίκευση στον προγραμματισμό ή την αρχιτεκτονική του ιστότοπου που σημαίνει μικρή ή καθόλου τεκμηρίωση προϊόντος. Μπορεί να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε χρήστες με ελάχιστη ή καθόλου τεχνική κατάρτιση και αυτό θεωρείται ένα συνεχές ζήτημα για πολλά συστήματα ανοιχτού κώδικα.

- Υποστήριξη και συμβουλές: τα εμπορικά συστήματα διαθέτουν οδηγούς βοήθειας και εγχειρίδια κατάρτισης για τους χρήστες του, καθώς και πρόσβαση σε τεχνική υποστήριξη, ενώ ένα σύστημα ανοιχτού κώδικα βασίζεται στην κοινότητά του για να παρέχει αυτό το επίπεδο υποστήριξης που μπορεί να είναι εκτός λειτουργίας για έναν μη τεχνικό χρήστη. Δεν υπάρχει κανένας πελάτης ή τμήμα υποστήριξης πληροφορικής για να επικοινωνήσει, κάτι που μπορεί να τον αφήσει να νιώσει απομονωμένος και να μην έχει εμπιστοσύνη.

- Τεκμηρίωση: ένα από τα πολλά πλεονεκτήματα ενός εμπορικού CMS είναι η τεκμηρίωση προϊόντων που πρέπει να είναι καλά γραμμένη, κατανοητή και κατάλληλη για τον σκοπό που υπηρετεί. Θα έχει γραφτεί με γνώμονα τους στόχους τόσο των χρηστών όσο και των επιχειρήσεων,

καθώς και τις απαιτήσεις των μηχανών αναζήτησης. Αυτή η τεκμηρίωση είναι ένα τυπικό χαρακτηριστικό ενός εμπορικού συστήματος, αλλά λιγότερο σε ένα CMS ανοιχτού κώδικα. Οποιαδήποτε τεκμηρίωση παρέχεται από ένα σύστημα ανοιχτού κώδικα μπορεί να υπόκειται στις ανάγκες των προγραμματιστών και όχι στους τελικούς χρήστες που αφήνουν μια αίσθηση αβεβαιότητας για το σύστημα.

Αυτοί είναι όλοι θετικοί λόγοι για την επιλογή ενός εμπορικού CMS, αλλά όπως και με οποιοδήποτε σύστημα υπάρχουν και τα μειονεκτήματα. Έχουμε καταγράψει και αυτά, ώστε να μπορείτε να συγκρίνετε τόσο τα πλεονεκτήματα όσο και τα μειονεκτήματα με ένα CMS ανοιχτού κώδικα.

Μειονεκτήματα ενός εμπορικού CMS

Υπάρχουν πλεονεκτήματα από τη χρήση ενός εμπορικού CMS, αλλά όπως και κάθε σύστημα, έχει και τα μειονεκτήματά του [14].

- **Κόστος:** τα εμπορικά συστήματα μπορεί να είναι ακριβά, ενώ ένα ανοιχτό λογισμικό CMS είναι συνήθως φθηνό ή σε ορισμένες περιπτώσεις, δωρεάν. Είναι πιθανό να υπάρχει το κόστος της φιλοξενίας, αλλά εκτός από αυτό το CMS ανοιχτού κώδικα είναι μια καλή επιλογή αφού είναι σημαντικά φθηνότερο (ακόμη και δωρεάν) από ένα εμπορικό CMS.

- **Περιορισμοί:** αυτό αναφέρεται στο γεγονός ότι ο χρήστης ενός εμπορικού CMS συνδέεται συχνά με κάποιον πάροχο (vendor lock-in). Με άλλα λόγια, οι περιορισμοί τοποθετούνται στην αρχιτεκτονική, το σχεδιασμό διεπαφής και τα χαρακτηριστικά που εμποδίζουν την προσαρμογή του χρήστη. Επίσης το σύστημα μπορεί να μην είναι επεκτάσιμο. Αυτό σημαίνει ότι όταν ένας χρήστης ή μια εταιρεία απαιτεί ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό, τότε ο πάροχος CMS θα κάνει μια ανάλυση κόστους-οφέλους για να δει εάν αυτό είναι βιώσιμο. Εάν ο πάροχος αποφασίσει ότι υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον και είναι εφικτό να το πράξει, τότε θα προσφέρουν αυτήν την υπηρεσία αλλά συχνά με σημαντικό κόστος για τον χρήστη. Για πολλές εταιρείες, η ικανότητα επέκτασης ενός CMS για να ταιριάζει στις επιχειρηματικές τους απαιτήσεις είναι ένας σημαντικός παράγοντας κατά τη λήψη απόφασης για ένα κατάλληλο σύστημα.

- **Κίνδυνος εξαγοράς:** στο σημερινό τρέχον κλίμα υπάρχει ο κίνδυνος εξαγοράς από άλλον πάροχο CMS. Αυτό σημαίνει ότι το εμπορικό CMS που αγοράσαμε με τη σχετική άδεια, συντήρηση και τεχνική υποστήριξη μπορεί να εξαγοραστεί από άλλο πάροχο που αποφασίζει να μην συνεχίσει με αυτό. Μια εταιρεία μπορεί να αγοράσει ένα εμπορικό CMS μόνο για να διαπιστώσει ότι έχει διακοπεί ως αποτέλεσμα εξαγοράς που επίσης επηρεάζει την παροχή συμβουλών και υποστήριξης. Εάν αυτό το σύστημα δεν είναι πλέον διαθέσιμο, είναι σχεδόν αδύνατο να λάβουμε την απαραίτητη βοήθεια και συμβουλές που απαιτούνται για να διασφαλίσουμε την ύπαρξή του.

Συμπεράσματα για τα εμπορικά CMS

Υπάρχουν θετικά και αρνητικά με ένα εμπορικό CMS, αλλά ισχύουν εξίσου για οποιονδήποτε άλλο τύπο CMS. Δεν υπάρχει το 100% τέλειο CMS, οπότε πρόκειται για την εύρεση του κατάλληλου συστήματος για το σκοπό που το χρειαζόμαστε. Κάθε εταιρεία, είτε μεγάλη είτε μικρή που σκέφτεται να χρησιμοποιήσει ένα CMS, πρέπει να λάβει υπόψη τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της απόφασής τους, οι οποίες θα επηρεάσουν διαφορετικά επίπεδα. Εάν η απόφαση είναι σωστή, τότε τα οφέλη μπορεί να είναι τεράστια, αλλά η επιλογή λανθασμένου συστήματος μπορεί να σημαίνει καταστροφικό αποτέλεσμα για όλους τους ενδιαφερόμενους.

Αυτό που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι το κόστος της εκπαίδευσης, η χρηστικότητα και η προσβασιμότητα, η ευελιξία, η συμμόρφωση με τα πρότυπα, οι αναβαθμίσεις / αλλαγές και η

συντήρηση - συντελεστής στο κόστος υποστήριξης, εφαρμογής και δυνατότητα ενσωμάτωσης με άλλα συστήματα.

2.5.2 Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου Ανοιχτού Κώδικα

Η δημοτικότητα των συστημάτων ανοιχτού κώδικα όπως το WordPress, το Drupal και το Joomla αυξάνεται συνεχώς. Αυτό οφείλεται στη σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας, στην ευκολία χρήσης και στην πρόσβαση σε βοήθεια από μια κοινότητα που συνδέεται με το συγκεκριμένο τύπο CMS. Για παράδειγμα, το Joomla έχει τη δική του κοινότητα που μπορεί να προσφέρει βοήθεια και συμβουλές.

Το πλεονέκτημα ενός ανοιχτού κώδικα CMS είναι η εύκολη πρόσβαση στον πηγαίο κώδικα, το χαμηλό κόστος (δωρεάν), η σταθερότητα, η υποστήριξη της κοινότητας και η επιλογή επέκτασης της λειτουργικότητας μέσω μιας σειράς πρόσθετων. Παραδείγματα πρόσθετων περιλαμβάνουν ιστολόγιο, wiki, φόρμα, ροή RSS, ετικέτες κ.λπ. Αυτά μπορούν να ενσωματωθούν όταν κριθούν ότι είναι απαραίτητα.

Υπάρχουν πολλά συστήματα ανοιχτού κώδικα. Τα πιο δημοφιλή είναι:

- WordPress
- Joomla
- Drupal

Πλεονεκτήματα CMS ανοιχτού κώδικα

Υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα στη χρήση ενός συστήματος ανοιχτού κώδικα που περιλαμβάνει:

- Χαμηλό κόστος: ο πηγαίος κώδικας μπορεί να ληφθεί δωρεάν και η υποστήριξη που παρέχεται με αυτό το σύστημα είναι συχνά φθηνότερη από ένα εμπορικό CMS.

- Ευελιξία και ευκολία στην προσαρμογή: η εύκολη διαθεσιμότητα του κώδικα σημαίνει ότι το σύστημα μπορεί να προσαρμοστεί ώστε να ταιριάζει σε οποιαδήποτε επιχειρηματική απαίτηση.

- Υποστήριξη: λύσεις σε προβλήματα CMS μπορούν να βρεθούν μέσω μιας κοινότητας προγραμματιστών που παρέχουν συμβουλές για οποιοδήποτε ζήτημα.

- Ανοικτή πλατφόρμα: ένα σύστημα ανοιχτού κώδικα έχει σχεδιαστεί χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε ανοιχτή γλώσσα προγραμματισμού όπως Java, Python, PHP κ.λπ. Αυτές οι δημοφιλείς πλατφόρμες λογισμικού διαθέτουν μία πλούσια υποστηρικτική δομή καθώς και πληροφορίες που τις συνοδεύουν, οι οποίες είναι προσβάσιμες τόσο από τον προγραμματιστή όσο και από τον χρήστη που επεξεργάζεται το περιεχόμενο.

- Δυνατότητα κοινής χρήσης πόρων: ένα ανοιχτό λογισμικό CMS επιτρέπει τη δυνατότητα κοινής χρήσης πόρων μεταξύ εταιρειών και μεγάλων οργανισμών, όπως φορείς του δημόσιου τομέα κ.λπ. Τα οφέλη από αυτή την ιδιότητα, κατανέμονται μεταξύ αυτών των εταιρειών που εξοικονομούν χρόνο, μειώνουν το κόστος και αυξάνουν την παραγωγικότητα.

- Ενσωμάτωση: η δυνατότητα επέκτασης και εξατομίκευσης ενός ανοιχτού κώδικα CMS σημαίνει ότι μπορεί να ενσωματωθεί με άλλο λογισμικό, για παράδειγμα XML.

- Δοκιμαστική αξιολόγηση: αυτά τα συστήματα μπορούν να ληφθούν για σκοπούς αξιολόγησης πριν από την εφαρμογή. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στον προγραμματιστή να δοκιμάσει πλήρως το σύστημα και να το συγκρίνει με άλλα υποψήφια συστήματα (CMS) πριν λάβει μια απόφαση. Περαιτέρω σχόλια μπορούν να ληφθούν από την υποστήριξη της κοινότητας.

- Άμεση επίλυση σφαλμάτων: αυτά τα συστήματα από τη φύση τους είναι ανοιχτά στις απόψεις της κοινότητας που τα υποστηρίζει. Έτσι, εάν προκύψει πρόβλημα, ένα μέλος της κοινότητας θα προσφέρει λύση στο πρόβλημα. Η ανοιχτή πρόσβαση στον πηγαίο κώδικα σημαίνει ότι πολύ συχνά, το πρόβλημα μπορεί να επιλυθεί από τον προγραμματιστή [14].

Μειονεκτήματα του ανοιχτού κώδικα CMS

Κανένα σύστημα δεν είναι 100% τέλει και αυτό ισχύει και για συστήματα ανοιχτού κώδικα. Υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται με αυτά τα συστήματα που περιλαμβάνουν:

- Αδυναμία στο σχεδιασμό του συστήματος: μπορεί να περιλαμβάνουν προβλήματα με τη βάση δεδομένων backend ή κακή εμπειρία χρήστη (poor user experience). Πολλά συστήματα ανοιχτού κώδικα έχουν επικεντρωθεί στις τεχνικές πτυχές όπως η δομή και τα χαρακτηριστικά, π.χ. πρότυπα (templates) σε βάρος της χρηστικότητας (UI vs UX). Αυτό είναι μια μεγάλη αποτυχία, καθώς πολλοί χρήστες αυτών των συστημάτων είναι συχνά αρχάριοι χρήστες χωρίς τεχνικές δεξιότητες. Θα λειτουργούν μόνο από τη διεπαφή και πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργούν και να δημοσιεύουν περιεχόμενο με την ελάχιστη προσπάθεια. Η χρηστικότητα και η προσβασιμότητα είναι σοβαρά ζητήματα όσον αφορά τα συστήματα ανοιχτού κώδικα.

- Λίγη ή καθόλου τεκμηρίωση: ενώ υπάρχει υποστήριξη από την κοινότητα, πολλά συστήματα ανοιχτού κώδικα παρέχουν ελάχιστη τεκμηρίωση για το αντίστοιχο σύστημα. Αυτές οι πληροφορίες είναι πιο εύκολα διαθέσιμες με ένα εμπορικό σύστημα που είναι χρήσιμο για εκδότες, σχεδιαστές και προγραμματιστές.

- Δεν υπάρχει απόδειξη μακροζωίας: υπάρχουν εταιρείες που θα δίσταζαν να χρησιμοποιήσουν ένα ανοιχτού κώδικα CMS το οποίο δεν έχει αναπτυχθεί, εμπορευτεί και υποστηριχθεί από έναν οργανισμό. Οι αναβαθμίσεις και τα service pack είναι ένα χαρακτηριστικό των εμπορικών συστημάτων, αλλά όχι με τα συστήματα ανοιχτού κώδικα που σημαίνει ένα αβέβαιο μέλλον για αυτά.

- Κίνδυνος «υπερβολικής εξατομίκευσης»: ένα από τα πλεονεκτήματα ενός συστήματος ανοιχτού κώδικα είναι η ικανότητά του να προσαρμόζεται. Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να οδηγήσει και σε αρνητικές συνέπειες. Υπάρχει ο κίνδυνος πάρα πολλά άτομα να έχουν πρόσβαση στον πηγαίο κώδικα όπου μπορεί να οδηγήσει σε συνεχείς αλλαγές, αυξημένο αριθμό χαρακτηριστικών και υπερβολική ανάγκη για προσαρμογή. Υπάρχει μια κατάσταση που ονομάζεται «creeping featuritis» στην οποία ένα σύστημα φουσκώνει λόγω υπερβολικής χρήσης χαρακτηριστικών [14]. Αυτά τείνουν να αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου και να προκαλούν ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων, όπως για παράδειγμα η επιβράδυνση του συστήματος. Υπάρχει επίσης το ζήτημα του κόστους όσον αφορά την κατάρτιση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που μπορεί να γίνουν απαγορευτικά δαπανηρά για μια χρονική περίοδο.

Συμπεράσματα για τα CMS ανοιχτού κώδικα

Ένα CMS ανοιχτού κώδικα πρέπει να κριθεί με βάση τα πλεονεκτήματά του με τον ίδιο τρόπο όπως ένα εμπορικό σύστημα κατά την εξέταση του τύπου CMS που θα χρησιμοποιηθεί. Και τα δύο πρέπει να αξιολογηθούν και να προσδιοριστούν τα οφέλη για τον τελικό χρήστη καθώς και για την απόδοση επένδυσης (απόδοση επένδυσης - ROI - Return On Investment).

Ένα ανοιχτού κώδικα CMS δεν έχει σχεδιαστεί για να αντικαταστήσει ένα εμπορικό σύστημα. Ωστόσο, είναι μια καλή και συχνά φθηνότερη εναλλακτική λύση που μπορεί να ταιριάζει σε αυτές τις εταιρείες με περιορισμένο προϋπολογισμό. Είναι επίσης μια επιλογή για πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αυτό που πρέπει να προσδιοριστεί είναι ο σκοπός του ιστότοπου, το κοινό-στόχος (target audience) και η φύση του περιεχομένου. Για παράδειγμα, εάν ένας ιστότοπος

πρόκειται να χρησιμοποιηθεί κυρίως ως blog, τότε ένα CMS όπως το WordPress είναι πιθανό να είναι πιο κατάλληλο από πολλούς άλλους τύπους συστημάτων.

Επιπλέον, είναι καλή ιδέα να σκεφτούμε τυχόν πρόσθετα που μπορεί να χρειαστούν, όπως αυτά για γκαλερί εικόνων (image galleries), βάσεις δεδομένων, ημερολόγια κ.λπ. Μόλις αποφασιστούν, τότε το επόμενο βήμα είναι να σκεφτούμε την εμφάνιση και την αισθητική προσέγγιση του ιστότοπου.

2.6 Τα πιο δημοφιλή CMS

Όπως έχουμε προαναφέρει, ένα σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (CMS) είναι ένα σύστημα λογισμικού που παρέχει εργαλεία σύνταξης, συνεργασίας και διαχείρισης ιστοτόπων σχεδιασμένα για να επιτρέπουν στους χρήστες να δημιουργούν και να διαχειρίζονται περιεχόμενο ιστότοπου με σχετική ευκολία. Χρησιμοποιείται για τη δημιουργία και διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου. Η σύγκριση μεταξύ διαφορετικών CMS είναι δύσκολη, ωστόσο παρακάτω θα συγκρίνουμε τρία από αυτά που χρησιμοποιούνται ευρύτερα. Αυτά είναι τα:

- WordPress
- Joomla
- Drupal

Και οι τρεις πλατφόρμες CMS που συγκρίνονται, είναι λογισμικά ανοιχτού κώδικα, καθένα από τα οποία αναπτύχθηκε και συντηρείται από μια κοινότητα χιλιάδων ατόμων, και όλες είναι δωρεάν για λήψη και χρήση.

2.6.1 WordPress

Το WordPress είναι μια δωρεάν πλατφόρμα δημιουργίας ιστότοπων ανοιχτού κώδικα. Σε πιο τεχνικό επίπεδο, το WordPress είναι ένα σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (CMS) γραμμένο σε PHP που χρησιμοποιεί μια βάση δεδομένων MySQL. Με τα σημερινά δεδομένα, θεωρείται ότι είναι ο ευκολότερος και πιο ισχυρός δημιουργός ιστολογίων και ιστοτόπων. Το WordPress είναι μια εξαιρετική πλατφόρμα για την κατασκευή και συντήρηση ποικίλων ιστότοπων. Από το blogging έως το ηλεκτρονικό εμπόριο σε ιστότοπους επιχειρήσεων και χαρτοφυλακίων, το WordPress είναι ένα ευέλικτο CMS. Σχεδιασμένο με γνώμονα τη χρηστικότητα και την ευελιξία, το WordPress είναι μια εξαιρετική λύση τόσο για μεγάλους όσο και για μικρούς ιστότοπους [11].

Το WordPress.org είναι η πρώτη μας επιλογή ως η καλύτερη πλατφόρμα CMS. Είναι το πιο δημοφιλές λογισμικό CMS στον κόσμο και διαθέτει περίπου 35% όλων των ιστοτόπων στο Διαδίκτυο. Είναι σημαντικό να μην συγχέουμε το WordPress.org με το WordPress.com. Σχετικά με τις διαφορές αυτών των δύο θα αναφερθούμε σε επόμενη ενότητα.

Το WordPress.org είναι ένα δωρεάν ανοιχτού κώδικα CMS που είχε αρχικά σχεδιαστεί για blogging, αλλά τώρα χρησιμοποιείται από κάθε είδους ιστοτόπους / διαδικτυακά καταστήματα. Το WordPress.com είναι μια πλατφόρμα φιλοξενίας ιστολογίων.

Πλεονεκτήματα

- Το WordPress προσφέρει την ευελιξία και την ελευθερία να δημιουργήσουμε οποιοδήποτε είδος ιστότοπου (ηλεκτρονικό κατάστημα, ιστότοπος δημοπρασιών, ιστότοπος μέλους κ.λπ.).
- Δεν απαιτεί τεχνικές δεξιότητες ή γνώσεις κωδικοποίησης. Ο επεξεργαστής μπλοκ WordPress καθιστά πολύ εύκολο να δημιουργήσουμε σελίδες στον ιστότοπό μας.
- Έχουμε πλήρη ελευθερία να κερδίσουμε χρήματα στο διαδίκτυο από τον ιστότοπό μας με όποιον τρόπο θέλουμε.

- Υπάρχουν χιλιάδες θέματα και προσθήκες WordPress, τόσο επί πληρωμή όσο και δωρεάν. Αυτά μας επιτρέπουν να προσθέσουμε κάθε είδους χρήσιμα πρόσθετα στον ιστότοπό μας, όπως φόρμες επικοινωνίας, γκαλερί φωτογραφιών και πολλά άλλα.
- Το WordPress είναι πολύ καλά σχεδιασμένο για βελτιστοποίηση μηχανών αναζήτησης (SEO). Είναι εύκολο να δημιουργήσουμε διευθύνσεις URL, κατηγορίες και ετικέτες φιλικές για SEO για τις αναρτήσεις μας. Μπορούμε επίσης να επιλέξουμε από πολλά πρόσθετα SEO για να μας βοηθήσουν να κάνουμε περισσότερα.
- Υπάρχει μια τεράστια και υποστηρικτική κοινότητα γύρω από το WordPress, καθώς είναι ένα ανοιχτού κώδικα CMS. Μπορούμε να συμμετάσχουμε σε ομάδες όπως η ομάδα WPBeginner Engage Facebook για να λάβουμε βοήθεια για τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουμε.
- Το WordPress προσφέρει μεγάλη δυνατότητα επέκτασης, κάτι που το καθιστά ιδανική πλατφόρμα CMS τόσο για αρχάριους όσο και για προγραμματιστές.
- Το WordPress μάς επιτρέπει να κατεβάσουμε όλο το περιεχόμενό μας σε μορφή XML, καθιστώντας εύκολη τη μετάβαση σε διαφορετικό σύστημα στο μέλλον, αν το επιλέξουμε.

Μειονεκτήματα

- Θα χρειαστεί να ρυθμίσουμε τη φιλοξενία και το όνομα τομέα μας και θα είμαστε υπεύθυνοι για τη διαχείριση πραγμάτων όπως η ασφάλεια και τα αντίγραφα ασφαλείας.
- Επειδή το WordPress προσφέρει τόσες πολλές επιλογές και τόση ευελιξία, μερικές φορές μπορεί να γίνεται λίγο πολύπλοκο όταν ξεκινάμε. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πολλοί αρχάριοι χρησιμοποιούν plug-in δημιουργίας σελίδων drag & drop για το WordPress.

Κόστος

Το ίδιο το WordPress δεν κοστίζει τίποτα. Ωστόσο, θα χρειαστούμε ένα όνομα τομέα (περίπου 9 € - 15 € ετησίως) και έναν λογαριασμό φιλοξενίας με έναν οικοδεσπότη ιστού που μπορεί να εκτελεί το WordPress (συνήθως από 7,99 € / μήνα).

2.6.2 Joomla

Το Joomla είναι μια άλλη δημοφιλής πλατφόρμα CMS ανοιχτού κώδικα που έρχεται με πολλά διαφορετικά πρότυπα και επεκτάσεις. Είναι δωρεάν για χρήση, αλλά θα χρειαστούμε φιλοξενία και ένα όνομα τομέα [15].

Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 2005. Το Joomla είναι γεμάτο με χαρακτηριστικά και πολλοί οικοδεσπότες Ιστού προσφέρουν εγκατάσταση με ένα κλικ. Ωστόσο, είναι πραγματικά μια ιδανική πλατφόρμα CMS για προγραμματιστές και έμπειρους δημιουργούς ιστοτόπων, οπότε δεν είναι τόσο καλή επιλογή για αρχάριους.

Το Joomla έχει συνδυάσει υπέροχα τη δύναμη και την ευελιξία που προσφέρει το Drupal, διατηρώντας παράλληλα την αισθητική και τη φιλικότητα προς το χρήστη στο οποίο υπερέχει το WordPress, τοποθετώντας το σε ένα ενδιάμεσο επίπεδο μεταξύ των άλλων 2 CMS.

Πλεονεκτήματα

- Το Joomla μας προσφέρει μεγάλη ευελιξία και πολλές επιλογές. Είναι μια καλή επιλογή εάν δημιουργούμε κάτι περίπλοκο ή κατά παραγγελία.
- Παρόλο που το Joomla είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για προγραμματιστές, μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε ακόμα κι αν δεν θέλουμε να αγγίζουμε ποτέ μια γραμμή κώδικα. Είναι εύκολο να επεξεργαστούμε το περιεχόμενό μας.
- Όπως το WordPress, το Joomla είναι ανοιχτού κώδικα και υπάρχει πολλή υποστήριξη κοινότητας εάν κολλήσουμε.
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το Joomla για να δημιουργήσουμε ένα κατάστημα ηλεκτρονικού εμπορίου, καθώς υπάρχουν διαθέσιμες επεκτάσεις για αυτό.

Μειονεκτήματα

- Ακόμα και οι οπαδοί του Joomla θα παραδεχτούν ότι μπορεί να είναι αρκετά περίπλοκο. Ανάλογα με το τι θέλουμε να κάνουμε με αυτό, ίσως χρειαστεί να προσλάβουμε έναν προγραμματιστή για βοήθεια.
- Δεν υπάρχουν πολλές επιλογές για επιπλέον επεκτάσεις. Εάν είμαστε συνηθισμένοι σε ένα CMS όπως το WordPress, το οποίο διαθέτει χιλιάδες διαθέσιμα θέματα και προσθήκες που επεκτείνουν τη βασική λειτουργικότητα, ίσως να απογοητευτούμε από το Joomla.
- Μπορεί να υπάρχουν ορισμένα προβλήματα συμβατότητας εάν έχουμε εγκαταστήσει πολλές διαφορετικές επεκτάσεις και λειτουργικές μονάδες.

Κόστος

Το ίδιο το Joomla είναι δωρεάν, αν και θα πρέπει να πληρώσουμε για ένα όνομα τομέα και φιλοξενία ιστοσελίδων που υποστηρίζει το Joomla. Μπορεί να χρειαστεί να πληρώσουμε για ορισμένες επεκτάσεις για να προσθέσουμε περισσότερη λειτουργικότητα στον ιστότοπό μας.

2.6.3 Drupal

Το Drupal είναι μια άλλη πλατφόρμα CMS ανοιχτού κώδικα. Είναι το CMS πίσω από μερικούς σημαντικούς ιστοτόπους, όπως ο ιστότοπος του Economist και ορισμένοι ιστότοποι πανεπιστημίων [12].

Το Drupal είναι μια καλή επιλογή για προγραμματιστές ή για άτομα που μπορούν να προσλάβουν έναν προγραμματιστή. Είναι ιδιαίτερα καλό εάν στοχεύουμε να δημιουργήσουμε έναν εξαιρετικά προσαρμοσμένο ιστότοπο που χρειάζεται να χειρίζεται πολλά δεδομένα.

Πλεονεκτήματα

- Είναι εύκολο να προσθέσουμε περιεχόμενο στο Drupal. Οι προσαρμοσμένοι τύποι περιεχομένου είναι ευέλικτοι και προσφέρουν πολλές επιλογές.
- Υπάρχουν πολλές διαφορετικές ενότητες που μπορείτε να προσθέσουμε στον ιστότοπό μας (λειτουργούν όπως τα πρόσθετα στο WordPress).
- Η υποστήριξη είναι διαθέσιμη μέσω επιλογών υποστήριξης κοινότητας παρόμοιας με άλλες δημοφιλείς πλατφόρμες όπως το Joomla και το WordPress.
- Η διαχείριση χρηστών είναι εύκολη, με ένα ενσωματωμένο σύστημα όπου μπορείτε να δημιουργήσουμε νέους ρόλους και να καθορίσουμε τα δικαιώματά τους.

Μειονεκτήματα

- Με το Drupal, μπορεί να είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς να αλλάξουμε την εμφάνιση του ιστοτόπου μας ή να προσθέσουμε επιπλέον. Σίγουρα δεν είναι τόσο απλό όσο το WordPress.
- Οι περισσότεροι ιστότοποι Drupal έχουν ένα πολύ προσαρμοσμένο θέμα που δημιουργήθηκε από έναν προγραμματιστή, το οποίο μπορεί να είναι πολύ ακριβό.

2.7 Κριτήρια επιλογής του κατάλληλου CMS

Παρακάτω περιγράφουμε συνοπτικά τα κριτήρια τα οποία εξετάζουμε και με τα οποία μπορούμε να επιλέξουμε το κατάλληλο CMS για την κατασκευή του δικού μας ιστοτόπου.

Πότε χρησιμοποιώ WordPress

Το WordPress θεωρείται ότι είναι το πιο ολοκληρωμένο CMS, επειδή εάν θέλουμε να δημιουργήσουμε έναν ιστότοπο, διαθέτουμε τις περισσότερες και πιο εύχρηστες δυνατότητες, οι οποίες απαιτούνται για την ανάπτυξη μιας ιστοσελίδας.

Το WordPress είναι η απλούστερη πλατφόρμα που μπορεί να χειριστεί κάποιος ο οποίος δεν έχει τεχνικές γνώσεις, ακόμη και χωρίς να έχει τη σωστή γνώση HTML και CSS. Οι χρήστες του WordPress έχουν πρόσβαση στα χιλιάδες πρότυπα που μπορούν να εμφανίζονται με τον ίδιο τρόπο που θέλουμε. Μαζί με αυτό, μπορούμε να έχουμε πρόσβαση σε χιλιάδες προσθήκες που βελτιώνουν την απλή λειτουργικότητα του ιστοτόπου μας. Για κάποιον αρχάριο, μη τεχνικό, μικρή επιχείρηση και απλό χρήστη, το WordPress θα πρέπει να είναι η πρώτη του επιλογή.

Πότε χρησιμοποιώ Drupal

Η πρώτη μας επιλογή θα πρέπει να είναι Drupal όταν ψάχνουμε να δημιουργήσουμε έναν ιστότοπο με πάρα πολλές προσαρμοσμένες λειτουργίες. Εάν θέλουμε να δώσουμε πρώτη προτεραιότητα στην ασφάλεια του ιστότοπού μας, τότε το Drupal είναι η καλύτερη πλατφόρμα για να επιλέξουμε.

Εάν είμαστε ειδικοί ή γνωρίζουμε τεχνικά θέματα, τότε θα πρέπει να δημιουργήσουμε έναν ιστότοπο με το Drupal. Το Drupal δεν είναι το καλύτερο για τους αρχάριους χρήστες καθώς δεν θα έχουν γνώσεις από πλευρά ανάπτυξης κώδικα αφού σε κάποιες περιπτώσεις θα πρέπει να γνωρίζουν κάποιον κώδικα για να κάνουν προσαρμοσμένη εργασία για τη βελτίωση της λειτουργικότητας που παρέχει το Drupal.

Πότε χρησιμοποιώ Joomla

Αν θέλουμε να δημιουργήσουμε την πιο ισχυρή διαδικτυακή εφαρμογή, επιλέγουμε την πλατφόρμα Joomla. Η λειτουργικότητα του Joomla βρίσκεται μεταξύ του WordPress και του Drupal. Πάρα πολλοί προγραμματιστές ιστοτόπων προτιμούν την πλατφόρμα Joomla από άλλους. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της χρήσης του Joomla είναι ότι είναι πολύ ασφαλές με έλεγχο ταυτότητας 2 παραγόντων και αλγόριθμο B-Crypt.

Αν θέλουμε ο ιστότοπός μας να διαχειρίζεται πολλούς χρήστες, τότε το Joomla είναι το καλύτερο γιατί υποστηρίζει το πρόγραμμα διαχείρισης χρηστών. Με το Joomla, μπορούμε να δημιουργήσουμε έναν πολύγλωσσο ιστότοπο, ενώ εάν επιλέξουμε WordPress που υποστηρίζει διαφορετικές γλώσσες, θα πρέπει να ενσωματώσουμε ξεχωριστό πρόσθετο (plugin) για αυτό.

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές πλατφόρμες CMS, οπότε το ερώτημα που τίθεται είναι ποια θα πρέπει να επιλέξουμε. Επομένως ας δούμε τι αναζητούμε σε ένα CMS [16].

Ευκολία στη χρήση

Θέλουμε ένα CMS που να μας διευκολύνει να δημιουργήσουμε και να επεξεργαστούμε περιεχόμενο. Αυτό συχνά σημαίνει ότι έχουμε μια διεπαφή μεταφοράς και απόθεσης, ώστε να μπορούμε να προσθέσουμε διαφορετικά στοιχεία στις σελίδες μας. Θα πρέπει να είναι γρήγορο και απλό για εμάς να κάνουμε αλλαγές στο περιεχόμενο στον ιστότοπό μας μετά τη δημοσίευσή του.

Επιλογές σχεδίασης

Το λογισμικό CMS θα πρέπει να μας προσφέρει πολλά πρότυπα σχεδίασης ιστοτόπων για να διαλέξουμε. Θα πρέπει επίσης να μας επιτρέπει να προσαρμόζουμε εύκολα αυτά τα σχέδια στις δικές μας απαιτήσεις (ιδανικά χωρίς να γράφουμε κώδικα).

Φορητότητα δεδομένων

Μια πλατφόρμα CMS θα πρέπει να διαθέτει εργαλεία για να εξάγουμε εύκολα τα δεδομένα μας και να τα μετακινούμε αλλού (migration). Για παράδειγμα, μπορούμε αργότερα να αποφασίσουμε να επιλέξουμε διαφορετική πλατφόρμα ή διαφορετική εταιρεία φιλοξενίας. Η φορητότητα δεδομένων μας διευκολύνει να μετακινηθούμε με απόλυτη ελευθερία.

Επεκτάσεις και πρόσθετα

Δεν είναι όλοι οι ιστότοποι ίδιοι. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι αδύνατο για κάθε πλατφόρμα CMS να διαθέτει όλες τις δυνατότητες που θα πληρούν τις απαιτήσεις για κάθε ιστότοπο. Οι επεκτάσεις και τα πρόσθετα διορθώνουν αυτό το πρόβλημα. Πρόκειται για ξεχωριστό λογισμικό που μπορούμε απλώς να εγκαταστήσουμε στο λογισμικό CMS για να επεκτείνουμε τις δυνατότητές του και να προσθέσουμε νέα όταν χρειάζεται.

Επιλογές βοήθειας και υποστήριξης

Παρόλο που οι πλατφόρμες CMS στοχεύουν να κάνουν την κατασκευή ενός ιστότοπου όσο το δυνατόν πιο απλή, μπορεί να έχουμε κάποιες ερωτήσεις. Πρέπει να μάθουμε ποια βοήθεια και υποστήριξη είναι διαθέσιμη εάν συναντήσουμε κάποιο πρόβλημα. Ορισμένοι πάροχοι CMS θα έχουν μια σειρά από συχνές ερωτήσεις και μια ομάδα εξυπηρέτησης πελατών που είναι οδυνηρά αργή να ανταποκριθεί. Άλλοι θα έχουν μια μεγάλη υποστηρικτική κοινότητα που μπορεί να μας βοηθήσει οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας ή της νύχτας.

Κόστος

Ορισμένες πλατφόρμες CMS είναι εντελώς δωρεάν. Άλλοι χρεώνουν μηνιαία χρέωση. Ακόμη και με δωρεάν πλατφόρμες CMS, συχνά θα πρέπει να πληρώνουμε για επεκτάσεις τρίτων, σχέδια ή και υπηρεσίες φιλοξενίας ιστού. Πρέπει να μάθουμε όσο το δυνατόν περισσότερα σχετικά με την τιμολόγηση πριν επιλέξουμε το CMS, ώστε να μην έχουμε δυσάρεστες εκπλήξεις.

2.8 Σύγκριση WordPress, Joomla, Drupal

Και οι τρεις πλατφόρμες είναι εξαιρετικές επιλογές στις περισσότερες περιπτώσεις. Αλλά το δικό μας μοναδικό σενάριο θα απαιτήσει διαφορετικές δυνατότητες, κάτι που πιθανότατα κάνει μία από αυτές τις τρεις επιλογές CMS την ιδανική εφαρμογή [17].

Στην μεταξύ τους σύγκριση πλεονέκτημα έχει το WordPress ως πιο φιλικό περιβάλλον αλλά και πιο εύκολο ειδικά για χρήστες που δεν έχουν πολλές προγραμματιστικές γνώσεις στην κατασκευή ευπαρουσίαστων αλλά και πολύπλοκων ιστοσελίδων.

Αν ψάχνουμε για κάτι πιο προηγμένο από τον εξαιρετικά προσαρμοσμένο ιστότοπο που απαιτεί επεκτασιμότητα και σύνθετη οργάνωση περιεχομένου, το Drupal μπορεί να είναι η καλύτερη επιλογή. Και για κάτι ενδιάμεσο το Joomla είναι μια τέλεια επιλογή. Όσον αφορά τη χρήση, το WordPress είναι πιο φιλικό προς το χρήστη σε σύγκριση με το Joomla και το Drupal.

Η σύγκριση των CMS δείχνει σαφώς ότι το WordPress χρησιμοποιείται καλύτερα για απλά ιστολόγια, εταιρικούς ιστοτόπους ή ιστοτόπους μικρών επιχειρήσεων. Το Joomla χρησιμοποιείται κυρίως για ιστοτόπους ηλεκτρονικού εμπορίου και κοινωνικής δικτύωσης.

Το Drupal είναι το πιο τεχνικά προηγμένο και καλό για χρήστες που τους αρέσει να μπαίνουν σε τεχνικά ζητήματα (επομένως πρέπει να συνοδεύονται και από τις αντίστοιχες γνώσεις). Όποιος εξετάζει το Drupal θα πρέπει να έχει τουλάχιστον μια βασική γνώση HTML, PHP και άλλων κοινών γλωσσών προγραμματισμού Ιστού.

Στον πίνακα που ακολουθεί κάνουμε τη σύγκριση των 3 δημοφιλέστερων CMS.

Παράμετροι	WordPress	Joomla	Drupal
Ημερομηνία κυκλοφορίας	2003	2005	2001
Developer	Matt Mullenweg	Forked from Mambo.	Dries Buytaert
Επίπεδο δυσκολίας για χρήση	Εύκολο	Μέτριο	Υψηλό
Αριθμός Downloads	> 140 εκατ.	>30 εκατ.	>15 εκατ.

Παράμετροι	WordPress	Joomla	Drupal
Πολύγλωσσες δυνατότητες	Ναι	Ναι	Ναι
Μέση συχνότητα αναβαθμίσεων	42 ημ.	36 ημ.	51 ημ.
Διαθεσιμότητα πρόσθετων	54,226	7905	38238
Ιδανικό για:	Ανάπτυξη δικτυακών τόπων, ιστολογία, e-shops	Χρήση για τη δημιουργία διαδικτυακών φόρουμ, εκτεταμένων καταλόγων προϊόντων.	Συστήματα Επιπέδου Επιχειρήσεων, Εφαρμογές Intranet.
Χρόνος εγκατάστασης	5 λεπτά	10 λεπτά	10 λεπτά
Επίπεδο ασφαλείας	Καλό	Καλό	Πολύ καλό
Ελεύθερα θέματα	2000+	900+	1800+
Υποστήριξη DBMS	MYSQL	MySQL, SQLServer, SQLAzure, PostgreSQL, SQLite	MySQL, PostgreSQL, SQLite
Διαθέσιμα ελεύθερα πρόσθετα	27000	7000	24000
Μερίδιο αγοράς	58.8%	7.1%	4.7%
Απαιτούμενο επίπεδο δεξιοτήτων	Δεν απαιτείται τεχνική εξειδίκευση.	Χρειάζεται λίγη τεχνική εμπειρία	Χρειάζεται υψηλό επίπεδο τεχνικών γνώσεων.
Εταιρίες που το χρησιμοποιούν	eBay, ,LinkedIn MIT, , Foursquare.	Timble, Workwave, Construct, Digital.	Tesla Motors, Viber, Mint, Nokia.
Ασφάλεια	Μεσαία	Χαμηλή	Υψηλή
Επεκτασιμότητα - Κλιμακωσιμότητα	Υψηλή	Χαμηλή	Μέτρια
Απόδοση	Χειρίζεται καλά τη χαμηλή κυκλοφορία. Ωστόσο, χρειάζεται ένα καλό πλάνο φιλοξενίας για υψηλότερη επισκεψιμότητα.	Χρειάζεται τροποποίηση για αποφυγή γρήγορης κατανάλωσης πόρων	Φορτώνεται πιο γρήγορα με ταχύτερους χρόνους απόκρισης.
SEO	Άριστο SEO	Μέτριο SEO	Καλό SEO
E-Commerce	Ναι με χρήση του πρόσθετου woocommerce	Virtuemart για τη διαχείριση προϊόντων και περιεχομένου.	Ναι για παλαιότερες εκδόσεις
Τα καλύτερα χαρακτηριστικά	Προσαρμόσιμο Εύκολα διαχειρίσιμο Μεγάλο πλήθος από Θέματα &Πρόσθετα Εύκολο CMS για δημιουργία ιστοσελίδων	Σταθερότητα Μεγάλη κοινότητα Εύκολο CMS για δημιουργία ιστοσελίδων	Ισχυρή αρχιτεκτονική επέκτασης Ισχυρό CMS CMS μεσαίου-υψηλού επιπέδου

Παράμετροι	WordPress	Joomla	Drupal
Επεκτάσεις	Plugins& Widgets	Components, Modules & plugins	Modules & Blocks

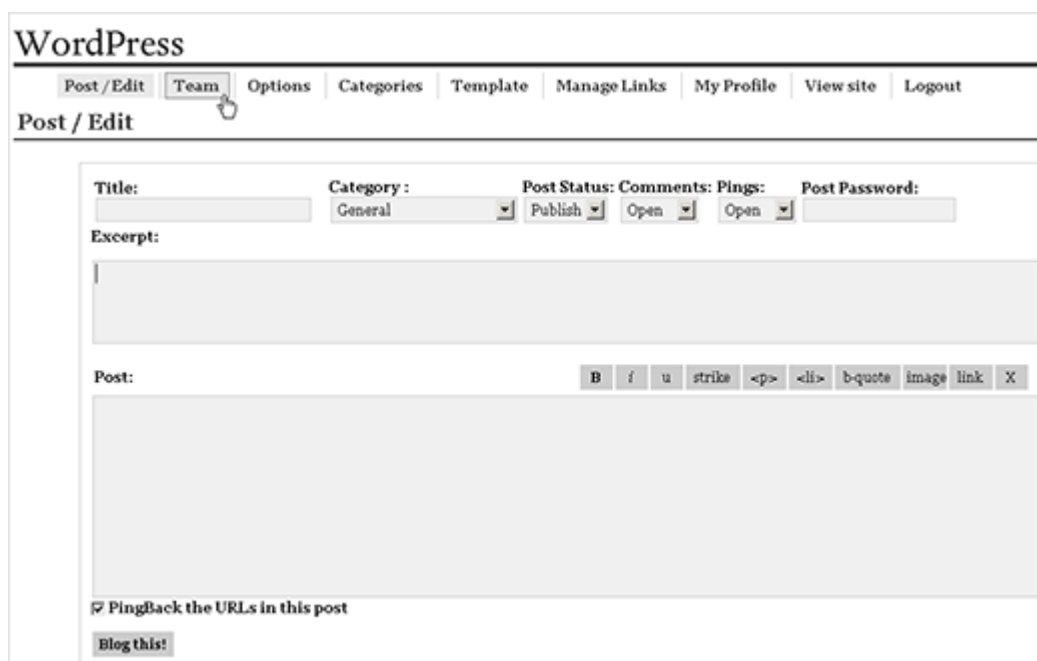
3. WordPress

3.1 Τι είναι το WordPress

Το WordPress είναι ένα δημοφιλές σύστημα διαχείρισης περιεχομένου ανοιχτού κώδικα (CMS), το οποίο έχει γραφτεί εξ ολοκλήρου σε PHP και χρησιμοποιεί τη MySQL για τη διαχείριση της βάσης δεδομένων. Το WordPress εκδόθηκε το 2003 και έκτοτε έχει γίνει το κορυφαίο σύστημα διαχείρισης περιεχομένου στον Ιστό. Αρχικά, το WordPress ήταν γνωστό ως εργαλείο blogging, αλλά τώρα έχει αναδειχθεί ως τεχνολογία που βοηθά στην ανάπτυξη και διαχείριση ιστοσελίδων καθώς και διαδικτυακών καταστημάτων χωρίς κάποιος να χρειάζεται να έχει γνώση προγραμματισμού και σχεδιασμού. Επί του παρόντος, πάνω από το 25% των ιστοτόπων κατασκευάζονται χρησιμοποιώντας WordPress από χιλιάδες άτομα που τους αρέσει, καθώς είναι τόσο εύκολο στην ανάπτυξη όσο και στη συντήρησή του [11].

3.2 Ιστορία του WordPress

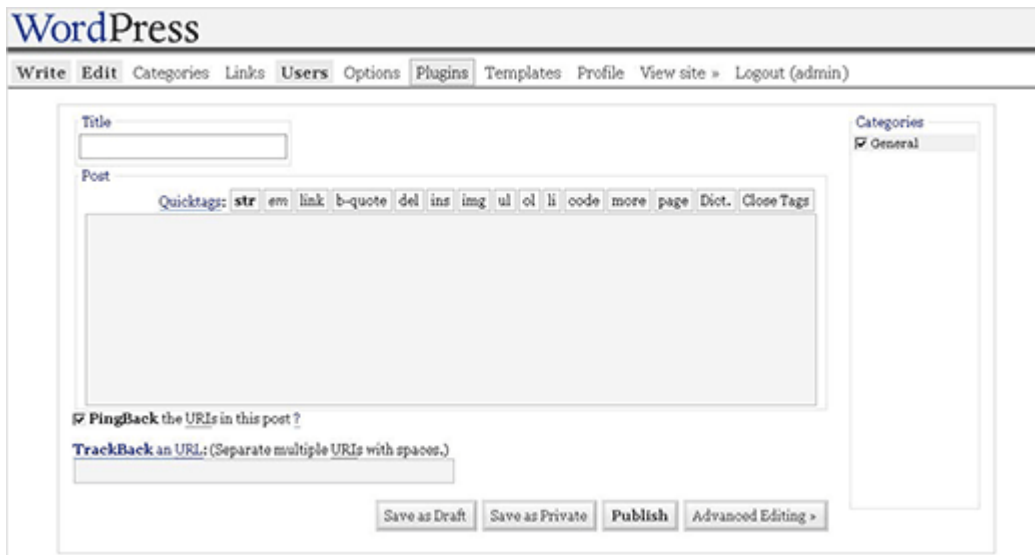
Η ιστορία του WordPress είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα αφοσίωσης και συνεισφοράς των υποστηρικτών ανοιχτού κώδικα που βρήκαν μια εκπληκτική τεχνολογία [18]. Το WordPress διαχειρίζεται, αναπτύσσεται και βελτιώνεται από μια ομάδα προγραμματιστών και χρηστών. Το WordPress ξεκίνησε μετά τον τερματισμό των αναβαθμίσεων μιας εφαρμογής blogging που ονομάζεται b2 / cafelog. Το 2003, δυο τελικοί χρήστες του b2 / cafelog, ο Mike Little και ο Matt, εγκαταστάθηκαν στην ανάπτυξη μιας νέας εφαρμογής blogging εκτός από το b2 / cafelog. Η αρχική έκδοση του WordPress κυκλοφόρησε στις 27 Μαΐου 2003, η οποία προσέλκυσε την προσοχή πολλών χρηστών εφαρμογών blogging. Η αρχική έκδοση ήταν κυρίως ένα αναβαθμισμένο b2 / cafelog που περιλάμβανε έναν πίνακα διαχείρισης και νέα πρότυπα XHTML 1.1.

Εικόνα 3-1: Αρχική έκδοση του WordPress [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

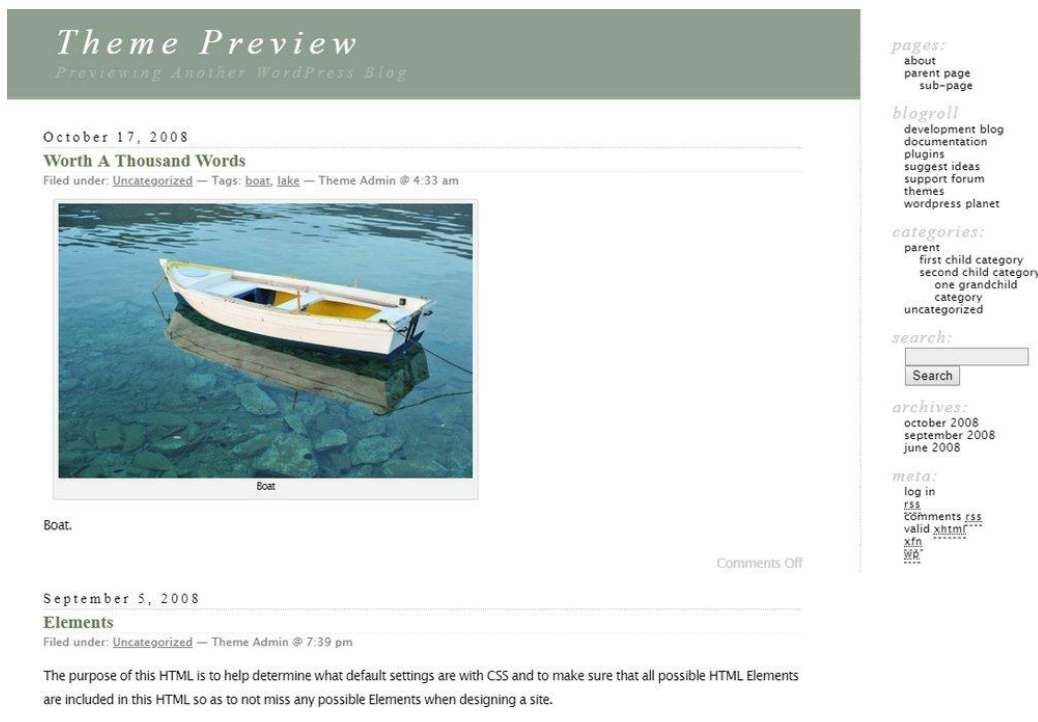
Το 2004 κυκλοφόρησε το WordPress 1.2, το οποίο προσέφερε αρχιτεκτονική για πρόσθετα (plugin architecture) που επιτρέπει στους χρήστες να δημιουργήσουν τα δικά τους πρόσθετα για να αυξήσουν τις λειτουργίες του WordPress. Αυτή η έκδοση του WordPress διέυρνε την αποδοχή της νέας αυτής τεχνολογίας.

Εικόνα 3-2: WordPress 1.2 [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Το WordPress άρχισε να βελτιώνεται με τον αυξανόμενο αριθμό χρηστών. Η έκδοση 1.5 του WordPress κυκλοφόρησε το 2005, το οποίο παρείχε λειτουργίες δημιουργίας σελίδων, λειτουργίες σχολίων και ένα σύστημα με θέματα (theming system).

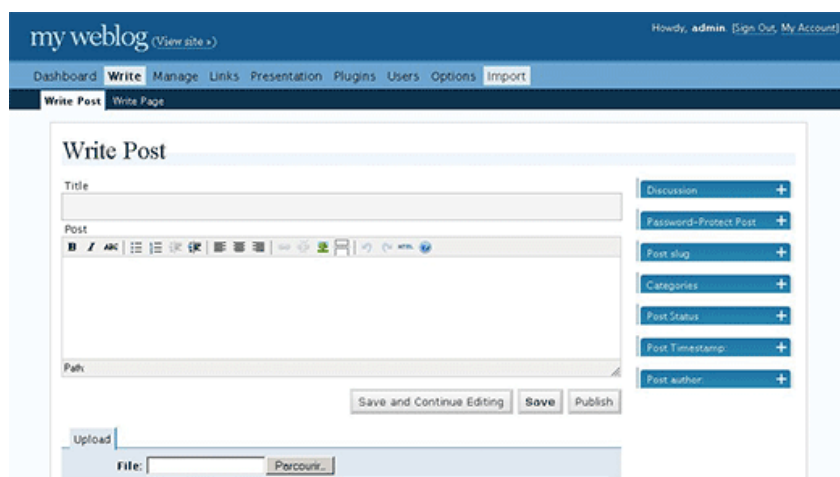

Heading 1

Εικόνα 3-3: WordPress 1.5 με σύστημα θεμάτων [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Το WordPress 2.0 που κυκλοφόρησε στα τέλη του 2005 παρουσίασε βελτιώσεις του πίνακα ελέγχου διαχειριστή (admin dashboard) που αναπτύχθηκε με JavaScript και DHTML προκειμένου να βελτιωθεί η εμπειρία του χρήστη. Επιπλέον, αυτή η έκδοση του WordPress περιελάμβανε επίσης ένα anti-spam plugin που ονομάζεται Akismet και προσθήκη του functions.php στο σύστημα των θεμάτων.

Εικόνα 3-4: WordPress 2.0. [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Μετά την κυκλοφορία του WordPress 2.0, υπήρξαν αρκετές εκδόσεις του WordPress που περιλάμβαναν συντομεύσεις, ενημέρωση με ένα κλικ και δυνατότητα εγκατάστασης ενσωματωμένων πρόσθετων (plugins). Ωστόσο, η έναρξη του WordPress 3.0 το 2010 ήταν η απόλυτη κατεύθυνση που δόθηκε στο WordPress προς ένα κορυφαίο σύστημα διαχείρισης περιεχομένου (CMS). Αυτή η έκδοση παρουσίασε πολλές λειτουργίες όπως προσαρμοσμένους τύπους δημοσιεύσεων, βελτιωμένες προσαρμοσμένες ταξινομήσεις (κατηγορίες, ετικέτες κλπ), προσαρμοσμένο φόντο, κεφαλίδα, μενού και ούτω καθεξής. Στη συνέχεια, υπήρξαν αρκετές εκδόσεις του WordPress που εμφανίστηκαν με μορφές ανάρτησης, γραμμή διαχείρισης, εργαλείο προσαρμογής θέματος, προεπισκόπηση θέματος, διαχειριστή πολυμέσων και αποκριτικό πλαίσιο διαχείρισης WordPress που διευκόλυνε τους χρήστες να διαχειρίζονται έναν ιστότοπο σε οθόνες κινητών και tablet.

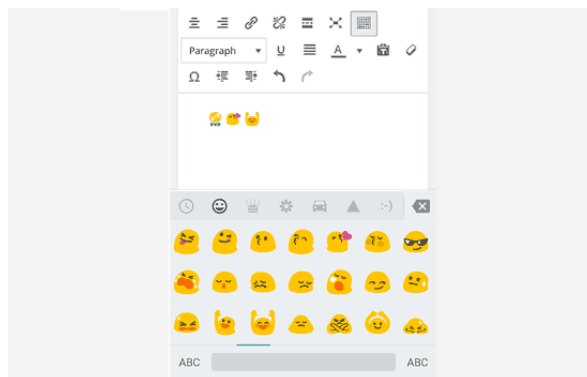
Εικόνα 3-5: Αποκριτικός πίνακας διαχείρισης WordPress [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Στις 16 Απριλίου 2014, κυκλοφόρησε το WordPress 3.9. Επικεντρώθηκε στη βελτίωση του επεξεργαστή οπτικών δημοσιεύσεων του WordPress. Οι εικόνες μπορούν τώρα να μεταφερθούν απευθείας στον επεξεργαστή αναρτήσεων με τεχνική drag and drop. Οι χρήστες μπορούν πλέον να επεξεργάζονται εικόνες μέσα στο πρόγραμμα επεξεργασίας και να βλέπουν τις προεπισκοπήσεις της γκαλερί τους στο πρόγραμμα επεξεργασίας. Το WordPress 3.9 παρουσίασε επίσης ζωντανές προεπισκοπήσεις widget, λίστες αναπαραγωγής ήχου και πολλές άλλες βελτιώσεις. Περισσότερες βελτιώσεις στον πυρήνα του WordPress έγιναν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με τις επόμενες εκδόσεις WordPress 4.0 και WordPress 4.1.

Το 2014 ήταν επίσης η πρώτη χρονιά που οι λήψεις εκτός Αγγλίας για το WordPress ξεπέρασαν τις αγγλικές λήψεις.

Το 2015 κυκλοφόρησαν τα WordPress 4.2, 4.3 και 4.4. Αυτές οι κυκλοφορίες επικεντρώθηκαν στη βελτιωμένη τοπική προσαρμογή, την υποστήριξη emoji, το εργαλείο προσαρμογής θέματος και την κατασκευή υποδομής για το WordPress REST API.

Εικόνα 3-6: Λειτουργία emoji στο WordPress [18]

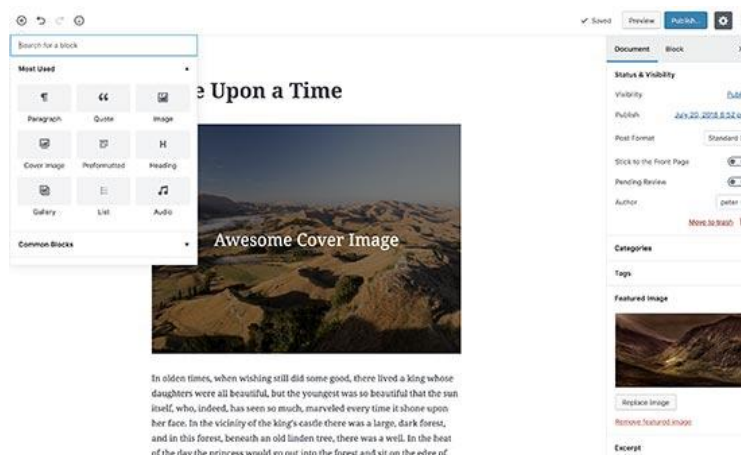
Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Την ίδια χρονιά, το WooCommerce, το πιο δημοφιλές plugin WordPress eCommerce αποκτήθηκε από την Automattic (η εταιρεία που ιδρύθηκε από τον συνιδρυτή του WordPress Matt Mullenweg).

Το 2016 κυκλοφόρησαν τα WordPress 4.5, 4.6 και 4.7. Κάθε έκδοση παρουσίασε μερικές νέες δυνατότητες και βελτιώσεις. Οι πιο αξιοσημείωτες αλλαγές κατά τη διάρκεια του έτους ήταν απλουστευμένες ενημερώσεις για προσθήκες και θέματα, ανάκτηση περιεχομένου χρησιμοποιώντας χώρο αποθήκευσης προγράμματος περιήγησης και προσαρμοσμένη δυνατότητα css για προσαρμογή θέματος. Μέχρι το τέλος του έτους, το WordPress.org ανακοίνωσε ενεργά υποστήριξη του HTTPs.

Το 2017 κυκλοφόρησαν τα WordPress 4.8 και 4.9. Αυτές οι κυκλοφορίες έφεραν πολλά νέα προεπιλεγμένα widget για προσθήκη ήχου, βίντεο, εικόνων, γκαλερί, εμπλουτισμένου κειμένου και HTML. Αυτές οι κυκλοφορίες έθεσαν επίσης τα θεμέλια για το νέο πρόγραμμα επεξεργασίας μπλοκ WordPress.

Στα τέλη του 2018, το WordPress 5.0 κυκλοφόρησε με μια ολοκαίνουργια εμπειρία επεξεργασίας. Το νέο πρόγραμμα επεξεργασίας μπλοκ WordPress είχε το όνομα Gutenberg.

Εικόνα 3-7: Η έκδοση του WordPress με λειτουργίες block [18]

Πηγή: screenshot από www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/

Μέσα στο 2019 και 2020 κυκλοφόρησαν αρκετές εκδόσεις του WordPress φτάνοντας στην τελευταία έκδοση η οποία είναι η 5.5.1 που κυκλοφόρησε στις 1-9-2020.

3.3 Γιατί επιλέγουμε το WordPress

Σήμερα, το WordPress χρησιμοποιείται από γνωστούς οργανισμούς και επιχειρήσεις. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους το WordPress πρέπει να χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ιστοσελίδων. Το WordPress είναι ανοιχτού κώδικα, πράγμα που σημαίνει ότι είναι δωρεάν και πολλοί προγραμματιστές συμβάλλουν πάντα για την ενημέρωση του κώδικα WordPress ώστε να είναι πιο αποτελεσματικό. Επιπλέον, οι ιστότοποι που αναπτύσσονται με το WordPress είναι εύκολο να διατηρηθούν και να ενημερωθούν. Το WordPress είναι ευπροσάρμοστο στη βελτίωση της οπτικής εμφάνισης και στην εφαρμογή διαφορετικών λειτουργιών χρησιμοποιώντας πρόσθετα (plugins) και θέματα (themes) WordPress. Επιπλέον, το WordPress έχει καλή υποστήριξη καθώς είναι διάσημο μεταξύ των προγραμματιστών. Το WordPress είναι βολικό για βελτιστοποίηση μηχανών αναζήτησης (SEO) που καθιστά εύκολη τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της μηχανής αναζήτησης. Τέλος, το WordPress προσφέρει εύκολο στη συντήρηση περιεχόμενο μηχανισμό και δυνατότητα ενσωμάτωσης περιεχομένων από διαφορετικά συστήματα.

3.4 Ιδιότητες του WordPress

Σχεδόν πάνω από το 25% των ιστοτόπων υποστηρίζονται από το WordPress λόγω των πολλών εύχρηστων χαρακτηριστικών του, όπως παρουσιάζουμε παρακάτω:

- **Έλεγχος πρόσβασης βάσει ρόλου:** Σε διαφορετικούς χρήστες μπορούν να ανατεθούν διαφορετικοί ρόλοι έτσι ώστε καθένας από τους χρήστες να έχει πρόσβαση μόνο στο μέρος της ευθύνης τους.
- **Πολυάριθμο σύστημα συγγραφής:** Το WordPress υποστηρίζει πολλούς χρήστες για τη δημιουργία αναρτήσεων ή περιεχομένων ανάλογα με το ρόλο τους. Για παράδειγμα, εάν ένας χρήστης στον οποίο έχουν εκχωρηθεί τα ελάχιστα δικαιώματα, δημιουργεί ανάρτηση ή περιεχόμενο και θέλει να το ανεβάσει, τότε αποστέλλεται ένα αίτημα στον διαχειριστή για έγκριση και δημοσίευση.
- **Μετεγκατάσταση (Migration):** Οι ιστότοποι WordPress μπορούν εύκολα να μετεγκατασταθούν σε άλλον διακομιστή απλώς αντιγράφοντας τα αρχεία στο φάκελο public_html (ή httpdocs) του συστήματος προορισμού και εισάγοντας τη βάση δεδομένων sql στη βάση δεδομένων του νέου διακομιστή. Επιπλέον, το WordPress προσφέρει επίσης μερικά πρόσθετα που καθιστούν τη μετεγκατάσταση εύκολη υπόθεση.
- **Υλοποίηση και ενημέρωση:** Η εγκατάσταση του WordPress σε οποιοδήποτε σύστημα είναι πολύ εύκολη και διαρκεί λίγα λεπτά. Επιπλέον, η αναβάθμιση του WordPress είναι αυτοματοποιημένη λόγω της δυνατότητας αυτόματης αναβάθμισης.
- **Διαχείριση μετάφρασης:** Το WordPress διαθέτει υποστήριξη πολλαπλών γλωσσών. Επίσης υπάρχουν και πρόσθετα που μπορούν να επεκτείνουν τη διαχείριση της μετάφρασης με διαφορετικές λειτουργίες. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη ενός ιστότοπου με πολλές γλώσσες.
- **Τροφοδοσίες RSS (RSS feeds):** Το WordPress έχει τη δυνατότητα να εξάγει τροφοδοσίες RSS σε διάφορες μορφές.
- **Υποστήριξη μηχανών αναζήτησης και μόνιμοι σύνδεσμοι:** Οι σύνδεσμοι σελίδων, δημοσιεύσεων, κατηγοριών κ.λπ. είναι απλοί και εξαιρετικοί για να βρίσκεται ο ιστότοπος στην κορυφή των αποτελεσμάτων των μηχανών αναζήτησης.
- **Συμβατότητα με διαφορετικά προγράμματα περιήγησης:** Οι κώδικες HTML που καταρτίζονται από το WordPress ικανοποιούν τις οδηγίες HTML του World Wide Web

Consortium (W3C), οι οποίες διασφαλίζουν ότι οι ιστότοποι που υποστηρίζονται από το WordPress υποστηρίζονται από όλα τα προγράμματα περιήγησης.

- **Αρχεία WordPress και μηχανή αναζήτησης:** Τα άρθρα στο WordPress παρατίθενται χρονολογικά από όπου μπορούν να προβληθούν και μπορούν επίσης να αναζητηθούν αναρτήσεις χρησιμοποιώντας τη μηχανή αναζήτησης μέσα από το WordPress.
- **Κατηγορία άρθρων:** Τα άρθρα στο WordPress μπορούν να οργανωθούν χρησιμοποιώντας τη λειτουργία κατηγορίας του WordPress που επιτρέπει στους χρήστες να αναθέτουν αναρτήσεις - άρθρα σε διαφορετικές κατηγορίες και να τις βρίσκουν πιο εύκολα.
- **Προστασία περιεχομένου με κωδικό πρόσβασης:** Το WordPress προσφέρει εξαιρετική δυνατότητα κλειδώματος περιεχομένων με κωδικό πρόσβασης, ώστε να μπορούν να προβληθούν ή να επεξεργαστούν από περιορισμένο αριθμό χρηστών.
- **Ευκολίες πολυμέσων:** Το WordPress επιτρέπει στους χρήστες να συμπεριλαμβάνουν εικόνες και αρχεία ήχου κατά τη δημιουργία του άρθρου ή της σελίδας καθιστώντας την ελκυστική και ενημερωτική.
- **Προσαρμογή λειτουργιών:** Το σύστημα των πρόσθετων και των θεμάτων (plugin and theming system) του WordPress είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας που το καθιστά εύκολο να αναπτύξει προσαρμοσμένους ιστοτόπους και να προσθέσει λειτουργίες χρησιμοποιώντας τη διαθεσιμότητα διάφορων θεμάτων και πρόσθετων στο διαδίκτυο. Επιπλέον, το WordPress έχει το δικό του πρόγραμμα επεξεργασίας που επιτρέπει την επεξεργασία των αρχείων θεμάτων σε οποιοδήποτε πρόγραμμα περιήγησης.

3.5 Η Αρχιτεκτονική του WordPress

Το WordPress ακολουθεί έναν συστηματικό και οργανωμένο μηχανισμό ανάπτυξης. Το WordPress δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τεχνολογία Model – view - controller (MVC). Ωστόσο, ακολουθεί το μοτίβο MVC μέχρι ενός ορισμένου βαθμού. Το μοντέλο περιέχει τα αρχεία PHP τα οποία είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή ερωτημάτων στη βάση δεδομένων [19]. Η κεντρική ενότητα ενσωματώνει τη λογική και είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση περιεχομένου. Τέλος, το τμήμα προβολής είναι υπεύθυνο για την οπτική εμφάνιση των σελίδων. Σύμφωνα με τον κανόνα MVC, θα πρέπει να υπάρχει πλήρης διαχωρισμός μεταξύ μοντέλου, προβολής και ελεγκτή (model, view and controller), αλλά το WordPress δεν ακολουθεί αυτόν τον κανόνα σε κάποιο βαθμό, επειδή τα ερωτήματα βάσης δεδομένων μπορούν να προβληθούν από την ενότητα προβολής στο WordPress.

Η δομή του WordPress αποτελείται από τα εξής μέρη:

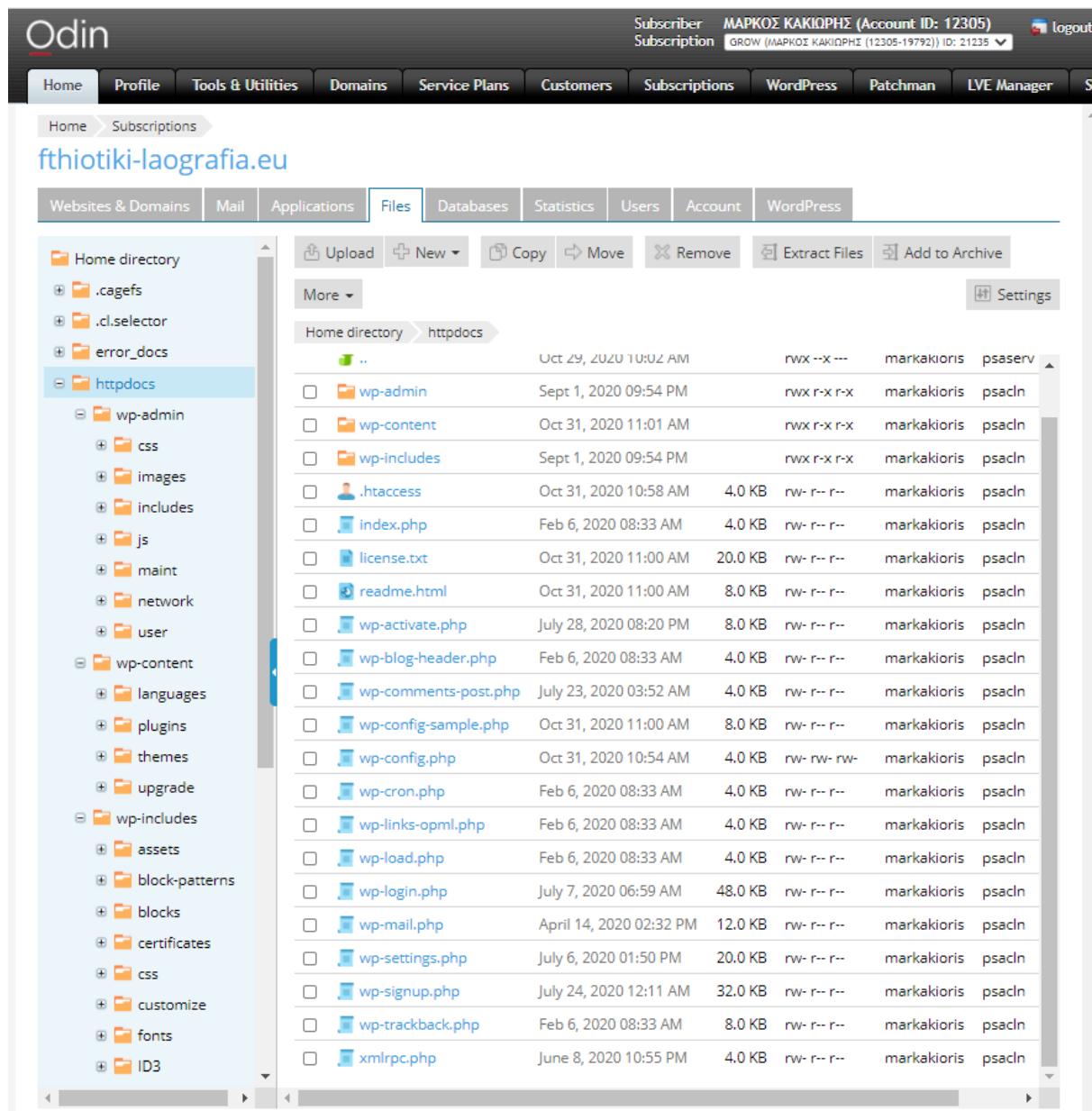
1. **Προβολή (View):** Η προβολή περιέχει διάφορα μέρη μιας σελίδας, όπως κεφαλίδα (header), υποσέλιδο (footer), πλευρική γραμμή (sidebar) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εξατομικευμένη προσαρμογή.
2. **Πρότυπα (Templates):** Αυτά είναι αρχεία PHP που περιέχουν το περιεχόμενο διαφορετικών τμημάτων μιας σελίδας, όπως κεφαλίδα, υποσέλιδο και πλευρική γραμμή. Κάθε σελίδα πρέπει να αντλήσει το περιεχόμενο από τα αρχεία προτύπων για να το δει με ακρίβεια. Για παράδειγμα, τα περιεχόμενα της αρχικής σελίδας προέρχονται από αρχεία index.php, header.php, footer.php και sidebar.php. Συνολικά και συνδυαστικά, αυτά τα αρχεία templating μαζί με φύλλα στυλ (stylesheets) και αρχεία javascript αποτελούν ένα θέμα (theme) στο WordPress.
3. **Ο βρόχος (The loop):** Ο βρόχος είναι μια τεχνική στο WordPress που χρησιμοποιείται για την απεικόνιση σελίδων που ανακτά τις αναρτήσεις (άρθρα) από τη βάση δεδομένων και τα εμφανίζει με κατάλληλο τρόπο σε μια συγκεκριμένη σελίδα.
4. **Backend:** Το επίπεδο backend ελέγχει τη μετάδοση με το διακομιστή της βάσης δεδομένων (database server), τα αρχεία, τα συστήματα αλληλογραφίας κ.λπ.

5. **Μεταδεδομένα (Metadata):** Τα μεταδεδομένα είναι τα δεδομένα διαφορετικών σελίδων που απαιτούνται κατά την ταξινόμηση των σελίδων. Ωστόσο, αυτά τα δεδομένα λαμβάνονται από τη βάση δεδομένων κατά την προβολή των σελίδων. Για παράδειγμα, το όνομα του δημιουργού μιας ανάρτησης, ο χρόνος δημιουργίας της ανάρτησης θεωρούνται τα μεταδεδομένα της ανάρτησης.

3.6 Η δομή των αρχείων του WordPress

Ο διαχειριστής του ιστότοπου που έχει κατασκευαστεί με βάση την τεχνολογία του WordPress, έχει τη δυνατότητα να αλληλοεπιδρά με το περιβάλλον μέσω του γραφικού περιβάλλοντος διεπαφής. Παρόλα αυτά, είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει τη δομή της συγκεκριμένης εγκατάστασης του WordPress όσον αφορά τα αρχεία και τους φακέλους που περιέχονται στο webserver. Αυτό έχει σαν σκοπό την καλύτερη και σε μερικές περιπτώσεις πιο εύκολη παραμετροποίηση του ιστοτόπου καθώς και τον καλύτερο έλεγχο αυτού. Επίσης, αυτή η κατανόηση θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε τυχόν σφάλματα που ενδέχεται να προκύψουν πολύ πιο εύκολα.

Όταν κάνουμε την αρχική εγκατάσταση του WordPress στο webserver η δομή των αρχείων και των καταλόγων μας είναι όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 3-8: Οι κατάλογοι και τα αρχεία του WordPress

Όπως φαίνεται περιέχεται μια δομή καταλόγου αρχείων (directory structure) καθώς και τα αρχεία πυρήνα (core files). Από αυτό το σημείο και μετά, ο διαχειριστής μπορεί να προσθέσει οποιοδήποτε θέμα (theme) επιθυμεί καθώς και οποιοδήποτε πρόσθετο (plugin) θεωρεί ότι βοηθά λειτουργικά τον ιστότοπό του [19]. Αυτές οι ενέργειες μεταβάλλουν τη φύση κάποιων αρχείων καθώς προσθέτονται αρχεία και φάκελοι σε συγκεκριμένα μέρη στο webserver όπως θα δούμε παρακάτω.

Παρακάτω θα αναφερθούν περιληπτικά τα αρχεία πυρήνα του ριζικού φακέλου, του φακέλου wp-admin, wp-content και wp-includes που εκτελούν τις πιο σημαντικές διεργασίες.

Ριζικός φάκελος Wordpress (Root Folder)

Φάκελος “wp-admin”: Όπως φανερώνεται και από την ονομασία του συγκεκριμένου φακέλου, σε αυτόν, βρίσκονται διαχειριστικά εργαλεία που αφορούν το διαχειριστικό τμήμα του WordPress. Το κύριο και βασικότερο αρχείο μέσα σε αυτόν τον κατάλογο είναι το admin.php. Το αρχείο αυτό ενεργοποιεί τη σύνδεση με τη βάση δεδομένων, εμφανίζει τον πίνακα ελέγχου (dashboard) του WordPress καθώς επίσης εκτελεί και διάφορες άλλες χρήσιμες λειτουργίες όπως π.χ. το να ελέγχει εάν ένας συγκεκριμένος χρήστης είναι στην πραγματικότητα ο εν λόγω διαχειριστής.

Navigation tabs: Websites & Domains | Mail | Applications | **Files** | Databases | Statistics | Users | Account | WordPress

Actions: Upload | New | Copy | Move | Remove | Extract Files | Add to Archive | Settings

More ▾

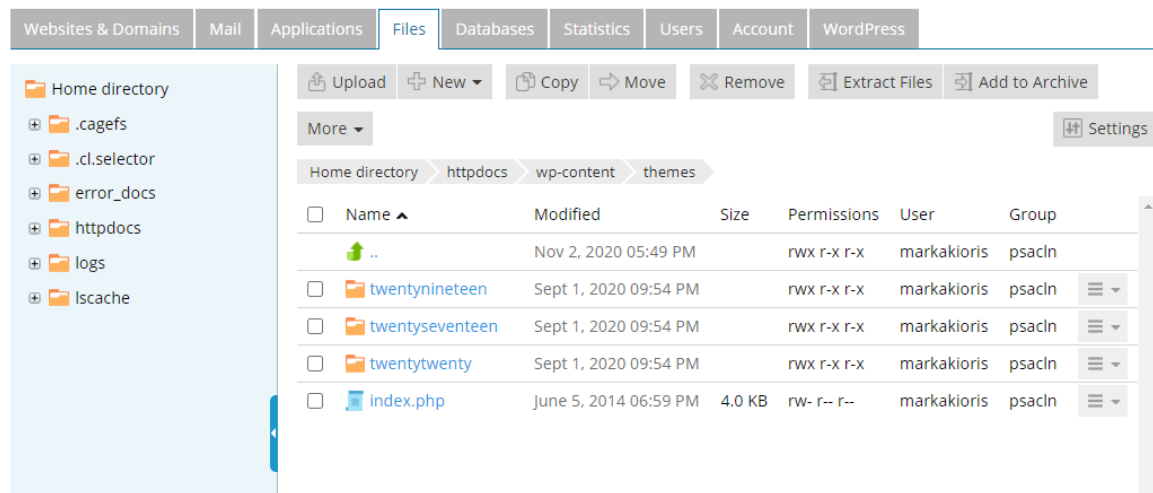
Home directory | httpdocs | **wp-admin**

..	NOV 2, 2020 05:42 PM	rwX r-x ---	markakioris	psaserv	
css	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
images	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
includes	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
js	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
maint	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
network	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
user	Sept 1, 2020 09:54 PM	rwX r-x r-x	markakioris	psacIn	
about.php	Oct 31, 2020 11:00 AM	20.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin-ajax.php	May 20, 2020 09:49 PM	8.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin-footer.php	Jan 29, 2020 02:45 AM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin-functions.php	Feb 6, 2020 08:33 AM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin-header.php	Oct 31, 2020 11:00 AM	12.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin-post.php	Feb 6, 2020 08:33 AM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
admin.php	July 22, 2020 03:56 PM	12.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn
async-upload.php	June 23, 2020 02:53 AM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psacIn

Εικόνα 3-9: Οι κατάλογοι και τα αρχεία του φακέλου wp-admin

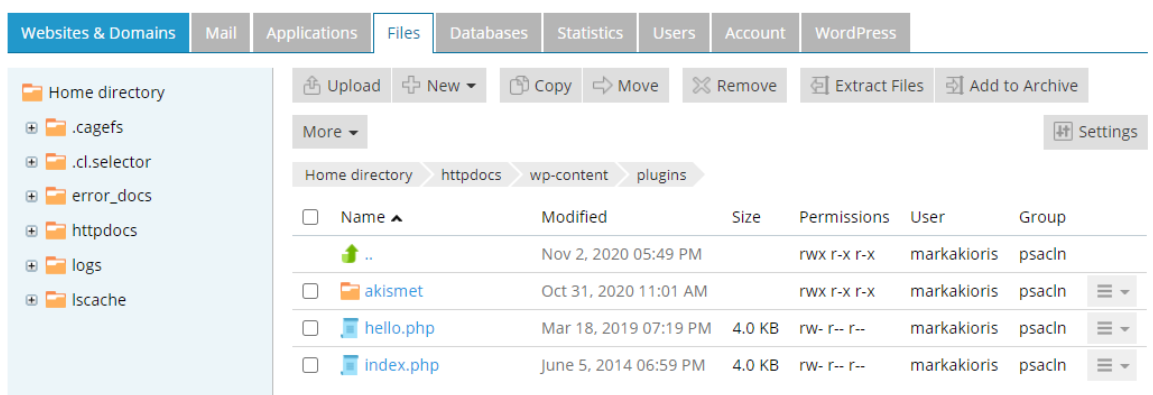
Φάκελος “wp-content”: Τα αρχεία και οι φάκελοι που περιέχονται στον φάκελο wp-content τις περισσότερες φορές διαφέρουν μεταξύ διαφορετικών ιστοτόπων (που στηρίζονται στην τεχνολογία WordPress). Αυτό συμβαίνει γιατί σε αυτόν αποθηκεύονται όλα τα αρχεία που αφορούν τα θέματα (themes) καθώς και τα πρόσθετα (plugins) είτε αυτά είναι ενεργοποιημένα είτε όχι. Το σίγουρο είναι ότι όλοι οι ιστότοποι WordPress περιέχουν τους εξής φακέλους:

Themes (Θέματα): Τα θέματα (themes) του WordPress παρέχουν τη γραφική διεπαφή μεταξύ των επισκεπτών - χρηστών και του ιστότοπο μας. Υπάρχουν πολλά αρχεία που μετέχουν και συνεργάζονται για να επιτευχθεί αυτό. Η έκταση και το μέγεθος των αρχείων και των φακέλων που υπάρχουν εντός του φακέλου themes διαφέρει ανάλογα με τον δημιουργό του κάθε θέματος. Συνήθως η αρχική εγκατάσταση του WordPress (έκδοση 5.5) έρχεται με εγκατεστημένα 3 θέματα όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα. Το default είναι το twentytwenty.

Εικόνα 3-10: Ο φάκελος themes

Plugins (Πρόσθετα): Σκοπός της χρήσης των πρόσθετων (plugins) είναι να προστεθούν περισσότερες λειτουργίες σε έναν ιστότοπο WordPress. Όλα τα πρόσθετα που έχουν εγκατασταθεί στον ιστότοπο, αποθηκεύονται στη διαδρομή /wp-content/plugins/. Τα αρχεία των plugins συνήθως δεν επιδέχονται επεξεργασία, εκτός και αν πρόκειται για κάποιο προσαρμοσμένο πρόσθετο που έχει γραφτεί από κάποιον προγραμματιστή, για να γίνει αποκλειστική χρήση από τον συγκεκριμένο ιστότοπο. Το μοναδικό plugin που είναι εγκατεστημένο την πρώτη φορά που κάνουμε εγκατάσταση του WordPress (έκδοση 5.5) είναι το Akismet και το Hello Dolly.

Εικόνα 3-11: Οι κατάλογοι και τα αρχεία του φακέλου plugins

Αν σε αυτό το σημείο κάνουμε μια εγκατάσταση ενός νέου πρόσθετου π.χ. του All In One WP Security & Firewall, τότε θα δημιουργηθεί ένας νέος φάκελος που θα περιέχει τα αρχεία από το συγκεκριμένο plugin.

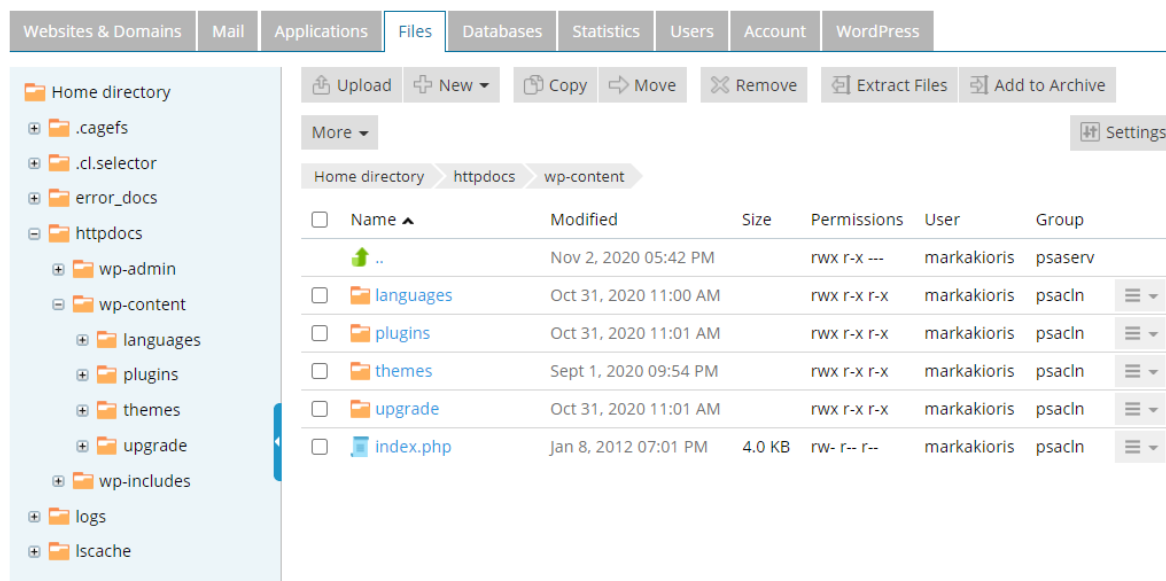
Name	Modified	Size	Permissions	User	Group
..	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
akismet	Oct 31, 2020 11:01 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
all-in-one-wp-security-and-firewall	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
hello.php	Mar 18, 2019 07:19 PM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac
index.php	June 5, 2014 06:59 PM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac

Εικόνα 3-12: Οι κατάλογοι του wp-plugins μετά την εγκατάσταση ενός νέου plugin

Name	Modified	Size	Permissions	User	Group
..	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
admin	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
backups	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
classes	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
css	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
images	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
js	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
languages	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
lib	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
logs	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
other-includes	Nov 3, 2020 12:52 AM		rwx r-x r-x	markakioris	psac
index.html	Nov 3, 2020 12:52 AM	0 B	rw- r-- r--	markakioris	psac
license.txt	Nov 3, 2020 12:52 AM	36.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac
readme.txt	Nov 3, 2020 12:52 AM	60.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac
wp-security-core.php	Nov 3, 2020 12:52 AM	12.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac
wp-security.php	Nov 3, 2020 12:52 AM	4.0 KB	rw- r-- r--	markakioris	psac

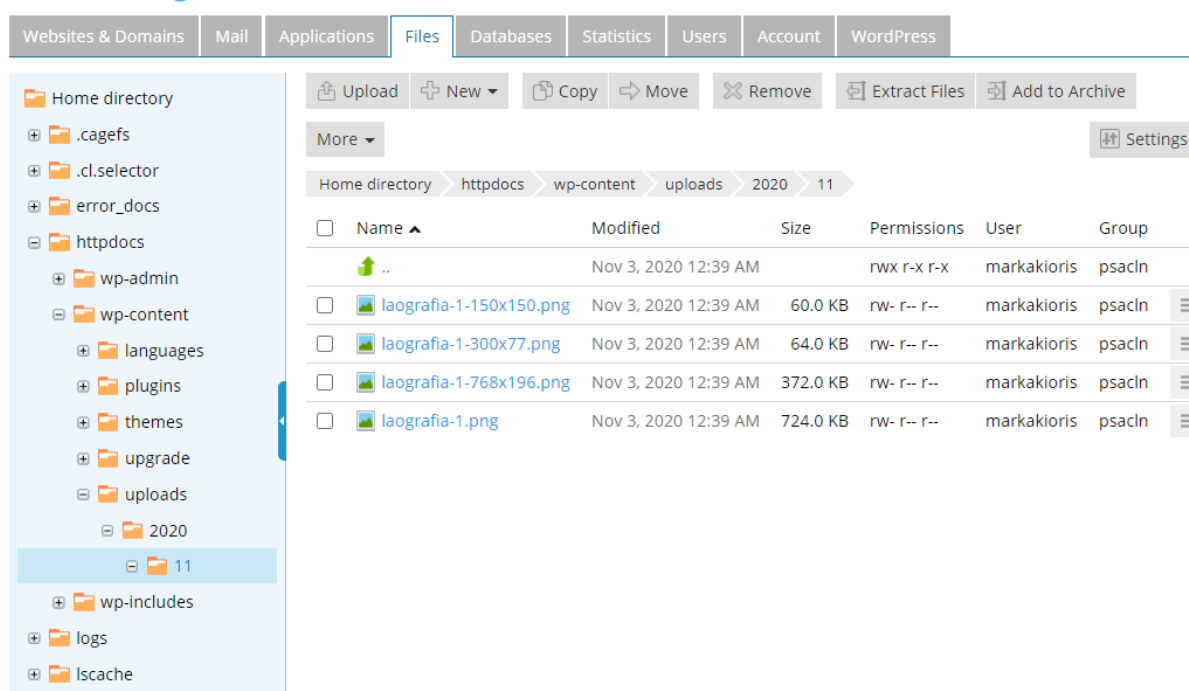
Εικόνα 3-13: Μέσα στο φάκελο ενός plugin (all-in-one-wp-security-and-firewall)

Uploads (Ανεβασμένα Αρχεία): Το WordPress αποθηκεύει όλες τις μεταφορτώσεις αρχείων πολυμέσων, όπως εικόνων αλλά και εγγράφων στη διαδρομή /wp-content/uploads/. Σύμφωνα με την default κατάσταση, οι μεταφορτώσεις είναι οργανωμένες σε φακέλους σύμφωνα με το πρότυπο: /χρόνος/μήνας/ (π.χ. /2020/10/). Όταν εγκαθιστούμε για πρώτη φορά το WordPress ο φάκελος δεν υπάρχει αφού δεν έχουμε ανεβάσει ακόμη κανένα αρχείο, όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

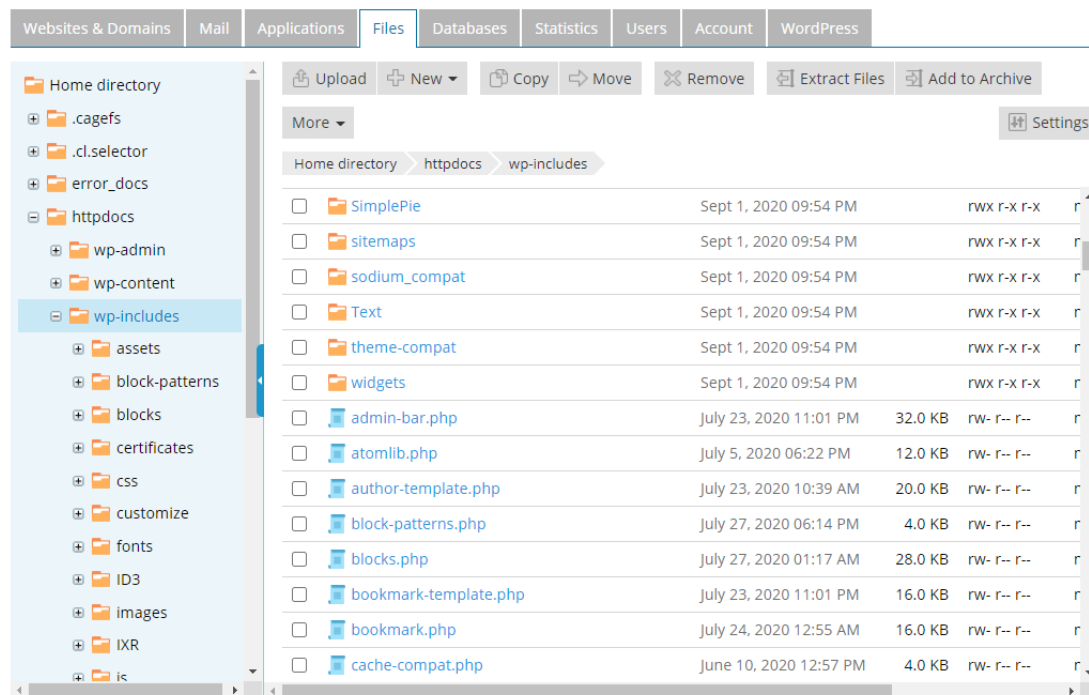
Εικόνα 3-14: Ο φάκελος wp-content αρχικά δεν περιέχει φάκελο uploads

Όταν μέσα από το Dashboard κάνουμε upload την πρώτη μας εικόνα (ή γενικότερα ένα αρχείο) τότε δημιουργείται ο φάκελος με τη δομή των υποφακέλων όπως προαναφέραμε. Επίσης η εικόνα μας αποθηκεύεται με διαφορετικές εκδοχές (σε ανάλυση), όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 3-15: Μια εικόνα αποθηκευμένη με τις διαφορετικές της εκδοχές (σε ανάλυση)

Φάκελος “wp-include”: Ο συγκεκριμένος φάκελος περιέχει όλες τις βιβλιοθήκες και όλα τα αρχεία που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του πυρήνα (core) του WordPress. Ο κώδικας σχεδόν όλων των θεμάτων και των προσθέτων που υπάρχουν διαθέσιμα για το WordPress, είναι βασισμένος στα αρχεία που βρίσκονται εντός αυτού του φακέλου.

Εικόνα 3-16: Τα περιεχόμενα του φακέλου wp-includes

Τα αρχεία που περιέχονται στον κύριο κατάλογο (httpdocs) είναι τα εξής:

.htaccess: Το αρχείο αυτό αποτελεί ένα αρχείο ρυθμίσεων του Apache web server, μέσω του οποίου μπορούν να πραγματοποιηθούν διάφορες απαραίτητες ρυθμίσεις. Το WordPress κάνει χρήση αυτού του αρχείου ώστε να χειριστεί τον τρόπο με τον οποίο ο Apache Server θα “σερβίρει” τα αρχεία του από τον ριζικό του κατάλογο και τους υποφακέλους του. Ένα παράδειγμα χρήσης του .htaccess είναι όταν το WordPress τροποποιεί αυτό το αρχείο ώστε να μπορεί να χειριστεί τα pretty permalinks, τις ανακατευθύνσεις ή ακόμη και να αποκλείσει την πρόσβαση σε κάποιες IP διευθύνσεις. Ενδεχομένως το αρχείο να μην εμφανίζεται στον κύριο κατάλογο του WordPress επειδή αρχικά έχει τη ρύθμιση κρυφού αρχείου. Χρειάζεται να ρυθμίσουμε να εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία. Μια μορφή του αρχείου φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Code Editor: [fthiotiki-laografia.eu / httpdocs / .htaccess](http://fthiotiki-laografia.eu/httpdocs/.htaccess)

```
.htaccess X
1 |
2 # BEGIN WordPress
3 # Οι ντιρεκτίβες (γραμμές) ανάμεσα `BEGIN WordPress` και `END WordPress` είναι
4 # δυναμικά δημιουργημένες, και θα πρέπει να τροποποιούνται μόνο με την χρήση φίλτρων WordPress.
5 # Οποιοσδήποτε αλλαγές στις ντιρεκτίβες ανάμεσα στους δείκτες θα επανεγραφεί.
6 <IfModule mod_rewrite.c>
7 RewriteEngine On
8 RewriteBase /
9 RewriteRule ^index\.php$ - [L]
10 RewriteCond %{REQUEST_FILENAME} !-f
11 RewriteCond %{REQUEST_FILENAME} !-d
12 RewriteRule . /index.php [L]
13 </IfModule>
14
15 # END WordPress
```

Εικόνα 3-17: Το αρχείο .htaccess

index.php: Αυτό το αρχείο επιστρέφει την αρχική σελίδα του WordPress για τον ιστότοπό μας από προεπιλογή, εκτός εάν αντικατασταθεί είτε από μια `front-page.php` είτε από ένα αρχείο `home.php`.

license.txt: Το αρχείο άδειας GPL του WordPress.

readme.html: Το αρχείο αυτό περιέχει πληροφορίες που είναι σχετικές με την προεγκατάσταση του WordPress.

wp-activate.php: Αποτελεί το βασικό αρχείο, που βοηθά να πραγματοποιηθεί η εγκατάσταση του WordPress.

wp-blog-header.php: Κάθε σελίδα που θέλει να προβάλει περιεχόμενο καλεί το συγκεκριμένο αρχείο, το οποίο περιέχει τις ρυθμίσεις για την εμφάνιση του ιστολογίου.

wp-comments-post.php: Όταν οι χρήστες και επισκέπτες αναρτούν κάποια σχόλια σε κάποια άρθρα (και γενικότερα σε αναρτήσεις) αυτά συγκεντρώνονται μέσω αυτού του αρχείου τα οποία και προσθέτει στη βάση δεδομένων.

wp-config-sample.php: Ένα δείγμα αρχείου παραμετροποίησης για τη διασύνδεση του Wordpress με την βάση δεδομένων MySQL. Αποτελεί το πρότυπο για να δημιουργήσουμε το **wp-config.php** όπως είδαμε παραπάνω κατά τη διάρκεια της εγκατάστασης του WordPress. Το αρχείο `wp-config.php` όπως έχουμε προαναφέρει αποτελεί το κύριο αρχείο για τον ιστότοπό μας, επειδή περιέχει τις πληροφορίες σύνδεσης της βάσης δεδομένων μας. Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στον τρόπο επεξεργασίας αυτού του αρχείου επειδή αποθηκεύει το όνομα της βάσης δεδομένων του WordPress, τον κωδικό πρόσβασης, τις πληροφορίες χρήστη κ.α. ένα στιγμιότυπο αυτού του αρχείου φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Code Editor: fthiotiki-laografia.eu / httpdocs / [wp-config.php](#)

```
wp-config.php x
20
21 // ** MySQL settings - You can get this info from your web host ** //
22 /** The name of the database for WordPress */
23 define( 'DB_NAME', 'fthlaogdb' );
24
25 /** MySQL database username */
26 define( 'DB_USER', 'fthlaoguser' );
27
28 /** MySQL database password */
29 define( 'DB_PASSWORD', 'df$%*fggr4--fg' );
30
31 /** MySQL hostname */
32 define( 'DB_HOST', 'localhost:3306' );
33
34 /** Database Charset to use in creating database tables. */
35 define( 'DB_CHARSET', 'utf8mb4' );
36
37 /** The Database Collate type. Don't change this if in doubt. */
38 define( 'DB_COLLATE', '' );
39
40 /**#@+
41 * Authentication Unique Keys and Salts.
42 *
43 * Change these to different unique phrases!
44 * You can generate these using the {@link https://api.wordpress.org/secret-key/1.1/salt/ WordPress.org secret-key service}
45 * You can change these at any point in time to invalidate all existing cookies. This will force all users to have to log in again.
46 *
47 * @since 2.6.0
48 */
49 define( 'AUTH_KEY',         'K!U3C2a*doE^Th0stIve4>=DPS,LT+oXwGL,:fa&PxySoy01,x@Y.X]@W=74whJd' );
50 define( 'SECURE_AUTH_KEY',  'mQT1=p,qF=xN` ]%]( :QHUZ9kis!uIE105s1,cv|~5a_S]Ii{1JDU5ufmFq1czLd' );
51 define( 'LOGGED_IN_KEY',    '$i$^ooPUL*y-4[uTs#*$!ARCNP@:gs.v20tyMBjT1iR4AKt0AK[rqZWc=&,8]!DV' );
52 define( 'NONCE_KEY',        'i07>`uwsJ-#G%4H*2P:ON@NCS1|m;x%4iW|v;01`i{mu}+|_(.Y=dICS~='y,:I' );
53 define( 'AUTH_SALT',        'C28i<K-7L<n{9tBbR2J=OuMCA.zXi:w<|Nq]h@ ,r+zX8$w-TKn=6%U1S0svA(C.' );
54 define( 'SECURE_AUTH_SALT', '$|:u&Uj6%KuNi|.-fV6<MG#XU62lke!M~?,&iH^%iNsd%)Q;m? J(9YFP0j1mpCL' );
55 define( 'LOGGED_IN_SALT',   'Dk7:tv@i #EiZX$1Tnc? +=|STkX-tkS7W)ov;oL.`J&pw@izh>NnUUG68Mi9fBk' );
56 define( 'NONCE_SALT',       'RMj?,-(O~ mx.;w~dG#:_^fcqQAtVmD1G10$`kpG1KB~LJumdM4^TXN>/(Di*nM' );
57
```

Εικόνα 3-18: Το αρχείο `wp-config.php`

wp-cron.php: Το αρχείο αυτό αποτελεί το χρονοπρογραμματιστή των εργασιών (task scheduler), όπου αναλαμβάνει να εκτελέσει διεργασίες όπως ο έλεγχος για αναβαθμίσεις καθώς και οποιαδήποτε προγραμματισμένη δημοσίευση άρθρων και γενικότερα αναρτήσεις.

wp-links-opml.php: Από το διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress (dashboard), δίνεται η δυνατότητα να γίνει μέσω αυτού του αρχείου η εξαγωγή όλων των συνδέσμων που έχουν προστεθεί στον ιστότοπό μας σε μορφοποίηση OPML (XML). Το όφελος από αυτή τη λειτουργία φαίνεται όταν θέλουμε να μεταφέρουμε συνδέσμους από ένα ιστολόγιο σε άλλο.

wp-load.php: Αρχείο εκκίνησης που καλεί και φορτώνει το αρχείο wp-config.php.

wp-login.php: Η σελίδα σύνδεσης του WordPress για τους εγγεγραμμένους χρήστες.

wp-mail.php: Σε κάποιες περιπτώσεις κάποιοι εγγεγραμμένοι χρήστες υποβάλλουν αναρτήσεις για δημοσίευση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το αρχείο αυτό είναι υπεύθυνο ώστε οι αναρτήσεις αυτές να γίνονται αποδεκτές.

wp-settings.php: Το αρχείο αυτό είναι υπεύθυνο να καλεί τη διαδικαστική βιβλιοθήκη, όπως και τη βιβλιοθήκη κλάσεων του WordPress.

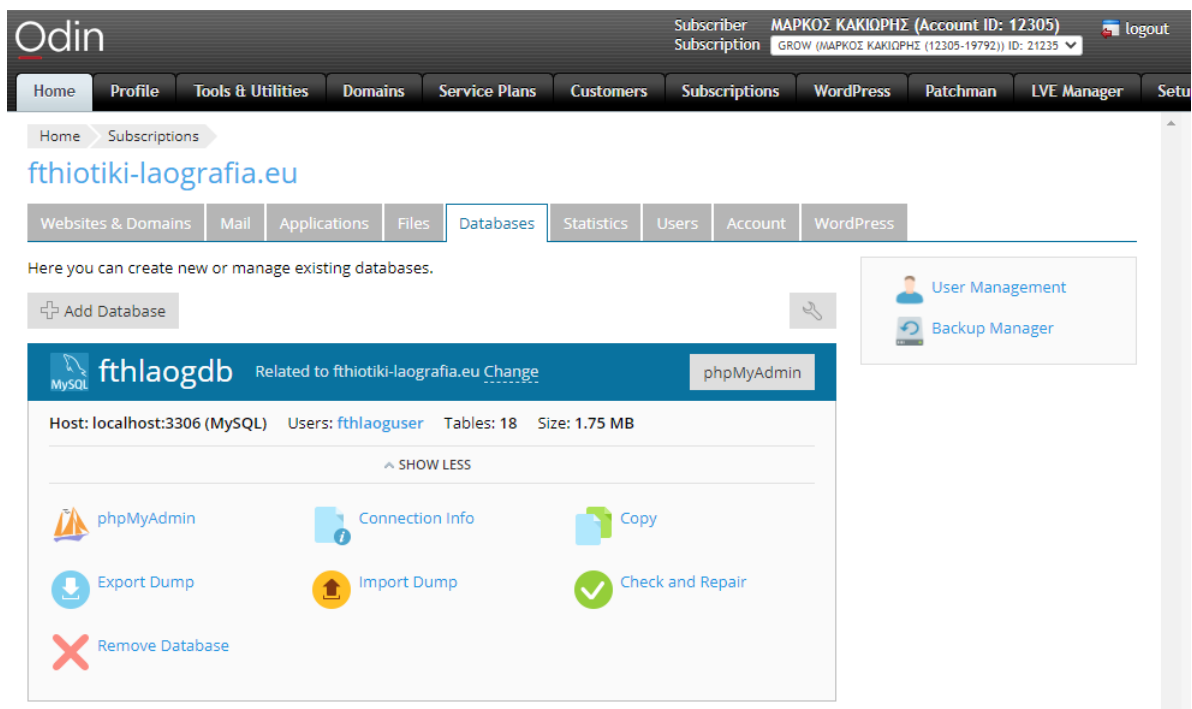
wp-signup.php: Μέσω αυτού του αρχείου παρέχεται η δυνατότητα για εγγραφή νέων χρηστών στο ιστολόγιο.

wp-trackback.php: Το αρχείο αυτό έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται τις εισερχόμενες xml-rpc εντολές. Μέσω αυτού δίνεται η δυνατότητα δημοσίευσης αναρτήσεων χωρίς να γίνεται χρήση της διαχειριστικής web διεπαφής.

3.7 Η δομή της βάσης δεδομένων του WordPress

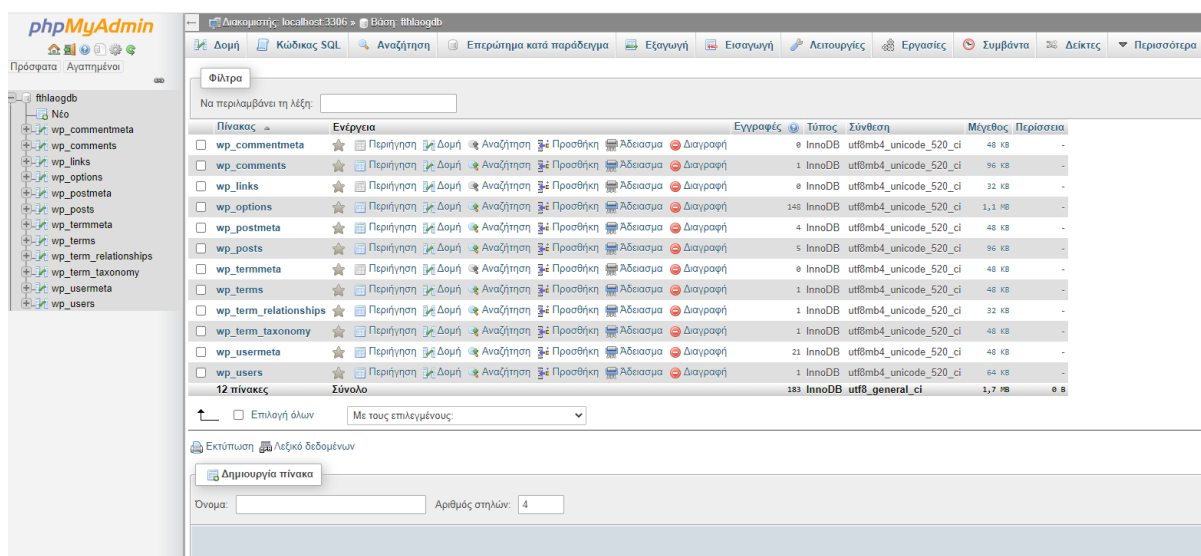
Η βάση δεδομένων που δημιουργείται κατά την εγκατάσταση του WordPress, αποτελείται από 12 πίνακες [20]. Οι πίνακες θα αρχίσουν να αυξάνουν μέγεθος και όγκο καθώς θα αρχίζουμε να χρησιμοποιούμε τον ιστότοπο του WordPress, προσθέτοντας περισσότερες αναρτήσεις, προσελκύοντας σχόλια στον ιστότοπο κ.α. Επίσης νέοι πίνακες θα δημιουργούνται όταν θα κάνουμε εγκατάσταση κάποιων νέων plugins. Οι πίνακες της βάσης δεδομένων έχουν ένα προεπιλεγμένο πρόθεμα wp_ το οποίο μπορεί να αλλάξει κατά βούληση (θα δούμε επόμενη ενότητα πώς τροποποιούμε το πρόθεμα, κυρίως για λόγους ασφαλείας). Αυτοί οι πίνακες μπορούν να βελτιστοποιηθούν και να επιδιορθωθούν και μπορούν επίσης να εξαχθούν ή να δημιουργηθούν αντίγραφα ασφαλείας. Κάθε πίνακας έχει τη δική του χρησιμότητα και λειτουργία όπως θα περιγράψουμε παρακάτω. Αλλά πρώτα, ας δούμε πώς μπορούμε να αποκτήσουμε πρόσβαση στη βάση δεδομένων.

Όπως φαίνεται και στη παρακάτω εικόνα στο διαχειριστικό τμήμα για το hosting (μέσω του Plesk στη συγκεκριμένη περίπτωση) επιλέγουμε από το menu Databases και στη συνέχεια μας εμφανίζονται όλες οι βάσεις δεδομένων που έχουμε δημιουργήσει. Υπάρχει δηλαδή ενδεχόμενο να έχουμε δημιουργήσει περισσότερες βάσεις δεδομένων γιατί μπορεί να έχουμε στο συγκεκριμένο hosting και άλλες εφαρμογές (π.χ. και άλλα sites). Εντοπίζουμε την βάση δεδομένων που χρησιμοποιούμε για το δικό μας WordPress ιστότοπο και επιλέγουμε phpMyAdmin.

Εικόνα 3-19: Επιλογή του phpMyAdmin από το Plesk

Ακριβώς μετά μεταφερόμαστε στη βάση δεδομένων μας όπου εμφανίζονται και οι πίνακες όπως δείχνει η παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 3-20: Οι πίνακες του WordPress στη βάση δεδομένων μας

Ας δούμε συνοπτικά τι περιέχει κάθε ένας από αυτούς τους πίνακες:

Πίνακας 1: wp_commentmeta

Ο πίνακας αυτός αποθηκεύει μεταδεδομένα για σχόλια που παραμένουν στον WordPress ιστότοπό μας. Πληροφορίες για πράγματα όπως εάν ένα σχόλιο έχει εγκριθεί ή εκκρεμεί ή απορρίπτεται αποθηκεύεται σε αυτόν τον πίνακα.

Πίνακας 2: wp_comments

Ο πίνακας wp_comments αποθηκεύει πληροφορίες σχετικά με τα σχόλια που παραμένουν στον λογαριασμό μας. Περιλαμβάνει έναν μοναδικό αριθμό που εκχωρείται σε κάθε σχόλιο, διευθύνσεις email, διευθύνσεις IP και διεύθυνση URL για τον συντάκτη σχολίων, απαντήσεις σε σχόλια, ώρα και ημερομηνία του σχολίου κλπ.

Πίνακας 3: wp_links

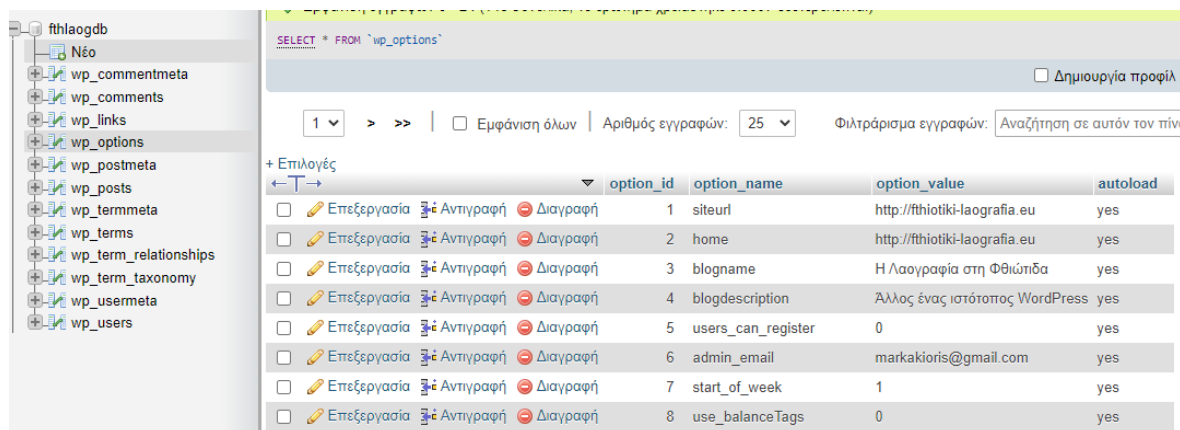
Ο πίνακας αυτός φροντίζει τα blogrolls (μια λίστα υπερσυνδέσμων σε άλλα ιστολόγια ή ιστοτόπους) που ήταν μοντέρνα στο παρελθόν. Οι ιστότοποι WordPress είχαν από προεπιλογή το blogroll, αλλά από την έκδοση 3.5 δεν υπάρχουν blogroll. Ο πίνακας παραμένει στη βάση δεδομένων για συμβατότητα προς τα πίσω, δηλαδή εάν κάποιος εξακολουθεί να χρησιμοποιεί παλαιότερες εκδόσεις του WordPress που έχουν blogrolls, αυτός ο συγκεκριμένος πίνακας θα βοηθήσει στη φροντίδα της λειτουργίας blogroll.

Πίνακας 4: wp_options

Στον πίνακα ελέγχου (dashboard) του WordPress υπάρχει μια επιλογή που ονομάζεται Ρυθμίσεις (Settings). Ο πίνακας wp_options αποθηκεύει δεδομένα που σχετίζονται με αυτήν τη δυνατότητα στις Ρυθμίσεις. Εάν επιλέξετε Ρυθμίσεις από τον πίνακα ελέγχου του WordPress, θα δούμε επιλογές που μας επιτρέπουν να αλλάξουμε τον τίτλο του ιστότοπου, τη γραμμή ετικετών, τη διεύθυνση του ιστότοπου (URL) κ.λπ. όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 3-21: Η επιλογή Ρυθμίσεις

Όπως μπορείτε να δείτε στην παραπάνω εικόνα, ο Τίτλος του ιστότοπού μου είναι «Η Λαογραφία στη Φθιώτιδα» και ο υπότιτλος είναι «Άκριβώς άλλος ιστότοπος WordPress» (στη συνέχεια βέβαια αυτά τροποποιούνται). Αυτές οι πληροφορίες αποθηκεύονται στον πίνακα wp_options. Στην επόμενη εικόνα βλέπουμε τον πίνακα wp_options στον ιστότοπό μας.

option_id	option_name	option_value	autoload
1	siteurl	http://fthiotiki-laografia.eu	yes
2	home	http://fthiotiki-laografia.eu	yes
3	blogname	Η Λαογραφία στη Φθιώτιδα	yes
4	blogdescription	Άλλος ένας ιστότοπος WordPress	yes
5	users_can_register	0	yes
6	admin_email	markakioris@gmail.com	yes
7	start_of_week	1	yes
8	use_balanceTags	0	yes

Εικόνα 3-22: Οι επιλογές στον πίνακα wp-options

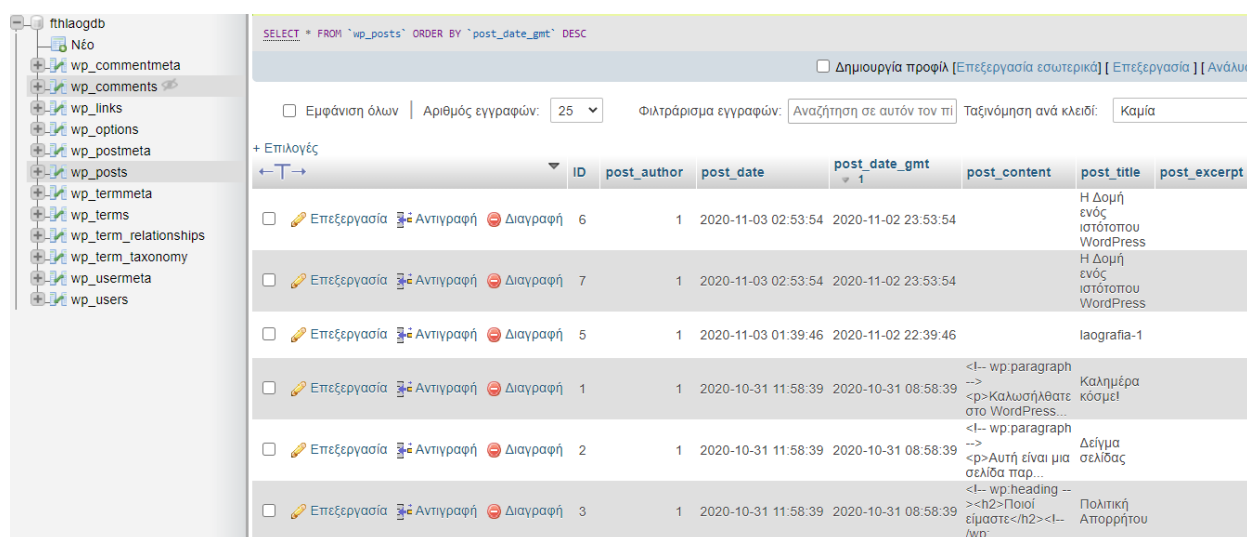
Πίνακας 5: wp_postmeta

Ο πίνακας wp_postmeta αποθηκεύει μεταδεδομένα (όπως αναγνωριστικό ανάρτησης, μετα-αναγνωριστικό κ.α.) για αναρτήσεις και σελίδες. Οι αριθμοί αναγνώρισης που κατανέμονται σε κάθε ανάρτηση βοηθούν στην αποθήκευσή τους με δομημένο τρόπο. Τα αναγνωριστικά διευκολύνουν επίσης την εύρεση αναρτήσεων και ιστοσελίδων όταν χρειάζονται.

Πίνακας 6: wp_posts

Ο πίνακας wp_posts αποθηκεύει πληροφορίες από αναρτήσεις, σελίδες και από το μενού πλοήγησης. Εδώ προκύπτει το ερώτημα σε τι διαφέρει από τον πίνακα wp_postmeta. Στον πίνακα wp_postmeta, θα βρούμε έναν μοναδικό αριθμό αναγνώρισης που αντιστοιχίζεται σε αναρτήσεις και σελίδες, ενώ ο πίνακας wp_posts αποτελείται από πληροφορίες όπως το όνομα της ανάρτησης, το όνομα του συντάκτη, η ημερομηνία δημοσίευσης κ.α.

Ας δούμε πώς αποθηκεύονται οι πληροφορίες των σελίδων μας σε αυτόν τον πίνακα. Έστω ότι δημοσιεύουμε κάποιες σελίδες που χρειαζόμαστε για τον ιστότοπό μας. Μόλις τις δημοσιεύσουμε, οι πληροφορίες των σελίδων εμφανίζονται στον πίνακα wp_posts όπως φανερώνει και η παρακάτω εικόνα.

ID	post_author	post_date	post_date_gmt	post_content	post_title	post_excerpt
6	1	2020-11-03 02:53:54	2020-11-02 23:53:54		Η Δομή ενός ιστότοπου WordPress	
7	1	2020-11-03 02:53:54	2020-11-02 23:53:54		Η Δομή ενός ιστότοπου WordPress	
5	1	2020-11-03 01:39:46	2020-11-02 22:39:46		laografia-1	
1	1	2020-10-31 11:58:39	2020-10-31 08:58:39	<!-- wp:paragraph --><p>Καλωσήλθατε στο WordPress...</p><!-- wp:paragraph --><p>Αυτή είναι μια σελίδα παρ...</p><!-- wp:heading --><h2>Ποιοί είμαστε</h2><!-- wp: -->	Καλημέρα κόσμε!	
2	1	2020-10-31 11:58:39	2020-10-31 08:58:39		Δείγμα σελίδας	
3	1	2020-10-31 11:58:39	2020-10-31 08:58:39		Πολιτική Απορρήτου	

Εικόνα 3-23: Τα περιεχόμενα του πίνακα wp-posts

Πίνακας 7: wp_termmeta

Κάθε όρος διαθέτει πληροφορίες που ονομάζονται μετα-δεδομένα και αποθηκεύονται στον πίνακα wp_termmeta.

Πίνακας 8: wp_terms

Ο πίνακας wp_terms αποθηκεύει δύο πράγματα: ετικέτες άρθρων και κατηγορίες άρθρων (η κατηγορίες συνδέσμων δεν υποστηρίζεται από την έκδοση 3.5 και μετά). Για να καταλάβουμε περί τίνος πρόκειται ας ρίξουμε μια ματιά στις παρακάτω εικόνες:

Ετικέτες άρθρων

			<input type="text"/>	Αναζήτηση ετικετών
Μαζική επεξ/σία ▾		Εφαρμογή		
☐	Όνομα	Περιγραφή	Slug	Αριθμός
☐	Φθιώτιδα	—	φθιώτιδα	0
☐	Λαμία	—	λαμία	0
☐	Όνομα	Περιγραφή	Slug	Αριθμός
Μαζική επεξ/σία ▾		Εφαρμογή		

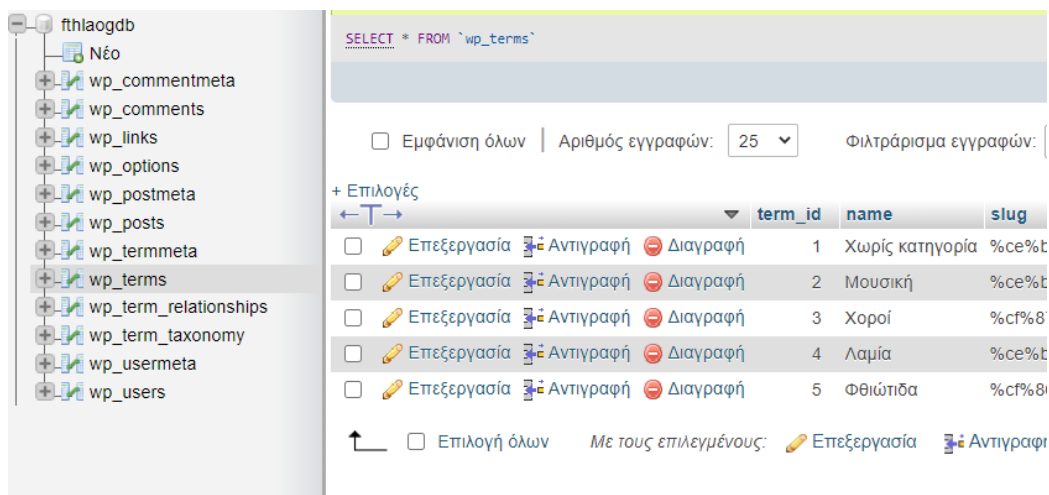
Κατηγορίες άρθρων

			<input type="text"/>	Αναζήτηση κατηγοριών
Μαζική επεξ/σία ▾		Εφαρμογή		
2 στοιχεία				
☐	Όνομα	Περιγραφή	Slug	Αριθμός
☐	Χοροί	—	χοροί	0
☐	Μουσική Επεξεργασία Ταχυεπεξεργασία Διαγραφή Προβολή	—	μουσική	0
☐	Χωρίς κατηγορία	—	αταξινόμητα	2
☐	Όνομα	Περιγραφή	Slug	Αριθμός
Μαζική επεξ/σία ▾		Εφαρμογή		
2 στοιχεία				

Στις 2 παραπάνω εικόνες έχουμε:

- Φθιώτιδα (ετικέτα - tag)
- Λαμία (ετικέτα - tag)
- Χοροί (κατηγορία άρθρου - post categories)
- Μουσική (κατηγορία άρθρου - post categories)
- Χωρίς κατηγορία (κατηγορία άρθρου - post categories)

Αυτές οι ετικέτες, και οι κατηγορίες δημοσιεύσεων υπάρχουν στον πίνακα wp_terms της βάσης δεδομένων.

Εικόνα 3-24: Τα περιεχόμενα του πίνακα wp_terms

Πίνακας 9: wp_term_relationships

Οι αναρτήσεις σχετίζονται με κατηγορίες και ετικέτες από τον πίνακα wp_terms και αυτή η συσχέτιση διατηρείται στον πίνακα wp_term_relationships. Ο συσχετισμός συνδέσμων με τις αντίστοιχες κατηγορίες τους διατηρείται επίσης σε αυτόν τον πίνακα.

Πίνακας 10: wp_term_taxonomy

Ο πίνακας wp_term_taxonomy αποθηκεύει περιγραφές της ταξινόμησης (ετικέτα ή σύνδεσμος) για τις καταχωρήσεις στον πίνακα wp_terms. Αυτός ο πίνακας βοηθά στη διάκριση μεταξύ ετικετών και κατηγοριών.

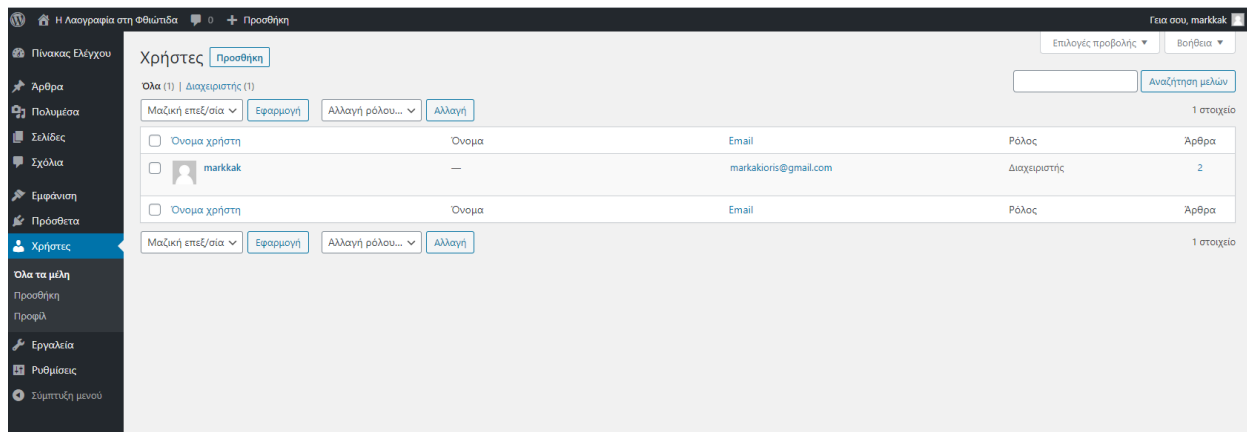
Table 11: wp_usermeta

Ο πίνακας wp_usermeta αποθηκεύει μεταδεδομένα ενός χρήστη WordPress. Για παράδειγμα, το αναγνωριστικό ενός χρήστη είναι 1 (user ID) και το αναγνωριστικό χρήστη του διαχειριστή είναι 2. Αυτές οι συγκεκριμένες πληροφορίες αποθηκεύονται στον πίνακα wp_usermeta.

Table 12: wp_users

Ο πίνακας wp_users αποθηκεύει δεδομένα για τους χρήστες του WordPress. Ποια είναι η διαφορά του από τον προηγούμενο πίνακα wp_usermeta; Ο πίνακας wp_usermeta αποθηκεύει τον κάθε χρήστη με έναν μοναδικό αριθμό αναγνώρισης, αλλά ο πίνακας wp_users αποθηκεύει άλλες πληροφορίες για κάθε χρήστη όπως το όνομα χρήστη (username), το όνομα σύνδεσης χρήστη (user login name), τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τον κωδικό πρόσβασης (password) σε κρυπτογραφημένη μορφή κλπ.

Από τον πίνακα ελέγχου επιλέγοντας Χρήστες μεταφερόμαστε σε μία οθόνη όπως η παρακάτω που μας δείχνει όλους τους χρήστες που είναι εγγεγραμμένοι στον ιστότοπό μας καθώς και το ρόλο που έχει ο καθένας.

Εικόνα 3-25: Όλοι οι χρήστες στο περιβάλλον της εφαρμογής

Έστω ότι κάνουμε μια νέα προσθήκη ενός χρήστη ως διαχειριστή.

Εικόνα 3-26: Δημιουργία νέου χρήστη (με ρόλο διαχειριστή)

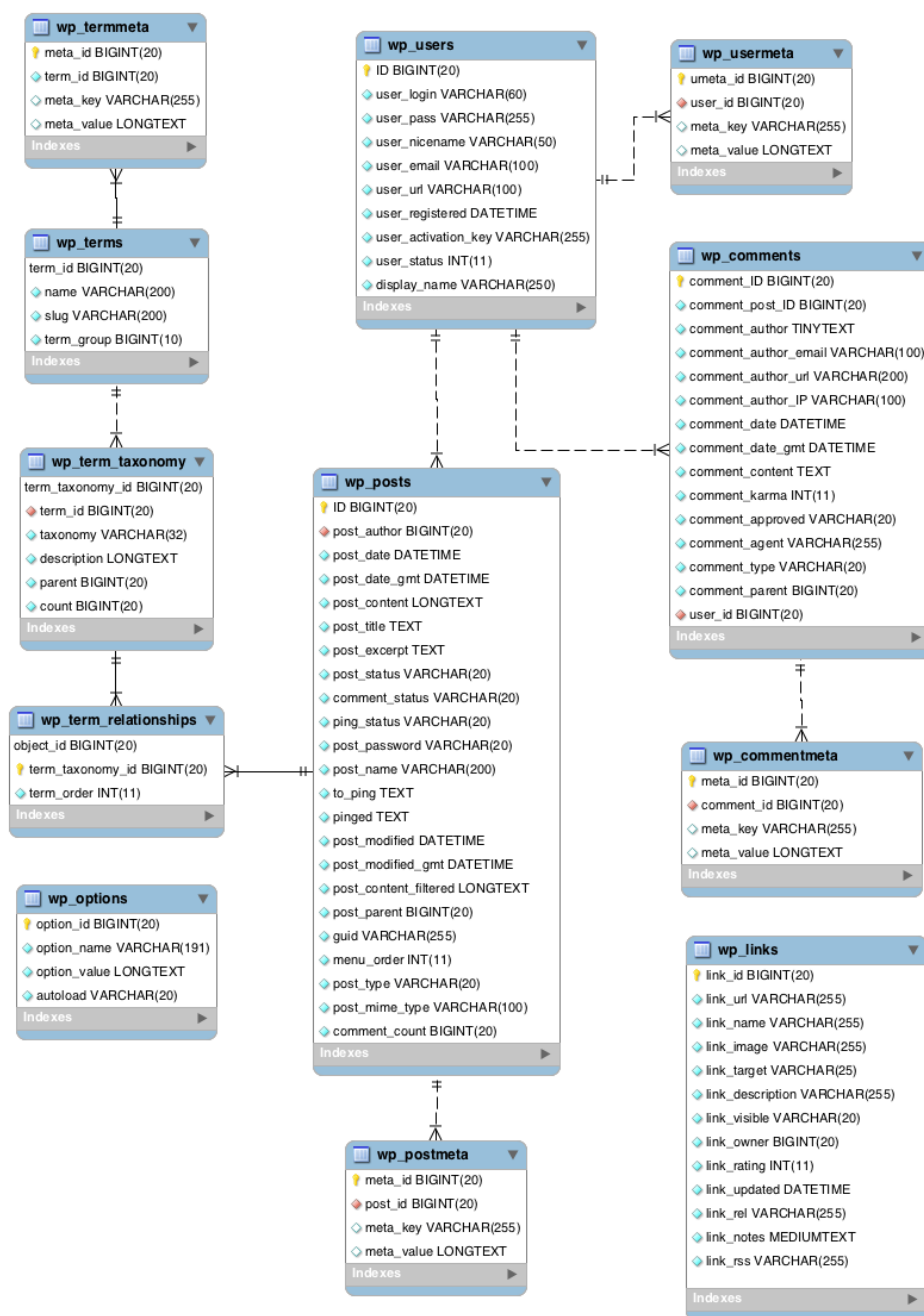
Αντίστοιχα όταν μεταφερθούμε στον πίνακα wp_users θα δούμε τα στοιχεία όλων των χρηστών μαζί και του νέου που προσθέσαμε.

ID	user_login	user_pass	user_nicename	user_email
1	markkak	\$P\$B0IzXqOo8rQk5w3Y2Wlqtg72.I2.Ef/	markkak	markkakis@gmail.com
2	adminlam	\$P\$Bv4009vNnOxHilqR5eCXE/LMx053dC/	adminlam	geogeo@gmail.com

Εικόνα 3-27: Τα περιεχόμενα στο πίνακα wp_users

Διάγραμμα βάσης δεδομένων

Το παρακάτω διάγραμμα παρέχει μια οπτική επισκόπηση της βάσης δεδομένων του WordPress και των σχέσεων μεταξύ των πινάκων που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της τυπικής εγκατάστασης του WordPress. Η παρακάτω επισκόπηση πίνακα περιλαμβάνει πρόσθετες λεπτομέρειες στους πίνακες και τις στήλες

Εικόνα 3-28: Το σχήμα της βάσης δεδομένων του WordPress [20]

Πηγή: screenshot από https://codex.wordpress.org/Database_Description

3.8 Ρόλοι χρηστών στο WordPress

Υπάρχουν έξι ρόλοι χρηστών στο WordPress που προσφέρουν διαφορετικά δικαιώματα στους χρήστες. Αυτό επιτρέπει στους χρήστες να έχουν πρόσβαση μόνο στο μέρος της ευθύνης τους. Οι έξι ρόλοι χρηστών είναι συνδρομητής (subscriber), συνεργάτης (contributor), συντάκτης (author), αρχισυντάκτης (editor), διαχειριστής (administrator), super-διαχειριστής (super administrator)

όπως στο παρακάτω σχήμα. Έχουμε επιπλέον προσθέσει και το ρόλο του απλού επισκέπτη (visitor) [21].

- **Visitor (Επισκέπτης):** Ένας χρήστης που έχει δικαιώματα μόνο για προβολή του ιστότοπου.
- **Subscriber (Συνδρομητής):** Ένας χρήστης που έχει το δικαίωμα να ελέγχει μόνο το προφίλ του.
- **Contributor (Συνεργάτης):** Ένας χρήστης που έχει τα δικαιώματα να δημιουργεί αναρτήσεις και να τις χειρίζεται. Ωστόσο δεν έχει κανένα δικαίωμα να κάνει τις δημοσιεύσεις ενεργές.
- **Author (Συντάκτης):** Ένας χρήστης που μπορεί να δημοσιεύσει και να διαχειριστεί τις δικές του αναρτήσεις.
- **Editor (Αρχισυντάκτης):** Ένας χρήστης που μπορεί να δημοσιεύσει και να διαχειριστεί αναρτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αναρτήσεων άλλων χρηστών.
- **Administrator (Διαχειριστής):** Κάποιος που έχει πρόσβαση σε όλες τις λειτουργίες διαχείρισης σε έναν ιστότοπο.
- **Super-Διαχειριστής (Super administrator):** Ένας χρήστης με πρόσβαση στις δυνατότητες διαχείρισης του δικτυακού τόπου και σε όλα τα υπόλοιπα όπως και ο διαχειριστής.

3.9 Ροή εργασίας ενός αιτήματος WordPress

Κάθε φορά που ένας χρήστης εμφανίζεται σε έναν ιστότοπο WordPress, η html δημιουργείται δυναμικά, εφαρμόζοντας τα φύλλα στυλ και τα javascripts που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη σελίδα. Η ροή εργασίας ενός αιτήματος WordPress συνδυάζεται με πέντε βήματα ως εξής:

1. Το πρόγραμμα περιήγησης στέλνει ένα αίτημα στη σελίδα.
2. Ο πυρήνας του WordPress εκτελεί τους απαραίτητους κώδικες php ξεκινώντας από το index.php
3. Ο πυρήνας του WordPress συνδέεται με τη βάση δεδομένων και παίρνει τα απαιτούμενα δεδομένα.
4. Μετά τη λήψη των δεδομένων από τη βάση δεδομένων, συγχωνεύονται μαζί με τα δεδομένα των ενεργοποιημένων πρόσθετων και τα δεδομένα από το ενεργοποιημένο θέμα τα οποία στη συνέχεια μετατρέπονται σε html με δυναμικό τρόπο.
5. Τέλος, ο κώδικας html εκτελείται στο πρόγραμμα περιήγησης του τελικού χρήστη.

Ομοίως, όποτε δημιουργείται οποιαδήποτε ανάρτηση, ή αποθηκεύεται ή κάνουμε αναζήτηση για αυτή, τότε τα απαιτούμενα βήματα εκτελούνται και αποθηκεύονται στη βάση δεδομένων ειδοποιώντας τον διαχειριστή για το συμβάν.

3.10 Διαφορές των WordPress.com και WordPress.org

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι το WordPress.com και το WordPress.org είναι στην πραγματικότητα δύο πολύ διαφορετικές πλατφόρμες. Συχνά οι αρχάριοι συγχέουν το WordPress.com και το WordPress.org, γεγονός που τους οδηγεί να επιλέξουν τη λανθασμένη πλατφόρμα blogging για τις ανάγκες τους. Ακόμα και εκείνοι που γνωρίζουν ότι είναι δύο διαφορετικές πλατφόρμες δεν γνωρίζουν τις διαφορές μεταξύ τους. Συχνά τίθεται το ερώτημα για το ποια είναι η καλύτερη πλατφόρμα. Το WordPress.com ή το WordPress.org. Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, έχουμε δημιουργήσει ένα συγκριτικό πίνακα με τα χαρακτηριστικά της κάθε πλατφόρμας ώστε να επισημάνουμε τις βασικές διαφορές μεταξύ WordPress.com έναντι WordPress.org, ώστε να μπορεί κάποιος να επιλέξει τη σωστή πλατφόρμα για τις ανάγκες του [23].

	WP.org (Platform)	WP.com (Free)	WP.com (Premium)	WP.com (Business)
Κόστος	\$46 - \$100 / έτος	Δωρεάν	\$96 / έτος	\$300/ έτος
Προσαρμοσμένος τομέας	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Χώρος φιλοξενίας	Unlimited	3 GB	13 GB	200 GB
Ελεύθερο για απόκτηση εσόδων	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι
Ελευθερία επωνυμίας	Ναι	Όχι	Όχι	Ναι
Χαρακτηριστικά Βελτιστοποίησης Ιστοσελίδων για τις Μηχανές Αναζήτησης	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Ισχυρά στατιστικά	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Πλήρης υποστήριξη για θέματα	Ναι	Όχι	Περιορισμένη	Ναι
Πλήρης υποστήριξη για πρόσθετα	Ναι	Όχι	Όχι	Ναι
Ηλεκτρονικό κατάστημα	Ναι	Όχι	Όχι	Όχι
Ιστότοπος μελών	Ναι	Όχι	Όχι	Όχι
Συντήρηση	Ναι	Όχι	Όχι	Όχι
Πλήρης έλεγχος	Ναι	Όχι	Όχι	Όχι

4. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

4.1 Εγκατάσταση του WordPress τοπικά στον υπολογιστή μας

Η εγκατάσταση του WordPress τοπικά στον υπολογιστή μας, μας παρέχει ένα πλήθος πλεονεκτημάτων προτού δημοσιεύσουμε τον τελικό ιστότοπό μας. Μας παρέχει ένα ασφαλές περιβάλλον δοκιμών καθώς επίσης και για τους αρχάριους ένα σίγουρο περιβάλλον για εκμάθηση.

Παρακάτω, θα δούμε πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε εύκολα έναν τοπικό ιστότοπο WordPress χρησιμοποιώντας το XAMPP.

Τι είναι το XAMPP

Το XAMPP είναι ένα πακέτο λογισμικού που περιλαμβάνει όλα όσα χρειαζόμαστε για να ρυθμίσουμε ένα περιβάλλον τοπικού διακομιστή (local server) στον υπολογιστή μας [24].

Για την εκτέλεση του WordPress υπάρχουν κάποιες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούνται στον υπολογιστή μας. Θα πρέπει να έχει γίνει εγκατάσταση του εξυπηρετητή ιστού π.χ. Apache καθώς επίσης της PHP που αποτελεί μια γλώσσα προγραμματισμού και της MySQL η οποία είναι ένα software διαχείρισης βάσεων δεδομένων. Η εγκατάσταση καθενός λογισμικού ξεχωριστά είναι αρκετά δύσκολη υπόθεση για αρχάριους. Εδώ «κάνει την εμφάνισή του» το XAMPP. Το XAMPP μας διευκολύνει να δημιουργήσουμε ιστοτόπους WordPress τοπικά. Είναι διαθέσιμο για υπολογιστές με Windows, Mac και Linux. Θα δείξουμε πώς κάνουμε εγκατάσταση το XAMPP και τι ρυθμίσεις χρειάζονται ώστε να εκτελέσουμε τον τοπικό ιστότοπό μας σε WordPress.

Βήμα 1. Εγκατάσταση του XAMPP σε υπολογιστή με Windows

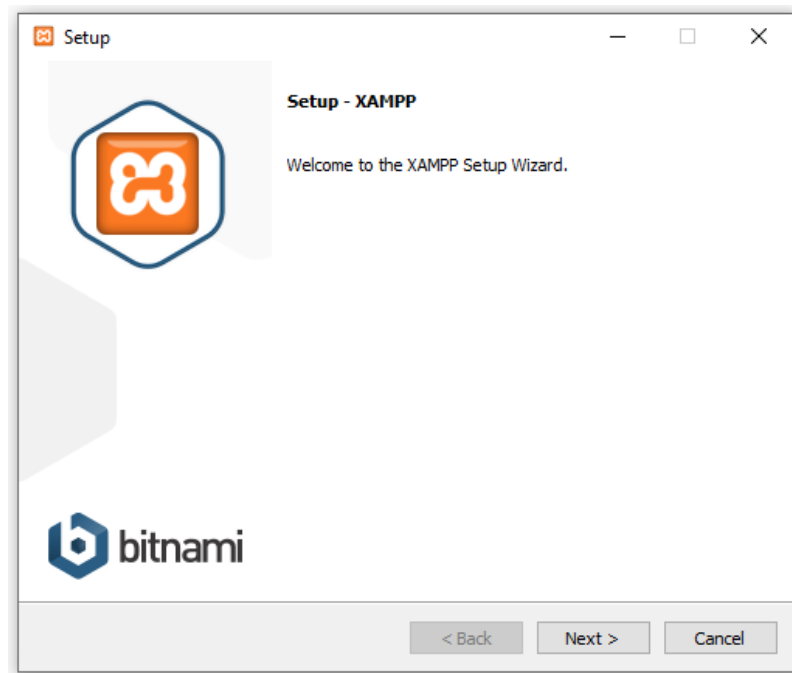
Αρχικά, πρέπει να επισκεφθούμε τον ιστότοπο XAMPP (www.apachefriends.org) και να κάνουμε κλικ στο κουμπί λήψης ανάλογα με το λειτουργικό σύστημα του υπολογιστή στον οποίο θα κάνουμε εγκατάσταση (εδώ χρησιμοποιούμε Windows).

Εικόνα 4-1: Αρχική σελίδα του XAMPP [24]

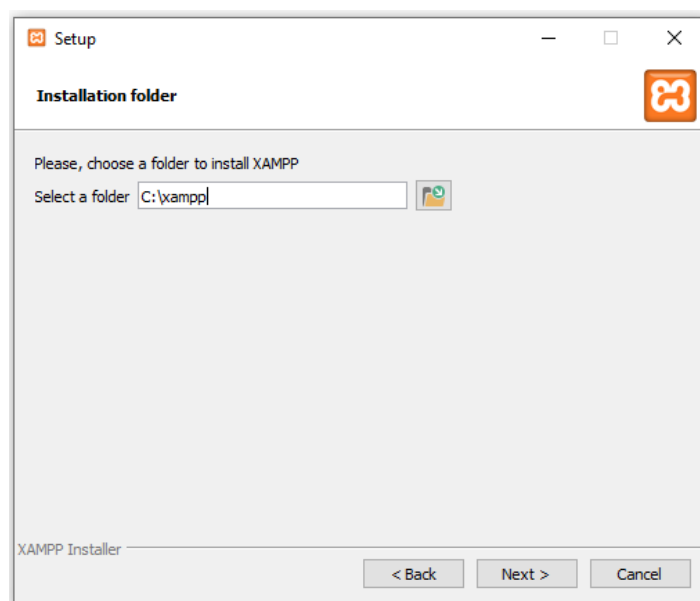
Πηγή: screenshot από www.apachefriends.org/index.html

Μετά τη λήψη του XAMPP, εκτελούμε το πρόγραμμα εγκατάστασης.

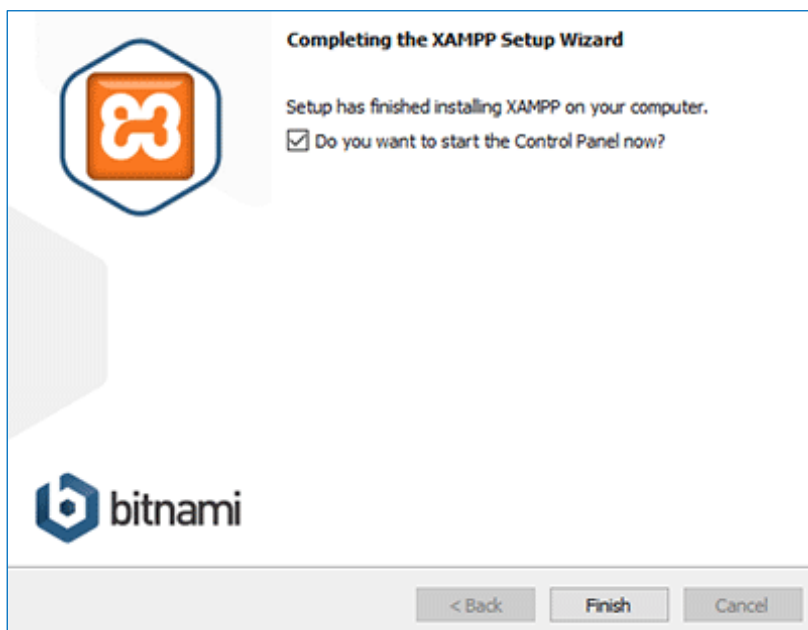
Εικόνα 4-2: Έναρξη εγκατάστασης του XAMPP

Κατόπιν επιλέγουμε το φάκελο εγκατάστασης (αφήνουμε τον προκαθορισμένο C:\xampp) και συνεχίζουμε με το Next (Επόμενο) για να ολοκληρώσουμε τον οδηγό εγκατάστασης.

Εικόνα 4-3: Ο φάκελος εγκατάστασης του XAMPP

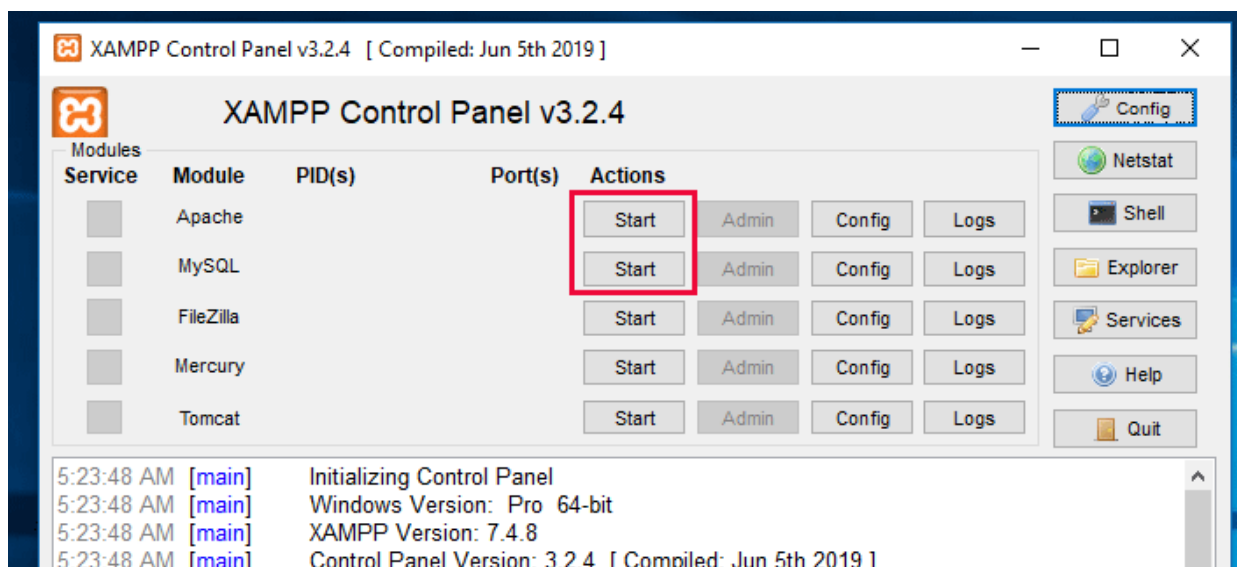
Αφού ολοκληρωθεί ο οδηγός εγκατάστασης, επιλέγουμε το 'start the control panel now' (εκκίνηση του πίνακα ελέγχου τώρα) και στη συνέχεια, κάνουμε κλικ στο κουμπί Finish.

Εικόνα 4-4: Ολοκλήρωση εγκατάστασης του XAMPP

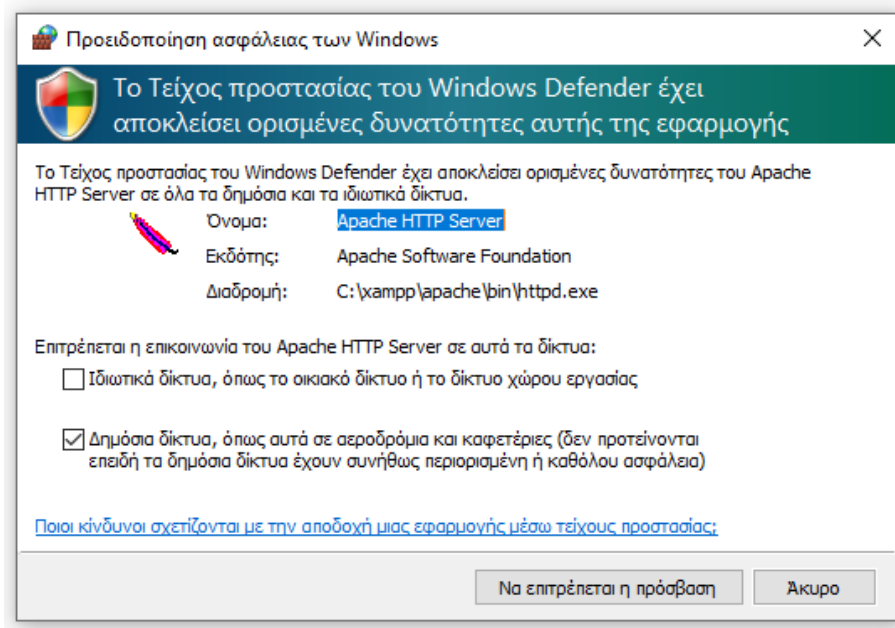
Αυτό θα ξεκινήσει την εφαρμογή του πίνακα ελέγχου XAMPP.

Χρησιμοποιώντας την εφαρμογή XAMPP, μπορούμε να εκτελέσουμε τον διακομιστή ιστού Apache ως τον τοπικό μας διακομιστή και τη MySQL ως τη βάση δεδομένων του διακομιστή μας. Προχωρώντας κάνουμε κλικ στο κουμπί έναρξης δίπλα στο Apache και στο MySQL.

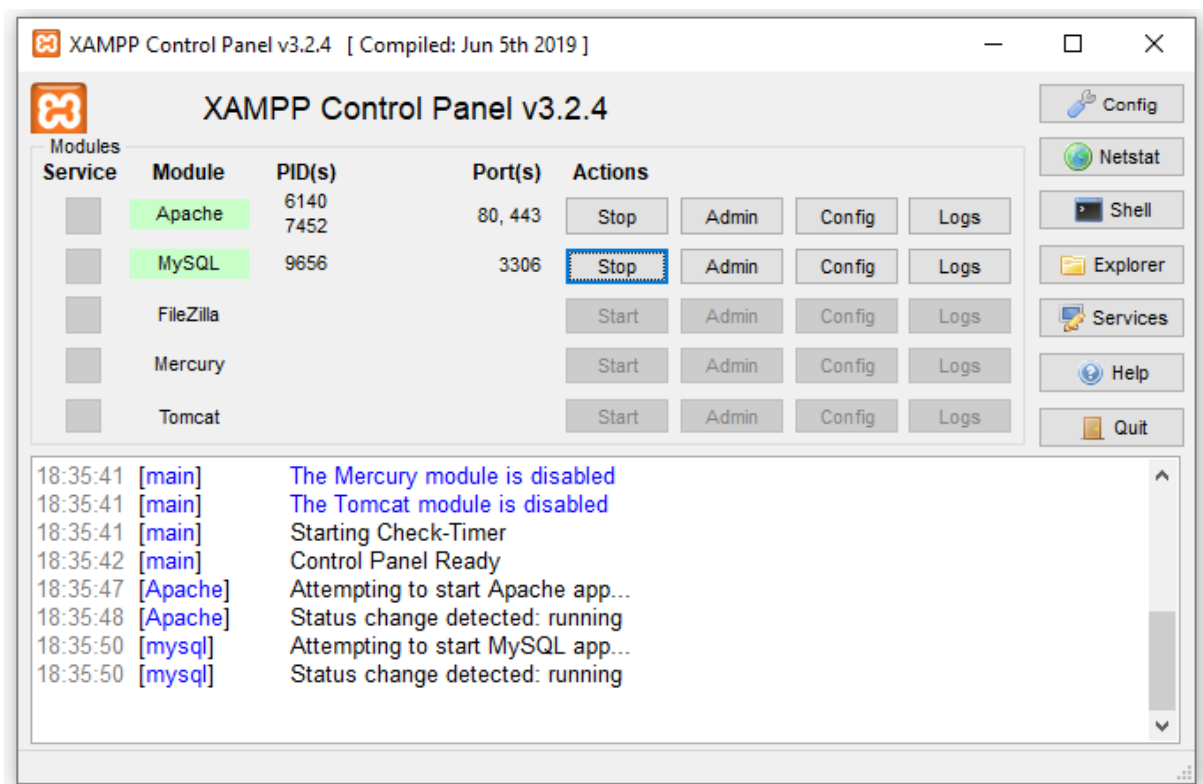
Εικόνα 4-5: Έναρξη εκτέλεσης του Apache και της MySQL

Το XAMPP θα ξεκινήσει τώρα το Apache και την MySQL. Ενδέχεται να δούμε μια ειδοποίηση τείχους προστασίας των Windows, όπου είναι σημαντικό να επιτρέψουμε την πρόσβαση και για την εκτέλεση και των δύο εφαρμογών στον υπολογιστή μας.

Εικόνα 4-6: Άρση αποκλεισμού του Apache από το firewall

Μόλις ξεκινήσουν και οι δύο εφαρμογές, τα ονόματά τους θα επισημανθούν με πράσινο χρώμα όπως στην παρακάτω οθόνη.

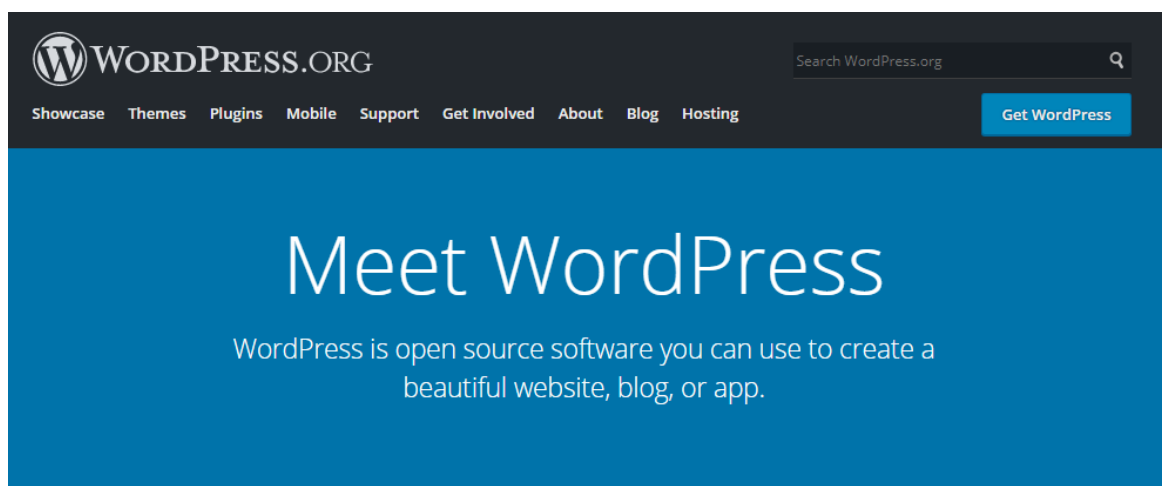

Εικόνα 4-7: Έναρξη λειτουργίας του Apache και της MySQL

Από αυτό το σημείο και μετά είμαστε έτοιμοι να δημιουργήσουμε έναν τοπικό ιστότοπο και να εγκαταστήσουμε το WordPress χρησιμοποιώντας το XAMPP.

Βήμα 2. Δημιουργία τοπικού ιστότοπου WordPress με XAMPP

Το επόμενο βήμα που πρέπει να κάνουμε είναι να κατεβάσουμε την τελευταία έκδοση του WordPress από τον ιστότοπο του WordPress.org . Πατώντας στο κουμπί πάνω δεξιά Get WordPress θα το κατεβάσει ως αρχείο zip.

Εικόνα 4-8: Αρχική σελίδα wordpress.org για λήψη του WordPress [11]

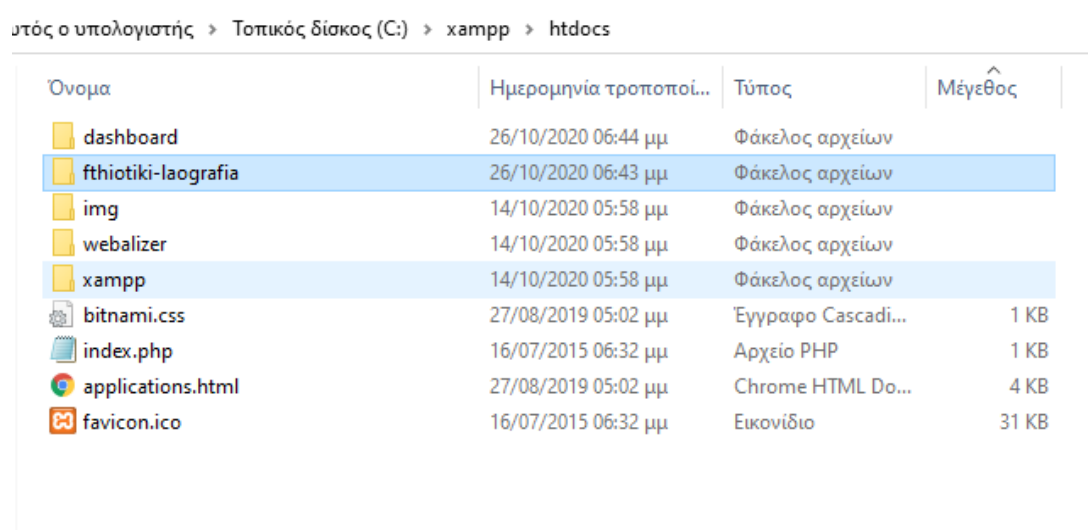
Πηγή: screenshot από wordpress.org/

Ακριβώς μετά θα πρέπει να εξαγάγουμε από το αρχείο zip το φάκελο wordpress και να τον αντιγράψουμε (ώστε να τον επικολλήσουμε όπως θα δούμε στη συνέχεια).

Στη συνέχεια, μεταβαίνουμε στο φάκελο εγκατάστασης XAMPP. Όπως ορίσαμε και παραπάνω κατά το στάδιο της εγκατάστασης θα είναι στο C:\xampp\htdocs

Κάνουμε επικόλληση το φάκελο wordpress που αντιγράψαμε νωρίτερα στο htdocs.

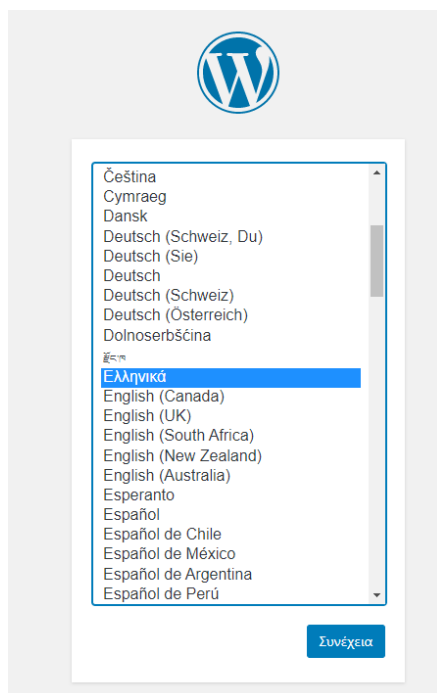
Καλό θα είναι να μετονομάσουμε το φάκελο wordpress σε ένα όνομα ιστότοπου ή οτιδήποτε άλλο. Αυτό θα μας βοηθήσει να αναγνωρίζουμε εύκολα τον τοπικό μας ιστότοπο (έστω το ονομάζουμε fthiotiki-laografia)

Εικόνα 4-9: Ο φάκελος που περιέχει τα αρχεία του WordPress

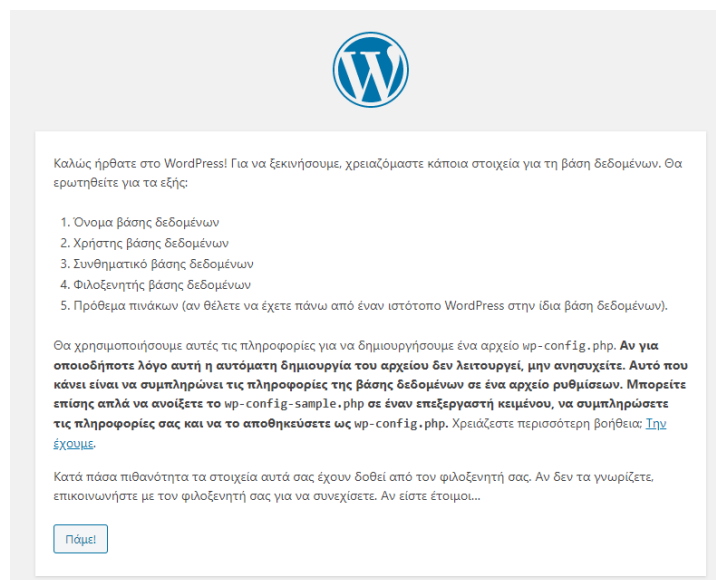
Στη συνέχεια, πρέπει να ανοίξουμε ένα πρόγραμμα περιήγησης ιστού (π.χ. τον Chrome) και να εισαγάγουμε την ακόλουθη διεύθυνση URL στη γραμμή διευθύνσεων του προγράμματος περιήγησής: <http://localhost/fthiotiki-laografia/>

Στη συνέχεια θα ξεκινήσει ο οδηγός εγκατάστασης του WordPress και θα μας ζητηθεί να επιλέξουμε μια γλώσσα. Αφού επιλέξουμε μια γλώσσα (εδώ επιλέγουμε την ελληνική), κάνουμε κλικ στο κουμπί Συνέχεια (Continue).

Εικόνα 4-10: Επιλογή γλώσσας για εγκατάσταση του WordPress

Στην επόμενη οθόνη, θα δούμε μια ειδοποίηση ότι το WordPress χρειάζεται το όνομα της βάσης δεδομένων, το όνομα χρήστη βάσης δεδομένων, έναν κωδικό πρόσβασης και πληροφορίες του κεντρικού υπολογιστή.

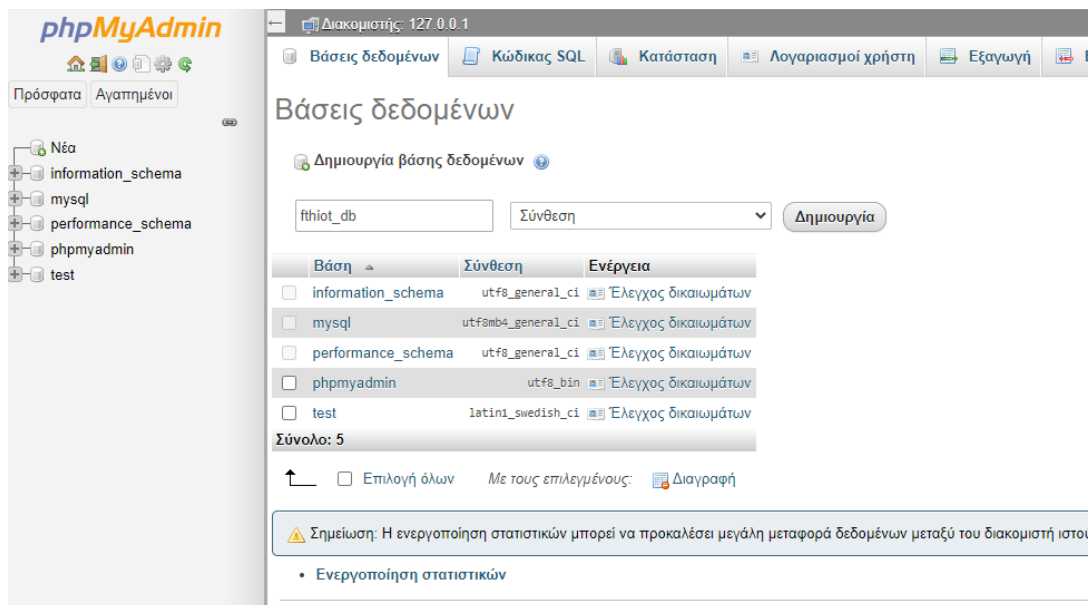
Εικόνα 4-11: Συνέχεια εγκατάστασης του WordPress

Βήμα 3. Δημιουργία βάσης δεδομένων

Για τη δημιουργία μιας νέας βάσης δεδομένων, θα πρέπει να πληκρολογήσουμε τη διεύθυνση <http://localhost/phpmyadmin/> σε ένα φυλλομετρητή.

Στη συνέχεια γίνεται εκκίνηση της εφαρμογής phpMyAdmin η οποία συνοδεύεται με το XAMPP, παρέχοντας μας μέσω ενός απλού interface να διαχειριζόμαστε με εύκολο και απλό τρόπο τις βάσεις δεδομένων μας [25]. Κάνοντας κλικ στην επιλογή Βάσεις δεδομένων (Databases),

δίνουμε ένα όνομα για τη νέα μας βάση δεδομένων (π.χ. fthiot_db). Μετά από αυτό, κάνουμε κλικ στο κουμπί Δημιουργία (Create) για να συνεχίσουμε.

Εικόνα 4-12: Δημιουργία βάσης δεδομένων

Αποτέλεσμα των ενεργειών μας είναι η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων, την οποία θα χρησιμοποιήσουμε για την ιστοσελίδα μας στο WordPress.

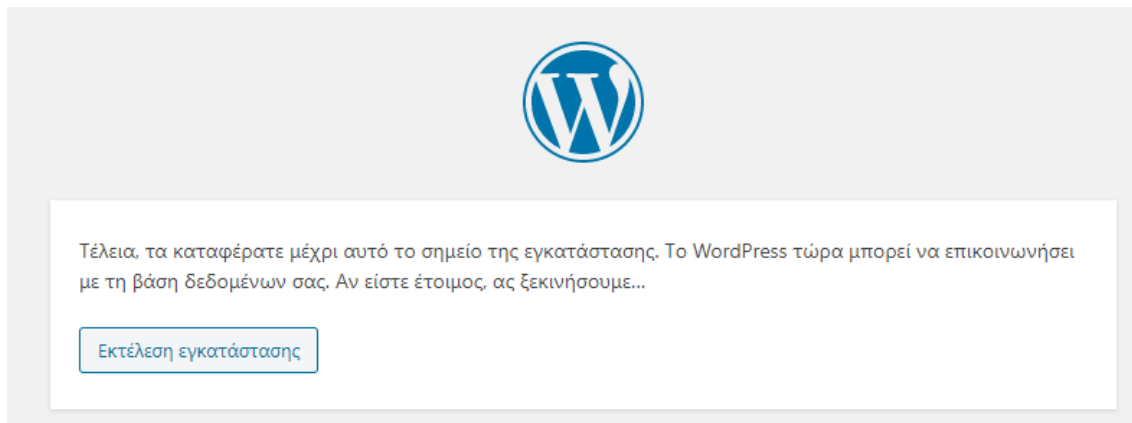
Βήμα 4. Τελικές ρυθμίσεις τοπικής εγκατάστασης WordPress με χρήση του XAMPP

Επιστρέψτε στην καρτέλα του browser /localhost/fthiotiki-laografia/ και κάντε κλικ στο κουμπί Πάμε (Let's Go).

Στη συνέχεια θα εισάγουμε τις πληροφορίες που αφορούν τη βάση δεδομένων που προηγουμένως δημιουργήσαμε. Τα στοιχεία που πληκτρολογούμε περιγράφονται στην παρακάτω εικόνα (τα δεδομένα που εισάγονται είναι ενδεικτικά).

Εικόνα 4-13: Εισαγωγή στοιχείων που αφορούν τη βάση δεδομένων

Μόλις τελειώσουμε, πατάμε Υποβολή (Submit) για να συνεχίσουμε και στην επόμενη οθόνη εκτέλεση εγκατάστασης αφού πλέον έχει γίνει η επικοινωνία με τη βάση δεδομένων μας.

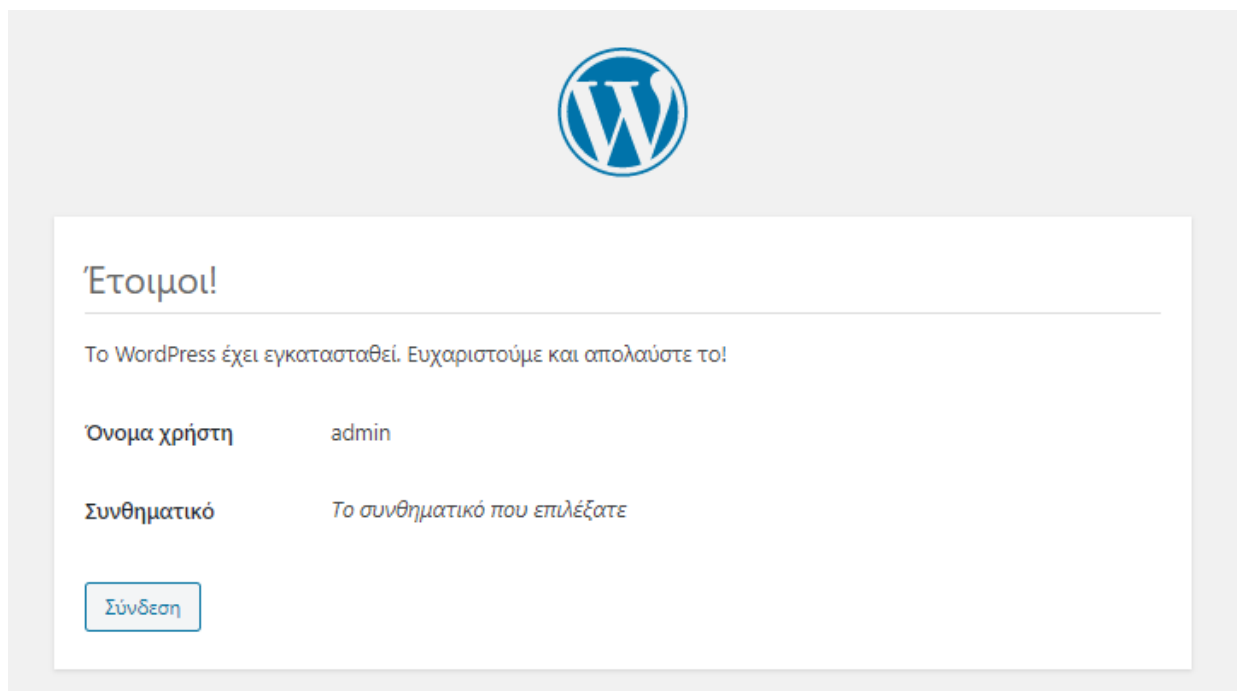
Εικόνα 4-14: Εκτέλεση εγκατάστασης του WordPress

Οι παραπάνω ρυθμίσεις αποθηκεύονται στο αρχείο `wp-config.php`.

Στη συνέχεια εισάγουμε διάφορες πληροφορίες που αφορούν την ιστοσελίδα μας όπως φαίνεται και στην εικόνα που ακολουθεί.

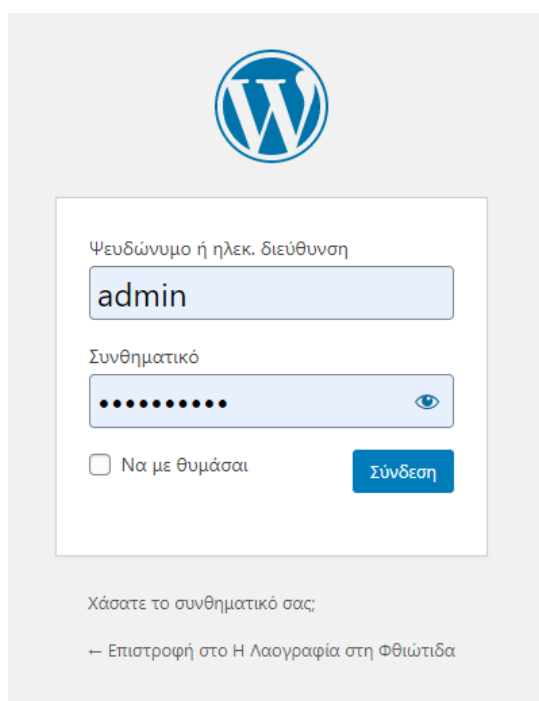
Εικόνα 4-15: Δημιουργία χρήστη με δικαιώματα administrator

Κατόπιν πατάμε το κουμπί Εγκατάσταση του WordPress (Install WordPress) για να συνεχίσουμε.

Εικόνα 4-16: Ολοκλήρωση εγκατάστασης και έτοιμο για σύνδεση

Η παραπάνω σύνδεση εμφανίζεται για πρώτη φορά κατά το στάδιο της αρχικής εγκατάστασης. Από τότε και μετά πληκτρολογώντας σε ένα φυλλομετρητή το `/localhost/fthiotiki-laografia/wp-admin` και εισάγοντας το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης μας θα συνδεόμαστε στο διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress.

Εικόνα 4-17: Σύνδεση στο WordPress ως διαχειριστές

Εάν πληκτρολογήσουμε στη γραμμή διευθύνσεων <http://localhost/phpmyadmin/> θα μεταφερθούμε στις βάσεις δεδομένων που έχουμε στο σύστημά μας και συγκεκριμένα επιλέγοντας αριστερά `fthiot_db` εμφανίζονται οι πίνακες που έχουν δημιουργηθεί όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Δομή	Κώδικας SQL	Αναζήτηση	Επερώτηση κατά παράδειγμα	Εξαγωγή	Εισαγωγή	Λειτουργίες	Εργασίες	Συμβάντα
------	-------------	-----------	---------------------------	---------	----------	-------------	----------	----------

Πίνακας	Ενέργεια	Εγγραφές	Τύπος	Σύνθεση	Μέγεθος	Περι
☐ wp_commentmeta	★	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_comments	★	1	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	96 KB	
☐ wp_links	★	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	32 KB	
☐ wp_options	★	132	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	1,1 MB	
☐ wp_postmeta	★	7	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_posts	★	6	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	96 KB	
☐ wp_termmeta	★	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_terms	★	5	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_term_relationships	★	2	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	32 KB	
☐ wp_term_taxonomy	★	5	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_usermeta	★	35	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	48 KB	
☐ wp_users	★	2	InnoDB	utf8mb4_unicode_520_ci	64 KB	
12 πίνακες	Σύνολο	195	InnoDB	utf8_general_ci	1,7 MB	

☐ Επιλογή όλων

Με τους επιλεγμένους:

Εκτύπωση

Δημιουργία πίνακα

Όνομα:
 Αριθμός στηλών:

Εικόνα 4-18: Οι πίνακες που περιέχονται στη βάση δεδομένων μας

Σε αυτό το σημείο έχουμε εγκαταστήσει με επιτυχία το WordPress σε υπολογιστή με Windows χρησιμοποιώντας το XAMPP.

4.2 Επιλογή και κατοχύρωση domain name

Για επιλογή του domain name λάβαμε υπόψη τα εξής:

1. Να είναι μικρό και κάποιος να το θυμάται εύκολα
2. Να περιέχει λέξεις κλειδιά σύμφωνα με το περιεχόμενο

Ακολουθώντας τα παραπάνω δύο βασικά κριτήρια καταλήξαμε στη επιλογή και κατοχύρωση του:

fthiotiki-laografia.eu

4.3 Επιλογή hosting provider

Για την επιλογή του πακέτου που θα εξυπηρετήσει τον ιστότοπό μας, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες τους οποίους που πρέπει να προσέξουμε.

- Επισκεψιμότητα του site
- Χώρα στην οποία βρίσκεται ο server
- Διαθέσιμοι πόροι
- Κόστος

Με κριτήρια τα παραπάνω επιλέγουμε έναν hosting provider καθώς και ένα πακέτο φιλοξενίας.

Αφού επιλέξουμε το πακέτο χρειάζονται κάποιες ρυθμίσεις όσων αφορά τη λειτουργία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Συνδρομές Hosting

Λογαριασμός mycp.gr:
Email: markakioris@gmail.com
Ενημερώθηκε: 31/10/2020 11:22:30

[Αγορά νέου πακέτου](#)

1 ΣΥΝΔΡΟΜΗ HOSTING

1 ΛΗΓΕΙ ΣΥΝΤΟΜΑ [προβολή](#)

0 ΕΧΟΥΝ ΛΗΞΕΙ

ID	Όνομα	Συνδρομή	Ημ. Λήξης	Κατάσταση	Τελευταίος συγχρονισμός
21235	Grow	ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)	28/11/2020 01:56	ΕΝΕΡΓΟ	31/10/2020

Εικόνα 4-19: Ο πίνακας ελέγχου που μας παρέχει ο hosting provider

Δημιουργία και ρυθμίσεις του hosting

Εφόσον συνδεθούμε στο Plesk (με τα στοιχεία που μας έχει δώσει ο provider) εμφανίζεται μια οθόνη όπως η παρακάτω (πολλές φορές διαφέρει το περιβάλλον ανάλογα με την έκδοση του Plesk που κάνει χρήση ο provider).

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)) ID: 21235 [logout](#)

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager Setup

Subscriptions

Warning: There are no available resources of this type (domains) left. Requested: 1; available: 0.

Customers obtain hosting services from you by subscribing to a hosting plan. You can manage these subscriptions here, as well as your own subscriptions you create to host your websites. To administer websites, mail or any other services provided with a subscription, go to the subscriber's Customer Panel by clicking the link in the right column of the list.

[Add Subscription](#) [Change Plan](#) [Change Subscriber](#) [Change Status](#) [Remove](#)

1 items total Entries per page: 10 25 100 All

Subscription	Subscriber	Setup Date
☐ fthiotiki-laografia.eu (Custom) (?)	ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)	Oct 29, 2020

1 items total Entries per page: 10 25 100 All

Εικόνα 4-20: Αρχικές ρυθμίσεις hosting

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)) ID: 21235 [logout](#)

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager Setup

Domains

This is where you view information on all domain names registered in the system and can proceed to managing hosting services. To add a domain for yourself or for hosting customers, just click Add Domain. You will be prompted to create a new customer and subscription while creating a domain, or to select from existing ones.

[Add Domain](#) [Add Subdomain](#) [Add Domain Alias](#) [Change Status](#) [Remove](#)

1 items total Entries per page: 10 25 100 All

Domain Name	Hosting Type	Subscriber	Setup Date	Renewal Date	Disk Usage	Traffic
☐ fthiotiki-laografia.eu	Website	ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)	Oct 29, 2020	—	65.4 MB	0 MB/month Open

1 items total Entries per page: 10 25 100 All

Εικόνα 4-21: Αρχικές ρυθμίσεις hosting και ενεργοποίηση φιλοξενίας

Θα πρέπει να είμαστε βέβαιοι ότι το domain μας έχει ήδη δηλωμένους τους name servers που μας έχουν δοθεί από τον hosting provider. Αυτοί μπορεί να είναι ενδεικτικά της μορφής:

ns1.mynewserver.com και **ns2.mynewserver.com**.

fthiotiki-laografia.eu

fthiotiki-laografia.eu

Στοιχεία Domain : **fthiotiki-laografia.eu**

Ημερομηνία Κατοχύρωσης : **12-09-2020**

Ημερομηνία Λήξης : **12-09-2021**

Κατάσταση : **Κατοχυρώθηκε**

Αλλαγή DNS

DNS 1

DNS 2

DNS 3

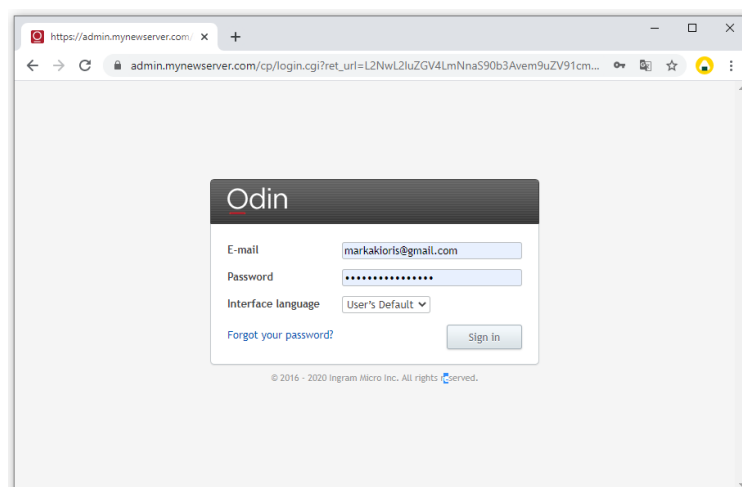
DNS 4

Εικόνα 4-22: Ενημέρωση των DNS

4.4 Εγκατάσταση WordPress στο webserver

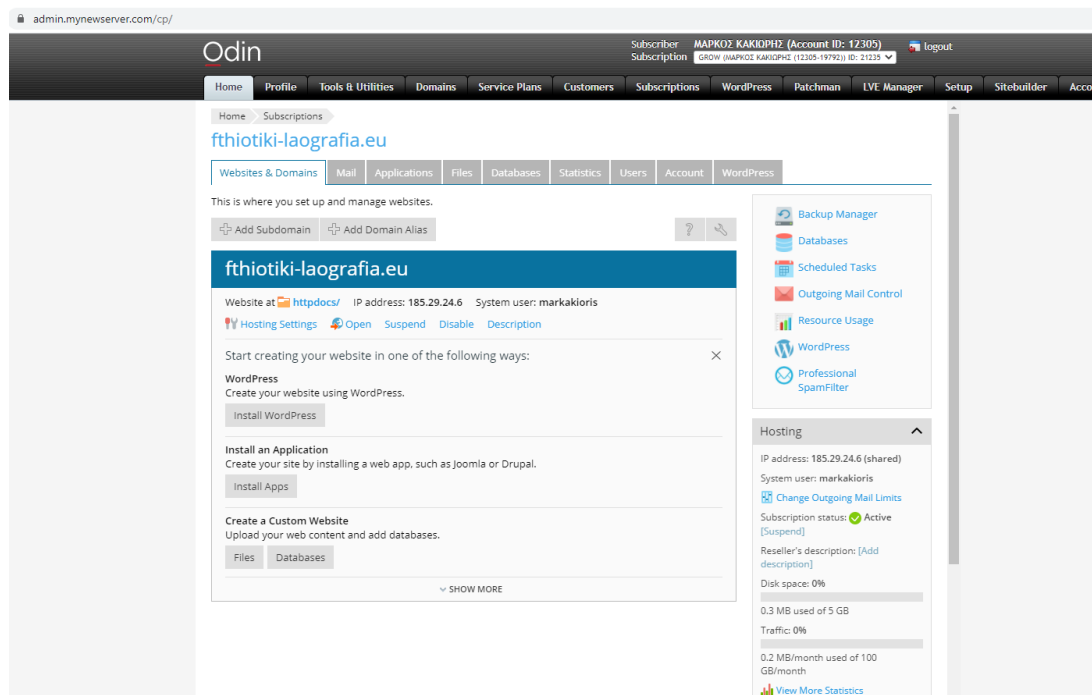
Όλοι οι hosting providers παρέχουν περιβάλλον διαχείρισης του ιστοτόπου που φιλοξενούν. Μέσα από αυτό το περιβάλλον μπορούμε να κάνουμε διάφορες ρυθμίσεις που αφορούν τον ιστοτόπο μας [25]. Στη δική μας περίπτωση θα χρησιμοποιήσουμε το Plesk. Μέσα από το Plesk μπορούμε να παρέμβουμε και να παραμετροποιήσουμε πολλά αντικείμενα που αφορούν τον λογαριασμό μας [26]. Γενικά θα χαρακτηρίσαμε το Plesk ως ένα ιδιαίτερα φιλικό περιβάλλον για τον χρήστη και από τα πιο δημοφιλή μεταξύ των διαχειριστικών περιβαλλόντων πακέτων φιλοξενίας που παρέχουν οι hosting providers. Υπάρχει μεγάλο πλήθος επιλογών και εφαρμογών για μία ευρεία γκάμα θεμάτων που μπορούμε να διαχειριστούμε μέσα από το Plesk μέσα από ένα πλήρες και εύχρηστο μενού πλοήγησης.

Για να μπούμε στο Plesk χρησιμοποιούμε τα στοιχεία που μας έχουν δοθεί από τον πάροχο φιλοξενίας (συνήθως πληκτρολογούμε μια διεύθυνση στον browser και μετά βάζουμε ένα όνομα χρήστη και ένα κωδικό πρόσβασης).

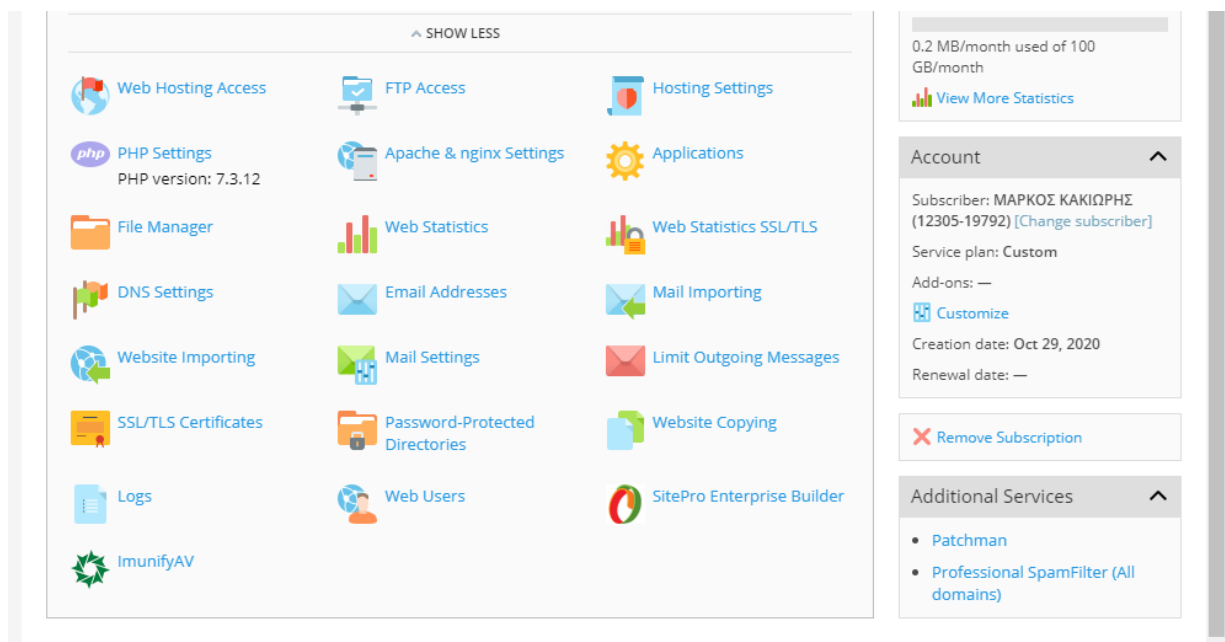
Εικόνα 4-23: Είσοδος στο Plesk

Ακριβώς με το που κάνουμε είσοδο στο Plesk εμφανίζεται βασική οθόνη όπως στην παρακάτω εικόνα.

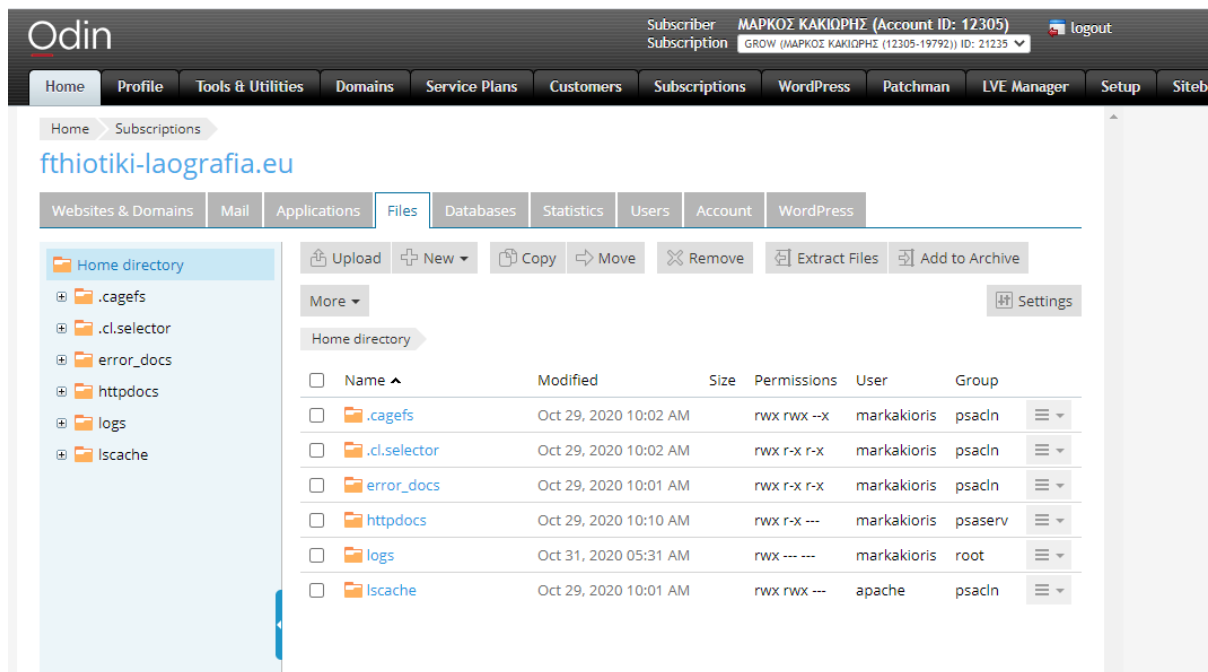
Εικόνα 4-24: Η κύρια οθόνη του Plesk

Πατώντας στο show more βλέπουμε και κάποιες επιπλέον ρυθμίσεις

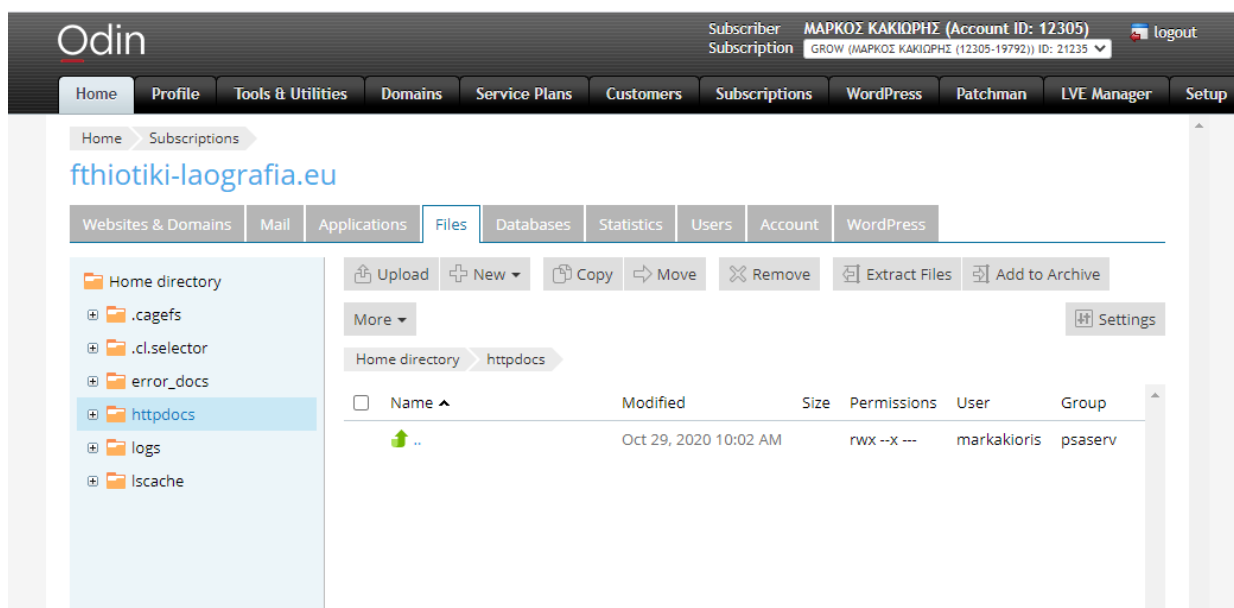
Εικόνα 4-25: Επιπλέον ρυθμίσεις στο περιβάλλον του Plesk

Κατόπιν επιλέγουμε το File Manager και μεταφερόμαστε στο περιβάλλον όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-26: Οι φάκελοι που υπάρχουν στον webserver

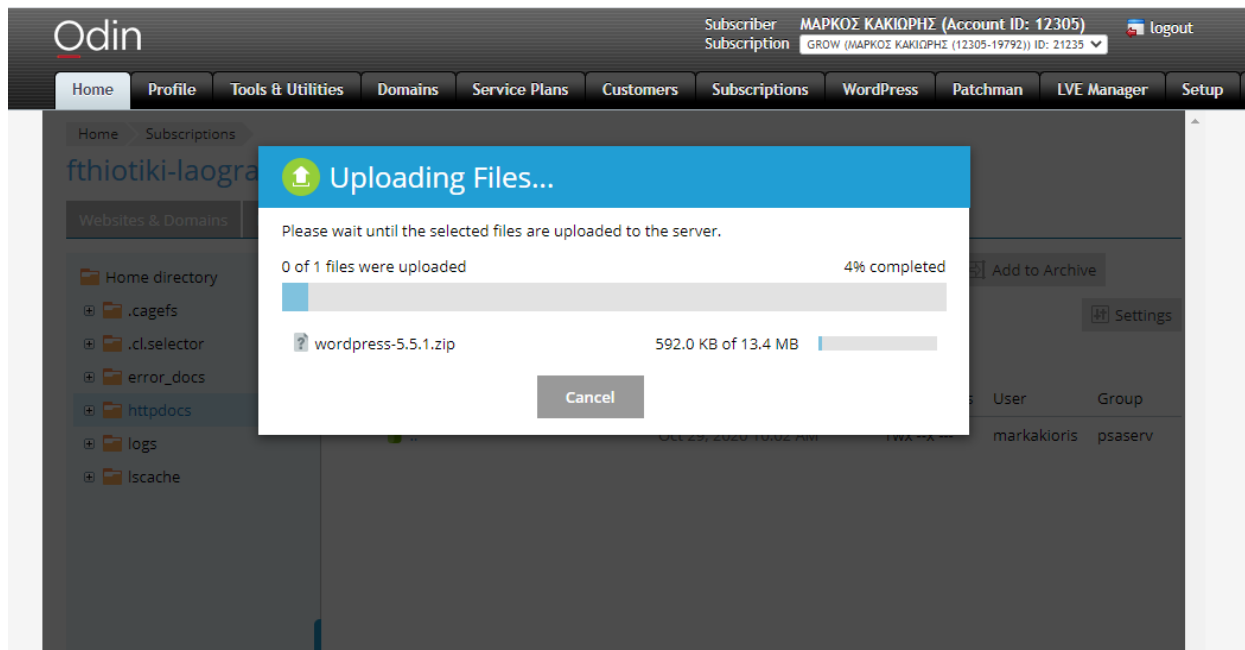
Σε αυτό το σημείο εμφανίζονται όλοι οι φάκελοι που υπάρχουν στον διακομιστή που μας έχει προσφερθεί για φιλοξενία. Από τους πιο σημαντικούς φακέλους είναι ο φάκελος httpdocs ο οποίος θα περιέχει και τα αρχεία που θα εμφανίζονται στο website που θα δημιουργήσουμε. Επιλέγοντας τον φάκελο httpdocs εμφανίζεται η οθόνη όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-27: Ο φάκελος httpdocs αρχικά είναι κενός

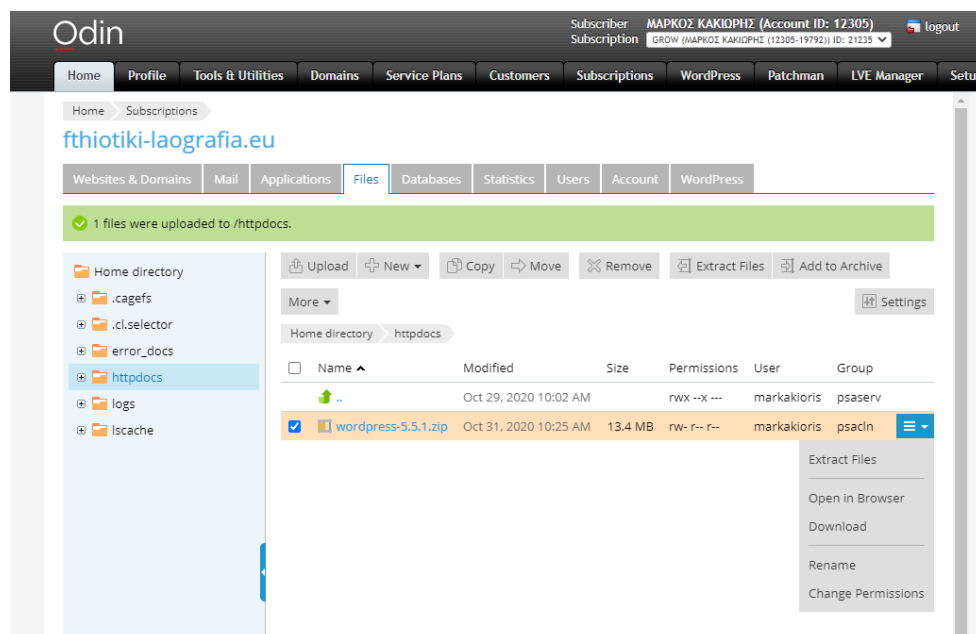
Όπως παρατηρούμε αλλά και όπως αναμένουμε ο φάκελος αυτός αρχικά είναι κενός. Αν για οποιοδήποτε λόγο υπάρχουν αρχεία σε αυτό το φάκελο κατά την πρώτη είσοδό μας (αυτό μπορεί να οφείλετε στο ότι ο hosting provider μπορεί να προκαθορίσει κάποιο template π.χ. ένα αρχείο index.html ως αρχική σελίδα), εμείς απλά σβήνουμε τι αρχεία υπάρχουν στο φάκελο αυτό ώστε να ξεκινήσουμε την εγκατάσταση του WordPress.

Αφού προηγουμένως έχουμε κατεβάσει από το wordpress.org την τελευταία έκδοση του WordPress (ένα αρχείο .zip) το επιλέγουμε από τον υπολογιστή μας και το κάνουμε upload στο φάκελο httpdocs όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

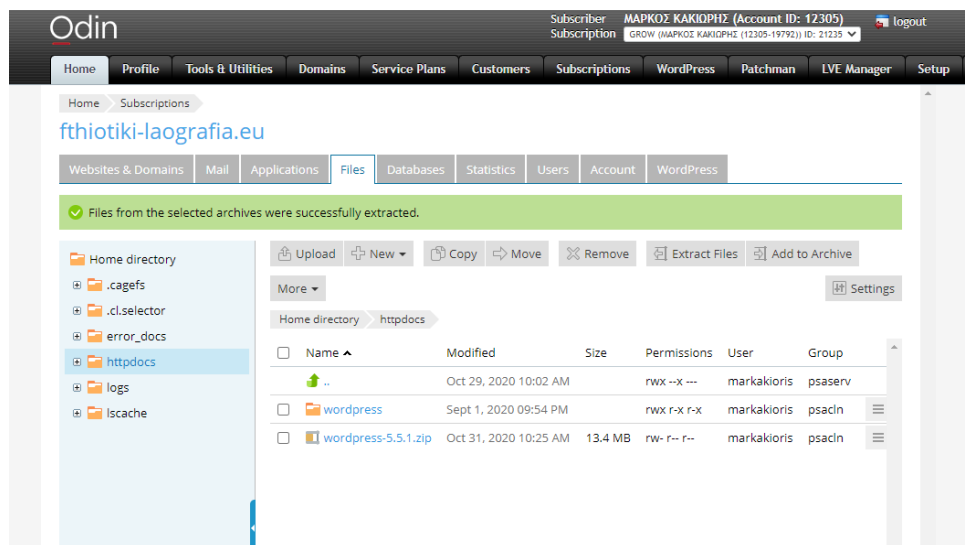
Εικόνα 4-28: Κάνουμε upload το zip αρχείο που περιέχει τα αρχεία του WordPress

Μετά από λίγο διάστημα το upload θα ολοκληρωθεί. Στη συνέχεια και παρατηρώντας ότι το συμπίεσμένο αρχείο (π.χ. wordpress-5.5.1.zip) βρίσκεται στο φάκελο httpdocs, φροντίζουμε να κάνουμε εξαγωγή (extract) όλα τα αρχεία που περιέχονται στο zip αρχείο στον ίδιο φάκελο όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες.

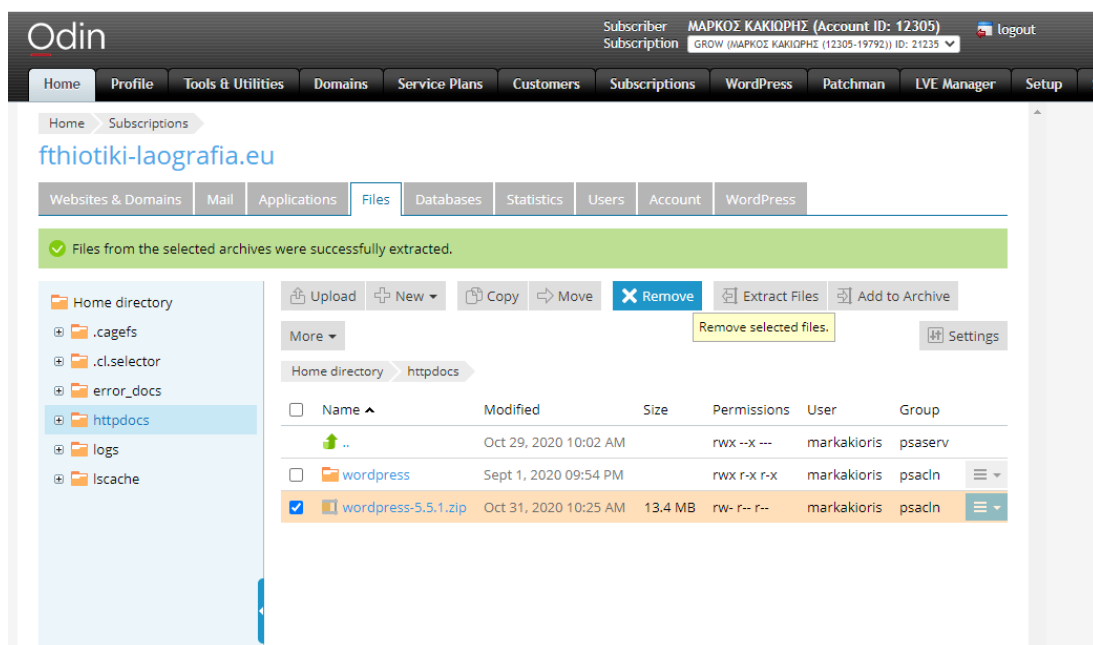
Εικόνα 4-29: Από το .zip αρχείο θα κάνουμε εξαγωγή όλων των αρχείων περιέχονται σε αυτό

Όταν ολοκληρωθεί η εξαγωγή των αρχείων δημιουργείται ένα φάκελος με όνομα wordpress και ο οποίος περιέχει όλα τα αρχεία που χρειαζόμαστε.

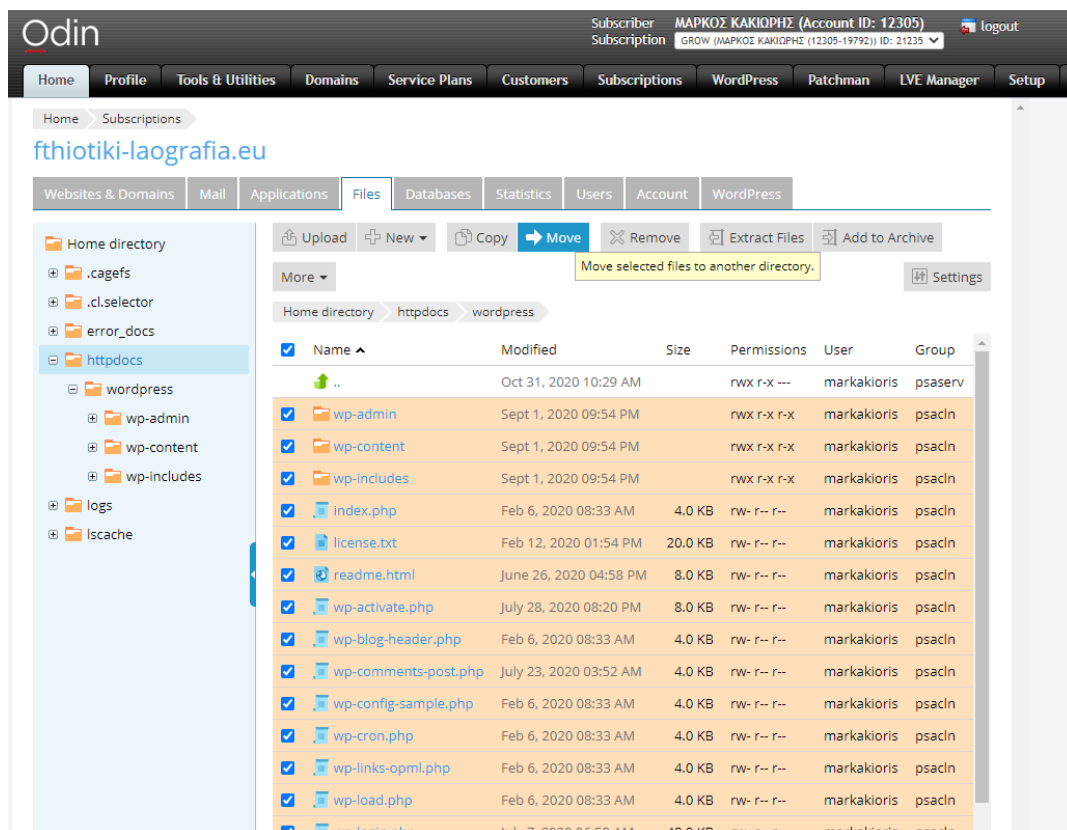
Εικόνα 4-30: Ο φάκελος wordpress είναι έτοιμος

Το συμπιεσμένο αρχείο wordpress-5.5.1.zip πλέον δεν το χρειαζόμαστε και για αυτό το διαγράφουμε όπως φαίνεται και στην επόμενη εικόνα.

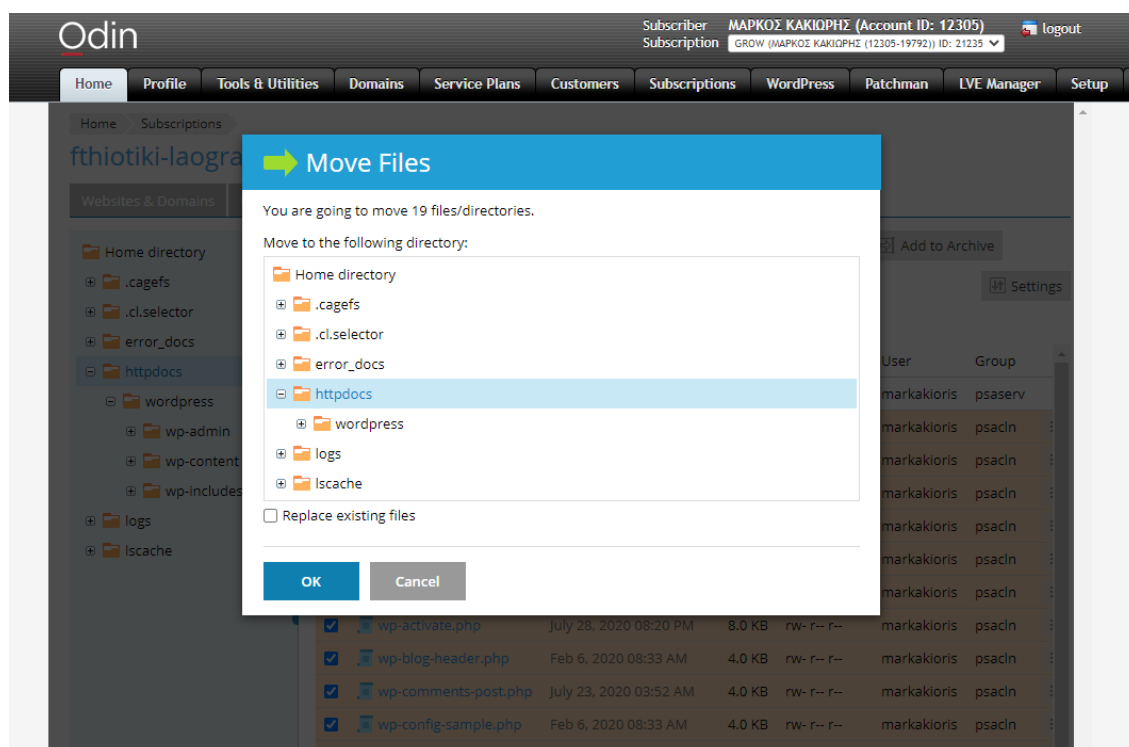
Εικόνα 4-31: Διαγραφή του αρχείου wordpress-5.5.1.zip

Πατώντας να μπούμε στο φάκελο αυτό βλέπουμε τα περιεχόμενά του τα οποία όμως θέλουμε να μετακινηθούν ένα επίπεδο υψηλότερα δηλ. στο φάκελο httpdocs. Για αυτό το λόγο επιλέγουμε αρχικά όλα τα αρχεία όπως φαίνεται στην εικόνα παρακάτω.

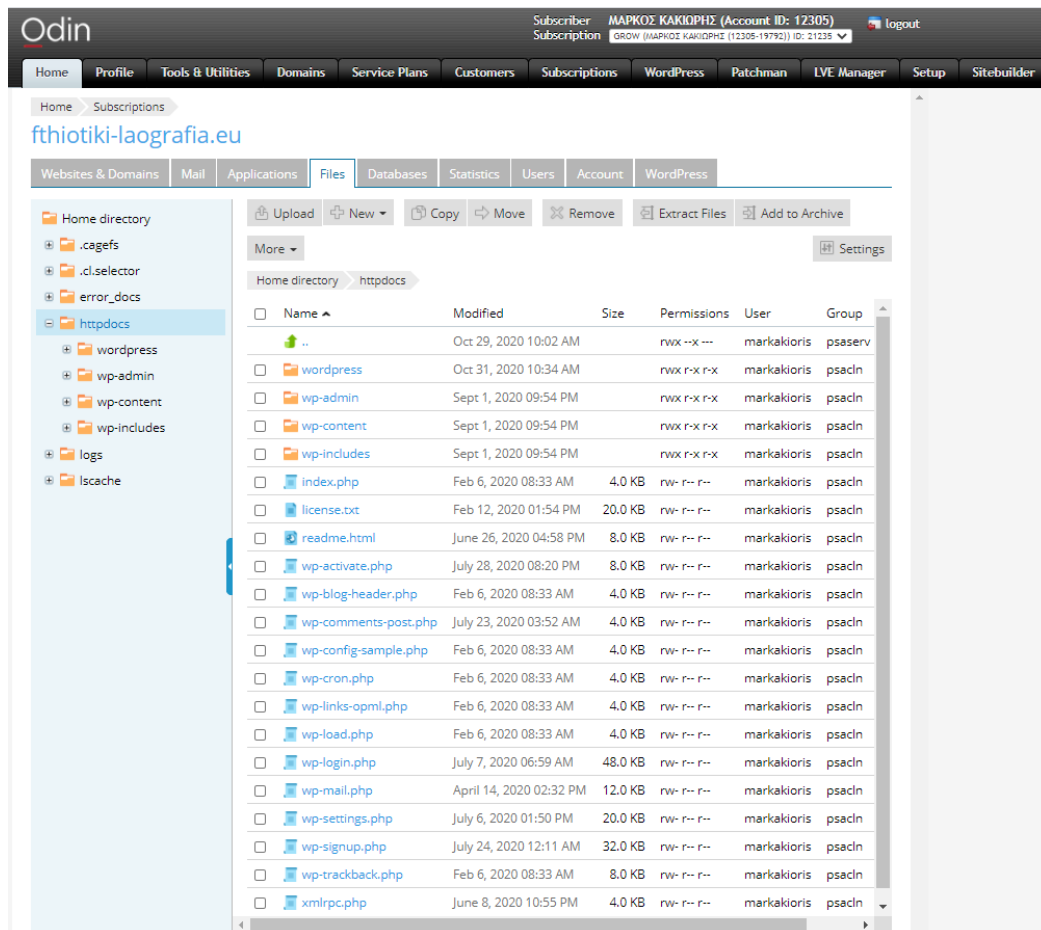
Εικόνα 4-32: Επιλογή όλων των αρχείων

Κατόπιν επιλέγουμε από το μενού μετακίνηση (Move) των επιλεγμένων αρχείων στον φάκελο προορισμού που είναι ο httpdocs.

Εικόνα 4-33: Μεταφορά όλων των αρχείων στο φάκελο httpdocs

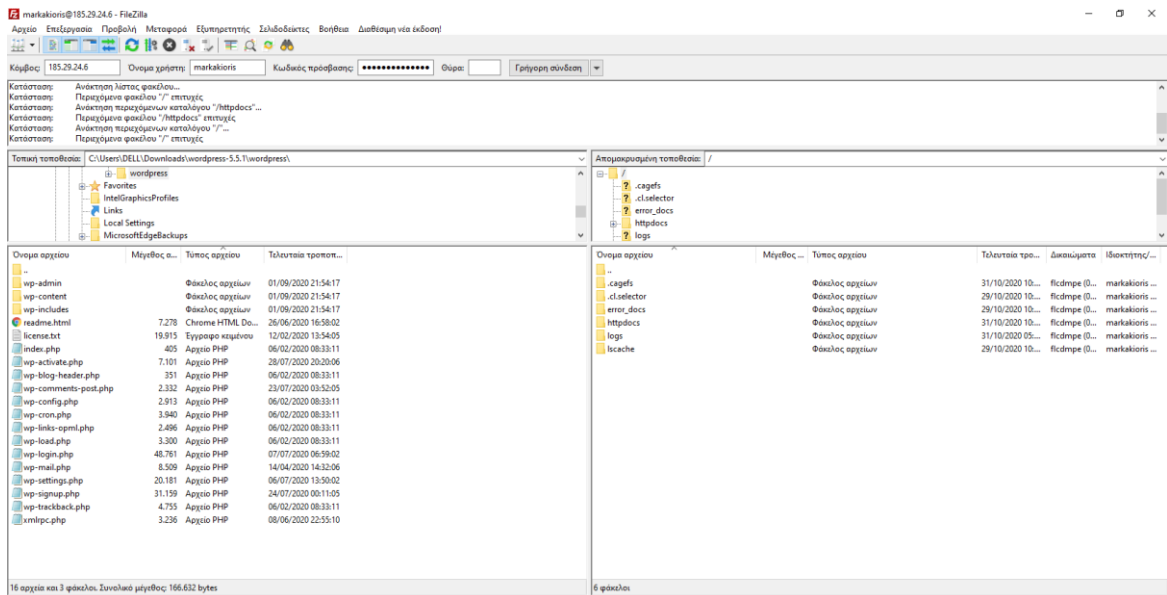
Όταν ολοκληρωθεί η μετακίνηση των αρχείων θα έχει μείνει ο φάκελος wordpress κενός τον οποίο και διαγράφουμε αφού πλέον δεν μας είναι χρήσιμος. Πλέον όλα τα αρχεία του WordPress βρίσκονται στο φάκελο httpdocs όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-34: Τα αρχεία του WordPress βρίσκονται στο φάκελο httpdocs

Εναλλακτικός τρόπος εγκατάστασης αρχείων με ftp

Ο hosting provider στο mail που μας έχει στείλει κατά την αγορά του χώρου φιλοξενίας μας έχει στείλει και τα στοιχεία σύνδεσης στο webserver μέσω FTP [26]. Θα χρειαστεί να κατεβάσουμε και να εγκαταστήσουμε στον υπολογιστή μας ένα πρόγραμμα μεταφοράς αρχείων όπως το Filezilla (<https://filezilla-project.org/>), το οποίο θα μας βοηθήσει να μεταφέρουμε εύκολα και γρήγορα τα αρχεία του WordPress από τον υπολογιστή μας, προς τον server όπου υπάρχει το πακέτο φιλοξενίας. Εφόσον συνδεθούμε θα μπορέσουμε να μεταφέρουμε όλα τα αρχεία και φακέλους που περιέχονται στο φάκελο wordpress από τον υπολογιστή μας (αριστερό μέρος στο filezilla) στο webserver και συγκεκριμένα στο φάκελο httpdocs (δεξί μέρος στο filezilla) όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

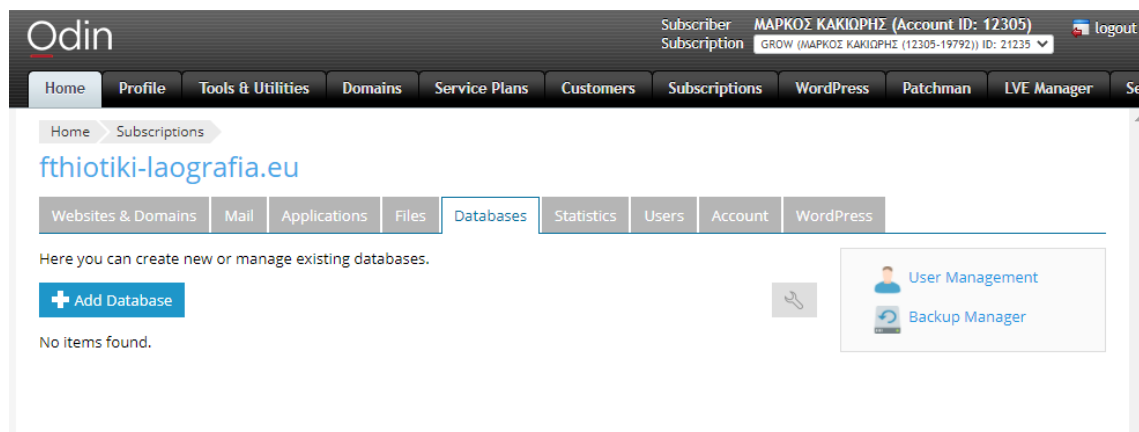

Εικόνα 4-35: Εμφάνιση των αρχείων στο webserver (δεξιά) με Filezilla.

Σε αυτό το σημείο (όποιο τρόπο από τους παραπάνω και να έχουμε επιλέξει) έχουμε καταφέρει να ανεβάσουμε τα αρχεία του WordPress στο webserver.

Το επόμενο βήμα θα είναι να δημιουργήσουμε μια βάση δεδομένων.

Επιστρέφουμε στο Plesk και επιλέγουμε την κατηγορία Databases.

Εικόνα 4-36: Επιλογή από το Plesk Databases

Στη συνέχεια πατάμε στο Add Database και εμφανίζεται η επόμενη οθόνη θα είναι όπως η παρακάτω.

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)) ID: 21235

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager

Home Subscriptions fthiotiki-laografia.eu Databases

Add a Database

General

Database name * fthlaogdb

Database server localhost:3306 (default for MySQL, v10.2.34)

Related site fthiotiki-laografia.eu

Users

Create a default database user. Plesk will access the database on behalf of this user. If no database users are assigned to the database, it is not accessible.

☒ Create a database user

Database user name * fthlaoguser

New password * Strong (?)

Generate Show

Confirm password *

☐ User has access to all databases within the selected subscription

* Required fields OK Cancel

Εικόνα 4-37: Δημιουργία της βάσης δεδομένων και του χρήστη

Όπως φαίνεται και στην παραπάνω εικόνα πληκτρολογούμε το επιθυμητό όνομα της βάσης δεδομένων που θέλουμε να δημιουργήσουμε (Database name: fthlaogdb). Συνεχίζουμε με τη δημιουργία ενός χρήστη για τη βάση δεδομένων μας συμπληρώνοντας το username και το password (Database user name: fthlaoguser). Στο τέλος πατάμε OK και εμφανίζεται η οθόνη όπως η παρακάτω εικόνα που μας πληροφορεί ότι δημιουργήθηκε η βάση δεδομένων μας επιτυχώς. .

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΡΗΣ (12305-19792)) ID: 21235

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager Setup

Home Subscriptions

fthiotiki-laografia.eu

Websites & Domains Mail Applications Files Databases Statistics Users Account WordPress

Here you can create new or manage existing databases.

✓ Information: The database fthlaogdb was created.

+ Add Database

fthlaogdb Related to fthiotiki-laografia.eu Change phpMyAdmin

Host: localhost:3306 (MySQL) Users: fthlaoguser Tables: 0 Size: 0 B

SHOW LESS

phpMyAdmin Connection Info Copy

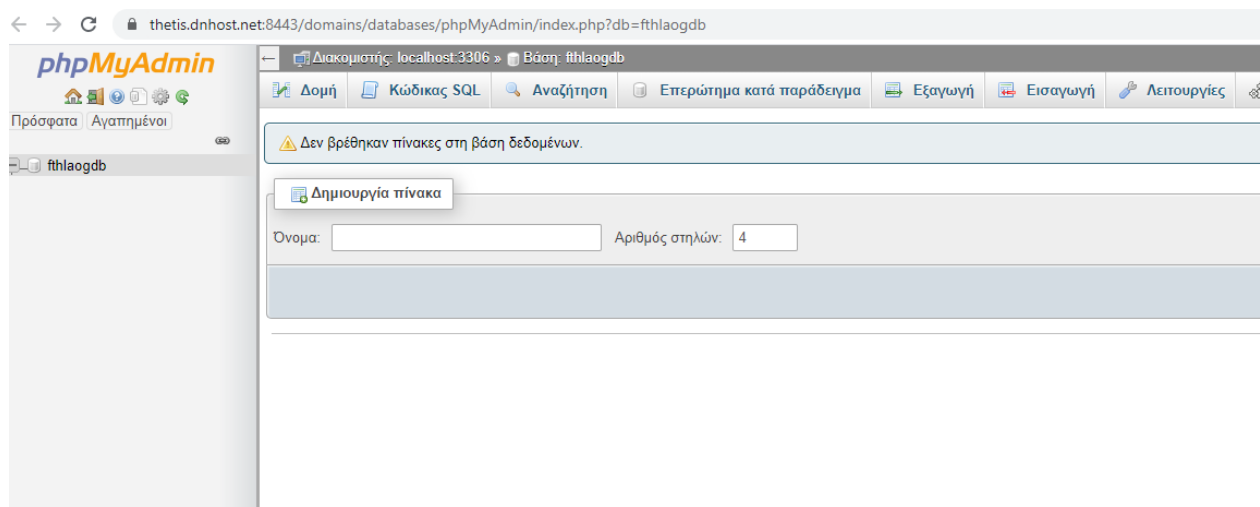
Export Dump Import Dump Check and Repair

Remove Database

User Management Backup Manager

Εικόνα 4-38: Η βάση δεδομένων Δημιουργήθηκε με επιτυχία

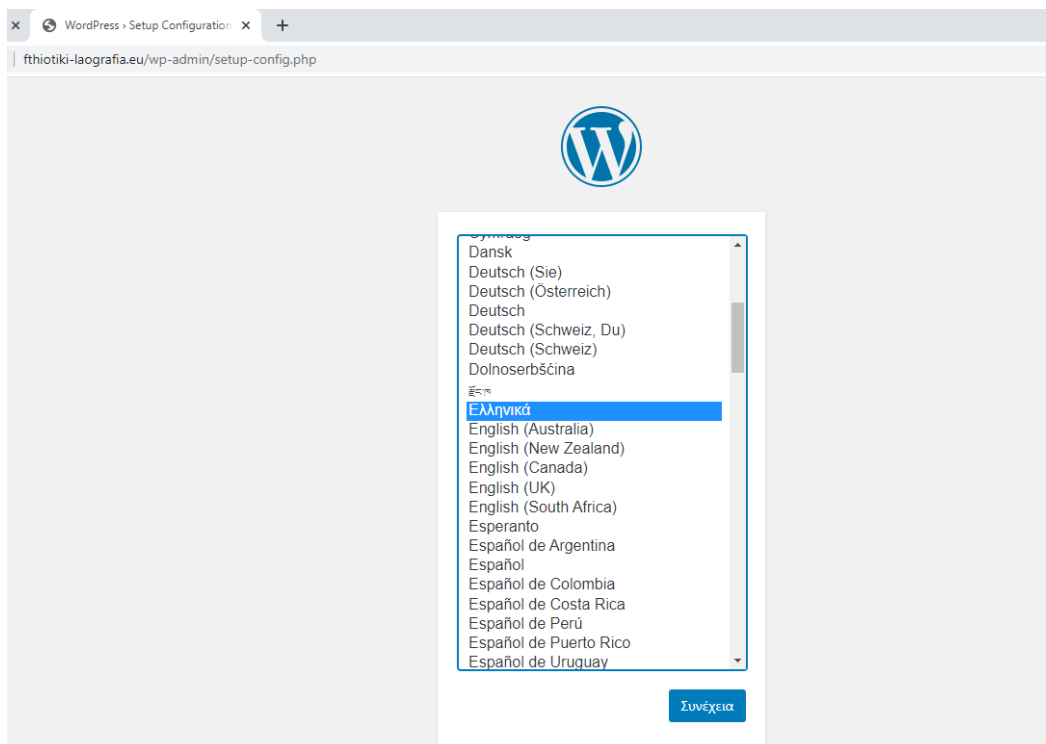
Στο βασικό μενού του Plesk, αν επιλέξουμε να δούμε τι περιέχει η βάση δεδομένων μας (επιλεγώ phpMyAdmin και στη συνέχεια από αριστερά επιλέγω τη βάση δεδομένων που προηγουμένως δημιούργησα – fthlaogdb) θα παρατηρήσουμε ότι είναι κενή και δεν περιέχει κανένα πίνακα.

Εικόνα 4-39: Η βάση δεδομένων μας αρχικά είναι κενή

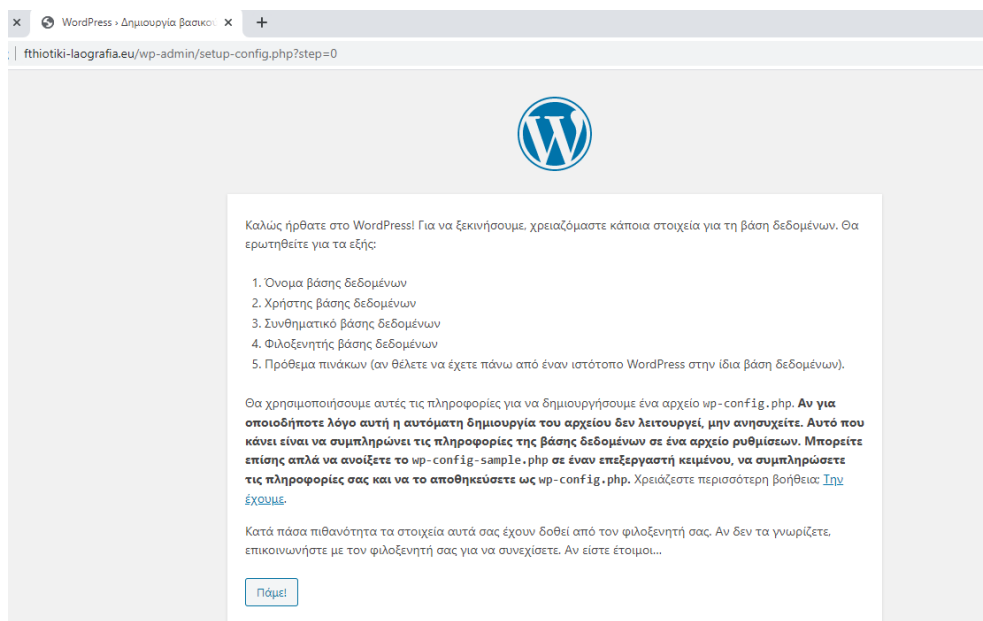
Στο σημείο αυτό είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε την εγκατάσταση του WordPress στο webserver που θα φιλοξενήσει τον ιστότοπό μας. Πληκτρολογούμε στη γραμμή διευθύνσεων σε ένα browser τη διεύθυνση: <http://fthiotiki-laografia.eu/wp-admin/install.php>

Στην οθόνη που εμφανίζεται όπως φαίνεται παρακάτω επιλέγουμε τη γλώσσα εγκατάστασης του WordPress.

Εικόνα 4-40: Επιλογή γλώσσας για εγκατάσταση του WordPress

Η επόμενη οθόνη μας πληροφορεί για το τι στοιχεία θα χρειαστεί να εισάγουμε κατά τη διάρκεια της εγκατάστασης.

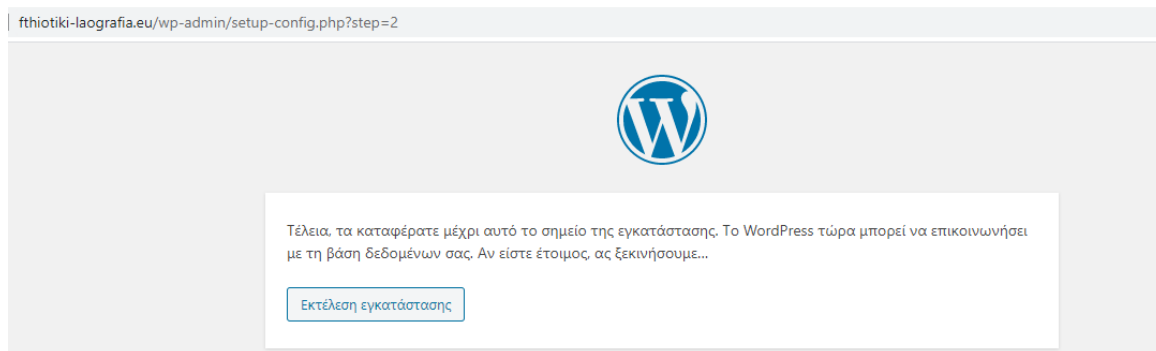

Εικόνα 4-41: Συνέχεια εγκατάστασης του WordPress

Στη συνέχεια και όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, εισάγουμε το όνομα της βάσης δεδομένων που προηγουμένως δημιουργήσαμε, το όνομα χρήστη και το συνθηματικό του που επίσης προηγουμένως δημιουργήσαμε. Στο πεδίο Φιλοξενητής βάσης το αφήνουμε με την default τιμή localhost (ή σε άλλες περιπτώσεις τη διεύθυνση του sql server του hosting provider όπως στην περίπτωση μας που είναι localhost:3306). Τέλος το πρόθεμα πίνακα το αφήνουμε wp_ που αφορά το πρόθεμα των πινάκων που θα έχει η βάση δεδομένων μας. Σε επόμενη ενότητα θα περιγράψουμε τον τρόπο αλλαγής αυτού του προθέματος (prefix) που γίνεται για λόγους ασφάλειας.

Εικόνα 4-42: Εισαγωγή στοιχείων που αφορούν τη βάση δεδομένων

Ολοκληρώνοντας την εισαγωγή των στοιχείων που αφορούσαν τη βάση δεδομένων επιλέγουμε στη συνέχεια την εκτέλεση εγκατάστασης όπως φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί.

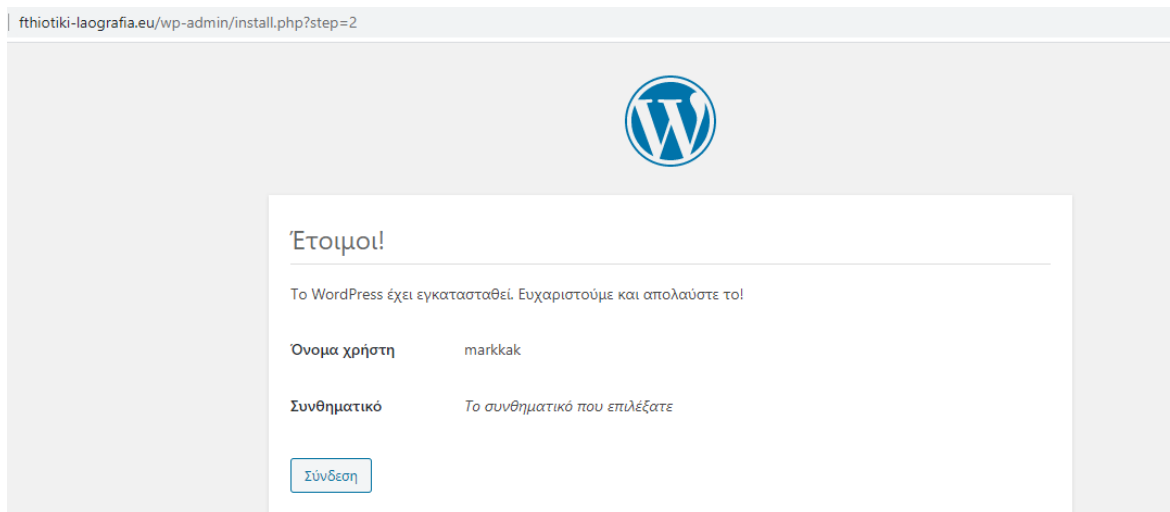

Εικόνα 4-43: Εκτέλεση εγκατάστασης του WordPress

Όταν ολοκληρωθεί επιτυχώς η εγκατάσταση μας ζητούνται να εισάγουμε κάποιο στοιχείο για την ιστοσελίδα μας. Έτσι εισάγουμε τον τίτλο του ιστότοπου καθώς επίσης δημιουργούμε και ένα διαχειριστή (administrator) με όνομα χρήστη και κωδικό πρόσβασης όπου με αυτά τα στοιχεία θα μπαίνουμε στο διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress της ιστοσελίδας μας. Επίσης καταχωρούμε μια διεύθυνση e-mail που θα μας φανεί χρήσιμη σε περίπτωση που ξεχάσουμε το password. Τέλος μπορούμε για αρχή να επιλέξουμε την απαγόρευση σε μηχανές αναζήτησης να κάνουν ευρετηριοποίηση (indexing) την ιστοσελίδα μας. Όταν ολοκληρώσουμε την κατασκευή της και είμαστε έτοιμοι μπορούμε να αλλάξουμε την επιλογή αυτή και οι μηχανές αναζήτησης να μπορούν να εμφανίζουν τον ιστότοπό μας σε χρήστες που αναζητούν πληροφορίες σύμφωνα με το περιεχόμενο που περιέχεται σε αυτόν.

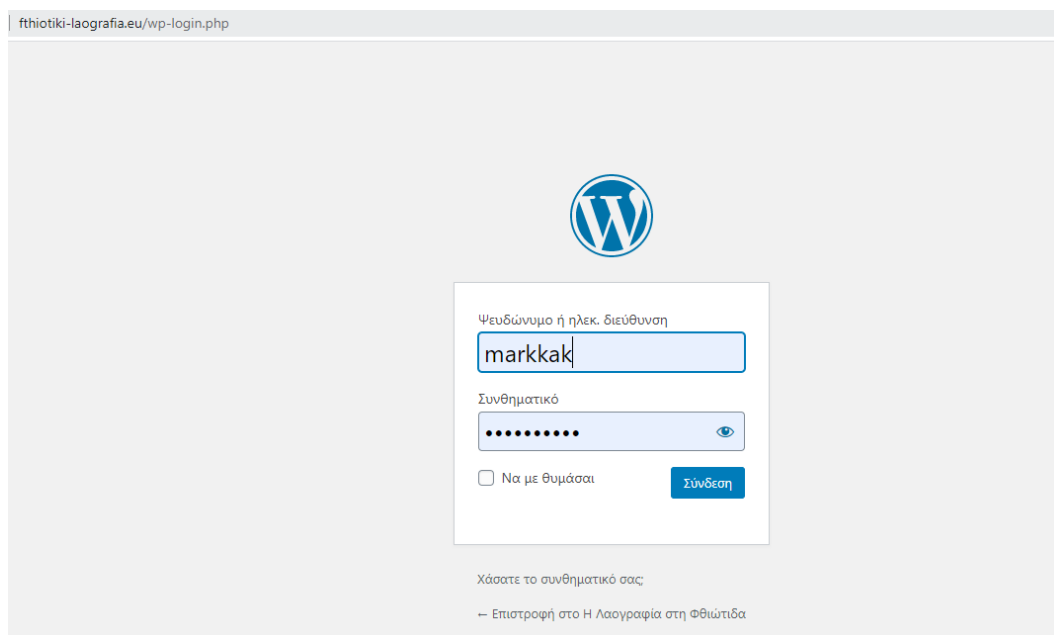
Εικόνα 4-44: Δημιουργία χρήστη με δικαιώματα administrator

Όταν ολοκληρωθεί με επιτυχία και το παραπάνω βήμα είμαστε έτοιμοι να συνδεθούμε στο διαχειριστικό περιβάλλον της ιστοσελίδας μας.

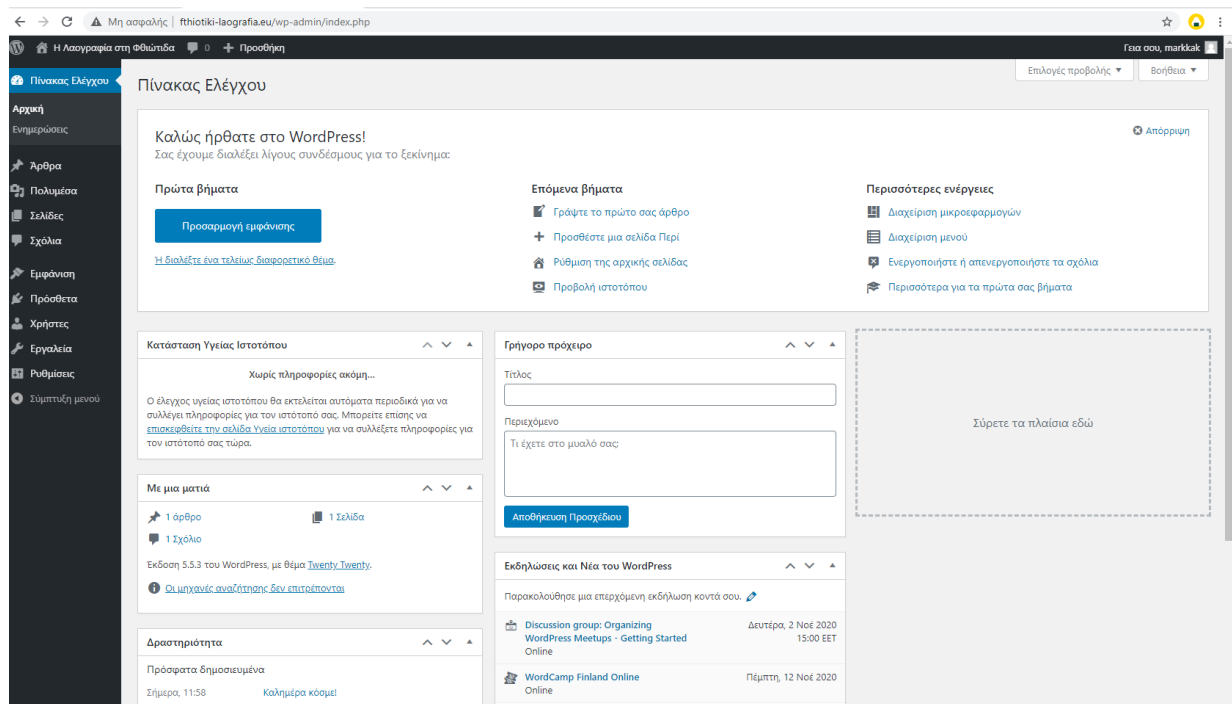
Εικόνα 4-45: Ολοκλήρωση εγκατάστασης και έτοιμο για σύνδεση

Σε αυτό το σημείο πατώντας την Σύνδεση ή σε οποιαδήποτε άλλη στιγμή πληκτρολογώντας τη διεύθυνση `fthiotiki-laografia.eu/wp-admin`, μεταφερόμαστε στην οθόνη, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, όπου εισάγουμε τα στοιχεία που δημιουργήσαμε δυο βήματα νωρίτερα. Τα στοιχεία του administrator της ιστοσελίδας μας.

Εικόνα 4-46: Σύνδεση στο WordPress ως διαχειριστές

Όταν συνδεθούμε με επιτυχία εμφανίζεται το διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress της ιστοσελίδας μας που ονομάζεται και dashboard.

Εικόνα 4-47: Ο πίνακας ελέγχου του WordPress (dashboard)

Σε επόμενη ενότητα θα περιγράψουμε τις λειτουργίες και τα εργαλεία που μας παρέχονται στο περιβάλλον αυτό.

Ρύθμιση του WordPress μέσω του config.php

Ένας άλλος τρόπος εγκατάστασης για το WordPress εφόσον έχουμε δημιουργήσει την βάση δεδομένων μας είναι να κάνουμε τις παρακάτω ρυθμίσεις στο αρχείο wp-config.php [27].

Στην αρχική μας εγκατάσταση υπάρχει το αρχείο wp-config-sample.php το οποίο μετονομάζουμε σε wp-config.php. Ανοίγουμε με έναν editor (εδώ χρησιμοποιούμε το notepad++) το αρχείο και εμφανίζεται όπως παρακάτω:

```

1  <?php
2  /**
3   * The base configuration for WordPress
4   *
5   * The wp-config.php creation script uses this file during the
6   * installation. You don't have to use the web site, you can
7   * copy this file to "wp-config.php" and fill in the values.
8   *
9   * This file contains the following configurations:
10  *
11  * * MySQL settings
12  * * Secret keys
13  * * Database table prefix
14  * * ABSPATH
15  *
16  * @link https://wordpress.org/support/article/editing-wp-config-php/
17  *
18  * @package WordPress
19  */
20
21 // ** MySQL settings - You can get this info from your web host ** //
22 /** The name of the database for WordPress */
23 define( 'DB_NAME', 'database_name_here' );
24
25 /** MySQL database username */
26 define( 'DB_USER', 'username_here' );
27
28 /** MySQL database password */
29 define( 'DB_PASSWORD', 'password_here' );
30
31 /** MySQL hostname */
32 define( 'DB_HOST', 'localhost' );
33
34 /** Database Charset to use in creating database tables. */
35 define( 'DB_CHARSET', 'utf8' );
36
37 /** The Database Collate type. Don't change this if in doubt. */
38 define( 'DB_COLLATE', '' );
39
40 /**#@+

```

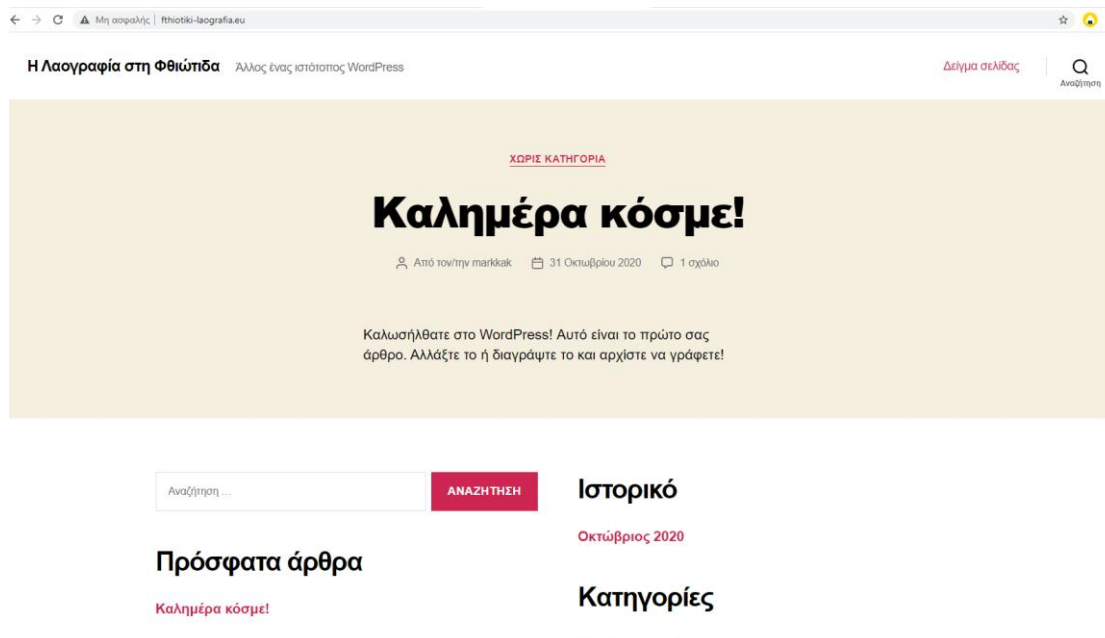
Εικόνα 4-48: Το αρχείο wp-config.php πριν τις τροποποιήσεις

Τα σημεία τα οποία τροποποιούμε αφορούν το όνομα της βάσης δεδομένων (DB_NAME), το όνομα του χρήστη (DB_USER), τον κωδικό του χρήστη (DB_PASSWORD), και το που φιλοξενείται η βάση (DB_HOST). Μετά τις αλλαγές θα έχουμε μια μορφή αρχείου όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

```
wp-config.php [3]
1 <?php
2 /**
3  * The base configuration for WordPress
4  *
5  * The wp-config.php creation script uses this file during the
6  * installation. You don't have to use the web site, you can
7  * copy this file to "wp-config.php" and fill in the values.
8  *
9  * This file contains the following configurations:
10  *
11  * * MySQL settings
12  * * Secret keys
13  * * Database table prefix
14  * * ABSPATH
15  *
16  * @link https://wordpress.org/support/article/editing-wp-config-php/
17  *
18  * @package WordPress
19  */
20
21 // ** MySQL settings - You can get this info from your web host ** //
22 /** The name of the database for WordPress */
23 define( 'DB_NAME', 'fthlaogdb' );
24
25 /** MySQL database username */
26 define( 'DB_USER', 'fthlaoguser' );
27
28 /** MySQL database password */
29 define( 'DB_PASSWORD', 'fd#fgdfg*f--f232' );
30
31 /** MySQL hostname */
32 define( 'DB_HOST', 'localhost:3306' );
33
34 /** Database Charset to use in creating database tables. */
35 define( 'DB_CHARSET', 'utf8mb4' );
36
37 /** The Database Collate type. Don't change this if in doubt. */
38 define( 'DB_COLLATE', '' );
39
```

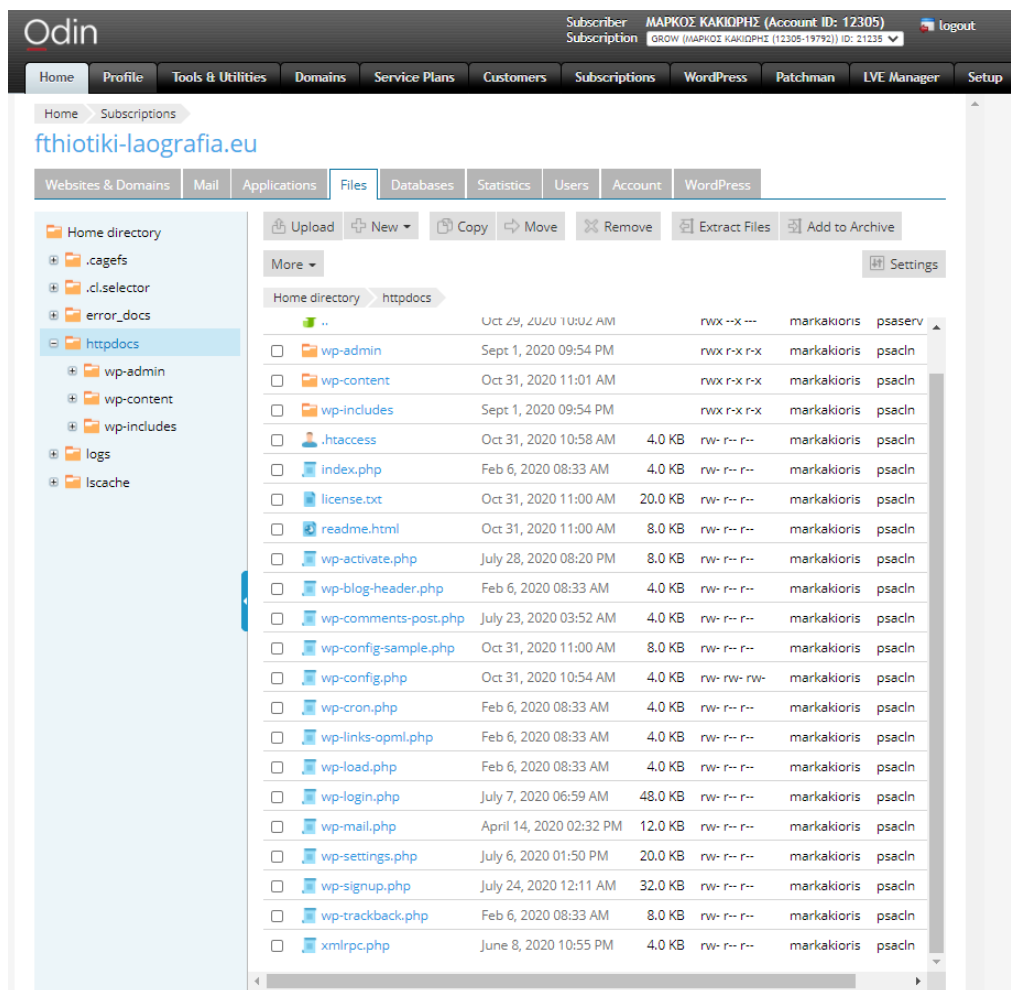
Εικόνα 4-49: Το αρχείο wp-config.php στην τελική του μορφή

Όταν πληκτρολογήσουμε για πρώτη φορά τη διεύθυνση της ιστοσελίδας μας και εφόσον όλα έχουν πάει σωστά θα εμφανιστεί κάτι παρόμοιο όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

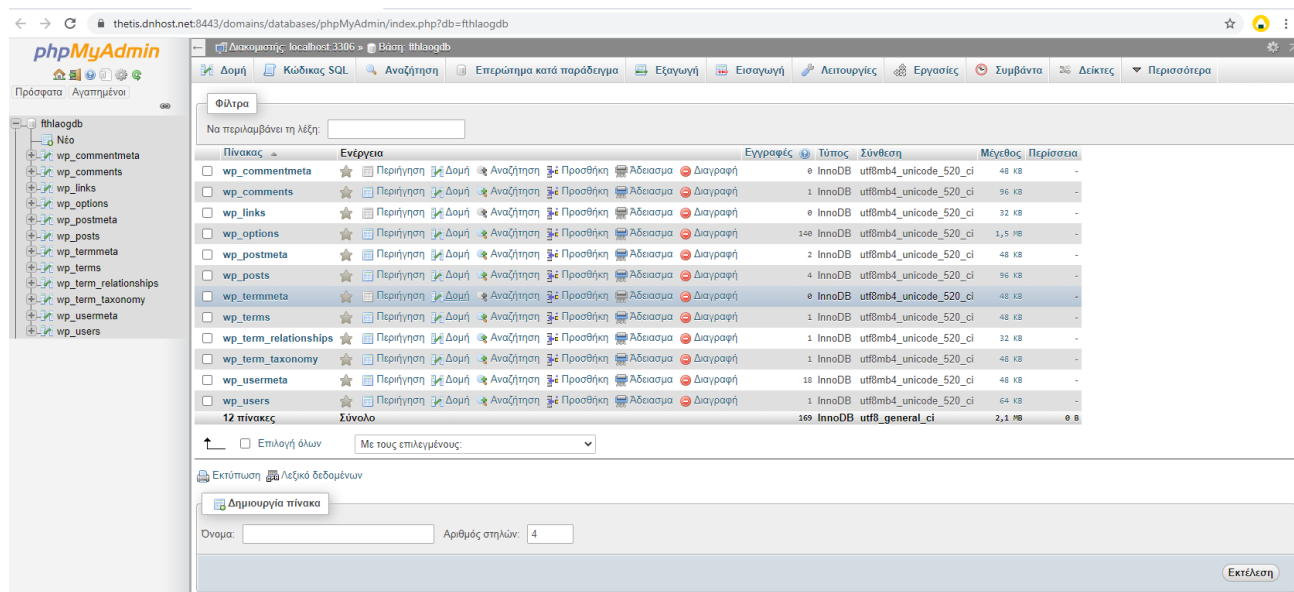

Εικόνα 4-50: Η αρχική μας σελίδα ακριβώς μετά την εγκατάσταση

Η δομή των αρχείων του WordPress

Εικόνα 4-51: Τα αρχεία του WordPress

Εικόνα 4-52: Οι πίνακες που περιέχονται στη βάση δεδομένων μας

4.5. Το Διαχειριστικό Περιβάλλον του Wordpress

Ο πίνακας ελέγχου του διαχειριστή WordPress (dashboard), που συχνά ονομάζεται διαχειριστής WP (WP Admin) ή πίνακας διαχείρισης WP, είναι ουσιαστικά ο πίνακας ελέγχου για ολόκληρο τον ιστότοπό μας στο WordPress. Εκεί δημιουργούμε και διαχειριζόμαστε το περιεχόμενο, προσθέτουμε λειτουργικότητα με τη μορφή πρόσθετων (plugins), αλλάζουμε το στυλ με τη μορφή θεμάτων και πολλά άλλα [19] [28].

Το dashboard του WordPress αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του ιστοτόπου για έναν διαχειριστή. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό σε ένα διαχειριστή, τι του επιτρέπει να κάνει και πώς μπορεί να το χρησιμοποιήσει για τη διαχείριση του ιστοτόπου του.

4.5.1 Πρόσβαση στον Πίνακα ελέγχου διαχειριστή WordPress (dashboard)

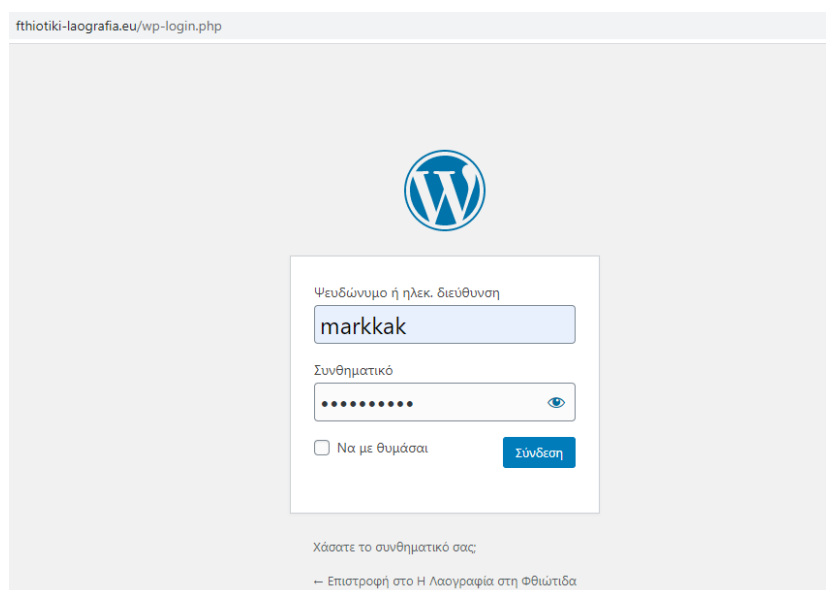
Από προεπιλογή, μπορούμε πάντα να βρούμε τον πίνακα ελέγχου διαχειριστή WordPress προσαρτώντας το /wp-admin στη διεύθυνση URL της εγκατάστασης του WordPress. Τις περισσότερες φορές, αυτό σημαίνει ότι μπορείτε να βρείτε τον διαχειριστή του WordPress στη διεύθυνση: **<https://yourdomain.com/wp-admin>**

Στη δική μας περίπτωση είναι **<http://fthiotiki-laografia.eu/wp-admin>** (έχουμε http και όχι https, γιατί ακόμη δεν έχουμε κάνει εγκατάσταση ενός πιστοποιητικού ασφαλείας. Θα περιγράψουμε τη διαδικασία σε επόμενη ενότητα).

Εάν δεν είμαστε ήδη συνδεδεμένοι και προσπαθούμε να αποκτήσουμε πρόσβαση dashboard προσθέτοντας /wp-admin, το WordPress θα μας ανακατευθύνει αυτόματα στη σελίδα σύνδεσης διαχειριστή του WordPress χωρίς να απαιτείται περαιτέρω ενέργεια εκ μέρους μας [28]. Ωστόσο, μπορούμε επίσης να μεταβούμε κατευθείαν πληκτρολογώντας τη διεύθυνση URL της σελίδας σύνδεσης του διαχειριστή του WordPress:

<http://fthiotiki-laografia.eu/wp-login.php>

Στη συνέχεια εισάγουμε το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης που έχουμε δημιουργήσει ως διαχειριστές κατά τη διαδικασία εγκατάστασης του WordPress και πατάμε Σύνδεση.

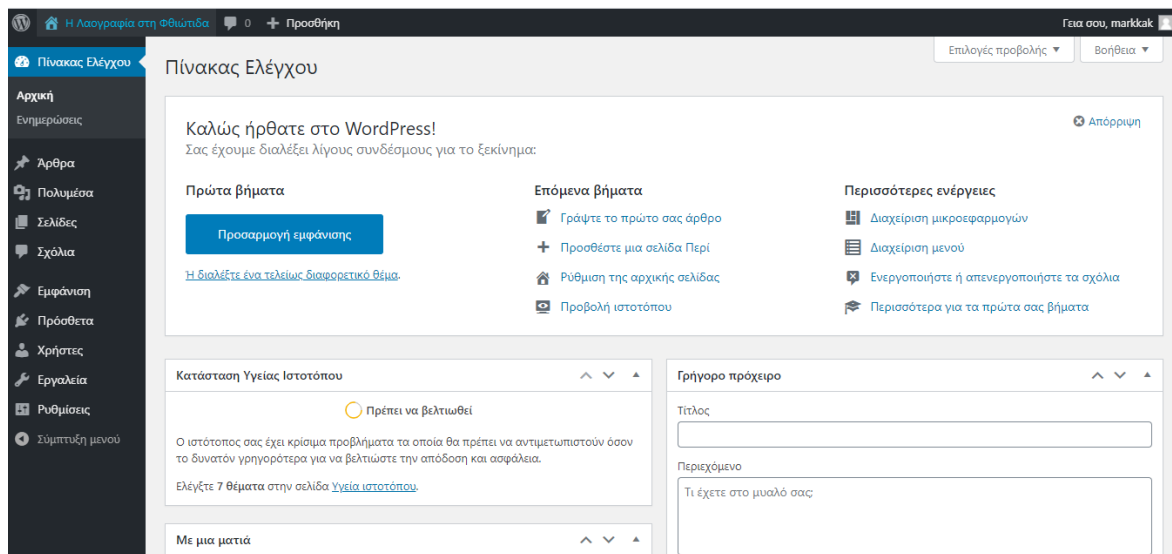

Εικόνα 4-53: Είσοδος στο διαχειριστικό τομέα

Υπάρχει η δυνατότητα για αλλαγή της προεπιλεγμένης διεύθυνσης URL σύνδεσης για λόγους ασφαλείας. Επειδή όλα τα bots, οι hackers και τα scripts, αναζητούν αυτήν την κοινή διεύθυνση

URL, η αλλαγή του σε κάτι άλλο μπορεί να είναι ένας απλός και πολύ αποτελεσματικός τρόπος για να μειώσουμε δραστικά τον αριθμό των κακών προσπαθειών σύνδεσης στον ιστότοπό μας. Μπορούμε να κάνουμε τον εαυτό μας λιγότερο στόχο, να προστατευτούμε καλύτερα από βίαιες επιθέσεις και να μειώσουμε το εύρος ζώνης που χρησιμοποιείται από τα bots που χτυπούν επανειλημμένα αυτό το URL. Αυτή δεν είναι μια λύση για όλα τα προβλήματα, είναι απλά ένα μικρό κόλπο που μπορεί να αυξήσει την ασφάλειά μας. Θα περιγράψουμε σε επόμενη ενότητα τον τρόπο αλλαγής αυτού του προκαθορισμένου URL εισόδου.

Πλέον βρισκόμαστε στην αρχική οθόνη του dashboard του WordPress. Το περιβάλλον έχει τέτοια διάταξη και είναι έτσι διαμορφωμένη, ώστε να μας παρέχει ευκολία στην πλοήγηση, μέσω του κεντρικού μενού στα αριστερά και μέσω των συντομεύσεων της διαχειριστικής μπάρας στο πάνω μέρος της σελίδας.

Εικόνα 4-54: Ο πίνακας ελέγχου (dashboard) του WordPress

Συνοπτικά οι κύριες επιλογές του μενού του διαχειριστικού αποτελούν οι παρακάτω [19],[26],[27]:

- **Πίνακας ελέγχου:** Αποτελεί την κεντρική σελίδα του διαχειριστικού. Μέσω αυτής, δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα σημεία που αφορούν την διαχείριση, όπως επίσης και η δυνατότητα πληροφόρησης του χρήστη για τυχόν νέες ενημερώσεις. Αυτές οι αναβαθμίσεις μπορεί να αφορούν είτε την ίδια την εγκατάσταση του WordPress, είτε κάποια από τα plugins ή τα θέματα εμφάνισης (themes).
- **Άρθρα:** Μέσω αυτής της επιλογής γίνεται διαχείριση του συνόλου των άρθρων που έχουν δημιουργηθεί και έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο, όπως για παράδειγμα, η σύνταξη και δημοσιοποίηση νέων άρθρων, η επεξεργασία παλαιότερων άρθρων, η προβολή και η επεξεργασία των ετικετών (tags) ή των αντίστοιχων κατηγοριών (categories).
- **Πολυμέσα:** Εδώ γίνεται η διαχείριση όλων των αρχείων που μεταφορτώνονται στον ιστότοπο. Αυτά τα αρχεία μπορεί να είναι εικόνες, βίντεο, ή ακόμη και κείμενα.
- **Σελίδες:** Μέσω αυτής της επιλογής μπορούμε να δούμε όλες τις υπάρχουσες σελίδες που έχουν δημιουργηθεί και περιέχονται στον ιστότοπό μας. Παράλληλα μας δίνεται η δυνατότητα να δημιουργήσουμε νέες ιστοσελίδες όπως επίσης να τροποποιήσουμε να επεξεργαστούμε ή και να διαγράψουμε κάποιες παλαιότερες.
- **Σχόλια:** Συνήθως οι χρήστες - επισκέπτες μιας ιστοσελίδας έχουν τη δυνατότητα (εφόσον τους επιτρέπεται από το διαχειριστή) να μπορούν να αφήνουν σχόλια σε ξεχωριστές αναρτήσεις. Αυτά ο διαχειριστής μπορεί να τα ενεργοποιήσει ή να τα απενεργοποιήσει κατά βούληση.

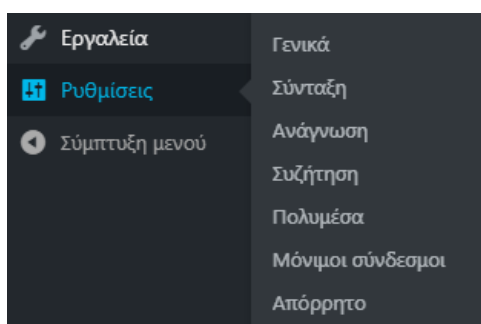
- **Εμφάνιση:** Αποτελεί την κύρια επιλογή όπου μπορούμε να διαχειριστούμε την εμφάνιση του ιστότοπού μας προς τους χρήστες. Πιο συγκεκριμένα, παρέχονται δυνατότητες όπως, η εγκατάσταση και ενεργοποίηση ενός νέου θέματος, η διαγραφή κάποιου ανενεργού, η δημιουργία και τροποποίηση μενού, η αλλαγή του background του site, η τροποποίηση της κεφαλίδας και του υποσέλιδου, η μορφοποίηση γραμματοσειρών και μια σειρά ρυθμίσεων που θα δούμε στη συνέχεια.

- **Πρόσθετα:** Με αυτήν την επιλογή μπορεί ο χρήστης ή ο διαχειριστής να εγκαταστήσει νέα πρόσθετα και να διαχειριστεί ήδη υπάρχοντα.

- **Χρήστες:** Γίνεται η διαχείριση και η προβολή όλων των χρηστών του site μας.

- **Εργαλεία:** Από εδώ μπορεί να γίνει εισαγωγή και εξαγωγή αρχείων που αφορούν περιεχόμενο της ιστοσελίδας όπως άρθρα, σχόλια, κατηγορίες κ.ά. Παρακάτω θα γίνει μια αναλυτικότερη προσέγγιση των επιλογών του διαχειριστικού που έχουν πιο ουσιαστικό ρόλο στο περιεχόμενο και τη δομή του site.

- **Ρυθμίσεις:** Μέσω αυτής της επιλογής ο διαχειριστής μπορεί να κάνει βασικές ρυθμίσεις ενός wordpress site. Οι επιλογές που υπάρχουν φαίνονται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-55: Ρυθμίσεις

Η επιλογή αυτή αποτελεί μια από τις βασικότερες παραμέτρους στο διαχειριστικό τομέα και για αυτό είναι και η πρώτη που επισκεπτόμαστε όταν εγκαθιστούμε για πρώτη φορά το WordPress.

Με την επιλογή **Γενικά** ορίζουμε τον τίτλο και τον υπότιτλο που θα έχει ο ιστότοπός μας. Τη διεύθυνση που είναι εγκατεστημένο το WordPress που συνήθως ταυτίζεται με το URL του ιστότοπου (τα αρχεία μας στο webserver βρίσκονται στο φάκελο httpdocs). Επίσης ορίζουμε το email του διαχειριστή και ρυθμίσεις που αφορούν τη γλώσσα, το ρόλο νέων μελών καθώς και τη ζώνη ώρας που θα χρησιμοποιούμε.

Γενικές ρυθμίσεις

Τίτλος ιστότοπου:

Υπότιτλος:
Εξηγήστε με λίγα λόγια τι είναι αυτός ο ιστότοπος.

Διεύθυνση URL του WordPress:

Διεύθυνση URL ιστότοπου:
Βάλτε εδώ την διεύθυνση αν [θελέτε η αρχική σελίδα του ιστότοπου να είναι διαφορετική από τ](#)

Διεύθυνση email διαχείρισης:
Η διεύθυνση αυτή χρησιμοποιείται για διαχειριστικούς σκοπούς. Αν την αλλάξετε, θα λάβετε ένα μήνυμα να απαντήσετε στο μήνυμα επιβεβαίωσης.

Αυτοεγγραφή: ☐ Επιτρέπεται η αυτοεγγραφή μελών

Ρόλος νέων μελών:

Γλώσσα ιστότοπου:

Ζώνη Ωρας:
Επιλέξτε είτε μια πόλη στην ίδια ζώνη ώρας με εσάς ή την διαφορά ώρας UTC σε σχέση με το C
H Universal time είναι 2020-12-28 08:17:07. Η τοπική ώρα είναι 2020-12-28 11:17:07.

Εικόνα 4-56: Γενικές ρυθμίσεις

Με την επιλογή **Σύνταξη** ρυθμίζουμε την προεπιλεγμένη κατηγορία και μορφή των άρθρων. Σημαντική ρύθμιση είναι και ο προεπιλεγμένος κειμενογράφος όπου στη δική μας περίπτωση έχουμε ορίσει τον classic editor.

Ρυθμίσεις σύνταξης

Αρχική κατηγορία άρθρων:

Προεπιλεγμένη μορφή άρθρων:

Προεπιλεγμένος κειμενογράφος για όλους τους χρήστες: ☒ Classic editor ☐ Block editor

Επιτρέψτε στους χρήστες να αλλάξουν κειμενογράφο: ☐ Ναι ☒ Όχι

Εικόνα 4-57: Ρυθμίσεις σύνταξης

Στην επιλογή **Ρυθμίσεις Ανάγνωσης** η βασικότερη ρύθμιση είναι ο ορισμός της αρχικής σελίδας. Επίσης ορίζουμε τον αριθμό των άρθρων που θα περιέχει κάθε σελίδα. Τέλος όταν ολοκληρώσουμε την κατασκευή της ιστοσελίδας μας, μπορούμε να επιτρέψουμε την αναζήτησή της από τις μηχανές αναζήτησης.

Ρυθμίσεις ανάγνωσης

Η εμφάνιση της αρχικής σας σελίδας ☐ Τα τελευταία σας άρθρα ☒ [Σελίδα](#) (επιλέξτε παρακάτω)

Αρχική σελίδα:

Σελίδα άρθρων

Σε κάθε σελίδα μέχρι άρθρα

Οι ροές αναμετάδοσης να εμφανίζουν τα τελευταία άρθρα, σχόλια κλπ.

Περιέλαβε ροή για κάθε άρθρο ☒ Πλήρες κείμενο ☐ Σύνοψη

Το θέμα σας καθορίζει τον τρόπο εμφάνισης του περιεχομένου στους φυλλομετρητές

Εμφάνιση σε μηχανές αναζήτησης ☒ Να απαγορεύεται σε μηχανές αναζήτησης η ευρετηριοποίηση του ιστότοπου

Η τήρηση του όρου αυτού εξαρτάται από την εκάστοτε μηχανή αναζήτησης.

[Αποθήκευση αλλαγών](#)

Εικόνα 4-58: Ρυθμίσεις ανάγνωσης

Με την επιλογή **Ρυθμίσεις** πολυμέσων ορίζουμε τις διαστάσεις που θα έχουν οι εικόνες μας όταν αυτές μεταφορτώνονται. Όπως φαίνεται υπάρχουν διάφορες διαστάσεις που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να τις ενσωματώσουμε στο περιεχόμενο των ιστοσελίδων μας. Επίσης ορίζουμε την οργάνωση των αρχείων μας σε φακέλους με τη μορφή /έτος/μήνας (π.χ. 2020/12/)

Ρυθμίσεις πολυμέσων

Μεγέθη εικόνων

Τα μεγέθη που παρατίθενται παρακάτω, καθορίζουν τις μέγιστες διαστάσεις σε pixels που μπορείτε να χρησιμοποιήτε όταν προσθέτετε εικόνες.

Μέγεθος μικρογραφίας

Πλάτος

Ύψος

☒ Περικοπή μικρογραφίας σε καθορισμένες διαστάσεις (συνήθως οι αναλογίες διατηρούνται)

Μέσο μέγεθος

Μέγιστο πλάτος

Μέγιστο ύψος

Μεγάλο μέγεθος

Μέγιστο πλάτος

Μέγιστο ύψος

Μεταφόρτωση Αρχείων

☒ Οργάνωση μεταφορτώσεων σε φακέλους κατά έτος και μήνα

Εικόνα 4-59: Ρυθμίσεις πολυμέσων

Με την **Ρύθμιση μόνιμων συνδέσμων** ορίζουμε τη μορφή που θα έχουν τα links που θα δημιουργούνται κατά τη κατασκευή του ιστότοπού μας. Επίσης χρήσιμο είναι να γνωρίζουμε ότι αν το αρχείο .htaccess για κάποιο λόγο έχει υποστεί ζημιά ή έχει διαγραφεί, μπαίνοντας στις συγκεκριμένες ρυθμίσεις και πατώντας αποθήκευση δημιουργείται ένα νέο αρχείο .htaccess με τις τρέχουσες ρυθμίσεις μας.

Ρυθμίσεις μόνιμων συνδέσμων

Το WordPress σας προσφέρει τη δυνατότητα να δημιουργήσετε παραμετροποιήσιμη δομή URL για τους μόνιμους συνδέσμους και του ισ-
μελλοντική συμβατότητα των συνδέσμων σας. Ένας [ικανός αριθμός από ετικέτες είναι διαθέσιμος](#), κι εδώ βλέπετε μερικά παραδείγματα για

Κοινές ρυθμίσεις

☐ Απλή `https://fthiotiki-laografia.eu/?p=123`

☐ Ημέρα και όνομα `https://fthiotiki-laografia.eu/2020/12/28/sample-post/`

☐ Μήνας και όνομα `https://fthiotiki-laografia.eu/2020/12/sample-post/`

☐ Αριθμός `https://fthiotiki-laografia.eu/archives/123`

☐ Όνομα άρθρου `https://fthiotiki-laografia.eu/sample-post/`

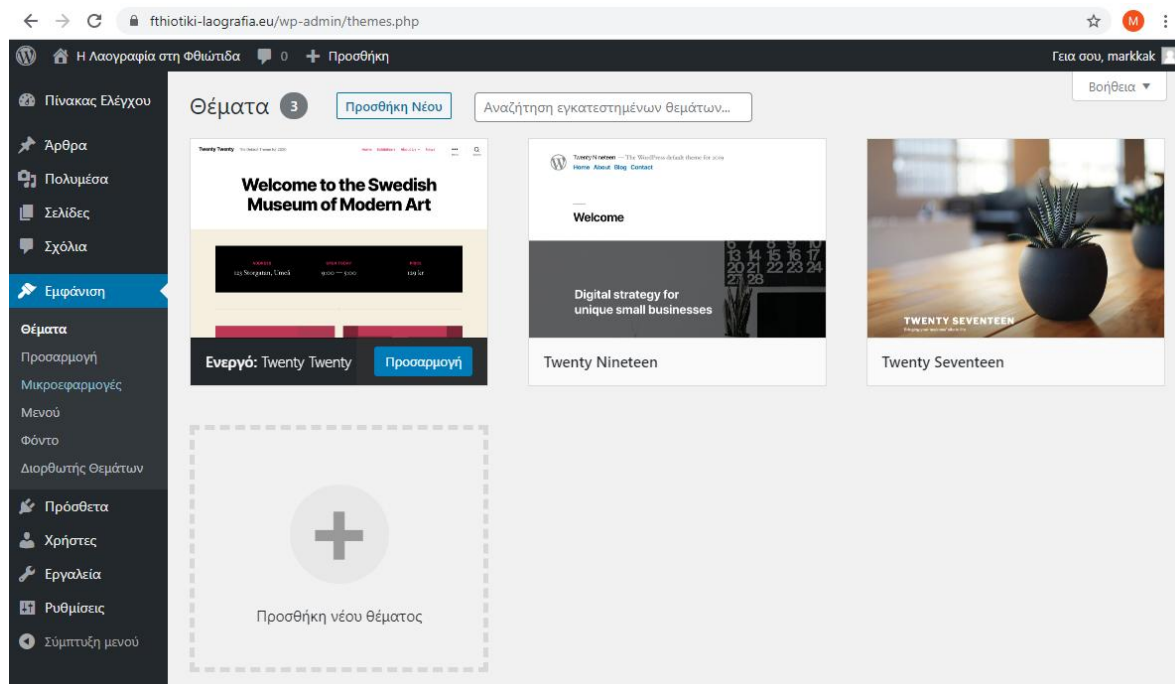
☒ Προσαρμοσμένη δομή `https://fthiotiki-laografia.eu /%post_id%/ %postname%/`

Διαθέσιμες ετικέτες:

Εικόνα 4-60: Ρυθμίσεις μόνιμων συνδέσμων

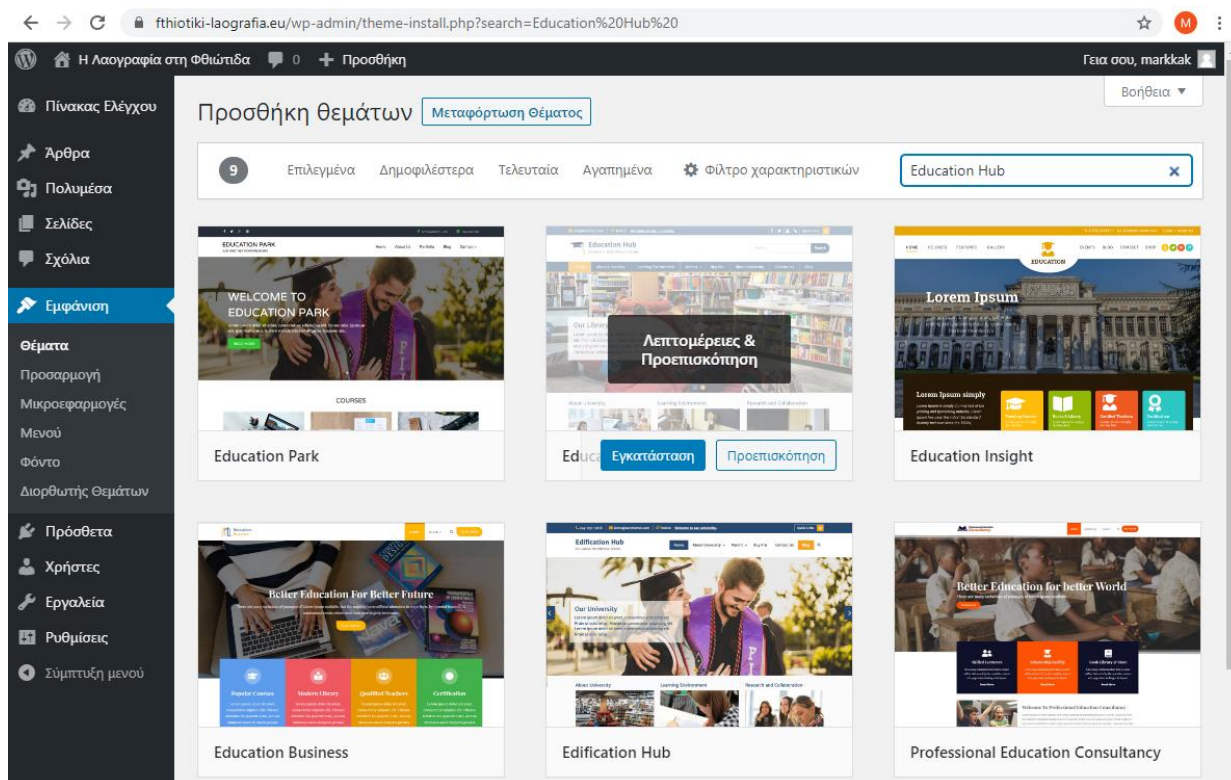
4.5.2 Αλλαγή θέματος

Εφόσον κάνουμε τις παραπάνω αρχικές ρυθμίσεις είμαστε έτοιμοι να διαλέξουμε το θέμα (theme) που θα πλαισιώνει τον ιστότοπό μας και το περιεχόμενό του. Από το μενού επιλέγουμε **Εμφάνιση** και εμφανίζεται η οθόνη όπως παρακάτω.

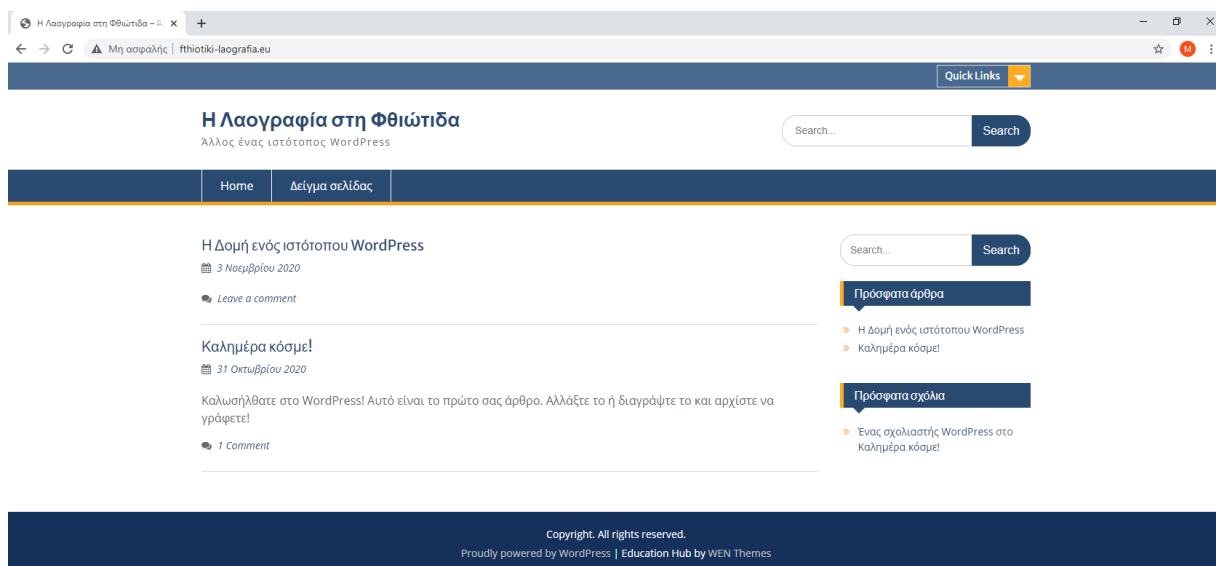
Εικόνα 4-61: Εγκατεστημένα θέματα

Κατόπιν κάνουμε αναζήτηση του θέματος που έχουμε επιλέξει και το οποίο είναι το Education Hub. Είναι ένα θέμα το οποίο είναι δωρεάν, είναι συμβατό με όλους τους browsers και συσκευές, είναι απλό, ελαφρύ, όμορφο και responsive για κινητές συσκευές (δηλ. προσαρμόζεται ανάλογα με το μέγεθος της οθόνης που προβάλλεται).

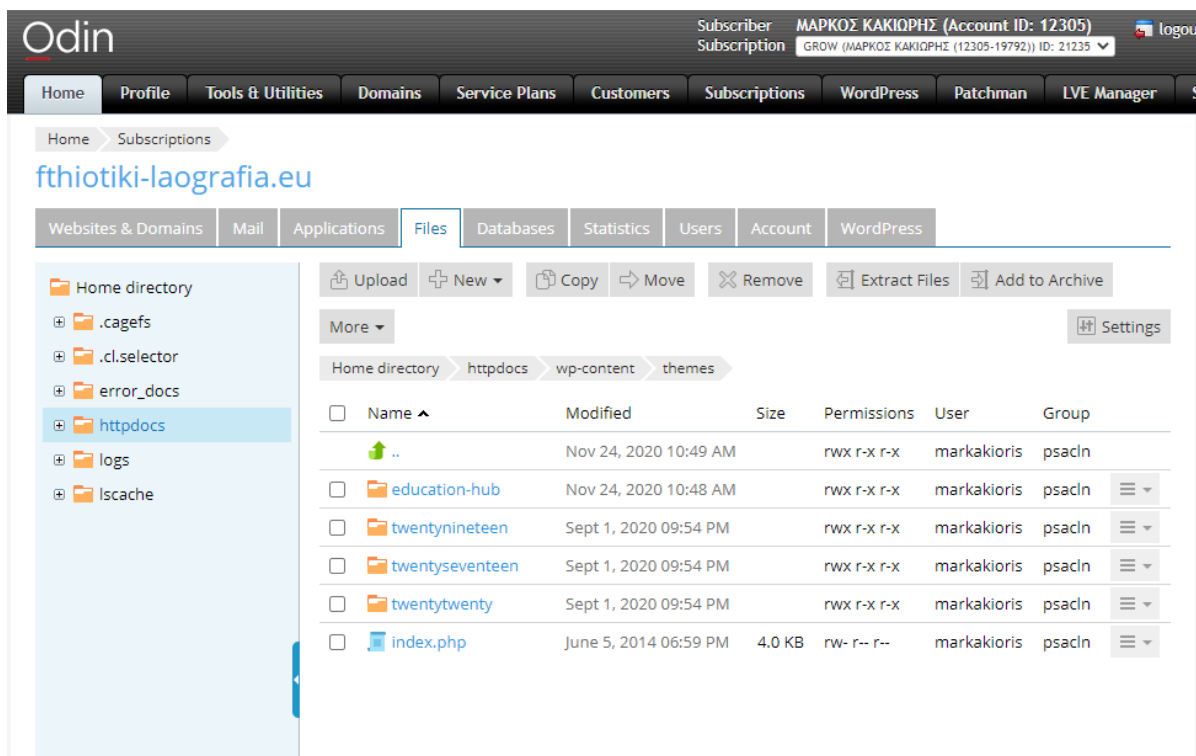
Εικόνα 4-62: Αναζήτηση και εγκατάσταση του θέματος Education Hub

Όταν ολοκληρωθεί η εγκατάσταση του θέματος και επισκεφτούμε την ιστοσελίδα μας θα δείχνει όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-63: Η αρχική μας σελίδα μετά την εγκατάσταση του θέματος

Αν επισκεφτούμε το περιβάλλον του Plesk στο φάκελο wp-content/themes/ θα δούμε ένα νέο φάκελο με όνομα education-hub που περιλαμβάνει τα αρχεία του θέματος που μόλις εγκαταστήσαμε.

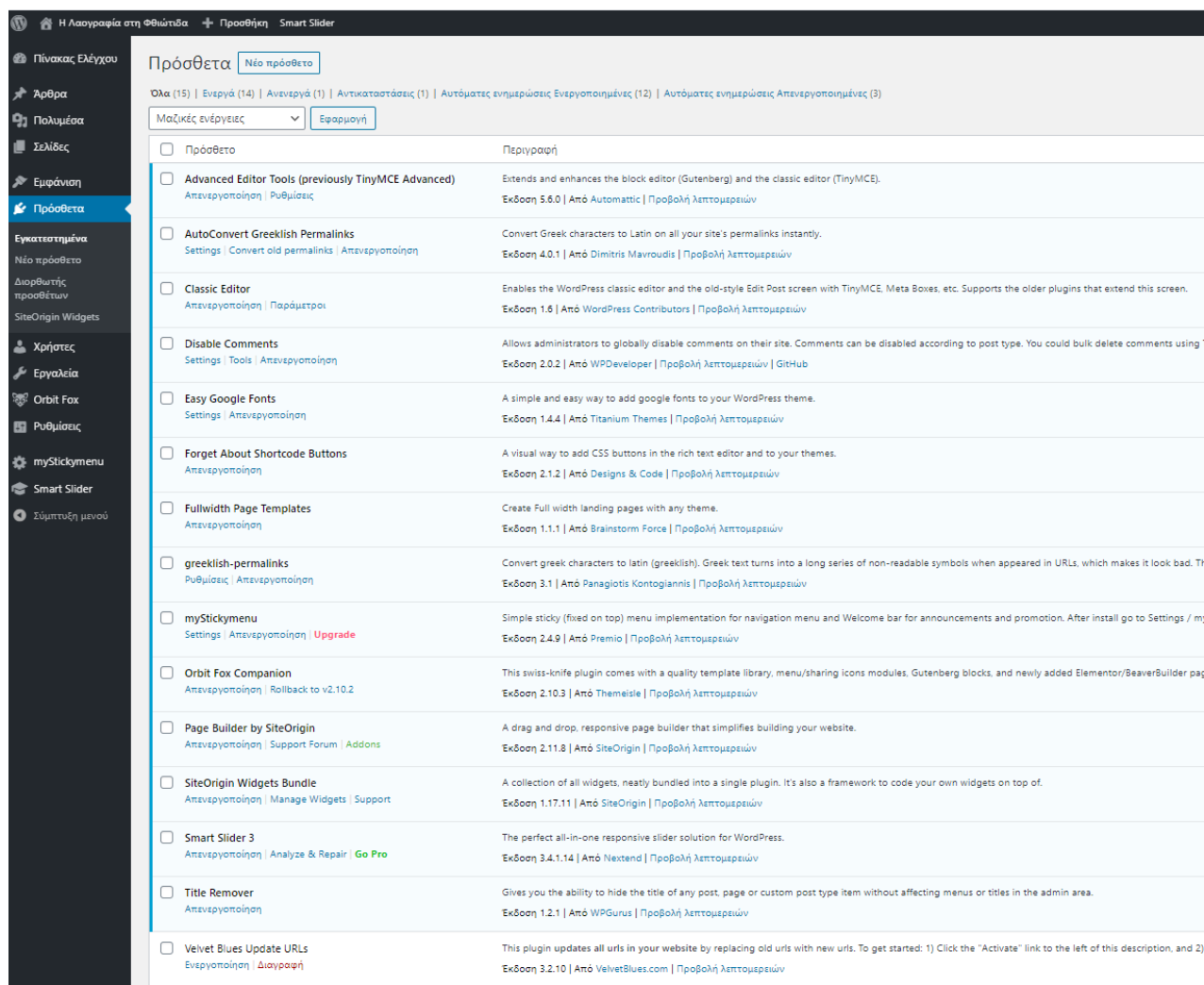

Εικόνα 4-64: Ο φάκελος wp-content/themes/

4.5.3 Τα πρόσθετα (plugins)

Ένα πρόσθετο είναι ένα λογισμικό που περιέχει μια ομάδα λειτουργιών που μπορούν να προστεθούν σε έναν ιστότοπο WordPress. Μπορούν να επεκτείνουν τη λειτουργικότητα ή να προσθέσουν νέες δυνατότητες στους ιστότοπους του WordPress. Τα WordPress plugins είναι γραμμένα στη γλώσσα προγραμματισμού PHP και ενσωματώνονται απρόσκοπτα στο WordPress. Διευκολύνουν τους χρήστες να προσθέσουν λειτουργίες στον ιστότοπό τους χωρίς να γνωρίζουν ούτε μία γραμμή κώδικα.

Για τις ανάγκες του ιστοτόπου μας κρίναμε απαραίτητο να εγκατασταθούν κάποια πρόσθετα όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-65: Εγκατεστημένα πρόσθετα (plugins)

Δημιουργία περιεχομένου

Για να δημιουργηθεί περιεχόμενο σε έναν ιστότοπο WordPress δύο είναι τα βασικά εργαλεία. Τα άρθρα και οι σελίδες.

4.5.4 Άρθρα (Posts)

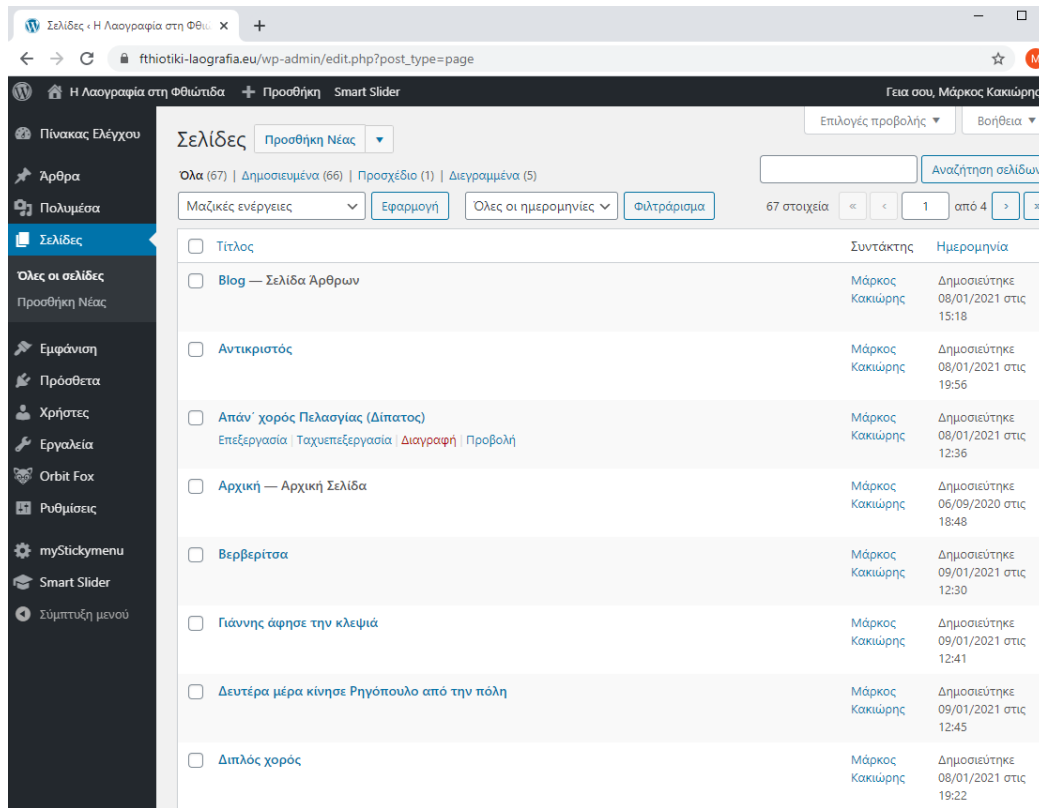
Τα άρθρα (posts) είναι οι δημοσιεύσεις που έχουν μια συγκεκριμένη ημερομηνία δημοσίευσης. Συνήθως εμφανίζονται στην αρχική σελίδα ενός ιστολογίου (blog) με αντίστροφη χρονολογική σειρά που δημιουργήθηκαν. Το περιεχόμενο λοιπόν που γράφουμε κάθε φορά που έχουμε κάτι καινούργιο να πούμε μπαίνει σε ένα νέο άρθρο. Τα νέα άρθρα εμφανίζονται επίσης στο RSS feed του blog μας. Το RSS feed αποτελεί μια τεχνολογία που ειδοποιεί τους εγγεγραμμένους χρήστες του ιστολογίου μας για τα νέα μας άρθρα (posts).

4.5.5 Σελίδες (Pages)

Μια σελίδα περιέχει στατικές πληροφορίες αλλά δημιουργείται δυναμικά. Έτσι, ο όρος «στατικό», «δυναμικό» είτε «ψευδο-στατικό» μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει τη φύση της δυνατότητας μιας σελίδας στο WordPress. Επίσης οι πληροφορίες και το περιεχόμενο που έχει μια σελίδα δεν χαρακτηρίζεται ούτε ταξινομείται με βάση το χρόνο δημιουργίας της. Αποτελούν τον κορμό για τη δημιουργία ενός ιστότοπου καθώς και την παρουσίαση του περιεχομένου του [28]. Επίσης μπορούν να περιέχουν διαφορετικά πρότυπα (templates) παρουσιάζοντας με διαφορετικό τρόπο κάθε φορά το περιεχόμενό τους.

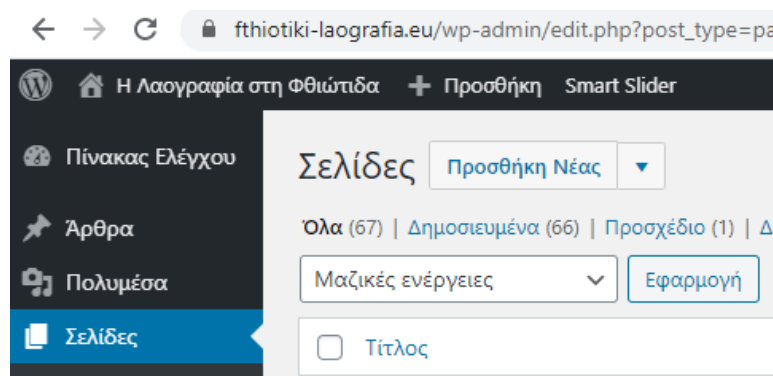
Για την κατασκευή του ιστοτόπου μας χρησιμοποιήσαμε ως επί το πλείστον τις σελίδες για να διαχειριστούμε και να παρουσιάσουμε το περιεχόμενο.

Πηγαίνοντας στην επιλογή Σελίδες εμφανίζονται όλες οι σελίδες που έχουμε δημιουργήσει. Στην επόμενη εικόνα απεικονίζεται ένα μέρος των Σελίδων που έχουμε.

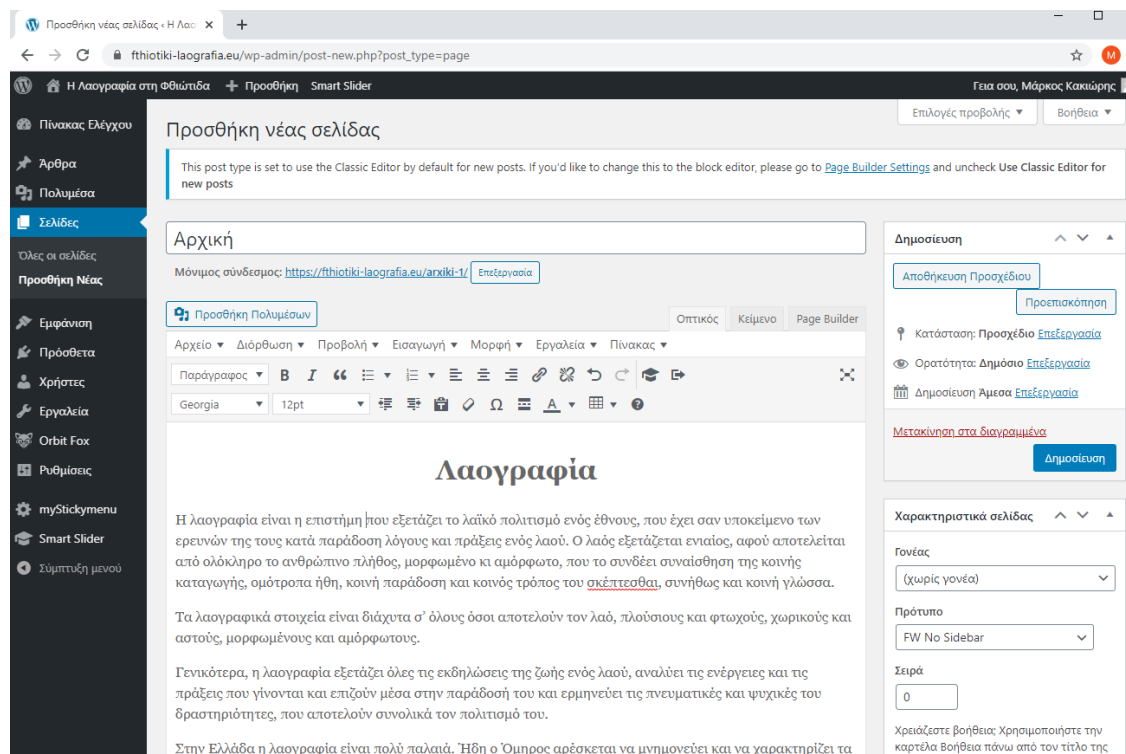
Εικόνα 4-66: Η επιλογή Σελίδες στο dashboard

Για να δημιουργήσουμε μια σελίδα επιλέγουμε Προσθήκη Νέας όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 4-67: Προσθήκη Νέας Σελίδας

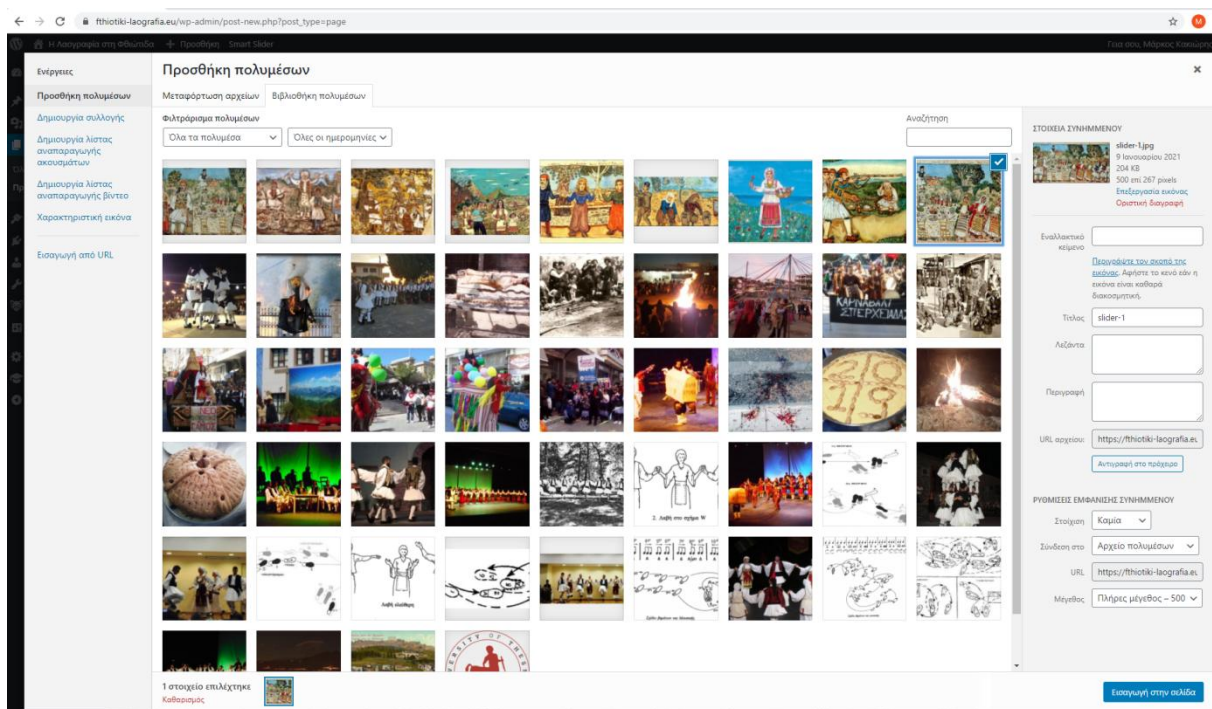
Γράφουμε τον τίτλο της σελίδας μας καθώς και το περιεχόμενο που θα έχει. Δεξιά επιλέγουμε για την περίπτωση των περισσότερων σελίδων μας το πρότυπο είναι FW (Full Width – πλήρες πλάτος) και χωρίς sidebar (πλευρική στήλη). Κατόπιν επιλέγουμε Δημοσίευση.

Εικόνα 4-68: Δημιουργία μιας σελίδας στο WordPress

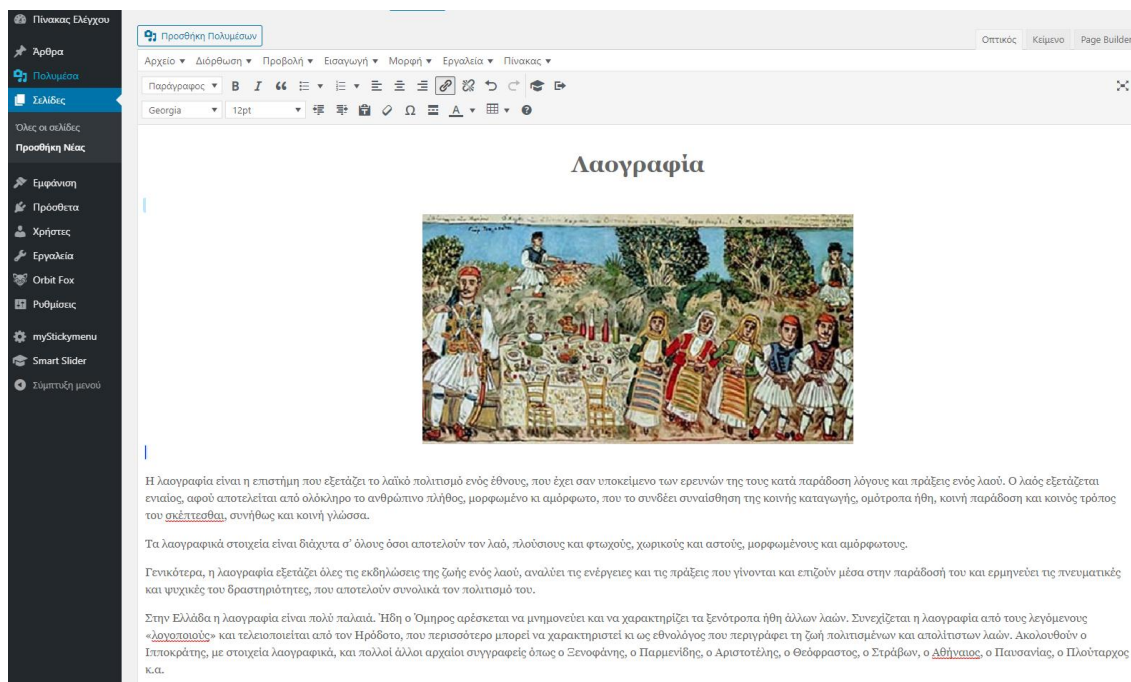
Με μια γρήγορη ματιά, γίνεται αντιληπτό ότι το περιβάλλον εργασίας για την δημιουργία μιας σελίδας δεν διαφέρει πολύ από έναν επεξεργαστή κειμένου όπου μπορούμε να γράψουμε, να αλλάξουμε γραμματοσειρά, μέγεθος, στοίχιση, να προσθέσουμε χρώμα ή ακόμη και να προσθέσουμε εικόνα ή video μέσα σε αυτές με την προσθήκη πολυμέσων.

Έτσι αν πατήσουμε Προσθήκη πολυμέσων εμφανίζεται η οθόνη όπως παρακάτω για να επιλέξουμε μια εικόνα.

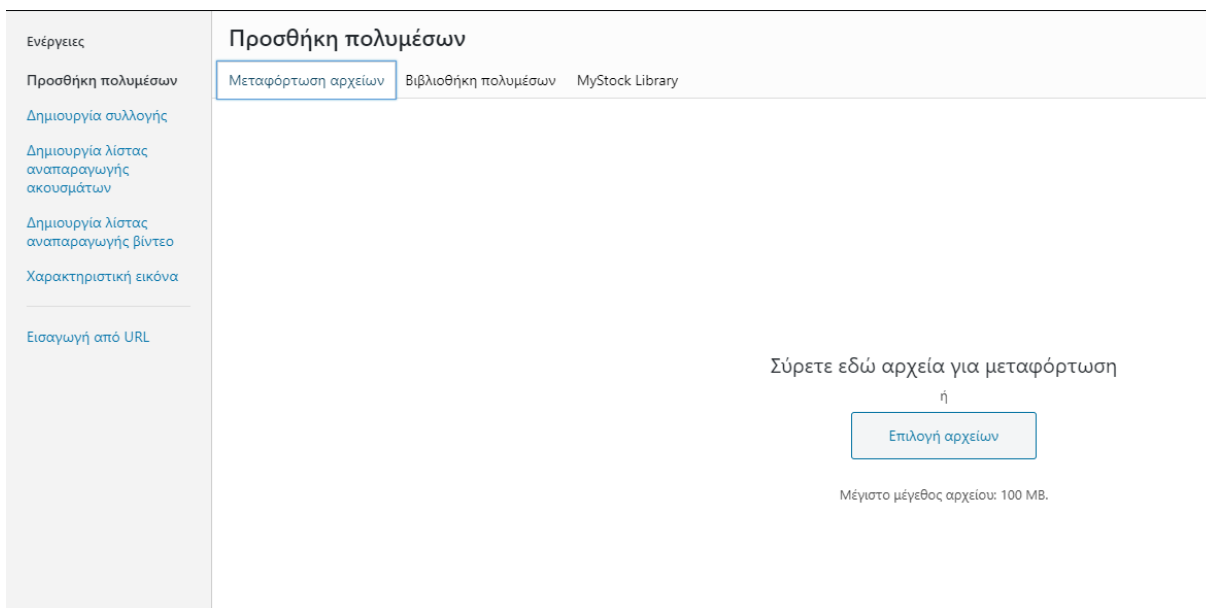
Εικόνα 4-69: Επιλογή εικόνας

Αφού επιλέξουμε την εικόνα πατάμε Εισαγωγή στη σελίδα.

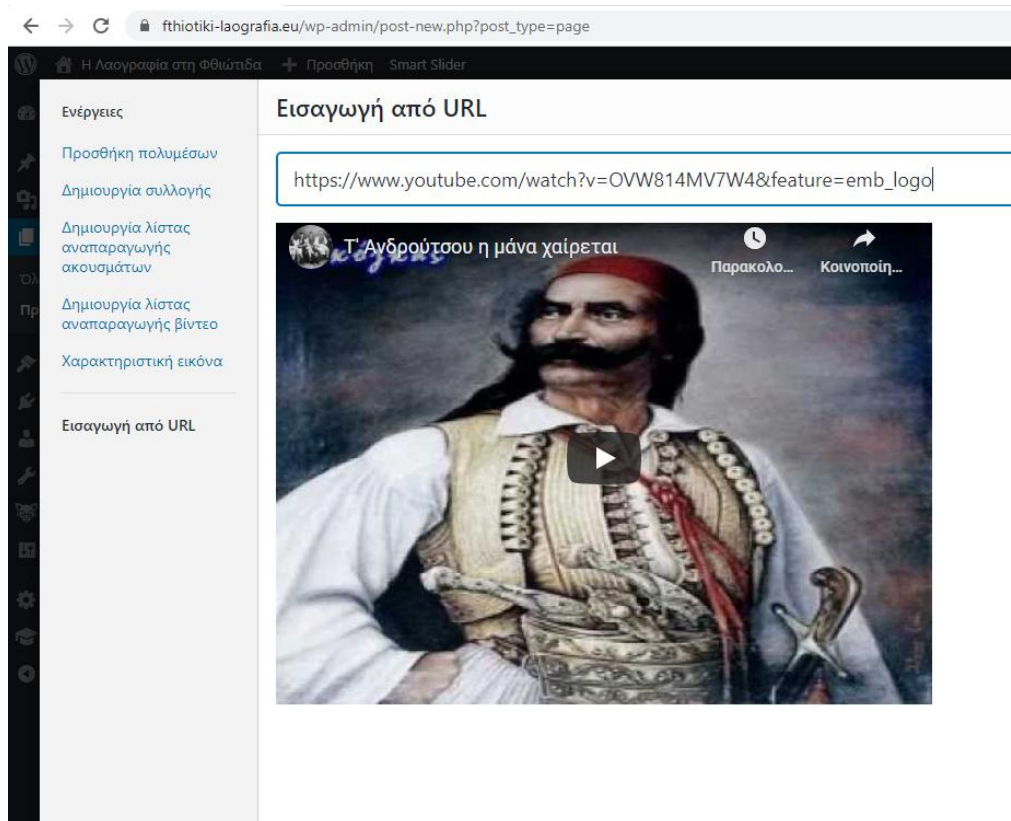
Εικόνα 4-70: Εισαγωγή εικόνας στη σελίδα

Εάν την εικόνα που θέλουμε να εισάγουμε δεν την έχουμε ακόμη μεταφορτώσει μπορούμε να το κάνουμε λίγο πριν την εισάγουμε όπως φαίνεται και στη παρακάτω εικόνα.

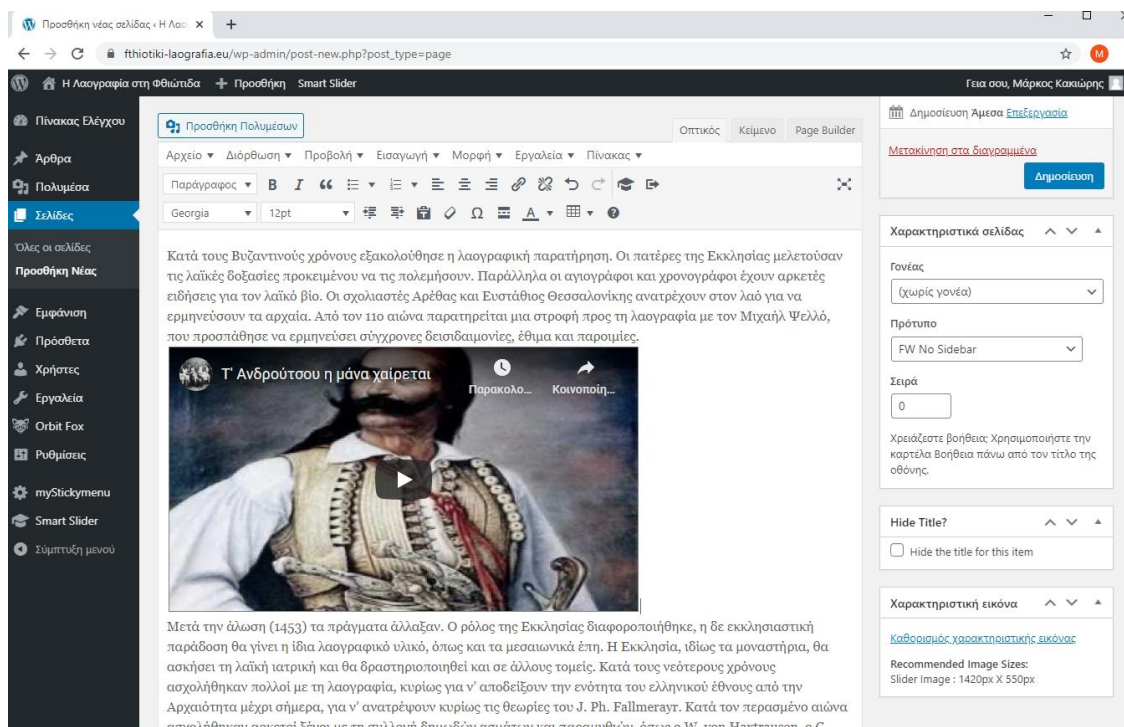
Εικόνα 4-71: Προσθήκη αρχείων για μεταφόρτωση

Επίσης όπως φαίνεται μπορούμε να εισάγουμε και ένα video (π.χ. από το YouTube) χωρίς να χρειάζεται να το κάνουμε download. Αρκεί να γνωρίζουμε το URL από το video και το εισάγουμε όπως φαίνεται παρακάτω.

Εικόνα 4-72: Εισαγωγή video

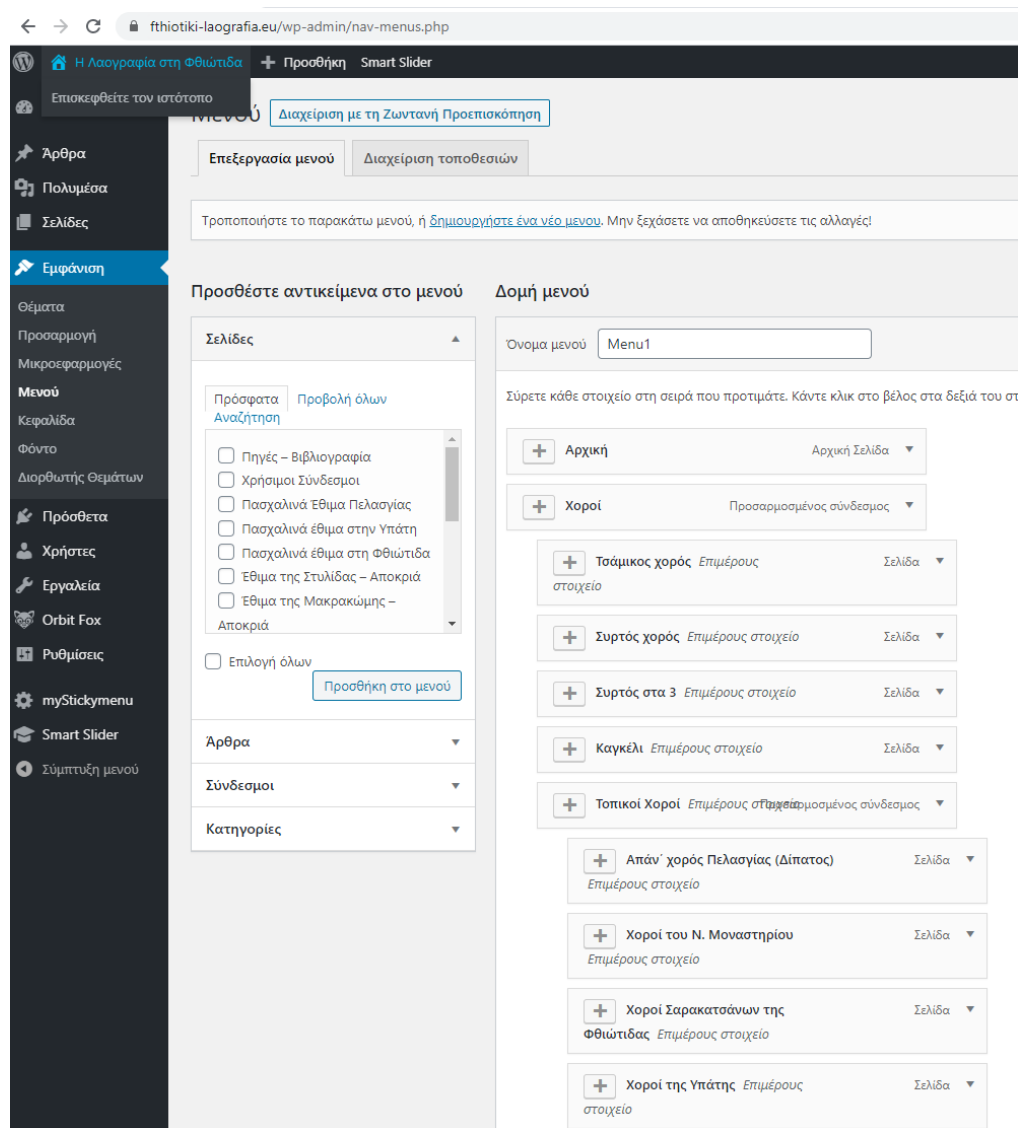
Αμέσως μετά το video έχει ενσωματωθεί στη σελίδα μας στο σημείο που ζητήσαμε.

Εικόνα 4-73: Ενσωματωμένο video σε σελίδα στο WordPress

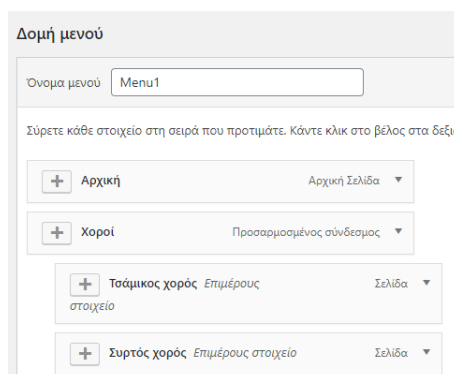
4.5.6 Δημιουργία μενού

Για την πλοήγηση των επισκεπτών στον ιστότοπό μας θα δημιουργήσουμε ένα μενού επιλογών. Από την Εμφάνιση επιλέγουμε Μενού και μεταφερόμαστε σε μια οθόνη όπως η παρακάτω:

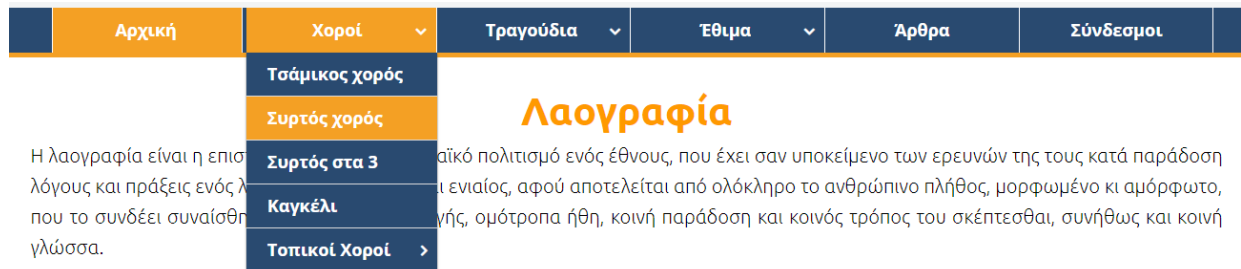
Εικόνα 4-74: Δημιουργία Μενού

Για να δημιουργήσουμε ένα μενού αρχικά πληκτρολογούμε το όνομα του μενού. Από τα αριστερά μπορούμε να προσθέσουμε στο μενού διάφορα στοιχεία όπως σελίδες, άρθρα, συνδέσμους και κατηγορίες. Αλλά επιλέγουμε τα αντίστοιχα στοιχεία και πατάμε προσθήκη στο μενού. Εφόσον αυτά τα στοιχεία που χρειαζόμαστε τα έχουμε προσθέσει στο μενού, μπορούμε ανά πάσα στιγμή και σύμφωνα με τις επιθυμίες μας να τους αλλάξουμε σειρά και διάταξη με πολύ απλό τρόπο.

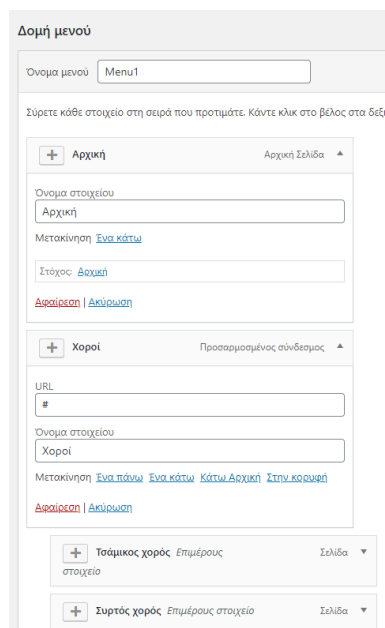
Εικόνα 4-75: Στοιχεία του Μενού

Όπως παρατηρούμε στην παραπάνω εικόνα η Σελίδα **Αρχική** είναι βασική στο μενού, όπως και ο προσαρμοσμένος σύνδεσμος **Χοροί**, ο οποίος όμως έχει υπο-μενού τις σελίδες **Τσάμικος χορός**, **Συρτός χορός** κ.α. οι οποίες παρατηρούμε ότι έχουν τοποθετηθεί ελάχιστα πιο δεξιά από την επιλογή στην οποία θέλουμε να ανήκουν και να είναι εμφωλευμένα. Όλα τα ένθετα στοιχεία που θα περιέχονται στο μενού και ανήκουν στο ίδιο υπο-μενού θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένα καθώς και όλα όσα θέλουμε να είναι περαιτέρω εμφωλευμένα στο μενού θα πρέπει να είναι απλώς στα δεξιά του γονέα τους. Το τελικό αποτέλεσμα φαίνεται στη παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-76: Εμφάνιση του κυρίως μενού με τα υπο-μενού

Υπάρχουν στοιχεία στο μενού τα οποία θα έχουν σαν στόχο σελίδες αλλά θα υπάρχουν και στοιχεία που απλώς θα έχουν το ρόλο ενός κουμπιού. Ένα τέτοιο κουμπί χρειαζόμαστε όταν θέλουμε κατά κάποιο τρόπο να το χρησιμοποιήσουμε ως γονέα σε ένα υπο-μενού. Όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα, οι **Χοροί**, είναι ένας προσαρμοσμένος σύνδεσμος.

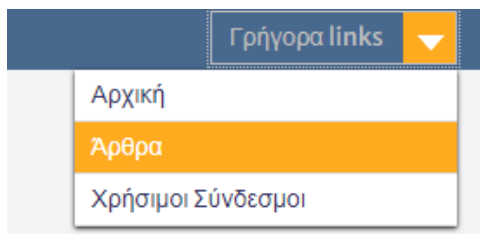
Εικόνα 4-77: Προσαρμοσμένοι σύνδεσμοι στο μενού

Για να κάνουμε κάτι τέτοιο, αρκεί να δημιουργήσουμε έναν προσαρμοσμένο σύνδεσμο με το κείμενο του συνδέσμου να είναι «Χοροί». Στη διεύθυνση URL εισάγουμε το σύμβολο #. Μόλις πατήσουμε προσθήκη στο μενού, μπορούμε να το σύρουμε στη σωστή θέση που θέλουμε να έχει.

Εικόνα 4-78: Δημιουργία προσαρμοσμένου συνδέσμου

Επίσης το συγκεκριμένο theme που χρησιμοποιούμε μας παρέχει τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε και άλλα menus που θα εμφανίζονται σε άλλα σημεία της ιστοσελίδας μας. Έτσι μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα νέο μενού όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-79: Δημιουργία νέου μενού (Quick Links Menu)

Εικόνα 4-80: Εμφάνιση του νέου μενού στην κορυφή της ιστοσελίδας μας

Μια τελευταία ρύθμιση είναι να ορίσουμε που θα εμφανίζεται το μενού που δημιουργήσαμε. Παρατηρούμε ότι στη σελίδα ρυθμίσεων Μενού υπάρχει η επιλογή Διαχείριση Τοποθεσιών όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

Μενού [Διαχείριση με τη Ζωντανή Προεπισκόπηση](#)

[Επεξεργασία μενού](#) [Διαχείριση τοποθεσιών](#)

Το θέμα εμφάνισης σας υποστηρίζει 5 μενού. Επιλέξτε ποιο μενού θέλετε να χρησιμοποιηθεί σε κάθε τοποθεσία.

Τοποθεσία μενού	Ορίστηκε στο μενού	
Primary Menu	<input type="text" value="Menu1"/>	Επεξεργασία Χρήση νέου μενού
Footer Menu	<input type="text" value="Menu1"/>	Επεξεργασία Χρήση νέου μενού
Social Menu	<input type="text" value="— Επιλογή μενού —"/>	Χρήση νέου μενού
Quick Links Menu	<input type="text" value="Quick_menu-1"/>	Επεξεργασία Χρήση νέου μενού
404 Menu	<input type="text" value="— Επιλογή μενού —"/>	Χρήση νέου μενού

[Αποθήκευση αλλαγών](#)

Εικόνα 4-81: Διαχείριση τοποθεσιών μενού

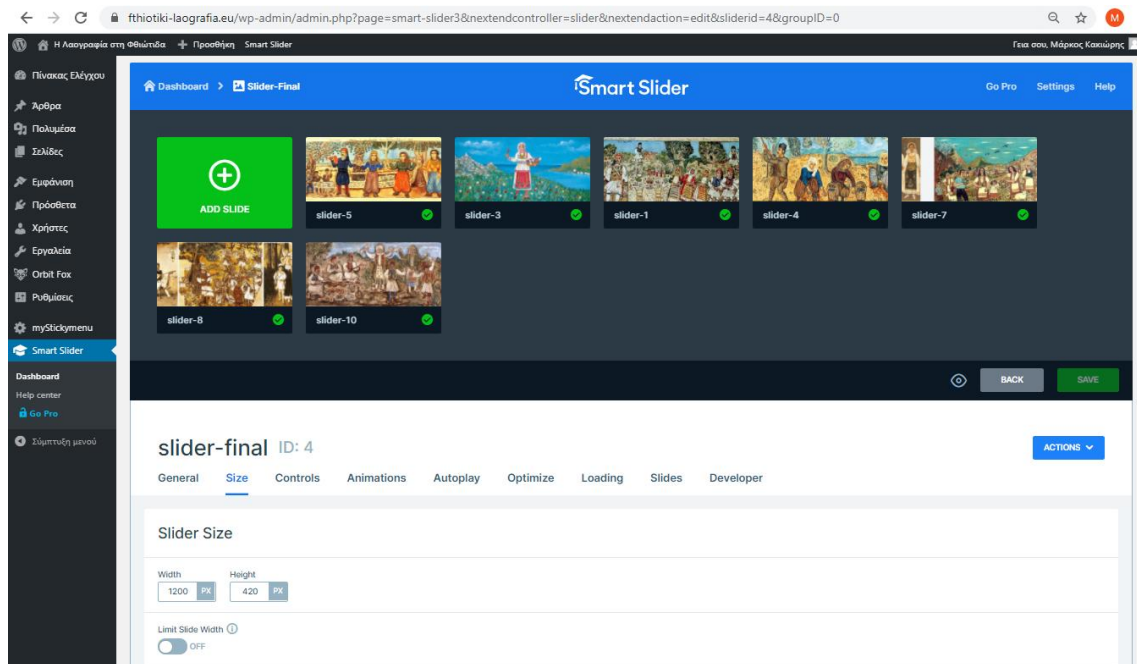
Αυτές είναι οι θέσεις οι οποίες έχουν καθοριστεί από το θέμα που χρησιμοποιούμε και η επιλογή ενός από αυτά τα κουτιά λέει στο θέμα μας να τοποθετήσει το συγκεκριμένο μενού σε μια συγκεκριμένη θέση. Όπως βλέπουμε στην παραπάνω εικόνα εμείς έχουμε ορίσει το μενού που δημιουργήσαμε (Menu1) ως το κύριο μενού (primary menu) και ως footer menu. Συνηθισμένες θέσεις που τοποθετείται το μενού είναι η επικεφαλίδα και το υποσέλιδο. Τις περισσότερες φορές η κύρια θέση των μενού (συνήθως στην επικεφαλίδα) θα είναι η θέση «Κύριο μενού». Επίσης έχουμε δημιουργήσει ένα επιπλέον μενού που (Quick_menu-1) που το ορίζουμε ως Quick Links Menu όπως περιγράφουμε παραπάνω.

4.5.7 Δημιουργία slider

Για την καλύτερη εμφάνιση του ιστοτόπου μας, δημιουργήσαμε ένα slider, δηλαδή μια συλλογή φωτογραφιών που θα εναλλάσσονται και το οποίο θα τοποθετηθεί στην κεφαλίδα. Χρησιμοποιήσαμε ένα δωρεάν πρόσθετο (plugin) το Smart Slider 3 για το WordPress. Σίγουρα υπάρχουν πολλές μέθοδοι (και plugins) για τη δημιουργία ενός slider αλλά ο καθένας μπορεί να επιλέξει τι τον εξυπηρετεί.

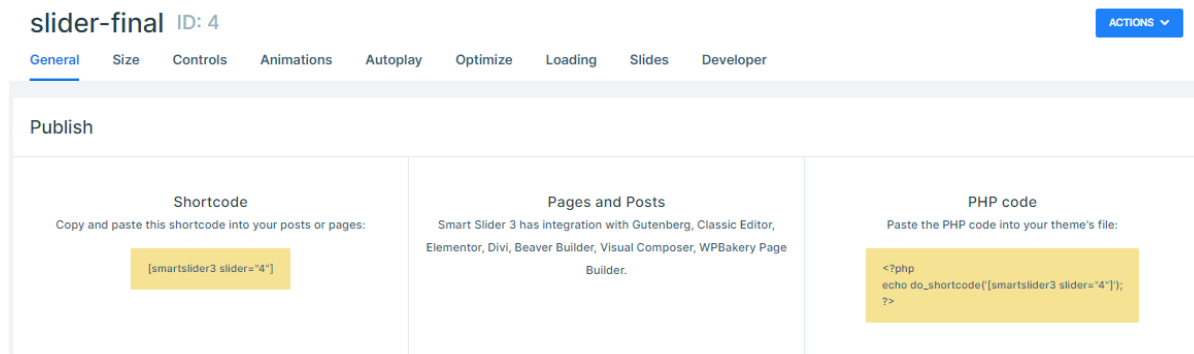
Αρχικά θα πρέπει να γίνει η επιλογή των εικόνων που θα χρησιμοποιήσουμε. Καλό θα είναι οι εικόνες να έχουν οριζόντιο προσανατολισμό (landscape) και επίσης να έχουν καλή ανάλυση αλλά τα αρχεία να μην είναι πολύ μεγάλα σε μέγεθος, γιατί διαφορετικά το slider που θα προκύψει θα είναι «βαρύ» και θα φορτώνει με μια καθυστέρηση στις οθόνες των επισκεπτών κάτι το οποίο πρέπει να αποφύγουμε.

Από τις βασικές παραμέτρους ενός slider είναι το μέγεθος που θα έχει (π.χ. 1200x420 σε pixels) η εναλλαγή των εικόνων να γίνεται με κάποιο εφέ (π.χ. fade) η οριζόντια στοίχισή του (π.χ. κέντρο) καθώς και η συμπεριφορά που θα έχει σε μικρότερες οθόνες όπως κινητά, tablet κ.α. Το τελευταίο είναι βασικό για την εμφάνιση του ιστοτόπου μας σε κινητές συσκευές για αυτό δίνουμε ιδιαίτερη σημασία. Έτσι το plugin που θα χρησιμοποιήσουμε θα πρέπει να μας δίνει δυνατότητες να παραμετροποιήσουμε το slider ώστε να είναι responsive.

Εικόνα 4-82: Δημιουργία slider

Στην παραπάνω εικόνα βλέπουμε το περιβάλλον που μας παρέχει το συγκεκριμένο πρόσθετο ώστε να δημιουργήσουμε το slider. Η χρήση του είναι πάρα πολύ εύκολη και το αποτέλεσμα πάρα πολύ καλό. Εφόσον ολοκληρώσουμε όλες τις παραμετροποιήσεις, εξάγεται ένας κώδικας που μπορούμε να τοποθετήσουμε χειροκίνητα (manually) στα σημεία που εμείς θέλουμε να εμφανίζεται το slider. Όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα, μπορούμε να τοποθετήσουμε τον κώδικα είτε σε μεμονωμένες σελίδες είτε σε μια περιοχή στο θέμα μας (συνήθως στην κεφαλίδα – header).

Εικόνα 4-83: Εξαγωγή κώδικα για την προβολή του slider

Όπως είναι αντιληπτό μπορούμε να κατασκευάσουμε πολλά sliders τα οποία θα χρησιμοποιούμε για διαφορετικές σελίδες ή να το αλλάζουμε τακτικά για όλο το website. Για το δικό μας ιστότοπο επιλέξαμε να έχουμε ένα slider κοινό για όλες τις σελίδες. Έτσι τοποθετούμε τον κώδικα PHP στην κεφαλίδα του θέματός μας. Για το θέμα που έχουμε επιλέξει πρέπει να επεμβούμε στο αρχείο header.php για να προσθέσουμε τον κώδικα όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα.

```

/**
 * Hook - education_hub_action_header.
 *
 * @hooked education_hub_site_branding - 10
 */
do_action( 'education_hub_action_header' );
?>
<?php echo do_shortcode('[smartslicer3 slider="4"]'); ?>

```

Εικόνα 4-84: Προσθήκη κώδικα PHP στο αρχείο header.php του θέματός μας

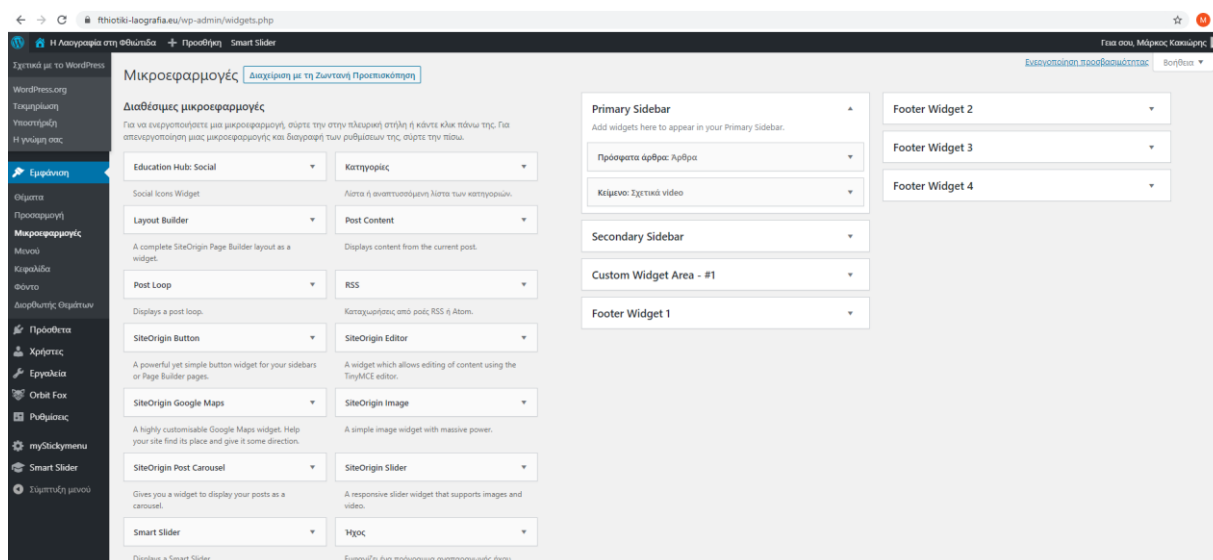
Η τελική εμφάνιση φαίνεται στις επόμενες εικόνες. Παραθέτουμε μόνο τις δύο πρώτες εικόνες από το slider.

Εικόνα 4-85: Οι πρώτες δύο εικόνες του slider

4.5.8 Μικροεφαρμογές - Προσαρμογή Υποσέλιδου (footer), Κεφαλίδας (header)

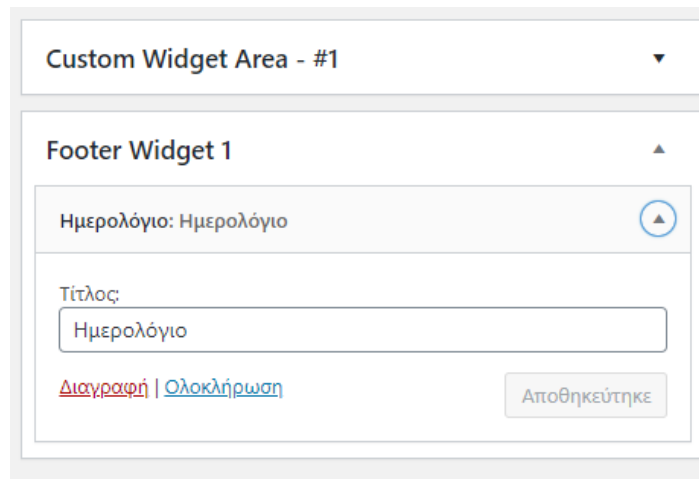
Για να προσαρμόσουμε το υποσέλιδο της ιστοσελίδας μας πηγαίνουμε από το dashboard και την επιλογή Εμφάνιση και επιλέγουμε τις Μικροεφαρμογές όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 4-86: Μικροεφαρμογές

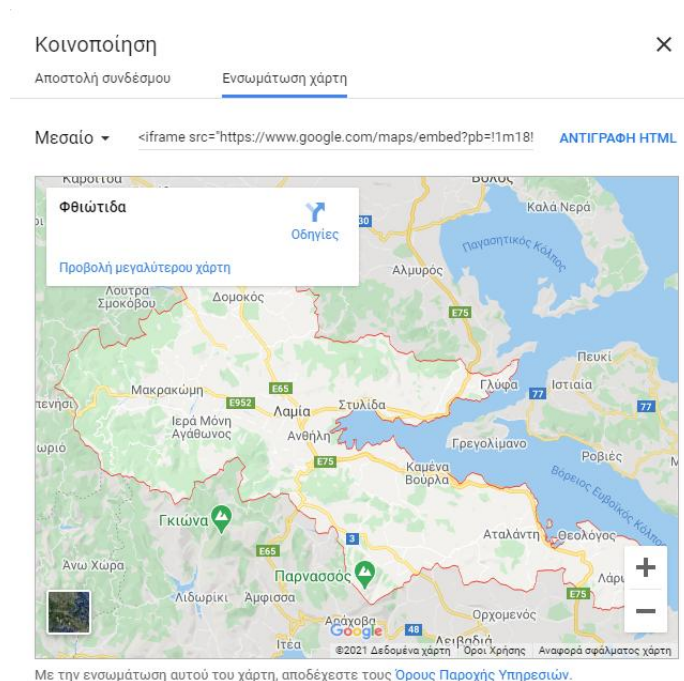
Παρατηρούμε ότι υπάρχουν διάφορα σημεία μέσα στην περιοχή της ιστοσελίδας μας που μπορούμε να πάμε και να παρέμβουμε όπως φαίνεται στο δεξί μέρος της παραπάνω εικόνας. Εμείς θα ασχοληθούμε με τις 3 Μονάδες Υποσέλιδου. Κατά κάποιο τρόπο την περιοχή του υποσέλιδου την χωρίζουμε νοητά σε 3 τμήματα που το κάθε τμήμα θα περιέχει και μια ξεχωριστή μικροεφαρμογή. Οι διαθέσιμες μικροεφαρμογές φαίνονται στο αριστερό μέρος της οθόνης μας.

Στην Μονάδα Υποσέλιδου 1 τοποθετούμε μια μικροεφαρμογή η οποία δημιουργεί ένα μηναίο ημερολόγιο.

Εικόνα 4-87: Μονάδα Υποσέλιδου 1 με προσθήκη ημερολογίου

Στην Μονάδα Υποσέλιδου 2 τοποθετούμε επίσης μια προσαρμοσμένη HTML μικροεφαρμογή στην οποία θα ενσωματώσουμε ένα χάρτη της Φθιώτιδας από το Google Maps. Για να το καταφέρουμε αυτό θα πρέπει να πάρουμε τον κώδικα που μας δίνει η εφαρμογή της Google, όταν έχουμε εντοπίσει την περιοχή στο χάρτη που μας ενδιαφέρει όπως φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί.

Εικόνα 4-88: Κώδικας HTML για ενσωμάτωση χάρτη από Google Maps

Μετά την αντιγραφή αυτού του κώδικα HTML κάνουμε επικόλληση στο περιεχόμενο της μικροεφαρμογής όπως φαίνεται παρακάτω.

Footer Widget 2

Προσαρμοσμένη HTML: Χάρτης της Φθιώτιδας

Τίτλος:

Χάρτης της Φθιώτιδας

Περιεχόμενο:

1

```
<iframe src="https://www.google.com/maps/embed?pb=!1m18!1m12!1m3!1d547110.2771462237!2d22.32187916605784!3d38.88647362992134!2m3!1f0!2f0!3f0!3m2!1i1024!2i768!4f13.1!3m3!1m2!1s0x135f5624c90dc25b%3A0x901e619865a6e212!2zzqb0uM65z47PhM65zrTOSQ!5e1!3m2!1s!1s!2sgr!4v1610109676422!5m2!1s!1s!2sgr" width="400" height="300" frameborder="0" style="border:0;" allowfullscreen="" aria-hidden="false" tabindex="0"></iframe>
```

Διαγραφή

Ολοκλήρωση

Αποθηκεύτηκε

Εικόνα 4-89: Μονάδα Υποσέλιδου 2 με ενσωμάτωση χάρτη

Και τέλος στη Μονάδα Υποσέλιδου 3 εισάγουμε δύο προσαρμοσμένες HTML μικροεφαρμογές. Στην πρώτη έχουμε το e-mail ως στοιχείο επικοινωνίας των επισκεπτών μαζί μας. Και στη δεύτερη τοποθετούμε ένα σύνδεσμο που θα ανοίγει μια σελίδα με τις πηγές και βιβλιογραφικές αναφορές που κάναμε χρήση για την κατασκευή της ιστοσελίδας μας. Κυριότερα αφορούν πηγές για το περιεχόμενο του ιστοτόπου μας.

Footer Widget 3

Προσαρμοσμένη HTML: Επικοινωνία

Τίτλος:

Επικοινωνία

Περιεχόμενο:

1

```
<a href="mailto:info@fthiotiki-laografia.eu">Επικοινωνήστε μαζί μας στο e-mail: info@fthiotiki-laografia.eu</a>
```

Διαγραφή

Ολοκλήρωση

Αποθηκεύτηκε

Footer Widget 3

Προσαρμοσμένη HTML: Επικοινωνία

Προσαρμοσμένη HTML: Πηγές - Αναφορές

Τίτλος:

Πηγές - Αναφορές

Περιεχόμενο:

1

```
<a href="https://fthiotiki-laografia.eu/piges-vivliografia/">Διαβάστε εδώ τις πηγές για το περιεχόμενο της ιστοσελίδας</a>
```

2

```
<br>
```

Διαγραφή

Ολοκλήρωση

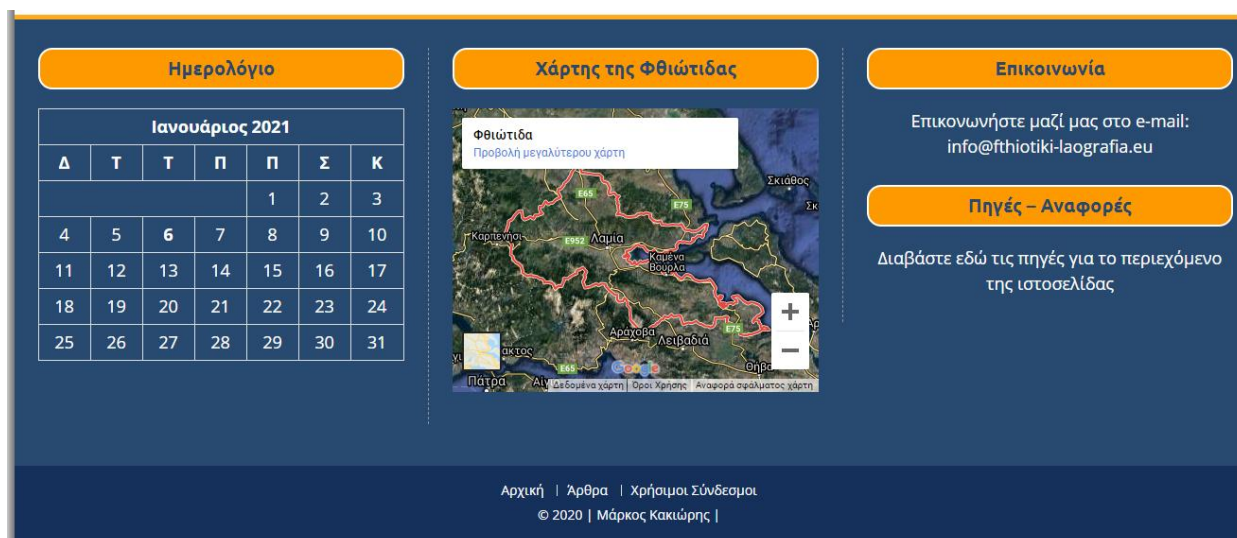
Αποθηκεύτηκε

Εικόνα 4-90: Μονάδα Υποσέλιδου 3 με δύο προσαρμοσμένες HTML

97

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
05/05/2023 02:07:05 EEST - 34.227.83.221

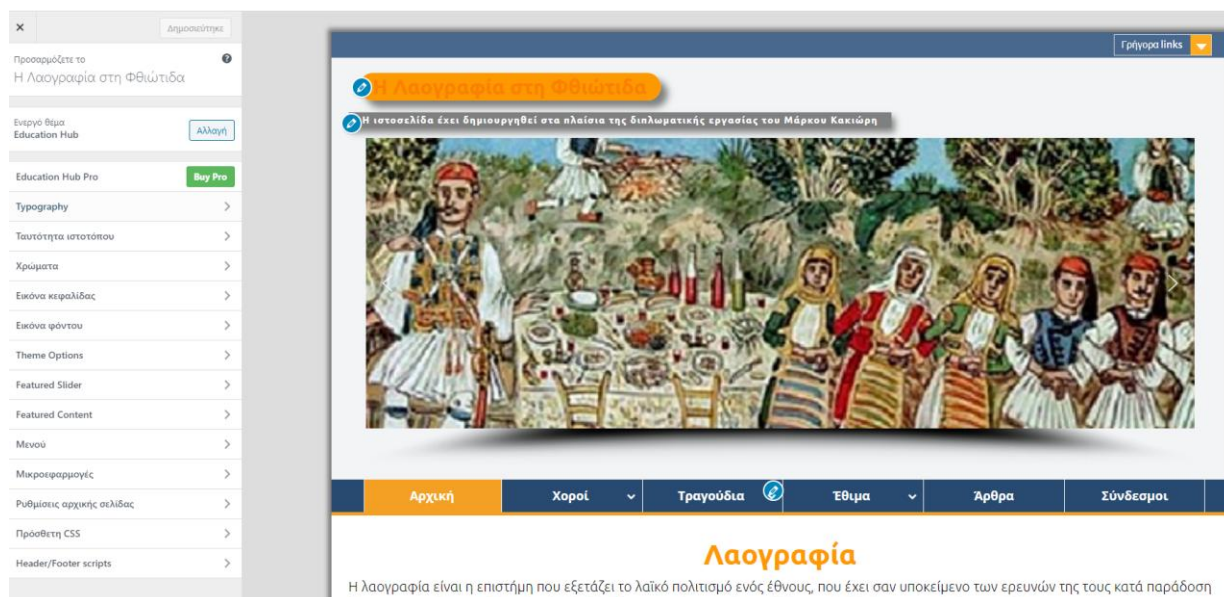
Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται το υποσέλιδο της ιστοσελίδας μας μετά τις παραπάνω αλλαγές.

Εικόνα 4-91: Το υποσέλιδο (footer) της ιστοσελίδας μας

4.5.9 Προσαρμογή Θέματος

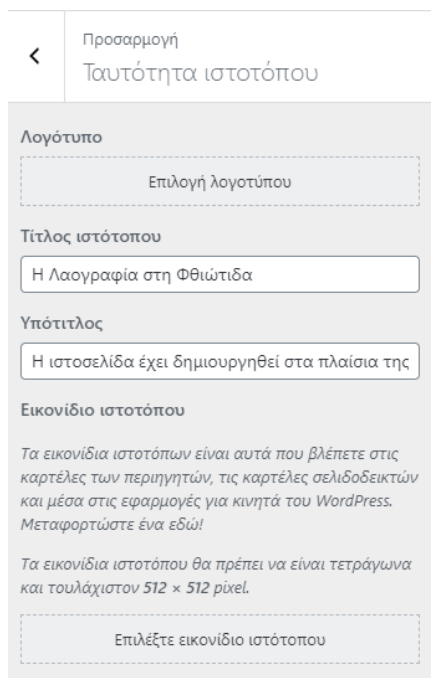
Από τις πρώτες ενέργειες μετά την εγκατάσταση του WordPress είναι η επιλογή του θέματος και η εφαρμογή του, όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα. Το κάθε θέμα έχει όμως πολλές παραμέτρους που εμείς έχουμε τη δυνατότητα να ρυθμίσουμε ή ακόμη και να τροποποιήσουμε γράφοντας κώδικα CSS. Από την εμφάνιση και Προσαρμογή μεταφερόμαστε σε μια οθόνη όπως παρακάτω.

Εικόνα 4-92: Περιοχή Προσαρμογή του θέματος

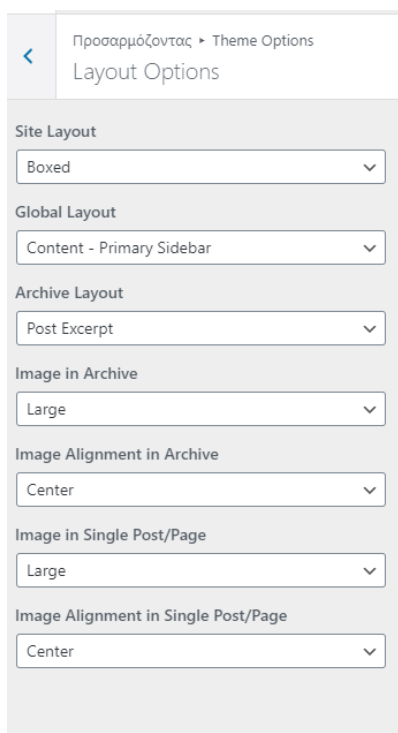
Όπως παρατηρούμε αριστερά υπάρχει ένα μενού που περιέχει διάφορες παραμέτρους που μπορούμε να ρυθμίσουμε και δεξιά υπάρχει μια προεπισκόπηση των αλλαγών που κάνουμε πριν τις οριστικοποιήσουμε πατώντας δημοσίευση. Πολλές αλλαγές που μπορούμε να κάνουμε από αυτή την ενότητα μπορούν να γίνουν και από το διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress είτε ακόμη και με τροποποίηση των αρχείων του WordPress ή των αρχείων του θέματός μας. Απλά η Προσαρμογή του Θέματος που περιγράφουμε παρακάτω αποτελεί τον πιο απλό, εύκολο, εύχρηστο και γρήγορο τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιήσει και ένας διαχειριστής χωρίς γνώσεις προγραμματισμού ιστοσελίδων που αποτελεί και το κύριο πλεονέκτημα των Συστημάτων Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) και ειδικότερα του WordPress.

Παρακάτω περιγράφουμε κάποιες βασικές ρυθμίσεις που κάνουμε από την Προσαρμογή

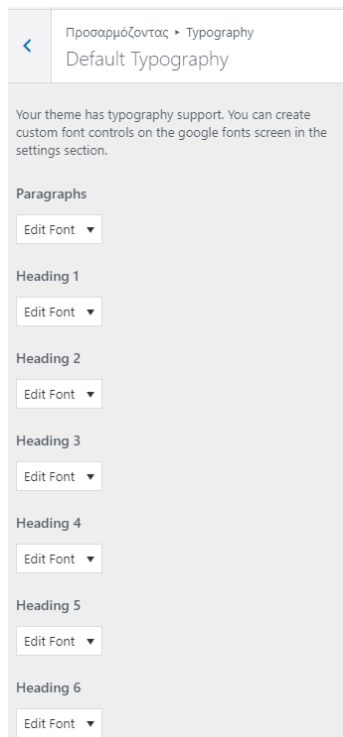
Εδώ μπορούμε να αλλάξουμε τον τίτλο ή τον υπότιτλο, όπως επίσης να κάνουμε απόκρυψη κάποιο από αυτά. Μπορούμε να τοποθετήσουμε λογότυπο ή και να αλλάξουμε το εικονίδιο του ιστότοπου το λεγόμενο favicon.

Εικόνα 4-93: Ταυτότητα Ιστότοπου

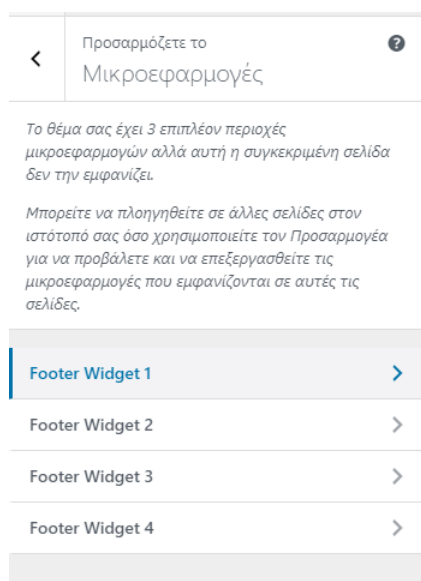
Εδώ κάνουμε διάφορες ρυθμίσεις για το layout του θέματός μας, δηλαδή πως θα εμφανίζονται τα περιεχόμενα της ιστοσελίδας μας.

Εικόνα 4-94: Προσαρμογή Διαρρύθμισης

Εικόνα 4-95: Προσαρμογή Γραμματοσειρών

Εδώ κάνουμε διάφορες ρυθμίσεις για τις γραμματοσειρές που θα χρησιμοποιούνται στην ιστοσελίδα μας σε διάφορα σημεία όπως το κύριο σώμα, η επικεφαλίδα, τα κουμπιά, το κύριο μενού, το υποσέλιδο κ.α. Η κύρια γραμματοσειρά που χρησιμοποιούμε σε όλα τα μέρη της ιστοσελίδας μας (με ελάχιστες εξαιρέσεις) είναι η Ubuntu, μια νέα γραμματική οικογένεια γραμματοσειρών sans-serif που αναπτύχθηκε από την Google.

Εικόνα 4-96: Προσαρμογή Μικροεφαρμογών

Εδώ μας δίνεται η δυνατότητα να επέμβουμε και να τροποποιήσουμε το περιεχόμενο των μικροεφαρμογών που κάνουμε χρήση σε διάφορα σημεία στην ιστοσελίδα μας. Είδαμε όμως και παραπάνω ότι μπορούμε να πάμε και από το βασικό διαχειριστικό τμήμα του WordPress και να διαχειριστούμε αυτή την ενότητα.

4.5.10 Κώδικας CSS

Αφήνουμε για το τέλος ένα πάρα πολύ βασικό εργαλείο που μας παρέχει το περιβάλλον της προσαρμογής που είναι η συγγραφή κώδικα CSS που επεμβαίνει με κάποιο τρόπο στους τρόπους εμφάνισης διαφόρων αντικειμένων σε διάφορα σημεία στην ιστοσελίδα μας. Παρακάτω παραθέτουμε και τον κώδικα που γράψαμε για να κάνουμε κάποιες τροποποιήσεις στην εμφάνιση του θέματος μας.

```

.site-info {
    display: none;
}

.site-header {
    height:auto;
}
.read-more {
display: table;
background-color: #ff9900;
padding:3px;
font-weight: bold;
color:white!important;
border-radius:9px;
}
p {
    font-size:20px!important;
}
body a {
color:#fc8002;
}
body a:hover{
    color:#294a70;
}
h2 a:link {
    color:#294a70;
}
h2 a:hover {
    color:#fc8002;
}

.main-navigation a {
    margin:auto;
    padding-left:22px!important;
    font-size: 18px!important;
    font-weight: bold!important;
    width:200px;
    text-align:center;
}

.main-navigation {
    text-align: center;
}
.main-navigation li {
    float: none;
    display: inline-block;
}

.widget-area .widget {
    padding:1px;
    font-size:16px!important;
    font-family:Ubuntu;
    font-weight: bold;
}

.widget-area .widget a:link {
    color:#294a70;
}
.widget-area .widget a:hover {

```

```

        color:#ff9900;
    }
    .widget-title {
        font-size:20px!important;
        color: white;
        font-weight: bold!important;
        text-align:center!important;
    }
    #footer-widgets .widget-title {
        font-size:22px;
        margin-bottom: 1em;
        background-color:#ff9900;
        color:#294a70;
        font-weight: bold;
        padding:5px;
        border-radius:15px 15px 15px 15px;
        border:2px solid white;
    }
    .footer-widget-area{
        font-size:18px;
        text-align:center;
    }

    .read-more:hover {
        background-color: #294a70;
    }

    .site-header {
        background-color: #f2f4f5;
    }
    .site-layout-boxed #page {
        box-shadow: 0px 0px 7px 5px #757373!important;
    }
    .site-layout-boxed #page {
        width: 1300px !important;
    }

    .entry-title {
        font-size: 30px!important;
        color: #ffab1f !important;
        font-weight: bold;
    }

    .site-title a {
        font-family:Ubuntu;
        font-size: 30px!important;
        background-color: #ff9900;
        padding-top:3px;
        padding-bottom:3px;
        padding-left:20px;
        padding-right:20px;
        border-radius:20px;
        box-shadow:10px 10px 10px grey;
    }

    .site-description {
        margin-top:22px;
        font-size: 14px!important;
        font-weight: bold;
    }

```

```

    color: white;
    background-color: grey;
    border-radius:0px;
    padding-left:20px;
    padding-right:20px;
    box-shadow:5px 7px 10px grey; margin-bottom:15px;
}

@media only screen and (max-width: 400px) {
    .site-title a {
    background-color: transparent;
    padding-top:0px;
    padding-bottom:0px;
    padding-left:20px;
    padding-right:20px;
    border-radius:0px;
    box-shadow:0px 0px 0px grey;
    }

    .site-layout-boxed #page {
    width: 90% !important;
    }
}

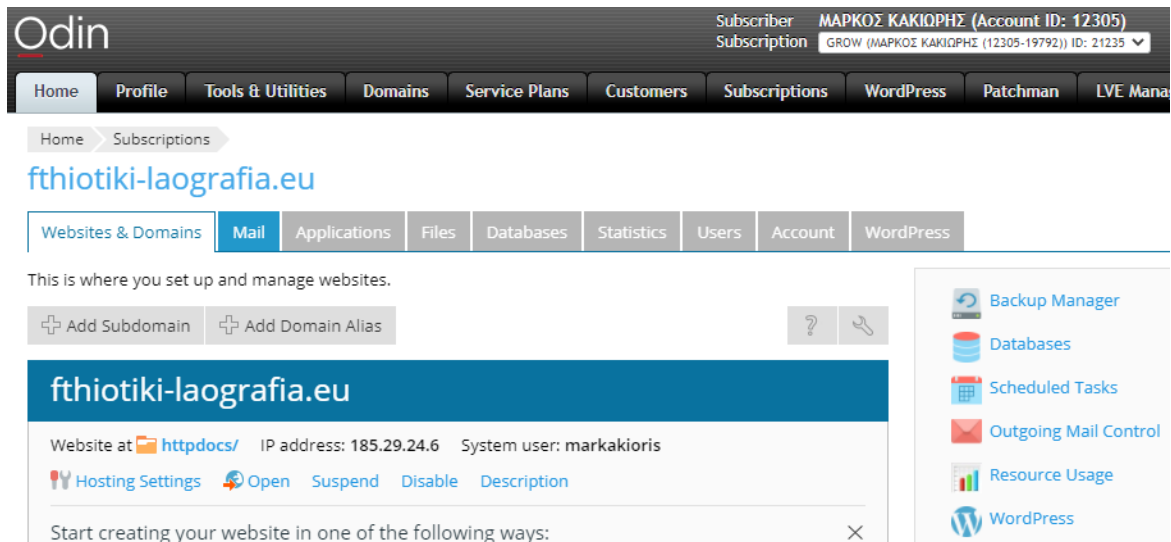
```


5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ – ΑΣΦΑΛΕΙΑ

5.1 Δημιουργία e-mail

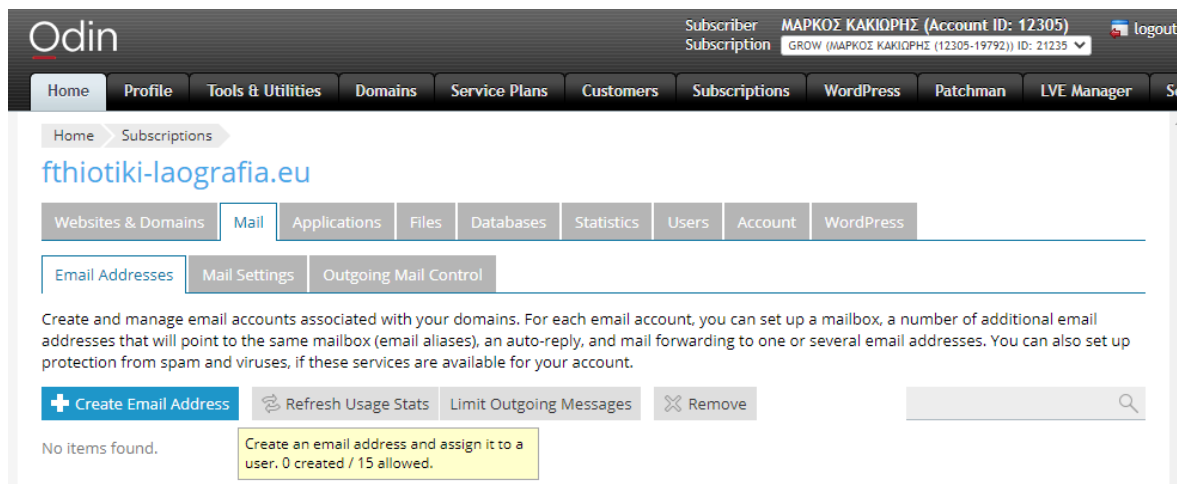
Σε αυτή την ενότητα θα περιγράψουμε τη δημιουργία ενός λογαριασμού ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (e-mail account) μέσα από το διαχειριστικό περιβάλλον του Plesk.

Αρχικά πηγαίνουμε στην ενότητα Mail και μετά επιλέγουμε Create Email Address.

Εικόνα 5-1: Η ενότητα Mail μέσω Plesk

Όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα πατάμε στο κουμπί Create Email Address.

Εικόνα 5-2: Δημιουργία e-mail account

Ακριβώς μετά πληκτρολογούμε το username, το password (υπάρχει δυνατότητα αυτόματης παραγωγής - generate), το μέγεθος του χώρου που θα δεσμεύσουμε στο mail server και στο τέλος πατάμε CREATE.

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΠΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΠΗΣ (12305-19792)) ID: 21235

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager Set

Home Subscriptions fthiotiki-laografia.eu Mail Email Addresses

Create Email Address

General Forwarding Email Aliases Auto-Reply

If this email account is associated with an additional user (Access to the Customer Panel is enabled), the changes you make on this page affect this user's settings. Particularly, if you change the email address and password, the additional user's login and password will be changed to the new values as well.

Email address * admin @ fthiotiki-laografia.eu

☒ Access to the Customer Panel (username: admin@fthiotiki-laografia.eu)

Password ***** Strong (?)

This password will be used for accessing the mailbox and for logging in to Plesk if the address is associated with an additional user.

Generate Show

Confirm password *****

☒ Mailbox

☒ Default size (100 MB)

☐ Another size 1 MB

The mailbox size cannot exceed the default size.

☐ Default (100 messages per hour)

☒ Custom value for the mailbox

0 messages ☒ Unlimited

The maximum number of outgoing email messages

Εικόνα 5-3: Δημιουργία e-mail account με στοιχεία admin@fthiotiki-laografia.eu

Odin Subscriber: ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΠΗΣ (Account ID: 12305) Subscription: GROW (ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΚΙΩΠΗΣ (12305-19792)) ID: 21235

Home Profile Tools & Utilities Domains Service Plans Customers Subscriptions WordPress Patchman LVE Manager Set

Home Subscriptions fthiotiki-laografia.eu

Websites & Domains Mail Applications Files Databases Statistics Users Account WordPress

Email Addresses Mail Settings Outgoing Mail Control

Create and manage email accounts associated with your domains. For each email account, you can set up a mailbox, a number of additional email addresses that will point to the same mailbox (email aliases), an auto-reply, and mail forwarding to one or several email addresses. You can also set up protection from spam and viruses, if these services are available for your account.

+ Create Email Address Refresh Usage Stats Limit Outgoing Messages Remove

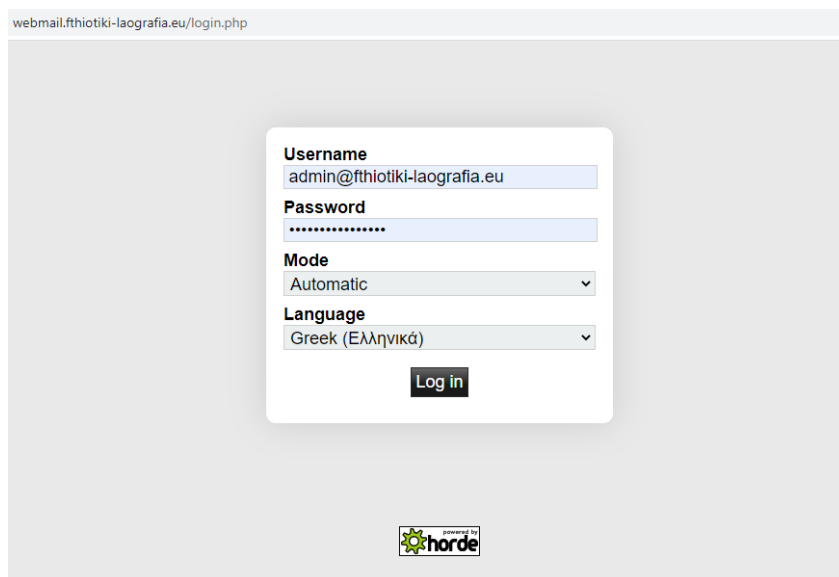
1 items total Entries per page: 10 25 100 All

Email address ^	User	Usage
☐ admin@fthiotiki-laografia.eu	admin@fthiotiki-laografia.eu	0 B used of 100 MB

1 items total Entries per page: 10 25 100 All

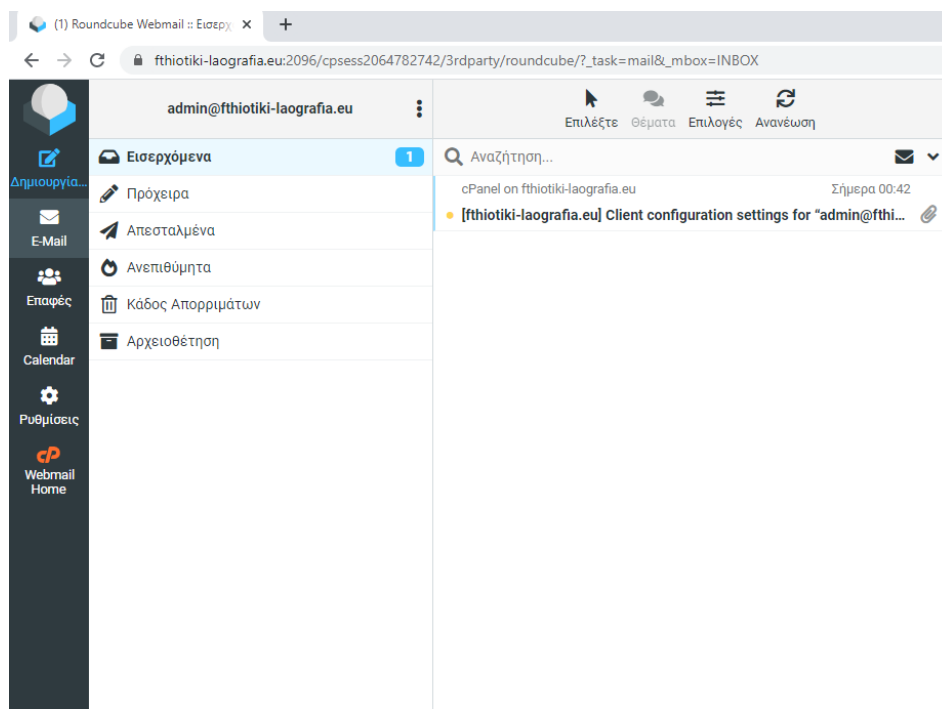
Εικόνα 5-4: Προβολή όλων των e-mail accounts που υπάρχουν για το domain μας.

Για την είσοδο στο webmail πληκτρολογούμε <https://fthiotiki-laografia.eu/webmail> και εισάγουμε το username (π.χ. admin@fthiotiki-laografia.eu) και το password όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 5-5: Είσοδος στο webmail

Στη συνέχεια εμφανίζεται το περιβάλλον διαχείρισης της ηλεκτρονικής μας αλληλογραφίας όπως στην εικόνα παρακάτω.

Εικόνα 5-6: Περιβάλλον διαχείρισης ηλεκτρονικής αλληλογραφίας

5.2 Εγκατάσταση SSL Πιστοποιητικού (SSL Certificate)

Ένα Πιστοποιητικό SSL (SSL Certificate) κρυπτογραφεί κάθε σύνδεση ανάμεσα σε έναν web server και browser του χρήστη (επισκέπτης της ιστοσελίδας) και έτσι προστατεύει τα δεδομένα που ανταλλάσσονται σε έναν ιστότοπο. Με αυτό τον τρόπο προσωπικά στοιχεία, στοιχεία εισόδου (email – username – password – δεδομένα πιστωτικών καρτών κ.α.) και γενικότερα οποιαδήποτε ευαίσθητα δεδομένα τα οποία ανταλλάσσονται μεταξύ webserver και χρήστη δεν μπορούν να υποκλαπούν, να αλλοιωθούν ή πλαστογραφηθούν [29]. Επίσης ένα βασικό προτέρημα της εγκατάστασης ενός Πιστοποιητικού SSL είναι ότι η Google δίνει υψηλότερες βαθμολογίες σε ιστοσελίδες ασφαλισμένες με πιστοποιητικά SSL, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για τον ιστότοπό μας.

Για να μπορεί ο ιστότοπος μας να προσφέρει ασφάλεια στους επισκέπτες του μέσω SSL, θα πρέπει να εγκαταστήσουμε ένα πιστοποιητικό SSL στο domain του ιστότοπου. Αυτό μπορεί να γίνει είτε αγοράζοντας ένα SSL και ενεργοποιώντας το μέσα από το πακέτο φιλοξενίας ιστοσελίδων του ιστότοπού του είτε με την εγκατάσταση ενός δωρεάν SSL πιστοποιητικού. Το σίγουρο είναι ότι το δωρεάν πιστοποιητικό δεν παρέχει την μέγιστη ασφάλεια για τη διακίνηση των δεδομένων μεταξύ webserver και χρηστών αλλά αυτό έχει να κάνει με τη φύση των δεδομένων του συγκεκριμένου κάθε φορά ιστότοπου καθώς και με τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται στα δύο μέρη.

Συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω και με δεδομένο ότι η φύση του δικού μας ιστότοπου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι αρκεί η εγκατάσταση ενός δωρεάν κοινού SSL πιστοποιητικού το οποίο να επικυρώνει την ταυτότητα μας ως κατόχου του domain στο οποίο χτίζουμε την ιστοσελίδα μας (Domain Validation SSL). Αυτό που θέλουμε να τονίσουμε είναι όμως η σημασία της εγκατάστασης καθώς και ο τρόπος που αυτή γίνεται.

Για να εκδώσουμε ένα SSL πιστοποιητικό επισκεπτόμαστε την σελίδα:

<https://www.sslforfree.com/>

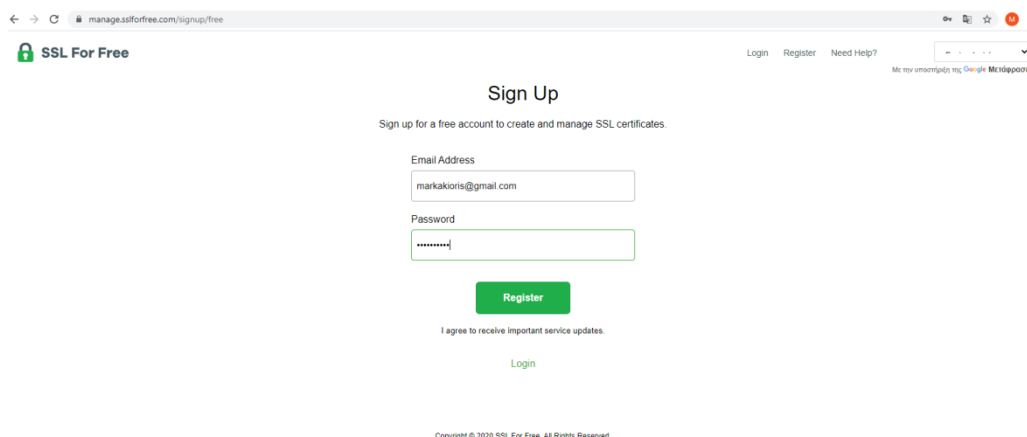
Η σελίδα που εμφανίζεται είναι όπως η παρακάτω εικόνα:

Εικόνα 5-7: Η ιστοσελίδα www.sslforfree.com [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

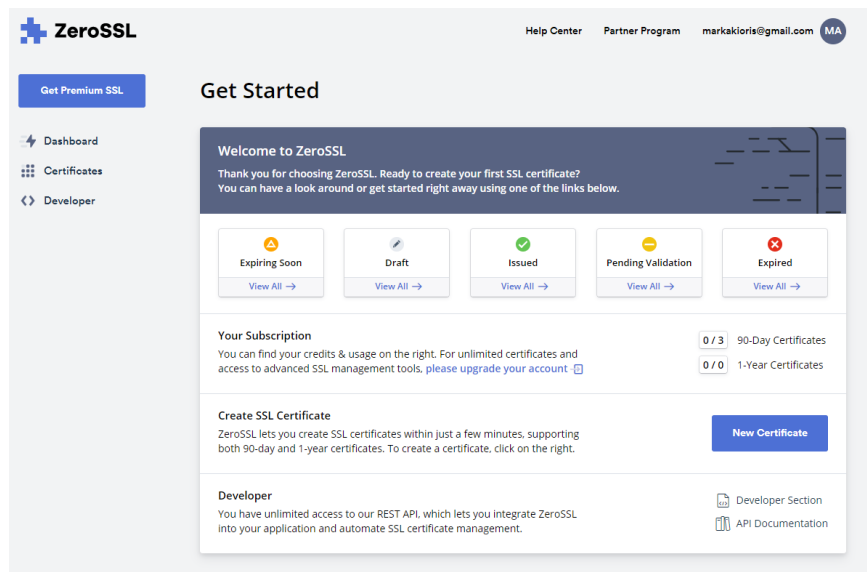
Το επόμενο βήμα είναι να κάνουμε εγγραφή.

Εικόνα 5-8: Εγγραφή στο www.sslforfree.com [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

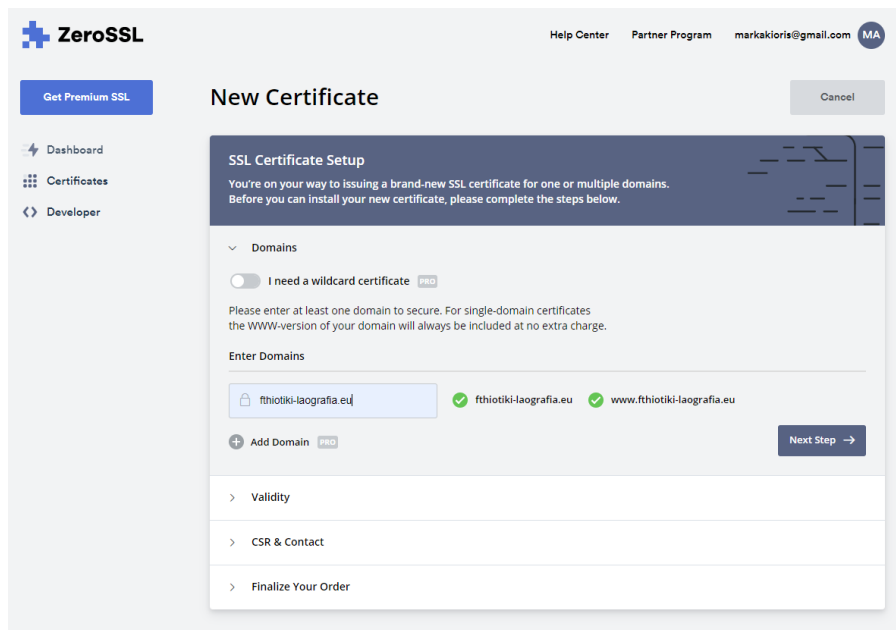
Αμέσως μετά κάνουμε είσοδο στο σύστημα με τα στοιχεία που κάναμε εγγραφή.

Εικόνα 5-9: Αιτούμαστε την έκδοση Νέου Πιστοποιητικού [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

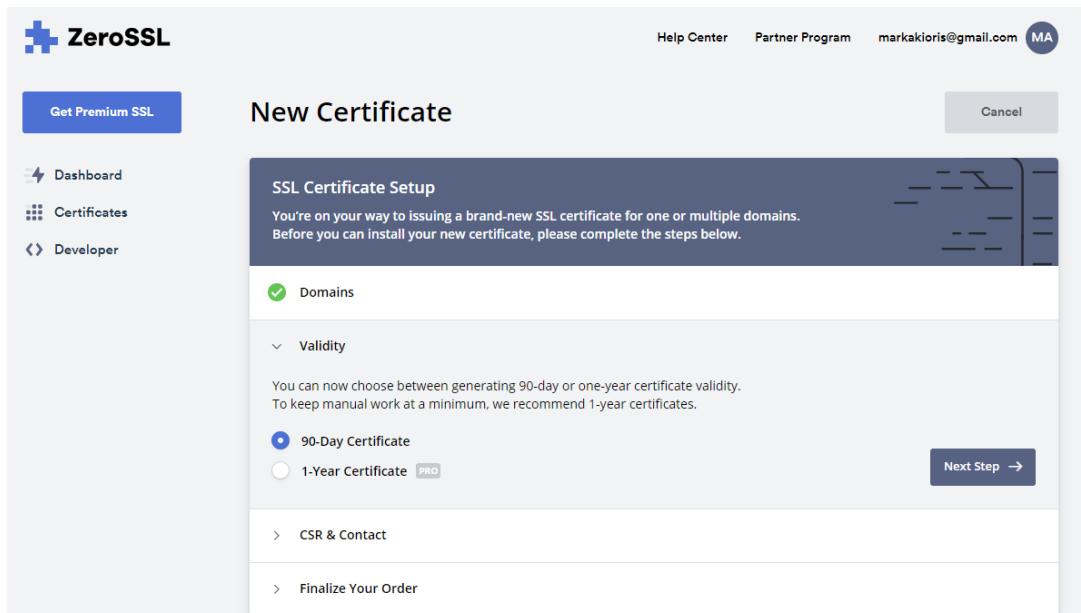
Επιλέγουμε New Certificate και οδηγούμαστε στην επόμενη οθόνη.

Εικόνα 5-10: Καταχώρηση του domain [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

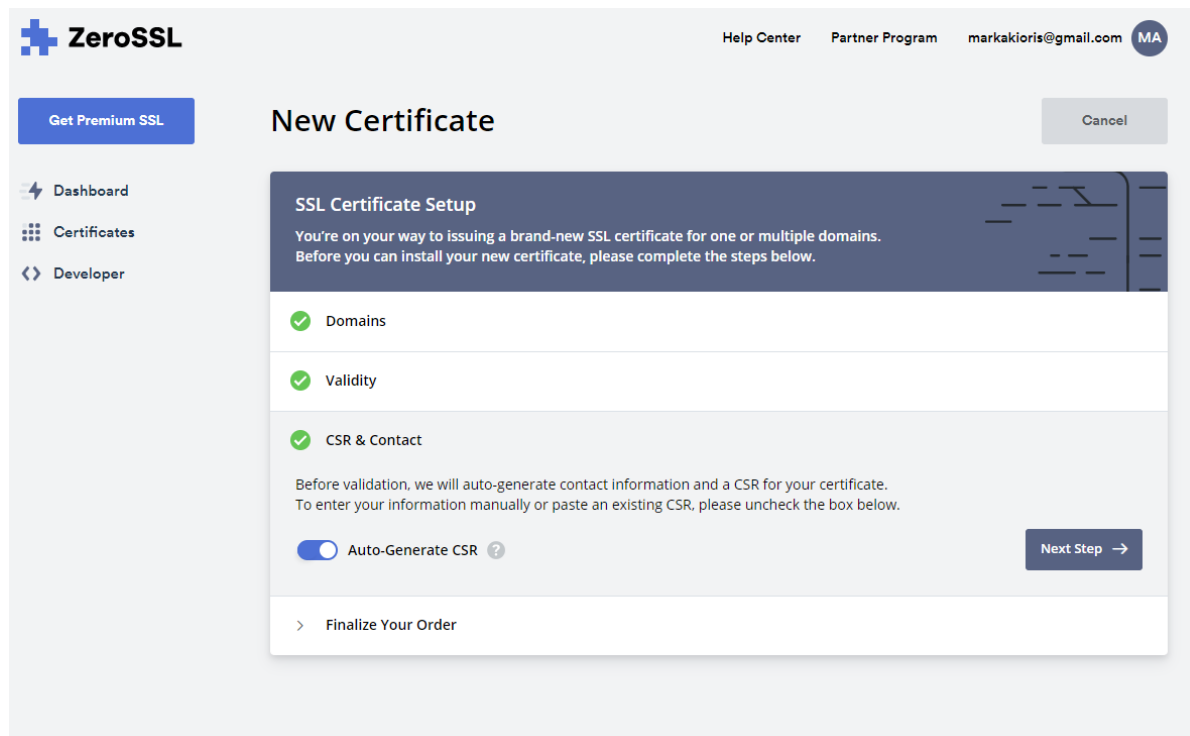
Όπως φαίνεται και στη παραπάνω εικόνα καταχωρούμε το domain name για το οποίο επιθυμούμε να εκδώσουμε το SSL πιστοποιητικό. Στη δική μας περίπτωση καταχωρούμε το fthiotiki-laografia.eu και πατάμε Next Step.

Εικόνα 5-11: Διάρκεια ισχύος πιστοποιητικού [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

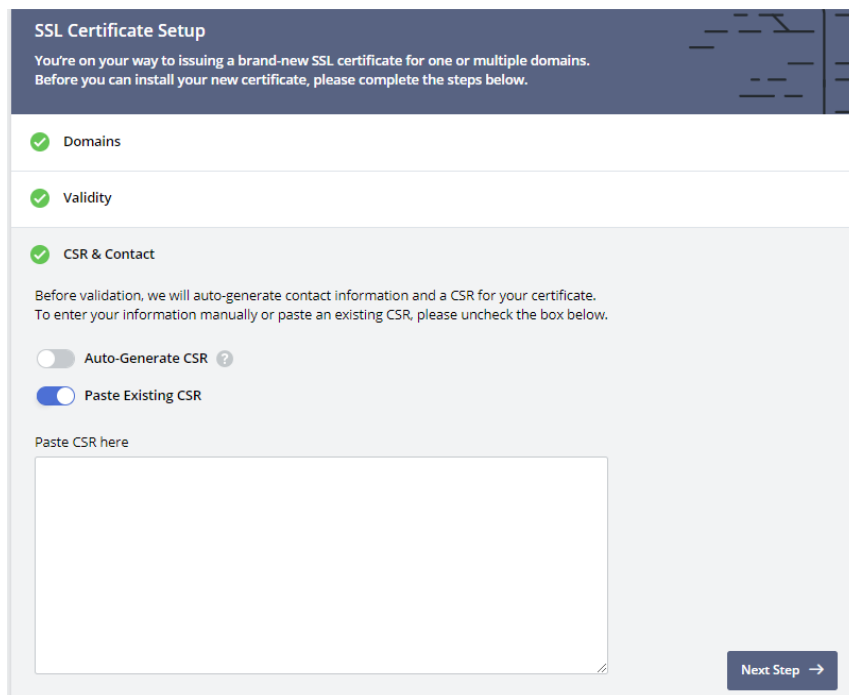
Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και στην παραπάνω εικόνα, η ισχύς του πιστοποιητικού θα είναι για 3 μήνες (90 ημέρες). Αυτό γίνεται γιατί η υπηρεσία μας προσφέρεται δωρεάν με αποτέλεσμα κάθε τρεις μήνες θα πρέπει να ανανεώνουμε το πιστοποιητικό αυτό. Διαφορετικά υπάρχει ισχύς για 1 έτος το οποίο όμως συνήθως οι εταιρείες δεν το παρέχουν δωρεάν αλλά το πουλάνε. Εμείς επιλέγουμε τις 90 ημέρες και πατάμε Next Step.

Εικόνα 5-12: Βήμα για την εισαγωγή CSR [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Στη συνέχεια αποεπιλέγουμε το Auto-Generate CSR και επιλέγουμε να κάνουμε Paste Existing CSR

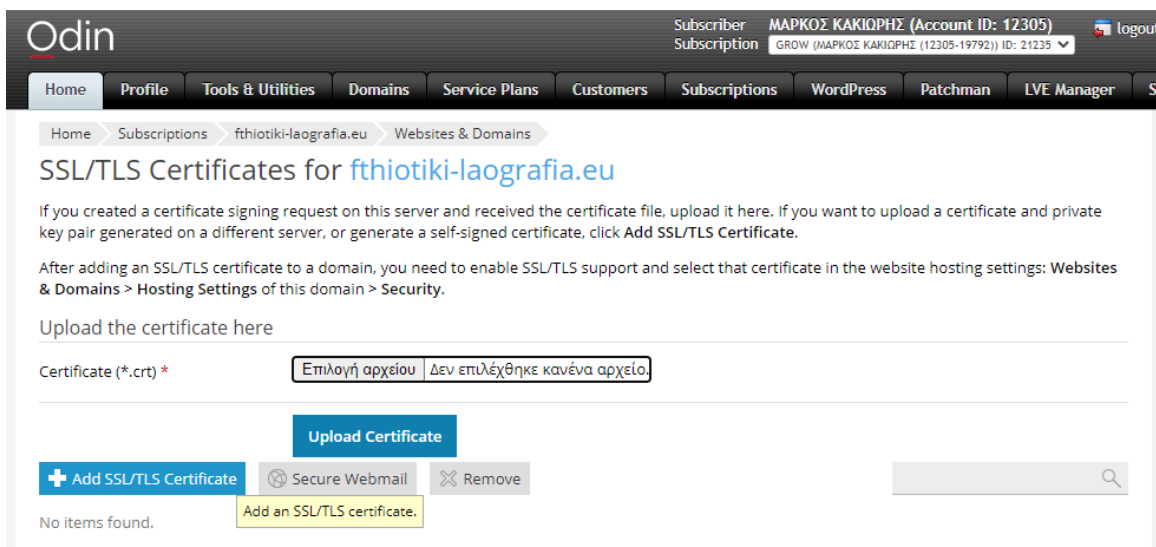

Εικόνα 5-13: Βήμα για την εισαγωγή του CSR [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να αναφέρουμε περιληπτικά ότι το CSR (Certificate Signing Request) είναι ένα αίτημα υπογραφής πιστοποιητικού και αποτελεί ένα από τα πρώτα βήματα για τη λήψη του δικού μας πιστοποιητικού SSL. Δημιουργείται στον ίδιο διακομιστή στον οποίο σκοπεύουμε να εγκαταστήσουμε το πιστοποιητικό. Το CSR περιέχει πληροφορίες (π.χ. όνομα, οργανισμός, χώρα) που θα χρησιμοποιήσει η Αρχή έκδοσης πιστοποιητικών (Certificate Authority - CA) για τη δημιουργία του πιστοποιητικού μας. Περιέχει επίσης το δημόσιο κλειδί που θα συμπεριληφθεί στο πιστοποιητικό μας και είναι υπογεγραμμένο με το αντίστοιχο ιδιωτικό κλειδί.

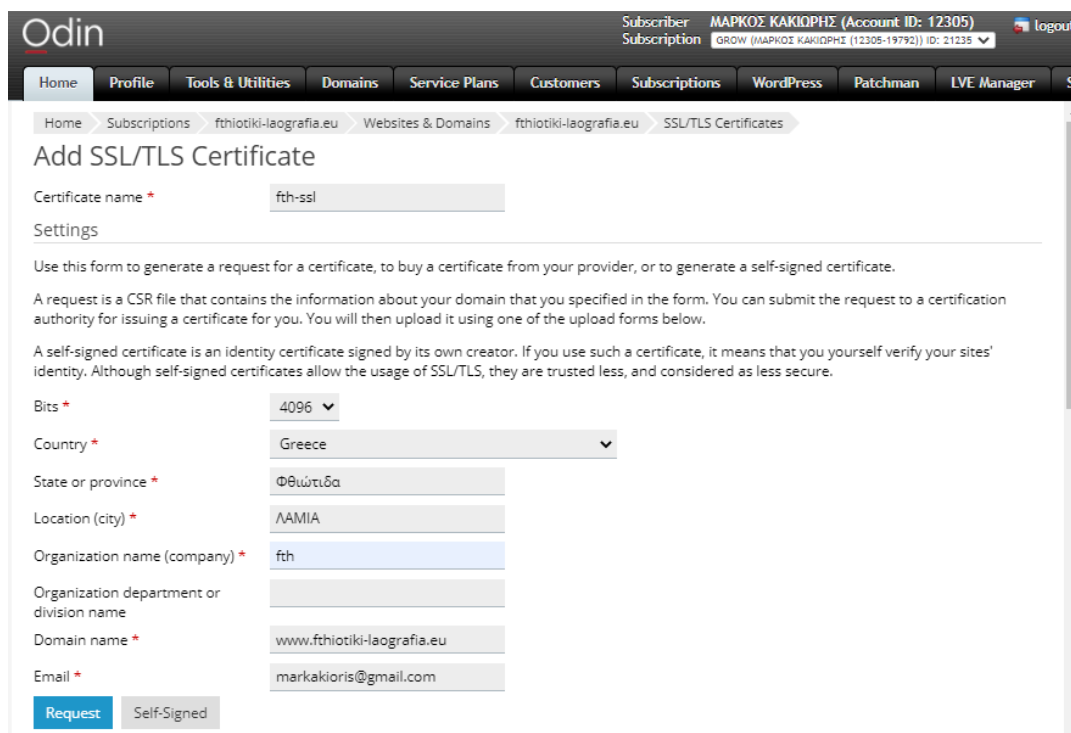
Για τη δημιουργία του CSR (Certificate Signing Request) πρέπει να επιστρέψουμε στο Plesk και επιλέγουμε SSL/TLS Certificates όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 5-14: SSL/TLS Certificates στο Plesk

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Στη συνέχεια συμπληρώνουμε τα στοιχεία για τη δημιουργία ιδιωτικού κλειδιού και CSR

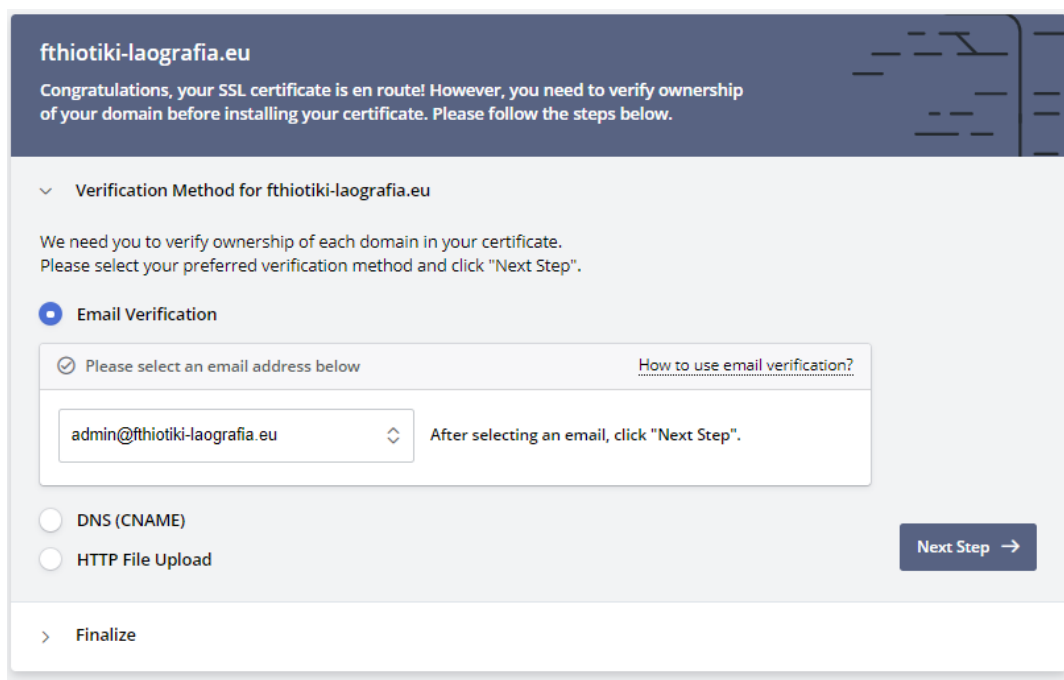

Εικόνα 5-15: συμπλήρωση στοιχείων για δημιουργία ιδιωτικού κλειδιού και CSR

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Αμέσως μετά δημιουργεί ένα ιδιωτικό κλειδί. Επιστρέφουμε στο προηγούμενο μενού και επιλέγουμε Certificate Signing Requests (CSR). Στην συνέχεια επιλέγουμε και αντιγράφουμε το παραπάνω text ώστε να το κάνουμε επικόλληση στη συνέχεια. Γυρίζουμε στην ιστοσελίδα του sslforfree και επικολλούμε το text του CSR που δημιουργήθηκε νωρίτερα.

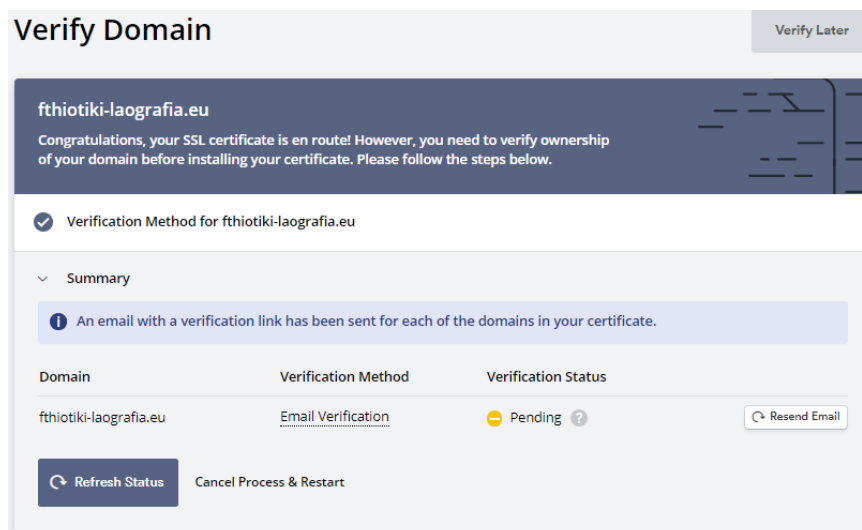
Και πάλι Next Step και μεταφερόμαστε στην επόμενη οθόνη όπως φαίνεται παρακάτω.

Εικόνα 5-16: Μέθοδος επαλήθευσης [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Σε αυτό το σημείο καλούμαστε να πιστοποιήσουμε ότι το domain στο οποίο θα γίνει εγκατάσταση το πιστοποιητικό μας ανήκει. Επιλέγουμε το Email Verification και επειδή νωρίτερα έχουμε δημιουργήσει e-mail λογαριασμό με στοιχεία admin@fthiotiki-laografia.eu καταχωρούμε αυτό και στη συνέχεια πατάμε Next Step.

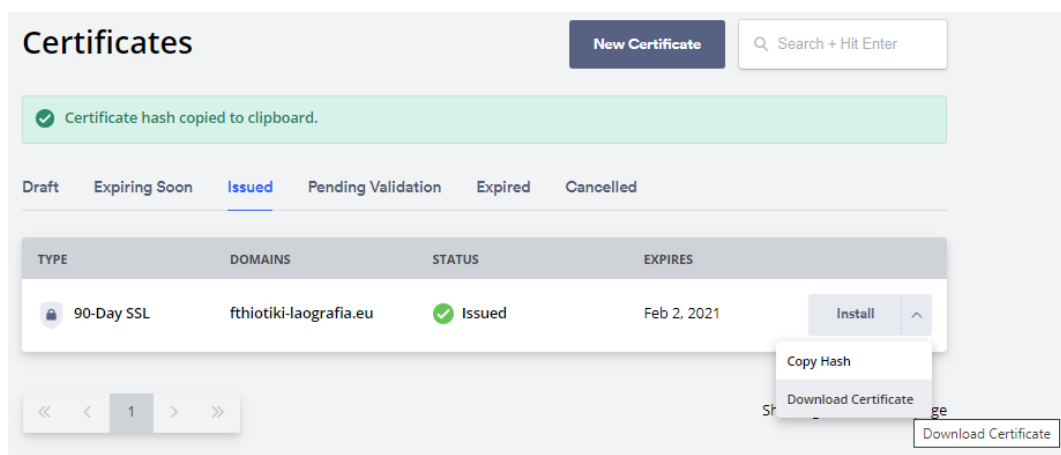
Εικόνα 5-17: Επαλήθευση μέσω e-mail [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Όπως δείχνει η παραπάνω εικόνα καλούμαστε να κάνουμε επιβεβαίωση το domain μας και επομένως επιλέγουμε Verify Domain. Στη συνέχεια μας αποστέλλεται ένα e-mail στη διεύθυνση admin@fthiotiki-laografia.eu όπως δηλώσαμε παραπάνω.

Κατόπιν ανοίγουμε τα mails του admin@fthiotiki-laografia.eu και βλέπουμε ένα mail από ZeroSSL που στο body message περιέχει ένα Verification Key που κάνουμε αντιγραφή και αμέσως μετά πατάμε Go To Verification Page. Εισάγουμε το Verification Key. Η επόμενη οθόνη μας πιστοποιεί ότι το domain στο οποίο αναφερόμαστε μας ανήκει.

Επιστρέφουμε στην ιστοσελίδα του sslforfree που μας ειδοποιεί ότι έχει επιβεβαιωθεί το domain μας και απομένει η εγκατάσταση του πιστοποιητικού. Στη συνέχεια πατάμε Install Certificate.

Εικόνα 5-18: Ολοκλήρωση έκδοσης πιστοποιητικού [29]

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Κάνουμε Download Certificate όπου το αρχείο που κατεβάζουμε περιέχει τα αρχεία όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

τός ο υπολογιστής > Τοπικός δίσκος (C:) > Χρήστες > admin > Στοιχεία λήψης > fthiotiki-laografia.eu			
Όνομα	Τύπος	Ημερομηνία τροποποίησης	Μέγεθος
ca_bundle	Πιστοποιητικό ασφαλείας	4/11/2020 8:10 πμ	3 KB
certificate	Πιστοποιητικό ασφαλείας	4/11/2020 8:10 πμ	3 KB

Εικόνα 5-19: Τα αρχεία που χρειάζονται για το πιστοποιητικό SSL

Πηγή: screenshot από www.sslforfree.com/

Επιστρέφουμε στο Plesk στην επιλογή εγκατάσταση των πιστοποιητικών ασφαλείας και ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα όπως περιγράφουν οι εικόνες που ακολουθούν.

Upload the certificate files

Use this form to upload the components of a certificate as constituent files.

Certificate (*.crt) *	Επιλογή αρχείου	certificate.crt
CA certificate (*.ca.crt)	Επιλογή αρχείου	ca_bundle.crt
Upload Certificate		

Εικόνα 5-20: Επιλογή του πιστοποιητικού (certificate.crt) για εγκατάσταση

Hosting Settings for fthiotiki-laografia.eu

This is where you configure website hosting settings and select the features available for your site.

Domain name *
The website's domain name like example.com.

Hosting type [Website \[Change\]](#)

Website status [Active \[Change\]](#)

Document root *
The path to the website home directory.

Preferred domain *
☐ www.fthiotiki-laografia.eu
☐ fthiotiki-laografia.eu
☒ None
Select the URL (either with or without the www. prefix) to which site visitors will be redirected via a SEO-safe HTTP 301 redirect.

Security

To secure transactions with your site, use SSL/TLS protocol, which encrypts all data and transfers it over a secure connection. To employ SSL/TLS, install an SSL/TLS certificate on the site, and then select it below.

☒ SSL/TLS support

☐ Permanent SEO-safe 301 redirect from HTTP to HTTPS

Certificate

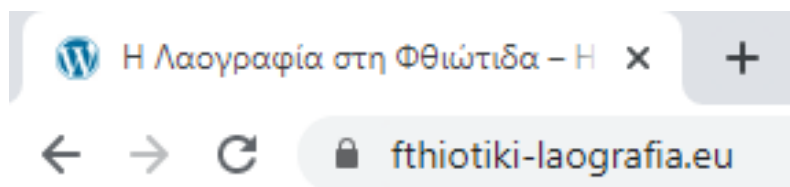
Εικόνα 5-21: Το πιστοποιητικό εγκαταστάθηκε επιτυχώς

Το μόνο που μένει είναι να αλλάξουμε τη ρύθμιση για το URL της ιστοσελίδας μας αντικαθιστώντας το http σε https. Αυτό μπορούμε να το κάνουμε είτε από το διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress από τις **Γενικές Ρυθμίσεις** είτε από τον πίνακα **wp_option** στη βάση δεδομένων μας από το περιβάλλον του Plesk στην επιλογή phpMyAdmin. Όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα αλλάζουμε τις τιμές των μεταβλητών siteurl και home τροποποιώντας το **http://fthiotiki-laografia.eu** σε **https://fthiotiki-laografia.eu**

option_id	option_name	option_value	autoload
1	siteurl	https://fthiotiki-laografia.eu	yes
2	home	https://fthiotiki-laografia.eu	yes
3	blogname	Η Λαογραφία στη Φθιώτιδα	yes
4	blogdescription	Άλλος ένας ιστότοπος WordPress	yes
5	users_can_register	0	yes
6	admin_email	markakioris@gmail.com	yes

Εικόνα 5-22: Επιλογή του πίνακα wp_options από τη βάση δεδομένων μας

Τέλος όταν πληκτρολογήσουμε τη διεύθυνση της ιστοσελίδας μας, αριστερά από αυτή εμφανίζεται ένα εικονίδιο σαν λουκέτο.

Εικόνα 5-23: Η διεύθυνση της ιστοσελίδας μετά την εγκατάσταση <https://fthiotiki-laografia.eu>

Αν πατήσουμε πάνω στο λουκέτο εμφανίζεται ένα παράθυρο όπου εμφανίζονται πληροφορίες για το εγκατεστημένο πιστοποιητικό. Πλέον ο ιστότοπος μας έχει εγκατεστημένο ένα πιστοποιητικό SSL.

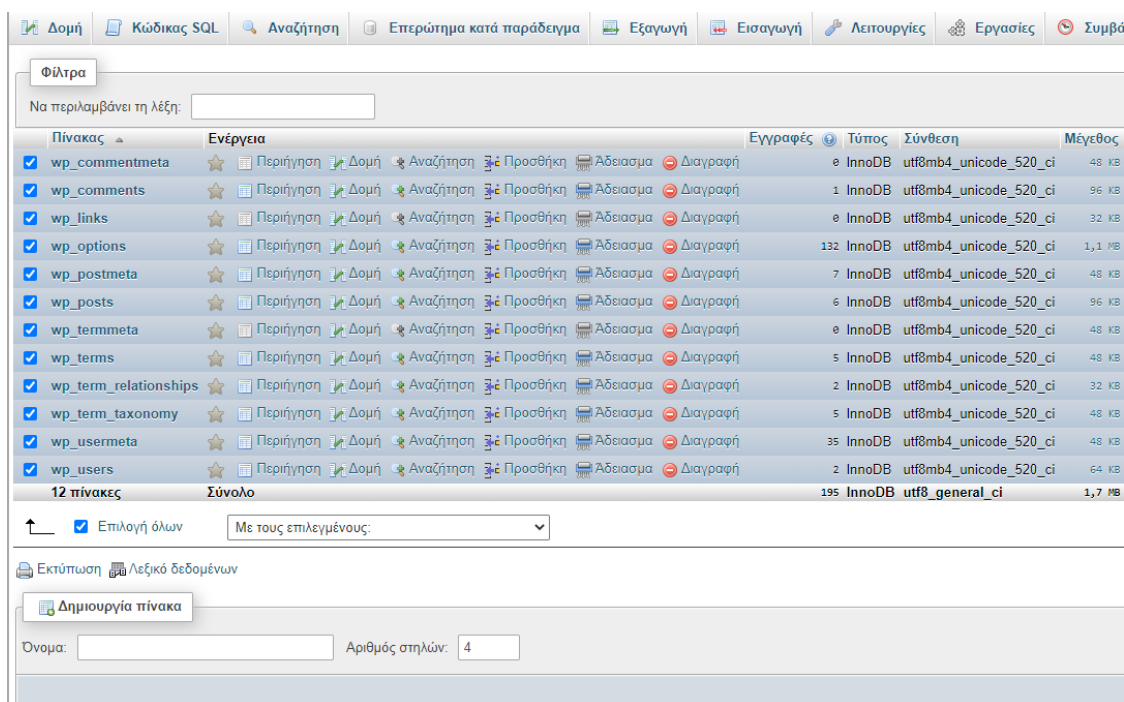
5.3 Αλλαγή προθέματος στους πίνακες της βάσης δεδομένων

Κατά το στάδιο της εγκατάστασης του WordPress χρησιμοποιήσαμε διάφορους τρόπους που περιγράψαμε σε προηγούμενη ενότητα. Ειδικά οι περισσότερες εγκαταστάσεις WordPress που γίνονται με έναν ενιαίο αυτοματοποιημένο τρόπο έχουν σαν αποτέλεσμα πολλές ρυθμίσεις να διατηρούνται με βάση τις προεπιλεγμένες τιμές τους (default). Μία από αυτές που αποτελεί και ευαίσθητο σημείο είναι το πρόθεμα των πινάκων στη βάση δεδομένων που δημιουργούμε για τη λειτουργία του WordPress. Καλή πρακτική είναι αυτό το πρόθεμα (data prefix) να αλλάζει γιατί αποτελεί έτοιμη πληροφορία σε κάποιον που θέλει ενδεχομένως να βλάψει την εύρυθμη λειτουργία της ιστοσελίδας μας [30].

Στην κατεύθυνση να έχουμε έναν ασφαλή ιστότοπο, χρήσιμο και αναγκαίο πολλές φορές είναι να αλλάξουμε αυτό το προκαθορισμένο πρόθεμα των πινάκων της βάσης από wp_ σε κάτι πιο σύνθετο.

Αρχικά πρέπει να κάνουμε ένα αντίγραφο ασφαλείας τη βάση μας έτσι ώστε σε οποιαδήποτε δυσλειτουργία να επανέλθουμε στη σωστή προηγούμενη κατάσταση. Γενικότερα όταν έχουμε να κάνουμε εργασίες είτε στη βάση δεδομένων μας, είτε στα αρχεία του webserver καλό είναι να προηγείται ένα backup.

Το backup γίνεται με το εξής τρόπο. Όταν είμαστε στη βάση δεδομένων μας επιλέγουμε όλους τους πίνακες της βάσης δεδομένων μας όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 5-24: Επιλογή όλων των πινάκων της βάσης δεδομένων

Στη συνέχεια επιλέγουμε από το μενού στην κορυφή την επιλογή εξαγωγή και κατόπιν εκτέλεση.

Δομή
Κώδικας SQL
Αναζήτηση
Επερώτηση κατά παράδειγμα
Εξαγωγή
Εισαγωγή
Λειτουργίες

Εξαγωγή πινάκων από τη βάση δεδομένων «fthlaogdb»

Εξαγωγή προτύπων:

Νέο πρότυπο:

Υπάρχοντα πρότυπα:

Πρότυπο: -- Επιλογή ενός προτύπου --

Μέθοδος εξαγωγής:

☒ Γρήγορο - προβολή μόνο των ελάχιστων επιλογών
☐ Προσαρμογή - προβολή όλων των πιθανών επιλογών

Μορφοποίηση:

SQL

Εικόνα 5-25: Δημιουργία αντιγράφου ασφαλείας της βάσης δεδομένων

Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία του backup είμαστε σε θέση να τροποποιήσουμε το prefix των πινάκων από wp_ σε κάτι πιο σύνθετο.

Ο πρώτος τρόπος είναι να ανοίξουμε το αρχείο wp-config.php όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

```

58  /**#@-*/
59
60  /**
61   * WordPress Database Table prefix.
62   *
63   * You can have multiple installations in one
64   * a unique prefix. Only numbers, letters, and
65   */
66  $table_prefix = 'wp_';
67
68  /**
69   * For developers: WordPress debugging mode.
70   */

```

Εικόνα 5-26: Το αρχείο wp-config.php πριν την αλλαγή

Θα αλλάξουμε την κατάλληλη γραμμή στο αρχείο wp-config.php (εδώ είναι η γραμμή 66) ως εξής: **\$table_prefix = 'ftLg20s_'** (το ftLg20s_ είναι μια δική μας τιμή). Μετά την αλλαγή το αρχείο σε εκείνη τη γραμμή θα είναι όπως φαίνεται παρακάτω.

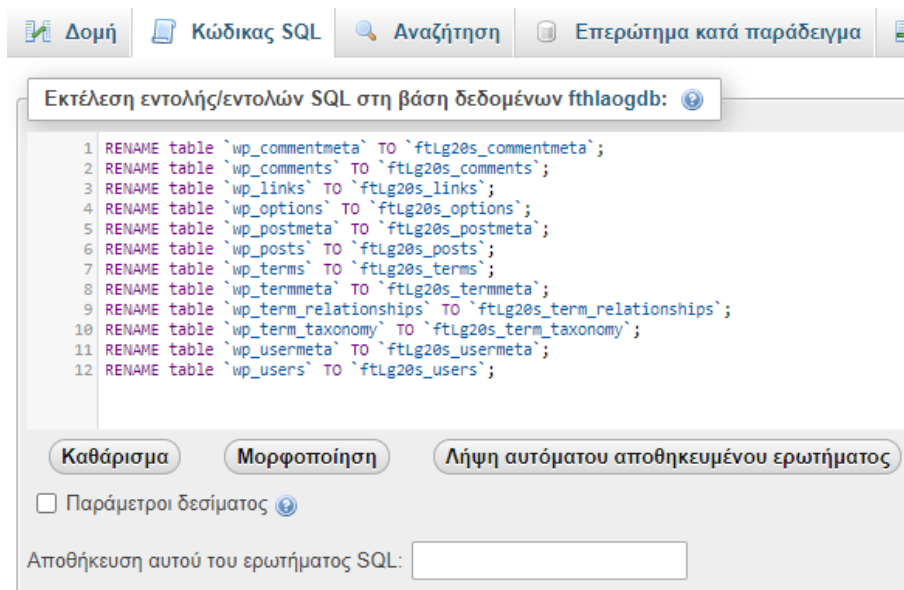
```

58  /**#@-*/
59
60  /**
61   * WordPress Database Table prefix.
62   *
63   * You can have multiple installations in one
64   * a unique prefix. Only numbers, letters, and
65   */
66  $table_prefix = 'ftLg20s_';
67
68  /**
69   * For developers: WordPress debugging mode.
70   */

```

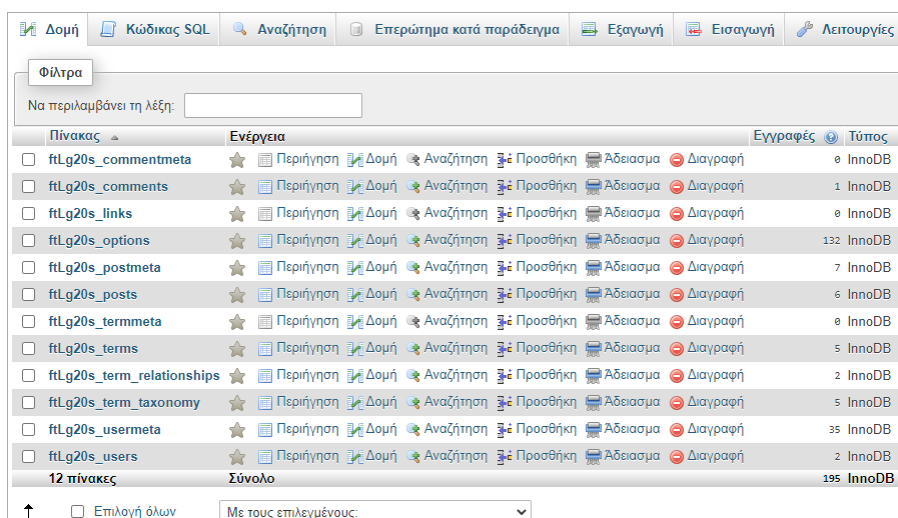
Εικόνα 5-27: Το αρχείο wp-config.php μετά την αλλαγή

Στη συνέχεια αλλάζουμε όλα τα ονόματα των πινάκων που υπάρχουν στη βάση δεδομένων και αυτό γίνεται στην ουσία για να αλλάξει το πρόθεμα αυτών. Μέσω του phpMyAdmin γράφουμε τις κατάλληλες εντολές ως κώδικα SQL όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα [30].

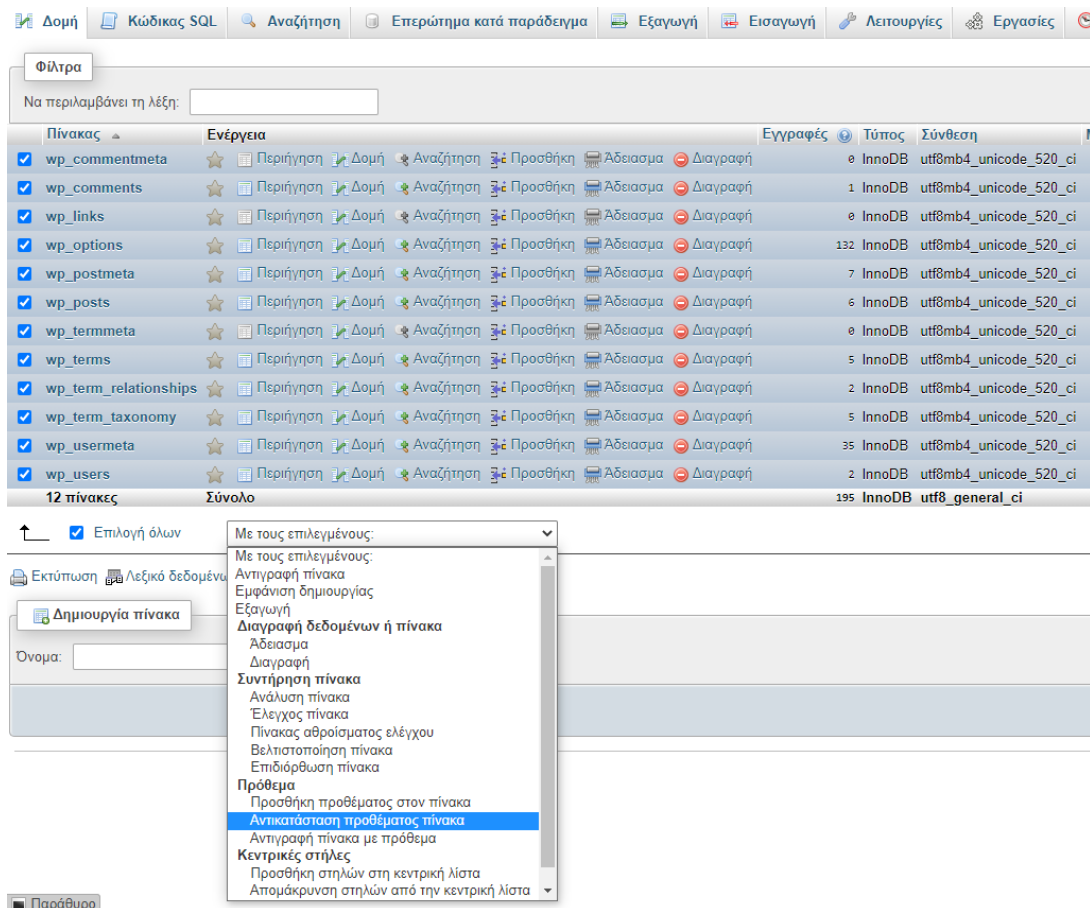
Εικόνα 5-28: Κώδικας SQL για αλλαγή του προθέματος στους πίνακες

Μετά τα παραπάνω οι πίνακες μας θα έχουν τα επιθυμητά ονόματα με αλλαγμένο το πρόθεμα όπως φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί.

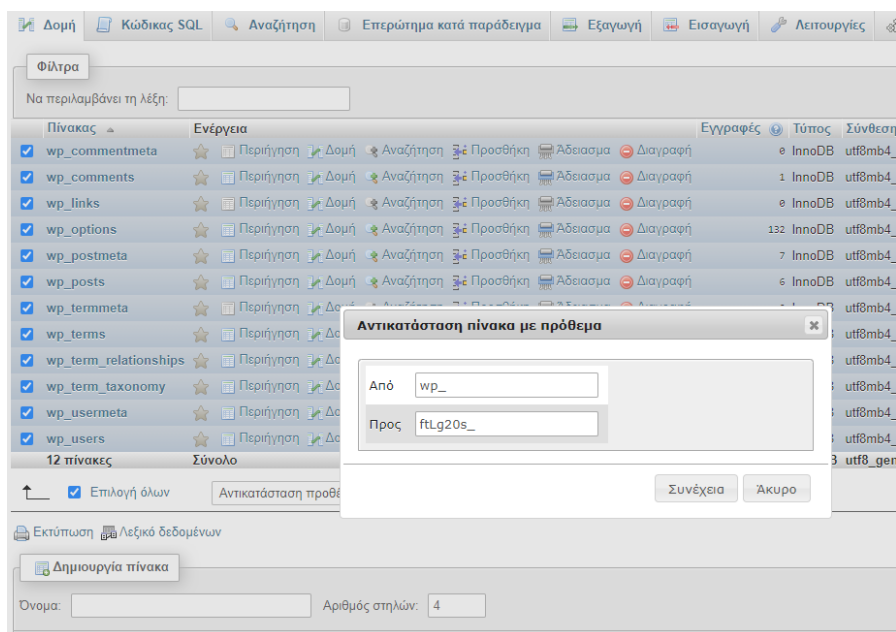
Εικόνα 5-29: Τα νέα ονόματα των πινάκων με αλλαγμένο το prefix

Ένας άλλος τρόπος είναι ο εξής: Αρχικά επιλέγουμε όλους του πίνακες της βάσης δεδομένων και όπως φαίνεται και στην εικόνα παρακάτω επιλέγουμε: Αντικατάσταση προθέματος πίνακα από το σχετικό μενού επιλογών.

Εικόνα 5-30: Αντικατάσταση προθέματος πινάκων

Αμέσως μετά πληκτρολογούμε το νέο πρόθεμα που θέλουμε να έχουν οι πίνακες μας όπως δείχνει και η εικόνα που ακολουθεί.

Εικόνα 5-31: Αντικατάσταση πίνακα με πρόθεμα

Στη συνέχεια οι πίνακες μας έχουν αλλάξει το prefix και εμφανίζονται με τα νέα ονόματά τους όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Δομή	Κώδικας SQL	Αναζήτηση	Επερώτημα κατά παράδειγμα	Εξαγωγή	Εισαγωγή	Λειτουργίες
------	-------------	-----------	---------------------------	---------	----------	-------------

Φίλτρα						
Na περιλαμβάνει τη λέξη: <input type="text"/>						
Πίνακας	Ενέργεια	Εγγραφές	Τύπος			
☐ ftLg20s_commentmeta	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	0	InnoDB			
☐ ftLg20s_comments	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	1	InnoDB			
☐ ftLg20s_links	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	0	InnoDB			
☐ ftLg20s_options	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	132	InnoDB			
☐ ftLg20s_postmeta	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	7	InnoDB			
☐ ftLg20s_posts	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	6	InnoDB			
☐ ftLg20s_termmeta	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	0	InnoDB			
☐ ftLg20s_terms	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	5	InnoDB			
☐ ftLg20s_term_relationships	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	2	InnoDB			
☐ ftLg20s_term_taxonomy	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	5	InnoDB			
☐ ftLg20s_usermeta	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	35	InnoDB			
☐ ftLg20s_users	★ Περιήγηση Δομή Αναζήτηση Προσθήκη Αδειασμα Διαγραφή	2	InnoDB			
12 πίνακες	Σύνολο	195	InnoDB			

☐ Επιλογή όλων

Εικόνα 5-32: Οι πίνακες της βάσης δεδομένων με το νέο πρόθεμα

Στη συνέχεια πρέπει να αναζητήσουμε στον πίνακα options για άλλα πεδία που χρησιμοποιούν το wp_ ως πρόθεμα, ώστε να μπορούμε να τα αντικαταστήσουμε [30]. Για να διευκολυνθεί η διαδικασία, χρησιμοποιούμε αυτό το ερώτημα (query):

SELECT * FROM 'ftLg20s_options' WHERE 'option_name' LIKE '%wp_%'

Αυτό θα επιστρέψει πολλά αποτελέσματα και πρέπει να πάτε ένα προς ένα για να αλλάξετε αυτές τις γραμμές.

Στη συνέχεια, πρέπει να αναζητήσουμε στον πίνακα usermeta για όλα τα πεδία που χρησιμοποιούν το wp_ ως πρόθεμα, ώστε να μπορούμε να το αντικαταστήσουμε. Χρησιμοποιούμε το παρακάτω ερώτημα SQL:

SELECT * FROM 'ftLg20s_usermeta' WHERE 'meta_key' LIKE '%wp_%'

Ο αριθμός των καταχωρήσεων μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον αριθμό των πρόσθετων που χρησιμοποιούμε. Απλώς αλλάζουμε όλα όσα έχουν wp_ στο νέο πρόθεμα.

Ένα άλλος τρόπος και ο πιο απλός και ανώδυνος είναι να γίνει η αλλαγή του prefix από την αρχική εγκατάσταση όταν μας ζητείται το prefix (πρόθεμα των πινάκων). Αρκεί να αλλάξουμε το wp_ σε κάτι άλλο.

5.4 Αλλαγή του URL εισόδου στο διαχειριστικό

Επειδή και απλοί χρήστες πλέον γνωρίζουν ότι για την πρόσβαση στο διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress το default URL εισόδου είναι απλά το URL του ιστότοπου με την προσθήκη /wp-login.php, αλλάζοντας το, κάνουμε ένα σημαντικό βήμα για να αποτρέψουμε προσπάθειες παραβίασης της εγκατάστασης μας καθώς όποιος επισκέπτεται την προκαθορισμένη διεύθυνση θα λαμβάνει error 404 και όχι την φόρμα εισόδου.

Το παραπάνω μπορούμε να το πετύχουμε με κάποιο plugin όπως το WPS Hide Login. Όπως φαίνεται και στην επόμενη εικόνα μπορούμε να ορίσουμε ένα άλλο url στο οποίο θα κάνουμε είσοδο στο διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress ως διαχειριστές. Έτσι αν κάποιος προσπαθήσει να μπει με το default URL θα ανακατευθυνθεί στην σελίδα λάθους 404.

WPS Hide Login

Χρειάζεστε βοήθεια; Δοκιμάστε το [φόρουμ υποστήριξης](#). Αυτό το πρόσθετο το προσφέρει το [WPSeverur](#). (WordPress specialized hosting)
Discover our other plugins: the plugin [WPS Bidouille](#), the plugin [WPS Cleaner](#) and [WPS Limit Login](#)

URL Σύνδεσης /

Protect your website by changing the login URL and preventing access to the wp-login.php page a

Redirection url /

Redirect URL when someone tries to access the wp-login.php page and the wp-admin directory w

[Αποθήκευση αλλαγών](#)

Εικόνα 5-33: Ορισμός νέου URL για σύνδεση ως διαχειριστές.

ΜΕΡΟΣ II

6. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

6.1 Λαογραφία εισαγωγή

Επιχειρώντας να δώσουμε τον ορισμό της λαογραφίας, θα λέγαμε ότι «είναι η επιστήμη που παρακολουθεί και ερμηνεύει τις εκδηλώσεις της ζωής του λαού, πνευματικές, ψυχικές και (κάλλη)τεχνικές, αυτές που αποτελούν τον πολιτισμό του ιδίου του λαού και του έθνους» [31].

Θεμελιωτής της «Ελληνικής Λαογραφίας» θεωρείται ο Νικόλαος Γ. Πολίτης, ο οποίος ανέφερε για πρώτη φορά τον συγκεκριμένο όρο με την έννοια της επιστήμης του παραδοσιακού λαϊκού πολιτισμού. Στον Α' τόμο του περιοδικού «Λαογραφία» καθόρισε τα όρια της νέας επιστήμης με τον ακόλουθο γνωστό ορισμό του: *«Η Λαογραφία εξετάζει τας κατά παράδοσιν δια λόγων, πράξεων ή ενεργειών εκδηλώσεις του ψυχικού και κοινωνικού βίου του λαού. Τας εκδηλώσεις δηλαδή εκείνας, ων η πρώτη αρχή είναι άγνωστος, μη προελθούσα εκ της επιδράσεως υπερόχου τινός ανδρός, αίτινες κατ' ακολουθίαν δεν οφείλονται εις την ανατροφήν και την μόρφωσιν, και εκείνας, αίτινες είναι συνέχεια ή διαδοχή προηγηθείσης κοινωνικής καταστάσεως ή είναι μεταβολή ή παραφθορά άλογος ελλόγων εκδηλώσεων του βίου εν τω παρελθόντι. Συνεξετάζει δ' αναγκαιώς και τας μη εκπορευόμενας μεν αμέσως εκ της παραδόσεως εκδηλώσεις του βίου, αλλ' αφομοιούμενας ή συναπτομένας στενώς προς τας κατά παράδοσιν.»* [32].

Κατά συνέπεια, η «Λαογραφία» περιλαμβάνει «εκδηλώσεις» από τον υλικό, τον πνευματικό και τον κοινωνικό βίο του λαού, οι οποίες μπορεί να είναι και αποτυπωμένες σε γραπτό λόγο. Εξετάζοντας τις συγκεκριμένες εκδηλώσεις, μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί χρονικά η απαρχή τους ή η προέλευσή τους. Συνήθως δεν προέρχονται από την επίδραση κάποιου σπουδαίου ανθρώπου, ούτε οφείλονται στο μορφωτικό επίπεδο των ατόμων, μπορεί να αποτελούν συνέχεια προγενέστερης κατάστασης και έχουν αφομοιωθεί δημιουργικά από τον λαό [33].

Η επιστήμη της Λαογραφίας στοχεύει κυρίως στην ιστορική και πολιτική πληροφόρηση για το παρελθόν και τη ζωή ενός έθνους. Κατά συνέπεια, ο ρόλος της έγκειται και στον προσδιορισμό των σχέσεων ενός λαού με τις προηγούμενες γενιές, αλλά και σύγχρονα και με τους υπόλοιπους λαούς. Παράλληλα, οφείλει κανείς να επισημάνει και τη συνδρομή της Λαογραφικής επιστήμης σε άλλες επιστήμες, όπως στη γλωσσολογία, στην αρχαιολογία, στη φιλοσοφία και στην αρχιτεκτονική [31].

6.2 Η Λαογραφία στο διαδίκτυο

Στις μέρες μας έχει διευρυνθεί εννοιολογικά η επιστήμη της Λαογραφίας. Διάφοροι μελετητές υποστηρίζουν ότι η Λαογραφία εξετάζει πολιτισμούς λαών που απαραιτήτως βρίσκονται σε υψηλό πολιτισμικό επίπεδο. Επίσης, έχει διατυπωθεί και η άποψη ότι ο χαρακτήρας της λαογραφικής ύλης είναι δυνατό και να υπερβαίνει τα εθνικά όρια, ώστε να υπάρχουν και μόνιμες διεθνείς συνεργασίες, όπως ήδη συμβαίνει με τους «λαογραφικούς άτλαντες» [34].

Η επιστήμη της Λαογραφίας έρχεται αντιμέτωπη με πολλές τεχνολογικές προκλήσεις που αφορούν τον τρόπο ανάπτυξης και διάδρασης του αρχαιολογικού υλικού. Τα τεχνολογικά μέσα μπορούν να κάνουν πιο προσιτά τα ποικίλα λαογραφικά τεκμήρια. Στην περίπτωση της Ελλάδας αυτά αποτελούν ψηφιοποιημένα βιβλία σε αρχεία μορφής pdf, ιστότοποι μουσείων, ιδρυμάτων και συλλογών, πλατφόρμες, όπως το youtube, με βίντεο που αποτυπώνουν χορούς, τραγούδια και λαϊκά δρώμενα για την παράδοση, καθώς και ψηφιακά αρχεία τηλεοπτικών καναλιών όπως: ertflix.gr και archive.ert.gr. Η χρήση ενός ιστολογίου ως μέσο για την καταγραφή και προώθηση της παράδοσης σε μια ψηφιακά εξελιγμένη εποχή μπορεί να θεωρηθεί ως ιδανική και απαραίτητη γιατί

παρουσιάζει πλεονεκτήματα όπως: η ευκολία και η ταχύτητα της ανανέωσης ενός ιστολογίου, καθώς και η αμεσότητα, η δυνατότητα αισθητικής επέμβασης και διάδρασης με την κοινότητα του διαδικτύου [35].

6.3 Λαογραφία στη Φθιώτιδα

Η λαογραφία της Φθιώτιδας παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον λόγω των ιδιαίτερων τοπικών χορών, των τραγουδιών (για παράδειγμα ιστορικά και κλεφτικά), των τελετουργικών και λαϊκών δρωμένων, με ρίζες από την αρχαιότητα μέχρι τα χρόνια της επανάστασης του 1821. Επίσης, έχει αφομοιώσει ήθη και έθιμα από γειτονικά γεωγραφικά διαμερίσματα, όπως είναι η Ήπειρος και η Θεσσαλία, μιας και η Λαμία αποτέλεσε το σύνορο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους μετά την απελευθέρωσή της στις 28 Μαρτίου του 1833 [36]. Για πολλά χρόνια αποτέλεσε τόπο προσέλευσης Ελλήνων από υποδουλωμένες ακόμη περιοχές και μετά την επανάσταση του 1821. Επίσης, ήταν τόπος υποδοχής για προσφυγές από την Μικρά Ασία και την Ανατολική Ρωμυλία. Όλα αυτά τα στοιχεία συντέλεσαν στη δημιουργία της τοπικής Λαογραφίας και η καταγραφή και αποτύπωσή τους σε διαδικτυακό ιστότοπο αποτέλεσε το αντικείμενο της παρούσας Μ.Δ.Ε.

7. ΧΟΡΟΙ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Οι παραδοσιακοί χοροί, που συναντάμε στη Φθιώτιδα και χρησιμοποιούνται σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις, προέρχονται από διάφορες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας. Ωστόσο, ορισμένοι είναι μοναδικοί και ξεχωριστοί χοροί της Φθιώτιδας.

7.1 Τσάμικος χορός

Παραδοσιακός χορός που χορεύεται σε όλη την Ηπειρωτική Ελλάδα όπως στη Στερεά Ελλάδα, στη Θεσσαλία, στην Ήπειρο και στην Πελοπόννησο. Όμως στη Ρούμελη και στη Φθιώτιδα είναι ο χορός που χαρακτηρίζει τη μουσική και χορευτική παράδοση αυτού του τόπου [37]. Το τσάμικο είναι λεβέντικος χορός που στα χρόνια της τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821 χορευόταν από τους επαναστάτες κλέφτες που ζούσαν στα βουνά της περιοχής [38] [39]. Ήταν πολεμικός χορός για τους αγωνιστές και ονομαζόταν και κλέφτικος χορός. Υπάρχουν αναφορές από τον Όμηρο στην Ιλιάδα (Ραψωδία Σ στίχος 490 έως 494), όπου αναφέρεται σε έναν χορό όταν περιγράφει την ασπίδα του Αχιλλέα [40].

Ο τσάμικος χορός έχει πάρει την ονομασία του από την περιοχή της Τσαμουργίας της περιφερειακής ενότητας Θεσπρωτίας, της περιφέρειας Ηπείρου, και συγκεκριμένα από τον ποταμό Θύαμι ή αλλιώς Τσάμη (σημερινή ονομασία Καλαμά) [39]. Κατά μία άλλη εκδοχή από την ετυμολογία της λέξης Τσάμης – ψηλός και αναφέρεται στο λεβέντικο ανάστημα. Επομένως είναι ένας λεβέντικος χορός [41].

Όταν ο πρωτοχορευτής (πρώτος του χορού) αυτοσχεδιάζει χορεύοντας στον «τόπο», οι υπόλοιποι του χορού ακολουθούν με τα βήματα ανάλογα με το πώς χορεύεται σε κάθε περιοχή ο τσάμικος χορός ή επαναλαμβάνοντας συνέχεια τα 2 πρώτα βήματα του χορού προς τη φορά του κύκλου [38].

Στις μέρες μας χορεύεται από άντρες και γυναίκες. Αλλά όταν χορεύεται από άντρα πρωτοχορευτή χαρακτηρίζεται από δυναμικές κινήσεις και φιγούρες που γίνονται σε ρυθμό και μέτρο που αναδεικνύουν τη λεβεντιά, το ανάστημά και τη δύναμη του άντρα χορευτή. Αντίστοιχα όταν χορεύεται από γυναίκα, οι κινήσεις είναι πιο μετρημένες και αναδεικνύεται η λυγεράδα και η σεμνότητα της γυναίκας που βρίσκεται πρώτη στον χορό, κάτι που αρμόζει στο ύφος και το χαρακτήρα αυτού του παραδοσιακού χορού [42].

Ο ρυθμός της μουσικής είναι σε ρυθμό 3/4 με ρυθμική αγωγή μέτρια και πάνω. Από την εργασία του Σκόρδου Μιχαήλ [43] αντλούμε στοιχεία μελετητών που αναφέρουν: «Παρτισινίδης 84 beat Τυροβόλα 84-115 beat, και Κούρτης 68-100 beat».

Ο ρυθμός είναι 3/4 και το μουσικό θέμα της μελωδίας ολοκληρώνεται συνήθως σε 6 ή 8 μέτρα. Ο τσάμικος χορεύεται στη Φθιώτιδα με 12 βήματα συνήθως, αλλά χορευτικοί σύλλογοι τον αναπαριστούν και με 16 βήματα. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι σε ορισμένα ορεινά χωριά της Ρούμελης χορεύεται και με οκτώ βήματα.

Το τρίσημο μουσικό μέτρο 3/4 είναι το πιο σύνηθες στον τοπικό τσάμικο, αλλά θα μπορούσαμε να το συναντήσουμε και σε πιο γρήγορα και πιο ζωνά τραγούδια. Σε αυτή την περίπτωση είναι γραμμένο σε μουσικό μέτρο 3/8, ειδάλως σε μέτρο 6/8, πάντα όμως το πρώτο βήμα θα είναι τονισμένο. Ο τσάμικος χορός είναι χορός ανοιχτού κύκλου με χορευτική κατεύθυνση αντίθετη προς τους δείκτες του ρολογιού (↺) και η σύνδεση - πιάσιμο των χεριών είναι με χορευτική λαβή w [44]. Η σύνδεση των χεριών γίνεται στο ύψος των ώμων και με τα χέρια λυγισμένα στους αγκώνες [39].

Αντιπροσωπευτικά τραγούδια και χοροί της περιοχής που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε είναι: ο «Ήλιος» (οργανικό και τραγούδι), η «Ιτιά-Ιτιά», ο «Χειμώνας κι ο χινόπωρος» και το τραγούδι «Αγγέλλω μ' κρένει η μάνα σου».

7.2 Χορός Συρτός

Ο Συρτός είναι χορός δημοφιλής σε όλη την ελληνική επικράτεια με τοπικές παραλλαγές. Ο συρτός που χορεύεται στη Ρούμελη (Στερεά Ελλάδα) και στη Φθιώτιδα είναι χορός επτάσημος 7/8 ($3/8+2/8+2/8$). Είναι σχήμα που συναντάμε και σε Ήπειρο, Πελοπόννησο, Θεσσαλία [45].

Ονομάζεται και Συρτός – Καλαματιανός. Διαφέρει όμως από την εκδοχή που χορεύεται στην Πελοπόννησο. Εκεί ο χορός είναι πιο γρήγορος και ζωηρός με ταχύτητα 120 beat, ενώ πιο αργός και ήπιος είναι στη Στερεά Ελλάδα [45] με ταχύτητα σύμφωνα με έρευνες γύρω στα 100 beat.

Πολλοί ερευνητές συνδυάζουν τον συρτό χορό με αρχαίους χορούς, όπως τον επίτριτο της αρχαίας μετρικής. Σύμφωνα με τον Γεώργιο Λυκέσα, ο συρτός έχει στοιχεία του παλιού αρχαίου χορού «Συρτός ή όρμος», όπως τον ονομάζει και ο Λουκιανός. Σύμφωνα με τις αναφορές των ακαδημαϊκών μουσικολόγων Θρασύβουλου Γεωργιάδη και Δημητρίου Θέμελη ο αρχαίος χορός «χορείος άλογος» επιβιώνει ως ρυθμός του συρτού - καλαματιανού [39]. Επίσης, σε επιγραφή ναού του Απόλλωνα στο Ακραιφνίο Βοιωτίας υπάρχουν τα σπάργανα του χορού αυτού. Ένας πλούσιος γαιοκτήμονας θέλοντας να αναγεννήσει τα παλιά έθιμα του τόπου του, τον 1^ο αιώνα μ.Χ. στη Ρωμαϊοκρατία, θα απαθανάτισε σε μία επιγραφή τα κάτωθι: «Τας δε πατρίους πομπάς μεγάλας και την των συρτών πάτριον όρχησιν θεοσεβώς επετέλεσεν». Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι οι Έλληνες από εκείνη την εποχή χόρευαν τον συρτό χορό που αποτελούσε κομμάτι της μουσικής τους παράδοσης [39] [46].

Ο συρτός είναι ένας χορός «κυκλικός ή κύκλιος», όπως οι αρχαίοι ελληνικοί χοροί της ανάλογης μορφής. Χορεύεται από άντρες και γυναίκες [47], πιο πηδηχτά και «απελευθερωμένα» από τους άντρες και πιο «στρωτά» και ταπεινά από τις γυναίκες [38].

Το ιδιαίτερο στοιχείο του χορού αυτού είναι οι τρεις μετρικές κινήσεις του. Η πρώτη έχει διάρκεια μεγαλύτερη ενός όγδοου από τις δύο επόμενες $3/8+2/8+2/8$. Αυτό είναι το βασικό μοτίβο του και, καθώς προστίθενται μελωδίες με ανάλυση χρονικής αξίας δέκατων έκτων, γεννιούνται πολλές παραλλαγές που συναντάμε κατά τόπους [45].

Ο συρτός είναι ένας χορός σε ανοιχτό κύκλο με χορευτική κατεύθυνση αντίθετη προς τη φορά των δεικτών του ρολογιού, με σύνδεση - πιάσιμο των χεριών σύμφωνα με την οποία η αριστερή παλάμη είναι πάνω από τη δεξιά του επόμενου χορευτή και τα χεριά χαλαρά προς τα κάτω, δηλαδή σχηματίζεται λαβή σε σχήμα V. Ο χορός αποτελείται από 12 βήματα που με συνοδεία μουσικής ολοκληρώνονται σε 4 μουσικά μέτρα. Ο τριμερής ρυθμός της μουσικής έχει μία αντιστοιχία με τα βήματα του χορού όπου κάθε τονισμένο όγδοο του κύριου ρυθμού αντιστοιχεί σε κάθε βήμα των χορευτών.

Αντιπροσωπευτικά τραγούδια και χοροί της περιοχής που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε είναι: «Να 'χα νεράντζι να' ριχνα», «Όλες οι παπαρούνες», «Πάνω σε ψηλή ραχούλα».

7.3 Χορός Συρτός στα Τρία

Ο «συρτός χορός στα τρία» έχει βήματα απλά και τέμπο αργό που μπορεί να χορευτεί και μόνο με τη συνοδεία τραγουδιού, χωρίς μουσικά όργανα. Είναι ένας χορός πανελλήνιος που χορεύεται σε όλη την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Είναι χορός ανοιχτού κύκλου με χορευτική κατεύθυνση αντίθετη προς τους δείκτες του ρολογιού (↺) και η σύνδεση - πιάσιμο των χεριών γίνεται με χορευτική λαβή του σχήματος w από τις παλάμες με τα χέρια πάνω και λυγισμένους τους αγκώνες [38].

Το μουσικό του μέτρο είναι δίσσημο ή τρίσημο. Όταν είναι δίσσημο ολοκληρώνεται σε 3 μουσικά μέτρα, ενώ όταν είναι τρίσημο ολοκληρώνεται σε έξι μουσικά μέτρα [49].

Ο Σερμπέζης υποστηρίζει: «έχει τρία απλά βήματα μπροστά, σταύρωμα του αριστερού ποδιού στον αέρα πάνω από το δεξί, ένα πίσω με το αριστερό και, τέλος, σταύρωμα του δεξιού ποδιού στον αέρα πάνω από το αριστερό. Σ' αυτή του τη μορφή ο χορός συναντιέται συχνά στην Ήπειρο» [48]. Ως προς τη σύνδεση του χορού «συρτός στα τρία» με αρχαίους χορούς, ο Περιστερής υποστηρίζει: «Ο Συρτός στα τρία ... προσαρμόζεται εις τας ρυθμικές μορφάς του τετρασήμου ρυθμικού ποδός $4 = 2+1+1 = 1+1+2 = 1+1+1+1$, οι οποίες αντιστοιχούν ως προς την διάρκειαν των χρόνων, ο μεν πρώτος προς τον αρχαϊκόν δάκτυλον, ο δεύτερος προς τον ανάπαιστον και ο τρίτος προς τον προκελευσματικόν αρχαϊκόν πόδα» [48].

Αντιπροσωπευτικά τραγούδια και χοροί της περιοχής που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε: «Σήκω απάνω Δημητρώ μ'», «Λεβέντης είσαι μάτια μου», «Μια βλάχα μια παλιόβλαχα», «Μια πέρδικα παινεύτηκε», «Μαρία λεν την Παναγιά», «Κι αν πας Μαλάμω για νερό».

7.4 Χορός Καγκέλι

Αποτελεί μουσικό σκοπό και δημοτικό χορό της ηπειρωτικής Ελλάδας [50], με μεγάλη απήχηση στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα και ιδιαίτερη άνθηση στην καρδιά της, τη Φθιώτιδα. Είναι χορός πού συγκαταλέγεται - κατατάσσεται στην ομάδα των συρτό – καλαματιανών και αρχίζει με ήρεμο, αργό ρυθμό 7/8 και, στη συνέχεια αλλάζει σε ρυθμό 2/4 και γίνεται πηδηχτός και με πολλές στροφές. Η αλλαγή αυτή του ρυθμού δίνει επιπλέον ζωηράδα και ζωντάνια στον χορό [51]. Το όνομα του χορού έχει δοθεί από τα πολλά «καγκέλια» (στροφές) που χρησιμοποιούνται από τους χορευτές που αρκετές φορές χορεύουν ανά δυο. Τον συναντάμε στην παράδοση των Σαρακατσάνων, των Βλαχών και των Αρβανιτών [51] [52].

Όταν ο μουσικός σκοπός «Καγκέλι» συναντάται με προσαρμοσμένα δίστιχα του Αρβανίτικου γλωσσικού ιδιώματος, αναφέρεται ως Αρβανίτικο καγκέλι. Αντίστοιχα αναφέρονται το Βλάχικο και το Σαρακατσάνικο [50]. Το πιο γνωστό από τα τοπικά καγκέλια είναι το «Λιβανατέικο Καγκέλι», που κατάγεται από το ομώνυμο χωριό της Φθιώτιδας και χορεύεται σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις [42].

Αντιπροσωπευτικά τραγούδια και χοροί της περιοχής που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε: Λιβανατέικο καγκέλι τραγούδι, Λιβανατέικο καγκέλι οργανικό, «Αριστείδης», «Η Κοντούλα», «Παναγιούλα» τραγούδι, «Παναγιούλα» οργανικό, «Στα ρίτσα βγαίνει ένα νερό».

7.5 Τοπικοί χοροί

7.5.1 Απάν' Χορός Πελασγίας (Δίπατος)

Η Πελασγία είναι μία κωμόπολη στην Ανατολική άκρη της Φθιώτιδας, είναι ένας τόπος με σημαντική ιστορία από την αρχαιότητα, που ονομαζόταν «Κρεμαστή Λάρισα» [53]. Αργότερα στην εποχή της τουρκοκρατίας ονομαζόταν «Γαρδίκι Κρεμαστής Λάρισας» και στις μέρες μας «Πελασγία» [54], ονομασία δηλαδή με αναφορά στους πρώτους κατοίκους της Ελλάδας στους Πελαγούς.

Ο «Απάν Χορός» - Δίπατος χορός είναι ένας χορός μοναδικός σε όλη την Ελλάδα που ταυτίζεται με τη μεγάλη θρησκευτική γιορτή της άνοιξης, το Πάσχα, την Ανάσταση του Χριστού, αλλά και την αναγέννηση της φύσης. Οι κάτοικοι της Πελασγίας διαχρονικά ασχολούνταν με την καλλιέργεια της γης και κυρίως με την παραγωγή του σιταριού [55] που αποτελούσε σημαντικό στοιχείο διατροφής, ευημερίας και προόδου τους. Έτσι ο Δίπατος χορός «είναι χορός ικετευτικός, συμβολικός, αφιερωμένος στη συγκομιδή του σιταριού και του θερισμού» [56].

«Οι χορευτές είναι ανεβασμένοι σε κύκλο, σε δύο σειρές η μία απάνω στην άλλη και θυμίζουν τα στάχια. Συμβολίζουν τα δεμάτια και όλοι μαζί τη θημωνιά στα αλώνια» [57].

Οι χορευτές σχηματίζουν δύο σειρές – κύκλους, όπου ο ένας κύκλος χορευτών ανεβαίνει και στηρίζεται πάνω στον άλλον κύκλο στους ώμους και για αυτό λέγεται «Απάν Χορός». Όλοι οι χορευτές είναι άντρες για να αντρειώνουν τα στάρια και να βγάλουν πολλά δεμάτια. «Ο χορός συνοδευόταν από ένα τραγούδι με το στόμα χωρίς μουσικά όργανα» [37], το τραγουδούσαν οι χορευτές. Από το 1930 και μετά παρουσιάζεται η μουσική επένδυση του τραγουδιού «Χηλιδονάκι μου γουργό» από μουσικούς της ευρύτερης περιοχής [58].

Τα λόγια του τραγουδιού τα συναντάμε σε πολλές παραλλαγές. Η πιο δημοφιλής είναι:

«Χηλιδονάκι μου γουργό
γουργό μου χηλιδόνι
Αυτού ψηλά που πηρπατείς
κι χαμηλά κοιτάζεις
πήγνι στον Προυφήτ' Ηλιά
κι παρακάλησέ τον
Να βρέξ' ου Μάρτης δυο νηρά
κι Απρίλης άλλου ένα
χαράστουνι τον γιουργό
που'χει πουλλά σπαρμένα»

«Πρόκειται για μία παρακλητική προσευχή στον Άγιο του καλοκαιριού Προφήτη Ηλία, που μεταφέρεται από τον ταχυδρόμο της Άνοιξης το χελιδόνι» [56].

Ο χορός γινόταν την τρίτη ημέρα μετά το Πάσχα στην πλατεία των Αγίων Αποστόλων, την πλατεία του Μεσοχωρίου, εκεί που τελούνταν οι πιο πολλές εκδηλώσεις των κατοίκων της Πελασγίας. Το γλέντι ξεκινούσε το μεσημέρι και διαρκούσε μέχρι τη δύση του ηλίου [55]. Στις μέρες μας το έθιμο αναπαριστάται τη δεύτερη μέρα του Πάσχα το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία της Πελασγίας. Επίσης πολλοί χορευτικοί σύλλογοι της Φθιώτιδας στις εκδηλώσεις τους, που παρουσιάζουν τοπικούς χορούς της περιοχής, αναπαριστούν αυτόν τον θαυματικό και επιβλητικό χορό.

Το 1989 το Λύκειο Ελληνίδων Αθηνών παρουσίασε τον χορό αυτό στο Ηρώδειο με τίτλο της εκδήλωσης: «Χοροί και τραγούδια από νέα ελληνικά χορευτικά δρώμενα» [58] δίνοντάς του πανελλήνια προβολή.

Ο Αποστόλης Κορτιμανίτης (2006) αναφέρει: «Ο χορός όπως αναφέρει η Μαίρη Γρίβα (1975) χορευόταν στα τρία, δηλαδή 3 βήματα μπροστά (σε έξι χρόνους) και ένα πίσω (σε δύο χρόνους)» [55].

Ο Ηρακλής Κυροδήμος (2007), καθηγητής φυσικής αγωγής, υποστηρίζει ότι παρόλη την ελευθερία με την οποία καθένας αποδίδει το τραγούδι, η ρυθμική αγωγή που ταιριάζει πιο πειστικά στη μουσική παράδοση της περιοχής είναι 7/8 ή 7/4 με κίνηση του χορού σε τρία (3) βήματα μπροστά και ένα πίσω (1), που ολοκληρώνουν σε τρεις κύκλους τα 12 βήματα του χορού 7/8 αργού συρτού [58].

7.5.2 Χοροί του Νέου Μοναστηρίου

Οι κάτοικοι του Νέου Μοναστηρίου του Δήμου Δομοκού Φθιώτιδας είναι απόγονοι προσφύγων που ήρθαν από την Ανατολική Ρωμυλία (Βόρεια Θράκη), από τα χωριά Μικρό και Μεγάλο Μοναστήρι. Τον Απρίλιο του 1925 εγκαταστάθηκαν 216 οικογένειες στα χωριά Τσόμπα και Μπεκριλέρ [59] και εκεί βρέθηκαν κολλήγοι στο κτήμα των αδελφών Μαραθέα [60]. Το 1954 μετά από έναν πολύ καταστροφικό σεισμό μεταφέρθηκαν στην τοποθεσία που σήμερα είναι το Νέο Μοναστήρι.

Ως πρόσφυγες από την Ανατολική Ρωμυλία έφυγαν με βίαιο τρόπο, μαζί τους δεν μπόρεσαν να φέρουν υλικά αγαθά παρά μόνο στοιχεία της άυλης πολιτιστικής τους κληρονομιάς, ήθη, έθιμα και στοιχεία της μουσικής τους παράδοσης. Η μουσική τους χαρακτηρίζεται από τον έντονο και γρήγορο ρυθμό και οι χοροί τους από την έντονη κίνηση σώματος και χεριών.

Συγκεκριμένα τους χαρακτηρίζουν οι παρακάτω χοροί:

Χορός Ζωναράδικος (6/8)

Είναι ο πιο δημοφιλής χορός σε όλη τη Θράκη αλλά και στους κατοίκους του Νέου Μοναστηρίου. Είναι χορός που χορεύεται σε ανοιχτό κύκλο σε όλες τις κοσμικές εκδηλώσεις, αλλά και σε περιστάσεις τελετουργίας αναβίωσης εθίμων [59]. Έχει ρυθμό εξάσημο (3+3) και τα έξι βήματα του χορού εκτελούνται προς τη φορά του κύκλου και άλλοτε προς το εσωτερικό του κύκλου.

Όταν ο χορός είναι γρήγορος με πηδηχτά βήματα λέγεται «Τσέστος» και χορεύεται μόνο από άντρες χορευτές με μικρά σβέλτα βήματα, αντικριστά, με δυναμισμό και ζωντάνια. Όταν τα βήματα είναι συρτά λέγεται «Ντούζκος» [61].

Χορός Συγκαθιστός ή Συγκαθιάρικος (9/8 ή 7/8)

Είναι χορός του γάμου και χορεύεται με συνοδεία οργάνων κυρίως, χωρίς τραγούδι, όταν ο ρυθμός του χορού είναι εννιάσημος 9/8 (2+2+2+3). Οι πρόσφυγες από το Μεγάλο Μοναστήρι της Ανατολικής Ρωμυλίας τον χορεύουν αντικριστά μόνο οι άνδρες και τον ονομάζουν Κατσιβέλικο. Όταν ο ρυθμός του χορού είναι 7/8 (2+2+3) έχει γρήγορη αγωγή και χορεύεται με συνοδεία οργάνων. Είναι ζευγαρωτός χορός και χορεύεται από άνδρες ή γυναίκες ή μικτά. Οι χορευτές κινούνται αντικριστά μέσα σε μικρό χώρο και ελεύθερα προς όλες τις κατευθύνσεις [61].

Χορός Ντζιβιτζίδης

Αποτελεί ένα είδος συγκαθιστού χορού που χορεύεται στο πρωτοχρονιάτικο έθιμο «Ντζιδιτζήδες και Καμήλες».

Χορός Μπαϊντούσκα (5/8)

Είναι ζωηρός χορός που χορεύεται από άνδρες και γυναίκες. Η ονομασία του προήλθε από το «Μπαϊ = πλάγια, ντούσκος = ίσια». Ο χορός πηγαίνει πλάγια και ίσια [59]. Ο ρυθμός του χορού είναι 5/8 (2+3), έχει δυο μέρη άνισα μεταξύ τους και οι χορευτές με τις χορευτικές κινήσεις τους δίνουν την εντύπωση ότι κουτσαίνουν. Η σύνδεση - πιάσιμο των χεριών είναι με χορευτική λαβή «w» στο ύψος των ώμων και με τα χέρια λυγισμένα στους αγκώνες, που ανεβοκατεβαίνουν ρυθμικά σύμφωνα με τον ρυθμό της μουσικής [61].

Χορός Μπογντάνος ή Μπογδάνος (7/16)

Είναι χορός μικτός που χορευόταν κυρίως στο έθιμο της Ρουμπάνας (το Σάββατο του Λαζάρου) και το όνομά του το έχει πάρει από το βουνό Μπογδάνος της Ανατολικής Ρωμυλίας. Ο χορός είναι κύκλιος και οι χορευτές κρατιούνται από τα ζωνάρια ή από τις παλάμες με λυγισμένους τους αγκώνες. Ο ρυθμός του χορού είναι γρήγορος επτάσημος (7/16) με δομή (2+2+3). Οι γυναίκες χορεύουν με ήπιες κινήσεις ακολουθώντας τον ρυθμό, ενώ οι άνδρες χορεύουν πηδηχτά με αυτοσχεδιασμούς [59] [61].

«Στις τρεις» ή «τρία» ή «τρεις φορές»

Χορός με αργή και γρήγορη κινητική συμπεριφορά που την ονομασία του την απόκτησε από τον αριθμό των βημάτων του [59]. Αποτελεί έναν από τους βασικότερους χορούς του Μεγάλου Μοναστηρίου της Ανατολικής Ρωμυλίας, που χορευόταν σε όλες τις κοσμικές εκδηλώσεις. Οι χορευτές πιάνονται από τις παλάμες με τα χέρια τεντωμένα [61].

7.5.3 Χοροί των Σαρακατσάνων της Φθιώτιδας

Οι Σαρακατσάνοι είναι ελληνικό φύλο που ζούσε νομαδικά ως κτηνοτρόφοι, δεν είχαν δική τους γη και μετακινούνταν ανά εποχές, τους ζεστούς μήνες στα βουνά και τους κρύους μήνες στα πεδινά. Η περιοχή προέλευσης των Σαρακατσάνων είναι η οροσειρά της Πίνδου, με επίκεντρο την Ρούμελη και τα Άγραφα. Ο διαμοιρασμός τους στην υπόλοιπη ηπειρωτική Ελλάδα άρχισε επί Τουρκοκρατίας τον 18ο αιώνα, στα χρόνια που είχε την εποπτεία της περιοχής ο Αλή Πάσας [62]. Στις μέρες μας οι Σαρακατσάνοι έχουν αφήσει τον νομαδικό τρόπο ζωής και την κτηνοτροφία και έχουν εγκατασταθεί σε αστικά κέντρα και χωριά κάνοντας άλλες δουλειές και ακολουθώντας τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Δεν ξεχνούν όμως τις παραδόσεις τους και τη μουσική τους κληρονομιά. Η μουσική παράδοση των Σαρακατσάνων περιλαμβάνει τραγούδια που χορεύονταν μόνο με το στόμα χωρίς τη συνοδεία μουσικών οργάνων και ήταν χοροί με αργό ρυθμό, κυρίως λόγω της βαριάς φορεσιάς τους [63].

Οι χοροί των Σαρακατσάνων της Φθιώτιδας είναι οι εξής :

Χορός Τσάμικος

Είναι πανελλήνιος χορός με μέτρο 3/4. Αποτελεί ανδρικό χορό που ξεκίνησε ως χορός των κλεφτών - επαναστατών και χορευόταν σε όλες τις στιγμές του αγώνα. Ο τσάμικος χορεύεται από τους Σαρακατσάνους σε ρυθμό αργό και με ξεχωριστές φιγούρες από τον πρώτο που σέρνει το χορό, με βαθιά καθίσματα και χαρακτηριστικές στροφές [64].

Τσάμικος γυναικίος

Αποτελεί χορό περήφανο που χαρακτηρίζεται από τις σεμνές χορευτικές κινήσεις που αναδεικνύουν τη γυναικεία ομορφιά και χάρη [65].

Τσάμικος με «κάτσα»

Χορός με δύο μέρη, αργό και γρήγορο, αποτελεί παραλλαγή του τσάμικου στους Σαρακατσάνους, με χαρακτηριστικό τραγούδι το: «Εχ !Μωρέ!». Ο Τσάμικος με «κάτσα» έχει 6 βήματα: 2 σύνθετα μπροστά, ένα απλό μπροστά, κάτσα (είναι το κάθισμα «κίνηση χορού» των χορευτών) με πλάτες προς την φορά του χορού, σήκωμα και απλό βήμα προς τα αριστερά και κλείσιμο με το δεξί πόδι σταύρωμα στον αέρα πάνω από το αριστερό. Εδώ πρέπει να προσέξουμε πως η κάτσα γίνεται με ένα ιδιαίτερο τσάκισμα της μέσης και πολλές φορές συνοδεύεται με στροφή του πρώτου [66].

Συρτός χορός Σαρακατσάνων

Ο συρτός είναι πανελλήνιος χορός που χορευόταν από τους Σαρακατσάνους. Είναι ένας κύκλιος χορός με 12 βήματα και μέτρο 2/4 σε ρυθμό πιο αργό από τον συρτό που έχει μέτρο 7/8. Είναι μικτός κύκλιος χορός, που οι άντρες χορεύουν μπροστά και οι γυναίκες ακολουθούνε [63]. Αντιπροσωπευτικό τραγούδι: «Σιγαλά βρέχει ο ουρανός».

Διπλός χορός

Είναι ένας μικτός χορός. Ο χορός περιλαμβάνει γρήγορα και αργά μέρη που εναλλάσσονται. Στο αργό μέρος του χορού οι χορευτές είναι πιασμένοι σταυρωτά από τα χεριά και τραγουδούν όλοι μαζί. Ενώ στο γρήγορο μέρος σχηματίζονται δυο κύκλοι και ο χορός γίνεται συρτός στα τρία. [63].

Κτσάδικος

Είναι λεβέντικος περήφανος χορός με χαρακτηριστικά κουτσά ζωηρά βήματα. Ο χορός περιλαμβάνει γρήγορα και αργά μέρη που εναλλάσσονται. Στο αργό μέρος του χορού συναντάμε

αργά και περήφανα βήματα και στο γρήγορο μέρος του συναντάμε ζωντανές αναπληρώσεις και «κάτσες». Αντιπροσωπευτικό τραγούδι: «Τα μαύρα τα κλεφτόπουλα» [63] [65].

Κατσάδικος ή Καλτσάδικος

Κλέφτικος χορός των Σαρακατσάνων σε μέτρο 2σημο με χαρακτηριστική χορευτική κίνηση στο 3ο βήμα του χορού που το αριστερό πόδι σταυρώνει πίσω από το δεξί και ακολουθεί «κάτσα» πίσω. Αντιπροσωπευτικό τραγούδι: «Είμαστε οι δόλιοι λιγοστοί» [66].

Σταυρωτός χορός

Κλέφτικος τελετουργικός χορός, των Σαρακατσάνων που εκφράζει το δέσιμο και την αλληλεγγύη μεταξύ των κλεφτών που δίνανε όρκο στο σύμβολο της πίστωσης, τον σταυρό. Ο χορός περιλαμβάνει γρήγορα και αργά μέρη που εναλλάσσονται. Χορεύεται από τέσσερις χορευτές που σχηματίζουν το συμβόλου του σταυρού με τα χέρια τους καθώς χορεύουν. Επίσης ήταν χορός των σταυραδερφών, χορευόταν από δυο άτομα που δεν είχαν συγγένεια μεταξύ τους, αλλά επειδή ήταν πολύ καλοί φίλοι θέλανε να δώσουν όρκο ότι θα έχουν το δέσιμο που έχουν τα αδέρφια μεταξύ τους.

7.5.4 Χοροί της Υπάτης

Αερινός Χορός

Ο Αερινός γαμήλιος χορός από την Υπάτη Φθιώτιδας είναι Συρτο - κουνητός χορός με τα εμπρός βήματα να γίνονται πηδηχτά «αερινά», ενώ με τα πίσω βήματα στο γύρισμα του ρυθμού να γίνεται χορός συρτός. Κατά τη διάρκεια του χορού υπάρχουν ρυθμικές εναλλαγές ώσπου ο χορός να καταλήγει πάλι στα βήματα του συρτού χορού [37]. Ο χορός χορεύεται μετά τον γάμο, έχει βυζαντινά στοιχεία και οι κινήσεις των γυναικών είναι αέρινες και μπροστά χορεύει η νύφη. Το τραγούδι που αντιπροσωπεύει αυτό τον χορό έχει τίτλο: «Μαλαματένιο Ταμπουρά».

Ο χορός της κυρίας Αρετής ή της αγάπης

Γυναικείος χορός, αργοκουνητός, που πάει με αργά βήματα μπροστά και στο γύρισμα του ρυθμού γίνεται γρήγορος και πεταχτός [37].

Απαν' κατ' ή Αντικριστός

Χορός ιδιότυπος, καρσιλαμάς, με επιρροές από τη μουσική της Κωνσταντινούπολης, λόγω των εμπορικών δεσμών της περιοχής της Υπάτης με την Πόλη. Ήταν χορός που χόρευαν η νύφη με τις φιλενάδες της, δηλαδή καθαρά γυναικείος χορός, πριν το μυστήριο του γάμου, με συνοδεία ταμπουρά. Ο χορός έχει στοιχεία του αρχαιοελληνικού χορού «βαλλίσματα» [37] ή «υπόρχημα» [68] και χορεύεται σε ζευγάρια αντικριστά στις διασκεδάσεις μόνο από γυναίκες.

Τραγούδι που αντιπροσωπεύει αυτόν τον χορό είναι το: «Είσαι άσπρη σαν το χιόνι».

Ζερβός ή Κυρατσλίδικος

Χορός στον τόπο και προς αριστερά σε τσάμικο ρυθμό με κάποια στοιχεία του «κλειστού χορού» με πιάσιμο των χεριών σταυρωτά. Χορευόταν από τις γυναίκες και περιγράφει το μύθο της αρχοντοπούλας του κάστρου της Υπάτης, της Ειρήνης, που εδώ παίρνει το όνομα Ηρωδιάδα, δηλαδή το θηλυκό του ονόματος του Αγίου Ηρωδία που ήταν μαθητής του Αποστόλου Πέτρου και ιδρυτής της εκκλησίας της Υπάτης και θεωρείται ιδρυτής της τοπικής εκκλησίας της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος [69]. Ο αφιερωμένος χορός στην «Ηρωδιάδα» είναι μία πράξη που με υπερβολή δείχνει την αξία και τον σεβασμό προς το πρόσωπό της. Ο χορός χορευόταν από τις γυναίκες της Υπάτης την τέταρτη μέρα του Πάσχα στην πλατεία του Αγίου Νικολάου, την ημέρα που οι άντρες ανεβαίνουν στην Αγία Αρσαλή δηλαδή την Αγία Ιερουσαλήμ και στο πλαίσιο των

γιορτών της άνοιξης που θυμίζουν τα αρχαία Ροζάλια, δηλαδή γιορτές της γονιμότητας και της φύσης [37] [57].

Ο «Κλειστός» χορός του Νεοχωρίου Υπάτης

Ο «Κλειστός» είναι ένας ιδιαίτερος τελετουργικός χορός με προέλευση το Νεοχώρι Υπάτης. Με αυτόν ξεκινάνε τα πανηγύρια τους, του Προφήτη Ηλία και της Αγίας Παρασκευής. Οι χορευτές είναι πιασμένοι από τα μπράτσα σφιχτά. Ο χορός είναι κυκλικός και γεμίζει η πλατεία (το χοροστάσι) έως που να μοιάζει ότι κλείνει ο χορός. Για αυτό ονομάζεται «κλειστός». Μόνο ο πρώτος χορευτής, που είναι πιασμένος με μαντήλι και έχει ελευθερία κινήσεων, μπορεί να προβεί σε χορευτικές φιγούρες, λικνίσματα, τσακίσματα κ.τ.λ. Όλοι οι χορευτές άνδρες και γυναίκες χορεύουν στο ίδιο βήμα μπροστά ή πίσω με αργά βήματα, πιο αργά από τα βήματα του τσάμικου. Οι άνδρες μπαίνουν μπροστά στη σειρά στον χορό και ακολουθούν οι γυναίκες. Όλοι οι χορευτές θα χορέψουν με τη σειρά μπροστά στον χορό, τον οποίο συνήθως ρυθμίζει κάποιος έμπειρος χορευτής και τραγουδιστής, μιας και το τραγούδι εκτελείται από τους ίδιους τους χορευτές, δηλαδή άντρες και γυναίκες, χωρίς τη συνοδεία μουσικών οργάνων[37] [70].

Πρώτοι τραγουδούν έναν στίχο οι άνδρες και τον επαναλαμβάνουν οι γυναίκες. Όταν τελειώσει το τραγούδι, συνεχίζεται αυτή η εναλλαγή με το επόμενο, χωρίς ο χορός να σταματήσει μέχρι τη δύση του ήλιου. Ο χορός ξεκινά με το δεξί πόδι, το οποίο πριν ξεκινήσει ο χορός, βρίσκεται σε θέση πάνω από το αριστερό.

Ο «Κλειστός» χορός είναι ένας λιτός απέριτος χορός που ολοκληρώνεται σε οκτώ βήματα. Τέσσερα με κατεύθυνση δεξιά και αλλά τέσσερα μικρότερα με αριστερή κατεύθυνση [37] [70].

8. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Τα τραγούδια που αποτελούν τη μουσική παράδοση της Φθιώτιδας, τα δημοτικά τραγούδια, είναι τραγούδια με δημιουργό τον ανώνυμο λαό. Τα κυρίαρχα θέματα που συναντάμε είναι: τα Ιστορικά (περιγραφή μεγάλων γεγονότων) και τα Κλέφτικα - υμνητικά για τις μεγάλες προσωπικότητες της Επανάστασης του 1821 αλλά και των κλεφτών - αρματολών που προϋπήρχαν της επανάστασης. Παράλληλα, υπάρχουν και τραγούδια που περιγράφουν την καθημερινή ζωή του απλού ανθρώπου, τη σχέση του με τη φύση, καθώς και τραγούδια με τελετουργικού χαρακτήρα. Στην πλειοψηφία τους χρησιμοποιούνται στις εκδηλώσεις της ζωής του απλού πολίτη.

8.1 Ιστορικά Τραγούδια

Ιστορικά είναι τα τραγούδια που περιγράφουν ή αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, όπως είναι κάποια μεγάλη μάχη ή μια ηρωική πράξη. Κυρίως παρουσιάζουν κάποια σημαντικά γεγονότα όπως είναι η ίδρυση - θεμελίωση της Πόλης (Κωνσταντινούπολης), αλλά και η καταστροφή πόλεων και χωριών από τα χρόνια της Επανάστασης μέχρι τη Μικρασιατική καταστροφή και το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

8.1.1 Του Διάκου ή Ο θάνατος του Διάκου

Τραγούδι που εξυμνεί τη στάση του Διάκου στη Μάχη της Αλαμάνας, όπου διαλέγει να θυσιάσει για τις ιδέες του και τα ιδανικά του. Αποτελεί τον πρώτο μεγάλο αγωνιστή νεκρό της Επανάστασης, ακολουθώντας το παράδειγμα του Λεωνίδα που πολέμησε με αυτοθυσία στις Θερμοπύλες, σχεδόν 2300 χρόνια πριν από τη Μάχη της Αλαμάνας. Ο μαρτυρικός θάνατος του Διάκου αποτέλεσε παράδειγμα για όλους τους υπόδουλους Έλληνες και η συμπεριφορά του μέχρι το φρικτό, μαρτυρικό του τέλος θα συμβολίζει για πάντα το θάρρος και την ανδρεία. Ο λαός θέλοντας να τιμήσει τη μνήμη του Διάκου του αφιερώνει το παρακάτω δημοτικό τραγούδι:

«Τρία πουλάκια κάθονταν ψηλά στη Χαλκουμάτα,
το να τηράει τη Λιβαδιά και τ' άλλο το Ζιτούνι,
το τρίτο το καλύτερο μοιριολογάει και λέει:
Πολλή μαυρίλα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα.
Μην ο Καλύβας έρχεται, μην ο Λεβεντογιάννης;
– Νούδ' ο Καλύβας έρχεται, νούδ' ο Λεβεντογιάννης,
Ομέρ Βρυόνης πλάκωσε με δεκοχτώ χιλιάδες.

Ο Διάκος σαν τ' αγροίκησε, πολύ του κακοφάνη.
Ψιλή φωνή νεσήκωσε, τον πρώτο του φωνάζει:
Τον ταϊφά μου σύναξε, μάσε τα παλληκάρια,
δώσ' τους μπαρούτη περισσή και βόλια με τις χούφτες,
γλήγορα και να πιάσουμε κάτω στην Αλαμάνα,
που ναι ταμπούρια δυνατά κι' όμορφα μετερίζια.

Παίρνουνε τ' αλαφρά σπαθιά και τα βαριά τουφέκια,
στην Αλαμάνα φτάνουνε και πιάνουν τα ταμπούρια.
Καρδιά, παιδιά μου, φώναξε, παιδιά, μη φοβηθίτε,
σταθήτε αντρεία σαν Έλληνες και σα Γραικοί σταθήτε.

Ψιλή βροχούλα νέπιασε κ' ένα κομμάτι αντάρα,
τρία γιουρούσια νέκαμαν τα τρία αράδα αράδα.
Έμεινε ο Διάκος στη φωτιά με δεκοχτώ λεβέντες.
Τρεις ώρες επολέμαε με δεκοχτώ χιλιάδες.

Βουλώσαν τα κουμπούρια του κι' ανάψαν τα τουφέκια,
κι' ο Διάκος εξεσπάθωσε και στη φωτιά χουμάει,
'ξήντα ταμπούρια χάλασε κ' επτά μπουλουκμπασίδες.
Και το σπαθί του κόπηκε ανάμεσα απ' τη χούφτα
και ζωντανό τον έπιασαν και στον πασά τον πάνουν,
χίλιοι τον παν από μπροστά και χίλιοι από κατόπι.

Κι' ο Ομέρ Βρυόνης μυστικά στο δρόμο τον ερώτα:
Γίνεσαι Τούρκος, Διάκο μου, την πίστη σου ν' άλλαξης,
να προσκυνήσης στο τζαμί, την εκκλησιά ν' αφήσης;
Κ' εκείνος τ' αποκρίθηκε και στρίφτει το μουστάκι:
Πάτε και σεις κ' η πίστη σας, μουρτάτες, να χαθήτε!
Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε ν' αποθάνω.
Α θέλετε χίλια φλωριά και χίλιους μαχμουτιέδες,
μόνον επτά μερών ζωή θέλω να μου χαρίστε,
όσο να φτάση ο Οδυσσεύς και ό Θανάσης Βάγιας.
Σαν τ' άκουσε ο Χαλίλ μπεης αφρίζει και φωνάζει:
Χίλια πουγγιά σας δίνω γω κι' ακόμα πεντακόσια,
το Διάκο να χαλάσετε, το φοβερό τον κλέφτη,
γιατί θα σβήση την Τουρκιά κι' όλο μας το ντοβλέτι.

Το Διάκο τότε παίρνουνε και στο σουβλί τον βάζουν,
ολόρτο τον εστήσανε κι' αυτός χαμογελούσε,
την πίστη τους τούς ύβριζε, τους έλεγε μουρτάτες.
Σκυλιά κι' α με σουβλίσετε, ένας Γραικός εχάθη.
Ας είν' ο Όδυσσεύς καλά κι' ο καπετάν Νικήτας,
που θα σας σβήσουν την Τουρκιά κι' όλο σας το ντοβλέτι» [71].

8.1.2 Σίντας εθεμελιώνανε

Τραγούδι από το Νεοχώρι της Υπάτης που αναφέρεται στην ίδρυση και θεμελίωση της Κωνσταντινούπολης. Μία πράξη που ολοκληρώθηκε με θεϊκή παρέμβαση και βοήθεια των Αρχαγγέλων και ήταν αποτέλεσμα υψηλής αισθητικής και ποιότητας. Το όνομα της πόλης δόθηκε προς τιμήν του Μεγάλου Κωνσταντίνου.

«Ωρ, γιε μ', σίντας εθεμελιώνανε οι Αρχάγγελοι την Πόλη,
ωρ, γιε μ', αγγέλοι την εχτίζανε κι αγγέλοι κουβαλούν
ωρ, γιε μ', 'που τ' Άγιον Όρος το νερό κι απ' την Αθήνα χώμα
ωρ, γιε μ', κι από τα Ιεροσόλυμα πέτρες και κεραμίδια.
Ωρ, γιε μ', σαν χτίσαν κι αποχτίσανε και βγήκανε στην άκρη,
ωρ, γιε μ', θρονιάσανε τη Δέσποινα, Κυρά να διαφιντεύει.
(Θιαμένονταν, ξαστέκονταν και πώς να την επούνε
Πόλη Κωνσταντινούπολη, του Κωνσταντίνου η Πόλη)» [72].

Σύμφωνα με την ηχογράφιση του Σίμωνος Καρα που έγινε στις 4-9-1978 στην Υπάτη Φθιώτιδας το τραγούδι έχει την εξής μορφή:

«Ω γιέ μ' σίντας έθε-,μωρέ,έθεμελιω-νω-νανε,
σίντας εθεμελιώνανε, γ-,οι Αρχάγγελοι-νοι την Πο(λη).
Σίντας εθεμελιώνανε γ-,οι Αρχάγγελοι την Πόλη,
αγγέλοι την εχτίζανε κι αγγέλοι κουβαλούν

‘που τ’ Άγιον Όρος το νερό κι απ’ την Αθήνα χώμα
κι από τα Ιεροσόλυμα πέτρες και κεραμίδια.
Σα χτίσαν κι αποχτίσανε και εβγήκανε στην άκρη
θρονιάσανε τη Δέσποινα, Κυρά να διαφιντεύει.
Θιαμαίνονταν, ξαστέκονταν και πώς να την επούνε
Πόλη Κωνσταντινούπολη, του Κωνσταντίνου η Πόλη» [73].

8.1.3 Οι Αρβανίτες στο Δαδί

Το Δαδί, ονομασία της Αμφίκλειας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, ήταν ένα πλούσιο κεφαλοχώρι που γνώρισε πολλές επελάσεις και καταδρομές από τους Τούρκους και διάφορες συμμαχικές φυλές των Τούρκων. Το τραγούδι περιγράφει τις καταστροφές και τους βασανισμούς που είχαν υποστεί τα γυναικόπαιδα. Το τραγούδι συναντάται σαν τσάμικο αλλά και ως τραγούδι της τάβλας.

«Ούλες οι χώρες χλίβονται κι ούλες παρηγουργιώνται
κατακαημένο το Δαδί παρηγοριά δεν έχει.
Χίλιοι Αρβανίτες βγήκανε μέσ’ στου Δαδιού τον κάμπο
και τρέμουν οι Δαδιώτισσες και οι Δαδιωτοπούλες
σαν τις βαρκούλες στο γιαλέ σύντας φυσάει αγέρας» [37].

8.1.4 Της Μικράς Ασίας

Τραγούδι που αναφέρεται στη Μικρασιατική εκστρατεία του Ελληνικού στρατού μέχρι το Σαγγάριο πόταμο και το Μαύρο Λόφο και την άδοξη κατάληξή του. Αφορμή να γραφτούν αυτοί οι στίχοι ήταν ο θάνατος του στρατιώτη Ρίζου Βασίλη από το Ροβολιάρι Φθιώτιδας. Με αυτό τον τρόπο οι συγχωριανοί του θέλουνε να τιμήσουν τη μνήμη του καθώς και τον πόνο της μάνας του που θρηνεί για το χαμό του παιδιού της.

«Πέρασα απ’ το Σαγγάριο
κι από το Μαύρο Λόφο,
κι άκουσα αντρίκεια κλάματα
ευζώνους για να κλαίνε...
Κλαίνε να σπάσουν τη γραμμή
στην Αγκυρα να πάνε·
διαταγή εδόθηκε
για να πισθοχωρήσουν...

Κλαίνε μανούλες για παιδιά
γυναίκες για τους άνδρες,
κλαίνε και καπετάνισσες
για τους καπεταναίους...
Κλαίνε Ροβολιαρίτισσες
για το Ριζο-Βασίλη
κλαίει κι η Ριζαντρέαινα
κλαίει για τον υγιό της!» [74]

8.1.5 Τρεις καλογέροι Κρητικοί

Ιστορικό θρηνητικό τραγούδι για την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως. Το τραγούδι αναφέρεται σε τρεις καλόγερους καθώς και στους Κρητικούς που υπερασπίζονταν τα τείχη της πόλης χωρίς ποτέ να παραδοθούν. Ο Μωάμεθ, όταν κατέλαβε την πόλη, τους άφησε να φύγουν χωρίς να παραδώσουν τον οπλισμό τους. Αυτοί μετά από ένα μεγάλο ταξίδι μετέφεραν τα δυσάρεστα νέα στην ηπειρωτική Ελλάδα και στην Κρήτη[75]. Το τραγούδι αυτό συναντάται με πολλές παραλλαγές

σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Το συγκεκριμένο είναι η εκδοχή από την περιοχή της Υπάτης Φθιώτιδας.

«Τρεις καλογέροι Κρητικοί και τρεις απ' τ' Άγιον Όρος
καράβιν αρματώνανε, καράβιν αρματώνανε
καράβιν αρματώνανε και καλοσυγυρίζουν,
στην πλώρη βάζουν το σταυρό, στην πρύμη το βαγγέλιο
την Παναγία Δέσποινα στο μεσινό κατάρτι
και ψάλλουν το χερουβικό και τ' άξιον εστίν ως.
Φωνή ηκούστ' εξ ουρανού, εκ στόματος αγγέλου.
– Ας πάψει το χερουβικό και τ' άξιον εστίν ως,
οι Τούρκοι επήραν τη Σοφιά, το Μέγα Μοναστήρι,
και την Κωνσταντινούπολη» [76]

8.1.6 Τ' έχεις καημέne Παρνασσέ

Αποτελεί νεότερο ιστορικό τραγούδι από το Μόδι Φθιώτιδας που αναφέρεται στη σφαγή του Διστόμου από τους Γερμανούς στις 10 Ιουνίου του 1944. Η φρίκη του πολέμου και οι θηριωδίες των Γερμανών κατακτητών κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο συγκίνησαν και ενέπνευσαν κάποιους αγρότες στο Μόδι Φθιώτιδας.

«Ωρέ τ' έχεις καημέ- τ' έχεις καημέne Παρνασσέ
τ' έχεις καημέne Παρνασσέ και στέκεις μαραμένος
Μην είν' τα χιόνια σου πολλά και τα νερά σου κρύα;
Δεν είν' τα χιόνια μου πολλά και τα νερά μου κρύα,
βάλαν σφαγή στο Δίστομο, φωτιά στη μαύρη Δαύλεια
και στην καημένη Λειβαδιά κρεμάσαν παλικάρια» [76]

8.1.7 Ζερβός Χορός

Το τραγούδι περιγράφει το μύθο της αρχοντοπούλας του κάστρου της Υπάτης, της Ειρήνης, που εδώ παίρνει το όνομα Ρουδιάδα (Ηρωδιάδα), δηλαδή το θηλυκό του ονόματος του Αγίου Ηρωδίου που ήταν μαθητής του Αποστόλου Πέτρου και ιδρυτής της εκκλησίας της Υπάτης και θεωρείται ιδρυτής της τοπικής εκκλησίας της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος [69]. Ο αφιερωμένος χορός στην «Ρουδιάδα» είναι μία πράξη που με υπερβολή δείχνει την αξία και το σεβασμό προς το πρόσωπό της. Ο μύθος λέει για την ξακουστή ομορφιά της Ειρήνης –Ρουδιάδας που με δόλιο τρόπο ξεγέλασε την Κυρατζά –αρχόντισσα του κάστρου και εκμεταλλευόμενος την φιλευσπλαχνία της και την λύπη της προς μια ετοιμόγεννη γυναίκα ένας μικροκαμωμένος Τούρκος κατάφερε να παραβιάσει το αλώβητο κάστρο της Πάτρας - Υπάτης.

«Σύντα ιμα παλληκάρι κόνταζέ παιδί
και ου γρίβαζ μου πουλάρι τέσσιρου χρουνώ
Του μάρμαρου πατούσε κι έβγαине νιρό
Νούλου του κοζμου γύρσα κι ούλου του ντουινιά
σα της Πάτρας του κάστρου δε νείδα πουθενά.
Κάστρου θεμιλιουμένου κάστρου ξακουστό,
κιφάλι οι κουλώνα μάρμαρου χυτό.
Σαράντ' ουργιές τ'αψηήλου δώδικα το πλατύ
και της κυράς ου πυργος μαλαμα ψηφί.
Τούρκοι του πουλιμούνι χρόνουζ δώδικα
δεν μπορα' το πατήσουν δίχους προυδουσιά.
Κουντός καλουκράκους και σπανούτζικος
τουρκόσπαρμα ου σκύλους μα Ρουμινιάς παιδί

στου ν' Αμηνάτου πάει στου Σουλτάνου του.
Αφέντη Αμηνά μου κι Σουλτάνι μου
γω Πάτρα κι απατήσου τ' ει νη ρόγα μου;
Χίλια φλουργιά τη μέρα κι άλουγου καλό
κι πέντε Ρουμιοτούλες για του τόπο σου.
Γυναικία ρούχα βάνει νύφης άρματα
κι Πατρινιάς ταμπάρα χρυσουκλάβαρα.
Βάνει προυσκιφαλάκι στα ρούχα για κοιλία
κι δγίο λιμουνάκια στου κόρφου για βυζιά.
Του κάστρο γύρου φέρνει στην πόρτα στέκιτι.
Κυράτζα Ρουδιάδα την πόρτα άνοιξι
μη χάσου το παιδί μου κι κουλάζισι.
Κι όσου ν'ανοίξ', η πόρτα χίλιοι μπήκανι
κι όσου να καλουκλείση του πατήσανι.
Την πήραν την κυράτζα την παν στου ν' Αμηνά
Κι εκεί να την τουρκέψου τ' άπιστα σκυλιά.
Στου δρόμου που την πάνι τιζ δάφνις απαντούν
οπου 'χανι αγκάθια και κίτρινου ανθό.
Για παρτι μου δαφνούλις την κοκκικινίλα μου
κι δώστι μου κι μένα την κιτρινίλα σας
στου ν' Αμηνά μι πάνι στου Σουλτάνο τους
να μη μι μαγαρίση τ' άπιστου σκυλί.
Κι όπους παρακαλιέτι νετσι τηζ γίνιτι.
Τη βλέπει ου Σουλτάνος τ' άπιστου σκυλί.
Για πάρτιτηνι που δώθι στ' αχούργια ρίξι τηνι
με στ' άγρια πουλάργια να πουδοπατηθεί» [37]

8.1.8 Ποια μάνα έχει δυο παιδιά

Το τραγούδι αναφέρεται στη μάχη του Δομοκού στις 5 Μαΐου 1897 και περιγράφει την τραγωδία του ελληνοτουρκικού πολέμου που έμεινε στην ιστορία ως «άτυχης πόλεμος» ή «μαύρο 97» [77]. Με την αναφορά στη μάνα που θρηνεί για τα δυο της παιδιά περιγράφεται ο πόνος και η απόγνωση που ένιωθε ο λαός για την ταπεινωτική αυτή ήττα και τις συνέπειές της σε ανθρώπινο δυναμικό.

«Ποια μάνα έχει δυο παιδιά
στον πόλεμο σταλμένα
πες της να μην τα καρτερεί,
να μην τα περιμένει
κι εκείνα σκοτωθήκανε
στο Δομοκό στη μάχη.
Κι ο Δομοκός φέρνει νερά
ποτάμια θολωμένα
φέρνει και μια γλυκομηλιά
στα μήλα φορτωμένη
κι απάνω στα κλωνάρια της
δυο αδέρφια αγκαλιασμένα.

Το 'να τηράει το Δομοκό
τ' άλλο τη Μακρυνίτσα
και μια βαρκούλα έρχεται
με τα πανιά απλωμένα
μέσα ήταν η μανούλα τους

στα μαύρα φορεμένη
ζητώντας τα παιδάκια της» [78]

8.2 Κλέφτικα Τραγούδια

Τα τραγούδια αυτά αναφέρονται στον τρόπο ζωής των κλεφτών και αρματολών. Είναι υμνητικά προς την ανυπότακτη στάση ζωής των αγωνιστών και προς τα κατορθώματα και τους αγώνες τους για την ελευθερία.

8.2.1 Να 'μουν το Μάη μπιστικός

Το τραγούδι αναφέρεται στην επιθυμία του νέου να γίνει αρματολός στα βουνά ή κλέφτης στον κάμπο και να συμμετάσχει στην επανάσταση του γένους. Προτιμά τη δύσκολη ζωή του επαναστάτη - κλέφτη με τις πολλές στερήσεις από την ησυχία του και να είναι «μπιστικός» ποιμένας τον Μάιο ή δραγάτης στα χωράφια τον Αύγουστο ή τον χειμώνα «κρασοπούλος». Θέλει να εκδικηθεί τους Τούρκους κατακτητές και σκλάβο να μην τον ξαναπεί κανείς.

«Να μουν το Μάη πιστικός, τον Αύγουστο δραγάτης,
και στην καρδιά του χειμωνιού νά μouna κρασοπούλος.
Μα πλιό καλά ταν να μouna αρματολός και κλέφτης.
Αρματολός μες στα βουνά, και κλέφτης, μέσ στους κάμπους
νά χα τα βράχια αδέρφια μου, τα δέντρα συγγενάδια,
να με κοιμάν οι πέρδικες, να μ' εξυπνάν τ' αηδόνια,
και στην κορφή της Λιάκουρας να κάνω το σταυρό μου,
να τρώω τούρκικα κορμιά, σκλάβο να μη με λένε» [71]

8.2.2 Του Διάκου (Ορέ τι καπετάνιος είσαι συ)

Κλέφτικο τραγούδι που αναφέρεται στη θυσία του Αθανασίου Διάκου στη Μάχη της Αλαμάνας στις 24-4-1821, καθώς και στη στάση του απέναντι στους Τούρκους που τον είχαν συλλάβει.

«Τι καπετάνιος είσαι συ, δε ρίχνεις δυο τουφέκια,
να συναχθεί τ' ασκέρι σου, να ιδούμε ποιος μας λείπει;
Μας λείπ' ο Διάκος από χτες και πάει στην Αλαμάνα,
οι Τούρκοι μας τον έπιασαν και παν να τον κρεμάσουν.
Χίλιοι τον πάν' από μπροστά και δυο χιλιάδες πίσω
κι ο Διάκος τους σκυλόβριζε, τους έλεγε μουρτάτες.» [79]

8.2.3 Του Κίτσου

Τραγούδι της τάβλας που χορεύεται και ως τσάμικο. Το τραγούδι περιγράφει τη σύλληψη κάποιου ληστή επαναστάτη από τους Τούρκους και τον πόνο της μάνας του που θέλει να πάει κοντά στο παιδί της, για να τον στηρίξει. Τελικά, η πονεμένη μάνα μαλώνει με το ποτάμι που την εμποδίζει να πάει κοντά στον γιο της. Όταν καταφέρνει να συναντήσει το παιδί της, ρωτάει πού είναι τα άρματά του, τα σημεία της λεβεντιάς του.

«Του Κίτσου η μάνα κάθουνταν 'ς την άκρη 'ς το ποτάμι,
με το ποτάμι μάλωνε και το πετροβολούσε.
Ποτάμι, για λιγότεψε, ποτάμι, γύρνα πίσω,
για να περάσω αντίπερα, 'ς τα κλέφτικα λημέρια,
πόχουν οι κλέφταις σύνοδο κι' όλοι οι καπεταναίοι.

Τον Κίτσο τότε πιάσανε και πάν να τον κρεμάσουν,
χίλιοι τον πάν από μπροστά και δυο χιλιάδες πίσω,

κι' ολοξοπίσω πάγαινε νη δόλια του η μαννούλα.
Κίτσο μου, που είναι τάρματα, που τα χεις τα τσαπράζια,
τοis πέντε αράδαις τα κουμπιά τα φλωροκαπνισμένα;
-Μάννα λωλή, μάννα τρελλή, μάννα ξεμυαλισμένη,
μάννα, δεν κλαις τα νιάτα μου, δεν κλαις τη λεβεντιά μου,
μόν' κλαις τάρημα τάρματα, τάρημα τα τσαπράζια;» [71]

Μια άλλη παραλλαγή του παραπάνω τραγουδιού είναι η εξής:

«Μωρέ, του Κίτσου η μάνα κάθουνταν
Μωρέ, του Κίτσου η μά- μωρέ η μάνα κάθουνταν
στην άκρη στο ποτάμι,
με το ποτά- μωρέ ποτάμι μάλωνε.

Με το ποτάμι μάλωνε και το πετροβολούσε.
–Ποτάμι για λιγότεψε, ποτάμι στρίψε πίσω
για να περάσω αντίπερα, πέρα στα κλεφτοχώρια
πο 'χουν οι κλέφτες σύναξη κι ούλ' οι καπεταναίοι.
Τον Κίτσο τονε πιάσανε και παν να τον κρεμάσουν,
χίλιοι τον παν από μπροστά και δυο χιλιάδες πίσω
κι ολοξοπίσω πήγαινε η μαύρη του μαννούλα.
Μοιρολογούσε κι έλεγε, μοιρολογά και λέει,
– Κίτσο, πού είναι τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια;
– Μάνα λωλή, μάνα τρελή, μάνα ξεμυαλισμένη
δεν κλαις τα μαύρα νιάτα μου και την παλικάριά μου,
μόν' κλαις τα 'ρημα τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια
μάννα λωλή, μάνα τρελή» [76]

8.2.4 Του Ανδρίτζου

Είναι ένα τραγούδι του 1792, αναφέρεται στον μεγάλο οπλαρχηγό Ανδρέα Βερούση-Ανδρίτσο από τις Λιβανάτες Φθιώτιδας και είναι ξακουστό σε όλη την Στερεά Ελλάδα. Ήταν ο πατέρας του μεγάλου πολεμιστή και καπετάνιου Οδυσσέα Ανδρούτσου. Εδώ περιγράφεται η φυγή του μαζί με τα παλικάρια του από τα βουνά της Στερεάς Ελλάδας, δηλαδή τα δυο βουνά της Στερεάς, Παρνασσό και Γκιώνα. Τα βουνά λυπούνται για την απουσία του Ανδρίτσου και την ομάδα των κλεφτών του και κάνουν παράπονα προς τον κάμπο, γιατί με τη δική τους λεβεντιά τώρα αυτός στολίζεται μέσα από τα κατορθώματα των επαναστατών.

«Κλαίνε τα μαύρα τα βουνά, παρηγοριά δεν έχουν.
Δεν κλαίνε για το ψήλωμα, δεν κλαίνε για τα χιόνια,
-η κλεφτουριά τ' αρνήθηκε και ροβολάει 'ς τους κάμπους.
Η Γκιώνα λέει της Λιάκουρας κ' η Λιάκουρα της Γκιώνας.
-Βουνίμ', που σαι ψηλότερα και πιο ψηλά αγναντεύεις,
πού να ναι, τι να γίνηκαν οι κλέφταις οι Ανδριτζαίοι;
Σαν πού να ψένουν τα σφαχτά, να ρήνουν 'ς το σημάδι,
σαν ποια βουνά στολίζουνε με τούρκικα κεφάλια;
-Τι να σου πω, μωρέ βουνί, τι να σου πω, βουνάκι,
τη λεβεντιά τη χαίρονται οι ψωριασμένοι κάμποι.
Στους κάμπους ψένουν τα σφαχτά και ρήνουν 'ς το σημάδι,
τους κάμπους τους στολίζουνε με τούρκικα κεφάλια.

Κ' η Λιάκουρα σαν τ' άκουσε βαριά της κακοφάνη.
Τηράει ζερβά, τηράει δεξιά, τηράει κατά τη Σκάλα.
-Βρε κάμπε αρρωστιάρικε, βρε κάμπε μαραζάρη,
με τη δική μου λεβεντιά να στολιστής γυρεύεις;
Για βγάλε τα στολίδια μου, δώ μου τη λεβεντιά μου,
μη λειώσω ούλα τα χιόνια μου και θάλασσα σε κάμω» [71]

8.2.5 Του Δρόσου

Αποτελεί μία παραλλαγή του τραγουδιού των Ανδρουτσαίων, το οποίο αναφέρεται στον κλέφτη Δρόσο που ήταν πρωτοπαλίκαρα του Οδυσσέα Βερούση (Ανδρούτσου).

«Ποιος είδε τέτοιο θάμασμα, παράξενο, μεγάλο,
να κουβεντιάσουν τα βουνά με τις κοντοραχούλες.
Η Λιάκουρα της Λιβαδειάς κι η Γκίονα των Σαλώνων
και τα Βαρδούσια τα ψηλά, πόχουν τις καταβόθρες.
Κατάστρεψαν την κλεφτουριά, τους δόλιους Ανδρουτσαίους,
το Δρόσο τον περήφανο, τον πολυξακουσμένο
πόχει τις πέντε αδερφές, τις πολυξακουσμένες.
Η μια τον κλαίει την αυγή κι άλλη το μεσημέρι
κοντά το γλυκοχάραμα, τον κλαιν, κι οι πέντε αντάμα» [80]

8.2.6 Του Ζαχαράκη

Ο Ζαχαράκης υπήρξε πρωτοπαλίκαρα της οικογένειας των αρματωλών «Κοντογιανναίων» του Πατρατζικίου (Υπάτης) και μετέπειτα οπλαρχηγός της Υπάτης. Το 1806 απέκρουσε επιτυχώς την επίθεση του Γιουσούφ Αράπη, του απεσταλμένου του Αλή Πασά, προκειμένου να εξοντώσει ή να υποτάξει τους κλέφτες και τους αρματωλούς Στερεάς Ελλάδος.

«Θέλετε δέντρ' ανθήσετε, θέλετε μαραθήτε,
'ς τον ήσκιο σας δεν κάθομαι μήτε και 'ς τη δροσιά σας,
μόν' καρτερώ την άνοιξη, τόμορφο καλοκαίρι,
να μπουμπουκιάση το κλαρί, ν' ανοίξη το ροδάμι,
να βγω ψηλά 'ς τον Αρμυρό, ψηλά 'ς την Παλιοβούνα,
για να σιουρίζω κλέφτικα, να μάσω τα μπουλούκια.
Μπουλούκια πούθε βρίσκεστε, όλα να μαζωχτήτε,
τι εβγήκε ο Σούφης το σκυλί και κυνηγάει τους κλέφταις.
Σέρνει τσεκούρια 'ς τάλογα, τσεκούρια 'ς τα μουλάρια,
για να τσακίζη γόνατα, για να τσακίζει χέρια.
Κι' όσοι κλέφτες τ' ακούσανε, πάνε να προσκυνήσουν.
Ο Ζαχαράκης μοναχά δεν πάει να προσκυνήση.
Ράχη σε ράχη περπατεί, λημέρι σε λημέρι.
"Εγώ ραγιάς δε γίνουμαι, Τούρκους δεν προσκυνάω.
Ελάτε, παλληκάρια μου, όλοι να συναχτήτε,
τι έχω να κάμω πόλεμο μ' αυτόν το Σουφ άράπη,
να δείξουμε τη λεβεντιά και την παλληκαριά μας,
να ιδή ντουφέκι κλέφτικο, τα βόλια μας πού πέφτουν,
να μη περνά να τυραγνά αδύνατους ραγιάδες» [71]

Μια άλλη παραλλαγή του τραγουδιού συναντάτε με τα παρακάτω λόγια:

«Θέλετε δέντρα ανθήσετε, θέλετε μαραθήτε,
'ς τον ήσκιο σας δεν κάθουμαι, μαϊδέ και 'ς το δροσιό σας,
μόν' καρτερώ την άνοιξη, τόμορφο καλοκαίρι,
ν' ανοίξη ο γαύρος και γη οξυά, να σκιώσουν τα λημέρια,
να βγουν οι βλάχοι 'ς τα βουνά, να βγουν οι βλαχοπούλεις,
να ζώσω το σπαθάκι μου, να πάρω το τουφέκι,
να πάρω δίπλα τα βουνά, δίπλα τα καταράχια,
να βγώ 'ς της Γούρας τα βουνά, 'ς τα κλέφτικα λημέρια,
για να σουρίξω κλέφτικα λημέρι σε λημέρι,
να μάσω τα μπουλούκια μου που τά χω σκορπισμένα,
να πάμε να πατήσουμε ναυτά τα τουρκοχώρια,
να κλάψουν μάνναις για παιδιά, γυναίκες για τους άντρες» [71]

8.2.7 Ο Κατσούδας

Το τραγούδι αναφέρεται στον Γιάννη Κατσούδα, ονομαστό κλέφτη της Υπάτης, που ήταν ανταγωνιστής τον Κοντογιανναίων για το αρματολίκι του Πατρατζικίου (Υπάτης). Στην προσπάθειά του να επιβληθεί προέβη σε πολλές αυθαιρεσίες και λεηλασίες από το Καρπενήσι και τα Άγραφα μέχρι την Υπάτη και τα χωριά του Βάλτου - Ξηρόμερο. Οι αυθαίρετες αυτές πράξεις του εξόργισαν τον Αλή Πασά που ήταν ο τοποτηρητής «δερβεναζίρης» της Ρούμελης. Το 1805 τον κάλεσε στα Γιάννενα με την πρόφαση να του αναθέσει κάποια αποστολή, προκειμένου να εξοντώσει κάποιους αγωνιστές στην περιοχή του Βάλτου και της Υπάτης. Ο Κατσούδας πίστευε ότι μπορούσε να εκμεταλλευτεί τις καταστάσεις και να επιβάλλει την παρουσία του, όμως ο Αλή Πασάς είχε άλλα σχέδια και διέταξε να τον σκοτώσουν με αποκεφαλισμό.

«Κύριε μου τι να γίνηκαν οι μαύροι οι Κατσούδαίοι
κι ουδε στην Πατρα (Υπάτη) φαίνονται, κι ουδέ στον Αι-Σωστη;
Ο Φλώρος ο περήφανος, ο φοβερός Κατσούδας,
που ήταν στους κάμπους φλάμπουρο και αυτές κορφές μπαϊράκι
Που πέταε Αετός και σα λαγός περπάτει;
- Κατσούδας πάει στα Γιάννινα πάει να προσκυνήσει.
Πολλά τα έτη ντουβλετή «καλώς τον τον Κατσούδα»
- Κατσούδα κάτσε, φαγε, πιε κι ελά να σ' ερωτήσω,
- Μου δώσανε πουρνιάτικό στου Δίβιτσου το σπίτι.
- Κατσούδα πάρε μπακλαβά και πάρε και σερπέτι.
- Αφέντη μούρθε ίλιγος από το φαγοπότι.
- Πολλά σκιαέτια μούρθανε από όλα τα βιλαέτια.
Απ' τα Άγραφα και Πατρινό Βάλτο και Καρπενήσι,
Κατσούδα λεν, πως έκαψες χωριά και σκλάβους πήρες,
πώς έκαψες τρία χωριά, τρία κεφαλοχώρια,
Αργύρια και τη Σέλιανη και το Κυριακοχώρι.
- Αλήθεια αφέντη μ' σου πάνε και ήρθα να προσκυνήσω.
Χίλια φλουριά καζάντισα τώρα να τα μετρήσω.
Κι αν θέλεις για τσιράκι σου το αξιο τον Κατσούδα.
Ας διώξουμε τους Βαλτινούς και τους Κοντόγιανναίους.
Ο Αλή - Πασάς σαν τα άκουσε, φωνάζει τον Τσελάτη
και το κεφάλι τώπεσε, εκεί που προσκυνούσε» [81]

8.2.8 Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται

Τραγούδι που εξυμνεί την ανδρεία και τα κατορθώματα του Ανδρούτσου στη Γραβιά και του Διάκου που θυσιάστηκε αποτελώντας τον πρώτο νεκρό από τους μεγάλους αγωνιστές της Επανάστασης. Θεωρεί ότι οι μητέρες τους δεν πρέπει να θρηνούν για αυτούς τους μεγάλους αγωνιστές - λεβέντες γιους, αλλά να καμαρώνουν για τα κατορθώματά τους, την αγάπη του λαού προς το πρόσωπό τους και τη θέση που δικαιούνται στην ιστορία της Επανάστασης του γένους.

«Τ' Αντρούτσου η μά- τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται,
τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται, του Διάκου καμαρώνει.
Γιατί έχουν γιους αρματολούς και γιους καπεταναίους.
Ένας στο χάνι της Γραβιάς κι άλλος στην Αλαμάνια
τους Τούρκους εσκορπίσανε, σπαχήδες γενιτσάρους» [76]

Μια άλλη παραλλαγή που συναντάμε είναι:

«Ορε Ανδρούτσος φλάει τη Γραβια
Διάκος την Αλαμάνια
Τ' Ανδρούτσου η μάνα χαίρεται,
του Διάκου καμαρώνει
πόχουνε γιους αρματολούς
και γιούς καπεταναίους» [82]

8.3 Ο Άνθρωπος και η Φύση

8.3.1 Χειμώνας κι ο χινόπωρος

Φιλοσοφικό τραγούδι από την Αμφίκλεια Φθιώτιδας, τραγούδι της φύσης που περιγράφονται οι εναλλαγές των εποχών παίρνοντας ανθρώπινα χαρακτηριστικά και συμπεριφορές. Αναφέρεται στου κύκλου τα γυρίσματα, στα νιάτα που περνούν και τα διαδέχονται τα γηρατειά. Για αυτό δεν πρέπει οι νέοι άνθρωποι να έχουν αλαζονεία και έπαρση έναντι των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας.

«Ωρέ, χειμώνας κι ο- χειμώνας κι ο χινόπωρος
χειμώνας κι ο χινόπωρος, μαζί τρώνε και πίν'ε.
Καλέσαν και την άνοιξη κι αυτή δε μπιγρντάει.
Μην καμαρώνεις, άνοιξη, με τα πολλά λελούδια
θε να τα πάρει ο Θεριστής, θα τα μαράνει όλα» [76]

8.3.2 Κάτω στον Άγιο Θόδωρο

Τελετουργικό τραγούδι, του πανηγυριού, αντιφωνικό. Τραγούδι του κλειστού κύκλου με λαβή «αγκαζέ». Γονιμικό τραγούδι της φύσης και της άνοιξης. Με αυτό έκλειναν το πανηγύρι στην Υπάτη και στο Νεοχώρι Υπάτης.

«Κάτω στον Άγιο Θόδωρο στον Άγιο Κωνσταντίνο,
εκεί πανηγύρι γίνεται, μεγάλο πανηγύρι.
Το πανηγύρι ήταν πολύ κι ο τόπος ήταν λίγος
σαράντα δίπλες ο χορός κι εξήντα το τραπέζι
Κρατάει κι ο δρακός το νερό και το στοιχειό τη βρύση
Απόλα δράκο μ' το νερό και σύ στοιχειό τη βρύση
Για να νυφτούν οι άνυφτοι ,να πιουν οι διψασμένοι» [37]

8.3.3 Χηλιδονάκι μου γουργό - «Απάν' χορός» Πελασγίας

Οι κάτοικοι της Πελασγίας διαχρονικά ασχολούνταν με την καλλιέργεια της γης και κυρίως με την παραγωγή του σιταριού που αποτελούσε σημαντικό στοιχείο διατροφής, ευημερίας και προόδου τους. Έτσι, ο Δίπατος χορός «είναι χορός αφιερωμένος στη συγκομιδή του σιταριού και του θερισμού». Ο χορός συνοδευόταν από ένα τραγούδι που τραγουδούσαν οι χορευτές με το στόμα. Πρόκειται για μία παράκληση προς τον Προφήτη Ηλία, τον Άγιο που ρυθμίζει τη βροχή, και μεταφέρεται από το χελιδόνι, τον ταχυδρόμο της άνοιξης [37] [55].

Τα λόγια του τραγουδιού τα συναντάμε σε πολλές παραλλαγές. Η πιο δημοφιλής είναι :

«Χηλιδονάκι μου γουργό
γουργό μου χηλιδόνι
Αυτού ψηλά που πηρπατείς
κι χαμηλά κοιτάζεις
πήγινι στουν Προυφήτ' Ηλιά
κι παρακάλησέ τουν
Να βρέξ' ου Μάρτης δυο νηρά
κι Απρίλης άλλου ένα
χαράστουνι τουν γιουργό
που'χει πουλλά σπαρμένα» [56]

8.3.4 Τώρα είν' ο Μάης κι η άνοιξη

Τραγούδι θρηνητικό της άνοιξης από την Αμφίκλεια Φθιώτιδας. Την εποχή της άνοιξης, τον μήνα Μάιο και πριν το καλοκαίρι, όλη η φύση χαίρεται και τα ελάφια δροσολογούνται. Όμως μια ελαφίνα δεν πάει κοντά με τ' άλλα, γιατί θρηνεί για το παιδί της που ο κυνηγός το σκότωσε. Τραγούδι με φυσιολατρικά νοήματα, καθώς ο άνθρωπος με το τραγούδι αυτό κάνει αυτοκριτική ως προς την σχέση του με τη φύση.

«Τώρα, μαρή, τώρα, τώρα είν' ο Μάης κι η άνοιξη
τώρα είν' ο Μάης κι η άνοιξη, τώρα είν' το καλοκαίρι
τώρα είν' το καλοκαίρι
τώρα τα 'λάφια χαίρονται, τώρα δροσολογούνται.
Και μια 'λαφίτσα ταπεινή, ταπεινοκαμαριάρα
δε βόσκει, δε δροσίζεται, δεν πάει κοντά με τ' άλλα,
όλο τ' απόσκια περπατεί και τα ζερβά1 κοιμάται
κι όπ' εύρει γάργαρο νερό, θολώνει και το πίνει.
Κι ο ήλιος την ερώτησε κι ο ήλιος τη ρωτάει:
–Γιατί 'λαφίτσα ταπεινή, ταπεινοκαμαριάρα
δε βόσκεις, δε δροσίζεσαι, δεν πας κοντά με τ' άλλα;
[–Ηλιε μου σαν με ρώτησες θε να σ' ομολογήσω.]
Δώδεκα χρόνους έκανα στείρα χωρίς ελάφι
κι από τους δώδεκα και μπρος, απόχτησα ελάφι.
Και 'κεί που βγήκ' ο κυνηγός να 'λαφοκυνηγήσει
το βρίσκει βόσκει μοναχό, ρίχνει και το σκοτώνει» [76].

8.3.5 Στον Πύργο και στο Γρεβενό

Τραγούδι της φύσης από το Νεοχώρι της Υπάτης που αναφέρεται στις δυο όμορφες και πιο ψηλές κορυφές της Οίτης, δηλαδή τον Πύργο και το Γρεβενό, μέρη με σπάνια ομορφιά. Στο τραγούδι συναντάμε την παρουσία του ανθρώπου να παραβιάζει την γαληνή και την ισορροπία της φύσης στο πρόσωπο μιας πέρδικας που πληγώθηκε από ένα κυνηγό.

«Στον Πύργο και στο Γρεβενό τον έμορφο τον τόπο,
Εκεί λαλούν οι πέρδικες, εκεί λαλούν -τ' αηδόνια,
Μια περδικούλα δίψασε και πάει να πιη νεράκι
Κι ο κυνηγός από μεριά, ρίχνει και την πληγώνει
Πανάθεμά σε, κυνήγι, και μυριαναθεμάσε,
Πούρριξες και με λάβωσες και δεν μπορ' απετάξω.

Θέλω να σε καταραστώ και πάλι σε λυπάμαι
Από ψηλά να γκρεμιστείς και χαμηλά να πέσεις.
Να ραγιστείς σαν το γυαλί, σαν το κερί να σβήσεις» [37].

8.3.6 Συντάς εβγήκε ο βασιλιάς

Τραγούδι που χόρεψαν με τον τοπικό «κλειστό χορό» και τραγούδησαν οι γυναίκες του Νεοχωρίου Υπάτης το 1845 στον Βασιλιά Όθωνα, κατά την περιοδεία του στην ύπαιθρο όπου στάθμευσε με τους ακολούθους του στη θέση οροπέδιο Μακρυκάμπι, προκειμένου να κυνηγήσει. Οι κάτοικοι από τα γύρω χωριά: Σμόκοβο - Πύργο, Νεοχώρι, Καστριώτισσα, Δάφνη και Μαυρολιθάρι διοργάνωσαν γλέντι για να τον τιμήσουν και του παρουσίασαν τοπικά τραγούδια και χορούς.

«Συντάς εβγήκε ο βασιλιάς ν' αλαφοκυνηγήσει,
Με τετρακόσιους Αρχοντες μ', εξήντα σταυροφόρους,
Με το Βαγγέλιο της Βλαχιάς, με το σταυρό της Πόλης
Μ' εξήντα δυο λαγωνικά, μ' έν' άμορφο σαϊνι...
Όλη μερούλα κυνηγούν, απ' το ταχύ ως το βράδυ.
Κυνήγι δεν εβάρεσαν, κυνήγι δεν ευρήκαν.
Κι απάν' στο γέρμα του ηλιού και στο βασίλεμά του,
Άγριο βουβάλι βγάλανε, άγριο κι αλαφιασμένο
Μάεχει σταυρό στα πόδια του, σταυρό και στο κεφάλι
Και πίσω στα καπούλια του ν' έχει ασημένια βούλα...» [37]

Μια άλλη παραλλαγή που συναντάμε:
«Σύντας εβγήκε ο βασιλιάς, να λαφοκυνηγήσει,
με τετρακόσιους άρχοντες, μ' εξήντα σταυροφόρους,
μ' ένα χρυσό λαγωνικό, μ' εν' όμορφο σαϊνι.
Ολημερούλα κυνηγούν, απ το ταχύ ως το βράδυ
κυνήγι δεν εβάρεσε, κυνήγι δεν ευρήκε
κι απάν στο γέρμα του ηλιού βγαζ' αγριοβουβάλι.
Να το χτυπήση σκιάζεται, να το βαρεσ' φοβάται,
τι το θεριό ήτανε τρανό, τρανό σημαδεμένο.
Είχε σταυρό στα κέρατα, σταυρό και στα καπούλια...» [83]

8.3.7 Βερβερίτσα

Είναι ένα τραγούδι από την περιοχή της Υπάτης που το λέγανε την Πρωτομαγιά για να αντιμετωπιστεί η ανομβρία και η ξηρασία. Αποτελεί συνέχεια λατρευτικού εθίμου που χάνεται στα χρόνια. Η εκκλησία σε δύσκολες καταστάσεις για τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους έχει καθιερώσει τις θρησκευτικές λιτανείες.

«Βερβερίτσα περπατεί το θεό παρακαλεί
Θεέ μου βρέξε μια βροχή μια βροχή μια σιγανή.
Να φυτρώσουν και να ανθίσουν και τον κόσμο να πλουτίσουν

Τα σιταρια τα μπαμπάκια και τα χορταράκια
Μπάρες – μπάρες το νερό και το γέννημα σωρό
κάθε στάχυν και κιλό κάθε κούρβουλο και φορτιό» [37]

Μία άλλη παραλλαγή του ικετευτικού τραγουδιού είναι:

«Πιρπερίτσα περπατεί
το Θεό παρακαλεί
για να πιάσει μία βροχή,
μία βροχή μία σιγανή,
τα στάρια τα κ'θάρια
του φτωχού τα παρασπόρια» [82]

8.4 Τα Αποκριάτικα

8.4.1 Καλόμοιρος Καλότυχος

Σατυρικό τραγούδι από την Αμφίκλεια Φθιώτιδας που το συναντάμε στα τραγούδια της αποκριάς, τραγούδι για τον οίνο.

«Καλόμοιρος, καλότυχος που θέλ' να πάρει εμένα
που ξέρω ρο- δουλεύτρα εγώ, που ξέρω ρόκα κι αργαλειό.
Που ξέρω ρόκα κι αργαλειό και το κρασί το πίνω
το πίνω, το πίνω και στάλα δεν αφήνω.
Πίνω κανάτα το πρωί και τρεις το μεσημέρι
κι απάν' το γύ- δουλεύτρα εγώ, κι απάν το γύρμα του ηλιού.
Κι απάν' το γύρμα του ηλιού, στραγγίζω το βαρέλι
και που να πάω, δουλεύτρα εγώ, και που να πάω να κρυφτώ.
Και που να πάω να κρυφτώ στου βαγενιού τον πύρο
το πίνω το πίνω και στάλα δεν αφήνω» [76]

8.4.2 Ρηνούλαμ' κάτσε φρόνιμα

Τραγούδι των Σαρακατσάνων που το συναντάμε κατά τόπους με αρκετές παραλλαγές. Στους στίχους ο αφηγητής συμβουλεύει την Ρηνούλα συμφώνα με τα ήθη της εποχής να έχει τα μάτια της χαμηλά προς τα παλληκάρια και να είναι καλή νοικοκυρά, για να καλοπαντρευτεί.

«Ρηνούλαμ' κάτσε φρόνιμα κάτσε ταπεινωμένα
μη μπαινοβγαίνεις και τηράς, τηράς τα παλληκάρια
τα παλληκάρια τα καλά παίρνουν καλές γυναίκες
να ξέρουν ρόκα κι αργαλειό να ξέρουν να υφαίνουν
κι ο κασιδιάρης μια στραβή και κείνη δεν τον θέλει» [84]

8.4.3 Ο Γιάννης άφησε την κλεψιά

Σατυρικό τραγούδι από την Αμφίκλεια Φθιώτιδας που το συναντάμε στα τραγούδια της Αποκριάς. Όταν ο Γιάννης αποφάσισε να αφήσει τις κλοπές και να γίνει γεωργός, δεν ήταν εύκολη η μετάβαση στην καινούργια του ζωή, γιατί δεν ήξερε από αγροτικές εργασίες.

«Ο Γιάννης άφ'σε την κλεψιά, και 'πιασε το αλέτρι
και έσπειρε, κι αμάν, αμάν, και έσπειρε και απόσπειρε
και έσπειρε κι απόσπειρε πέντε φεσάκια σπόρο
το μ'σο το χρώ- κι αμάν, αμάν, το μ'σο το χρώσταε, το 'δωσε,
το μ'σό το χρώσταε, το 'δωσε, τ' άλλο το πάει στο μύλο

βρίσκει το μύλο χάρβαλο, και το νερό κομμένο.
Ωσπου να πάει για το νερό, να φκιάξει και το μύλο
ο ποντικός απ' το πλευρό τρυπάει το σακί του,
ώσπου να πάει για μπάλωμα, να βρει και το βελόνι
ο λύκος από το πλευρό του τρώει το γαϊδούρι,
πω πω λελέ, τι έπαθα» [76]

8.4.4 Πέντε χιλιάδες πρόβατα

Τραγούδι που έλεγαν οι κτηνοτρόφοι της Ρούμελης και της Θεσσαλίας τις Απόκριες.

«Πέντε χιλιάδες πρόβατα και δυο χιλιάδες γίδια
πέντε αδέρφια τα βοσκούν τα πέντε αγαπημένα.
Οι δυο πάνε για την κλεψιά κι δυο για μαύρα μάτια
και μένει ο Γιάννης μπιστικός στα γιδοπρόβατά τους.
Φύλα Γιάννη μ' τα πρόβατα φύλα και τα ζυγούρια
σε μονοδένδρι μη διαβείς σε πεύκο μη σταλίσεις
και στον αφρό της θάλασσας νερό μην τα ποτίσεις.
Τ' ακούει η λάμια του γιालού κι έρχεται και τα τρώει» [84]

8.4.5 Δευτέρα μέρα κίνησε Ρηγόπουλο από την πόλη

Τραγούδι αποκριάτικο από το χωριό Δίβρη Λαμίας.

«Δευτέρα μέρα κίνησε Ρηγόπουλο απ' την πόλη
Με τριάντα δυο λαγωνικά, με εξηντα δυο περδίκια
Όλη μεριρίτσα κυνηγεί απ', το πρωί ως το βράδυ
κυνήγι δεν απάντησε, κυνήγι δεν ευρήκε'
Κι αυτού στο γύρισμα του ήλιου και στο βασίλεμα του
βρίσκει μία κόρη ροϊδανή, μία κόρη παινεμένη» [82]

8.4.6 Της Καθαράς Δευτέρας

Την Καθαρά Δευτέρα που ήταν ημέρα νηστείας χόρευαν και τραγουδούσαν το εξής τραγούδι:

«Χαρά σαν της σαρακοστής μεγάλη δεν είν' άλλη.
Κόψε μηλιάμ' τα μήλα σου και φκιάσε μια σαλάτα δεν σ' αρνιέμαι μαυρομάτα.
Ακούτε τι παράγγειλε η Καθαρά Δευτέρα,
Πάρτε τον τρύπιο τον τρουβά και τη σκουρολεπίδα
και στα βαρκά είν' τα λάχανα στα βάτα τα τσουκνίδια
και κάτω στα παλιάμπελα είναι οι μπρακανιθρες.
Κοριτσάκια μ' όμορφα την ευχή μου νάχετε κι αργαλειό να μάθετε
να πατάτε την πατήθρα να περνάτε τη σαΐτα» [84]

Μια άλλη παραλλαγή του είναι:

«Τ' ακούτε, τι παράγγειλε η Καθαρή Δευτέρα;
τ' ακούτε μαρ' ούλες
για λάχανα, για γρούβες .
Πέθαν' ο Κρέος, πέθανε, ψυχομαχάει ο Τύρος.
Τ' ακούτε μαρ' ο
Σηκών' ο Πράσος την ουρά κι ο Κρέμμυδας τα γένια,
Τ' ακούτε.

Μπαλώστε τα σακκούλια σας, τροχίστε τα μαχαίρια.
Τ'ακούτε»[85]

9. ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ

Στη Φθιώτιδα τα σημαντικότερα έθιμα μέσα στον κύκλο του χρόνου και οι γιορτές, μαζί με τα λαϊκά δρώμενα που τις συντροφεύουν, συμβαδίζουν τις πιο πολλές φορές με το εορτολόγιο της Εκκλησίας. Όμως πολλά από αυτά έχουν τις ρίζες τους στα χρόνια της αρχαιότητας, γεγονός που δείχνει την πολιτιστική συνέχεια μέσα στους αιώνες.

9.1 Έθιμα του 12ημέρου

9.1.1 Έθιμα Χριστουγέννων

Το σφάξιμο του χοίρου:

Στα ορεινά χωριά της δυτικής Φθιώτιδας αλλά και στη βόρεια Φθιώτιδα, στην περιοχή του Δομοκού, καθώς και στα χωριά του Παρνασσού που ανήκουν στον Νομό Φθιώτιδας, ο χοίρος ήταν το πλέον συνηθισμένο οικόσιτο ζώο. Προοριζόταν για το χριστουγεννιάτικο γεύμα και όχι μόνο, γιατί εκτός από το κρέας που θα ψηνόταν συνήθως σε κοντοσούβλι, η οικογένεια θα παρασκεύαζε λουκάνικα, «μπουμπάρια» και «τσιγαρίδες».

Η απόκτηση ενός χοίρου για μια οικογένεια συμβόλιζε οικονομική και κοινωνική επιφάνεια, καθώς και ευημερία. Η σφαγή του χοίρου μέχρι τις μέρες μας αποτελεί ολόκληρη τελετουργία. Απαραίτητα για την τήρηση του εθίμου είναι το κάρβουνο και το λιβάνι. Η σφαγή του χοίρου αποτελεί θυσία ζώου σε μεγάλη γιορτή, δηλαδή ένα έθιμο με ρίζες στην αρχαιότητα για καλή υγεία και πρόοδο και καλή παραγωγή των γεωργών.

Μετά τη σφαγή του ζώου, ακολουθούσε το «ξεπάστωμα», κατά το οποίο τοποθετούσαν το χοιρινό ανάμεσα σε δύο ξύλα μεγάλα και άρχιζαν να το κόβουν σε κομμάτια και να βγάζουν λεπτά κομμάτια λίπους για την παρασκευή των τσιγαρίδων μέσα σε καζάνι με λίγο νερό. Στην συνέχεια ακολουθούσε γλέντι με όσους συμμετείχαν στην όλη διαδικασία [86] [91].

Χριστόψωμα» – «Χριστόκλουρες»

Για να τιμήσουν τη γέννηση του Χριστού οι νοικοκυρές ζυμώνουν τα Χριστόψωμα – «Χριστόκλουρες». Με ιδιαίτερη ικανότητα και τέχνη τα στολίζουν με λεπτοδουλεμένο ζυμάρι, φτιάχνοντας τον σταυρό με ένα καρύδι στο κέντρο και τη φάτνη, το αλέτρι για τις γεωργικές οικογένειες ή την γκλίτσα του τσοπάνη για τους κτηνοτρόφους [86] [87].

Το Χριστουγεννιάτικο γαστρονομικό έθιμο της Αταλάντης

Το «Κιτς – Κετς» είναι σκεύασμα από σιτάρι και λίπος ζώου. Σημαίνει είτε «έτσι και έτσι», είτε «φύγε-πέρνα». Η ονομασία του κατά κάποιο τρόπο περιγράφει τη διαδικασία χτυπήματος του σιταριού με ειδικούς κόπανους, προκειμένου να διαχωριστεί η φλούδα από τους κόκκους του σιταριού. Ήταν μια διαδικασία που ξεκινούσε δυο μέρες πριν από τα Χριστούγεννα. Στην συνέχεια απομάκρυναν τις φλούδες με άφθονο νερό. Έτσι απέμεναν μόνο οι κόκκοι, τους οποίους έβραζαν σε καζάνι, που στον πυθμένα του είχαν στρώσει ζωικό λίπος.

Η διαδικασία του βρασίματος γίνονταν σε αναμμένα κάρβουνα, όχι σε φλόγα. Ξεκινούσε τις απογευματινές ώρες της Παραμονής και τελείωνε τις πρώτες πρωινές ώρες. Μετά το τέλος της λειτουργίας το μοίραζαν σε συγγενείς και φίλους για τα «Χρόνια Πολλά» [88].

9.1.2 Έθιμα της Πρωτοχρονιάς

Το αρραβώνιασμα της φωτιάς

Τα ξημερώματα των Χριστουγέννων η νοικοκυρά βάζει ένα μεγάλο ξύλο στο τζάκι. Αυτή την ώρα ο λαός την αποκαλεί «ανοιχτή ώρα» και, σύμφωνα με την παράδοση, τη συγκεκριμένη στιγμή ό,τι ζητήσει κανείς σε σχέση με την οικογένειά του μπορεί να πραγματοποιηθεί.

Το πάντρεμα της φωτιάς

Το βράδυ της Παραμονής της Πρωτοχρονιάς, έβαζαν μέσα στη στάχτη πολλά κάρβουνα και ενίσχυαν τη φωτιά με δύο μεγάλα ξύλα που έπρεπε να είναι ισομερή για να καίγονται με τον ίδιο τρόπο μέσα στη στάχτη και για να διατηρηθεί η φωτιά μέχρι το πρωί της Πρωτοχρονιάς. Σύμφωνα με την παράδοση εκείνη την ώρα που αλλάζει ο χρόνος, όποια ευχή κάνει ο άνθρωπος θα πραγματοποιηθεί. Το έθιμο αυτό το συναντάμε στη δυτική Φθιώτιδα, αλλά και στα χωριά του Παρνασσού που ανήκουν στον Νομό Φθιώτιδας [86] [87].

Βασιλόπιτα

Την Πρωτοχρονιά ετοίμαζαν τη Βασιλόπιτα και τη Βασιλόκλουρα μέσα στις οποίες τοποθετούσαν κάποιο κέρμα, το οποίο συμβόλιζε την προκοπή του νοικοκυριού, ή ένα κομμάτι άχυρο, που συμβόλιζε το ζευγάρι, ή ένα πουνρόροζυλο, που συμβόλιζε τα γιδοπρόβατα και, γενικά, το βιος σε έχοντα και καλούδια. Όποιος έβρισκε το φλουρί, θα είχε καλή τύχη και υγεία [86].

Το «τάισμα» της βρύσης

Την ημέρα της Πρωτοχρονιάς οι νοικοκυρές πηγαίνανε με ένα άδειο δοχείο στην κοντινότερη βρύση και αφήνανε χρήματα και δημητριακά, σιτάρι, καλαμπόκι ή μελί και βούτυρο. Στο συγκεκριμένο σημείο, οι γυναίκες διατύπωναν την ευχή να «τρέχουν τα καλά στο σπίτι τους, όπως τρέχει το νερό στη βρύση». Το έθιμο αυτό λεγόταν το «τάισμα της βρύσης».

Επίσης, με το νερό που έπαιρναν από την βρύση ανανέωναν όλα τα νερά που χρησιμοποιούσαν στο σπίτι και επέστρεφαν χωρίς να μιλήσουν σε κανέναν στο δρόμο μέχρι το σπίτι. Αυτό το έθιμο λεγόταν «το αμίλητο νερό». Με το έθιμο αυτό πίστευαν πως θα εξασφαλίσουν καλή τύχη και προκοπή [87].

Το ποδαρικό

Το πρωί της Πρωτοχρονιάς τα μικρά παιδιά ήταν καλοδεχούμενα σε κάθε φιλικό σπίτι για να κάνουν επίσκεψη, το γνωστό «ποδαρικό». Πίστευαν ότι θα φέρουν καλή τύχη στην οικογένεια και στο σπίτι. Όταν υπήρχε έγκυος γυναίκα προτιμούσαν το ποδαρικό να γίνει από μικρό αγόρι για να γεννήσει και η ίδια αγόρι που θα βοηθάει στις δουλειές και θα ήταν ο συνεχιστής της οικογένειας. Ενώ αν η οικογένεια είχε γεωργικές ασχολίες, προτιμούσαν να τους κάνει ποδαρικό ένα μικρό κορίτσι για να έχουν καλή παραγωγή. Επίσης, το άτομο που θα έκανε ποδαρικό στο σπίτι το βάζανε να πατήσει ένα σίδερο για να είναι όλοι γεροί και σιδερένιοι [86] [87].

Το έθιμο του ροδιού.

Την ώρα που αλλάζει ο χρόνος, στην εξώπορτα του σπιτιού πετάνε και σπάνε ένα ρόδι που είναι σύμβολο αφθονίας, γονιμότητας και καλής τύχης. Στη συνέχεια μπαίνουν μέσα στο σπίτι με το δεξί πόδι, για να τα φέρει ο καινούριος χρόνος όλα «δεξιά, εύκολα και τυχερά» [87].

Πρωτοχρονιάτικο έθιμο στο Νέο Μοναστήρι: Ντιβιτζήδες (καμηλιέρηδες) και Καμήλες

Είναι ένα πρωτοχρονιάτικο έθιμο της Ανατολικής Ρωμυλίας (Βόρειας Θράκης) το οποίο φέρανε μαζί τους οι πρόσφυγες που μεταφέρθηκαν το 1925 σε περιοχή της πρώην επαρχίας Δομοκού στην οποία δόθηκε η ονομασία «Νέο Μοναστήρι». Μετά τη λειτουργία στην εκκλησία την Πρωτοχρονιά, οι ντιβιτζήδες (οι καμηλιέρηδες) και οι καμήλες μαζί με ντόπιους μουσικούς ξεκινούν τον χορό στη πλατεία, όπου όλοι συμμετέχουν με παραδοσιακούς Θρακιώτικους χορούς (Ζωναράδικο και Συγκαθιστό). Είναι ένα έθιμο που παραπέμπει στην αρχαιότητα και συγκεκριμένα

στη λατρεία προς τιμήν του Θεού Διονύσου. Ωστόσο, διατηρήθηκε και μετά την επικράτηση της χριστιανικής θρησκείας λόγω της απήχυσής του.

Οι ντιβιτζήδες ντύνονται με προβιές και στη μέση τους και στα πόδια τους φορούν μικρά κουδουνάκια που δημιουργούν θόρυβο, όταν χορεύουν. Στα χέρια τους κρατούν ένα ξύλινο ρόπαλο για να προσκαλέσουν με τα χτυπήματα τους τη γονιμότητα της γης. Η καμήλα είναι μια ξύλινη κατασκευή με υφαντό από τραγίσιο μαλλί και με κρεμασμένα στο κεφάλι της πολλά μεγάλα μπρούτζινα κουδούνια. Ο θόρυβος των κουδουνιών συντελεί στο ξύπνημα της φύσης από τη χειμωνιάτικη νάρκη [59] [61].

9.1.3 Τα Έθιμα των Φώτων

Ο Μεγάλος Αγιασμός των υδάτων

Τα Φώτα στις 6 Ιανουαρίου είναι μεγάλη θρησκευτική γιορτή, καθώς τελείται ο Μεγάλος Αγιασμός των υδάτων. Όλοι οι πιστοί πηγαίνουν στην εκκλησία να πιουν το «αγίασμα» και να το πάρουν για το σπίτι, τα χωράφια και τα ζώα τους. Μετά το μεσημεριανό φαγητό έπαιρναν ένα δοχείο με αγίασμα και έσπευδαν να αγιάσουν τα χωράφια ή τα κοπάδια τους, πιστεύοντας ότι με την ευλογία του Θεού θα έχουν καλή πρόοδο. Πραγματικά, κάθε οικογένεια ήθελε να αγιάσει τα χωράφια, για να έχουν την επόμενη καλλιεργητική περίοδο καλή σοδειά, και τα ζώα για καλή παράγωγή γάλακτος και αναπαραγωγή [89] [90].

Καληωράδες ή Καλαντράδες

Σε χωριά της δυτικής Φθιώτιδας το μεσημέρι και το βράδυ των Φώτων παρέες από μεγαλύτερα αγόρια και άνδρες, οι γνωστοί «Καληωράδες» στη Μακρακώμη ή κατά άλλη εκδοχή οι «Καλαντράδες» στον Αϊ Γιωργή Τυμφορηστού, έχοντας στα χέρια μεγάλα κουδούνια τα οποία συνεχώς χτυπούσαν, γύριζαν στα σπίτι του χωριού και έψαλλαν τα κάλαντα των Φώτων. Ιδίως κάνανε επισκέψεις στα σπίτια που είχανε Γιάννη, αφού ήταν η παραμονή της γιορτής του Αγίου Ιωάννη. Οι νοικοκυραίοι τους κερνούσαν χριστουγεννιάτικα εδέσματα, κρασί και λουκάνικα.

Το τραγούδι των **Καληωράδων** είναι το κάτωθι:

«Α' Γιάνν' αφέντη μ' Πρόδρομε, μεγάλο τ' όνομά σου!
Α' Γιάννη μ' στα σαράγια σου χρυσά καντήλια φέγγουν!
Αν βάλεις λάδι και κερί, φέγγουν τον κόσμο όλο!
Κι αν βάλεις λάδι μοναχά, φέγγουν την αφεντιά σου!
Άπλωσε, Γιάννη μ' άπλωσε στην αργυρή σου τσέπη.
Αν έχεις άσπρα δος μας τα, φλουριά μην τα λυπάσαι
κι αν έχεις και κουσόδραγμα κέρνα τα παλικάρια.
Κέρνα τα, Γιάννη μ' , κέρνα τα, κέρνα τα παλικάρια,
κομμάτ ' από λουκάνικο, κομμάτ ' από μπουμπάρα,
κομμάτ' από τη νεφραμιά, να γίνει οουφλιμάδα...» [87]

Μια άλλη εκδοχή από τον Αϊ Γιωργή Τυμφορηστού είναι η κάτωθι:

Καλαντράδες

« Ας τον πολυχρονίσουμε τούτον το νοικοκύρη.
Αφέντη μου στις τάβλες σου χρυσά καντήλια καίνε.
Αν βάλεις λάδι μοναχό φέγγουν στην αφεντιά σου,
κι αν βάλεις λάδι και κερί φέγγουν στη γειτονιά σου.
Άπλωσε αφέντη μου, άπλωσε στην αργυρή σου τσέπη
κι αν έβρεις γρόσια δώσ' μας τα, φλουριά μην τα λυπάσαι
Κι αν έχεις και γλυκό κρασί κέρνα τα παλικάρια

να πάνε στο κρασοπουλειό να πουν καλό για σένα.
Να ζήσεις χρόνους εκατό κι εξάμηνα διακόσια
ν' ασπρίσεις σαν τον Όλυμπο, σαν τ' άσπρο περιστέρι
Και στην υγείά σου αφέντη μου και στην καλή χρονιά σου» [91]

9.2 Έθιμα της Αποκριάς στη Φθιώτιδα

9.2.1 Αποκριά στη Λαμία

Κατά τη διάρκεια των τριών εβδομάδων του Τριωδίου, που λέγονται και «χαρούμενες εβδομάδες»[90], πολλά είναι τα δρώμενα και οι εκδηλώσεις σε όλη την Φθιώτιδα.

Ο Δήμος Λαμιέων διοργανώνει καρναβαλικές εκδηλώσεις με παρέλαση καρναβαλιστών στο κέντρο της πόλης, αποκριάτικα δρώμενα, όπως γαϊτανάκι και άναμμα φωτιάς σε πολλά δημοτικά διαμερίσματα, καθώς και κούλουμα με σαρακοστιανά. Στη Λαμία κάθε χρόνο συναντάμε το παλιό έθιμο της «Γκαμήλας» και τον Νεομαγνησιώτικο (αποκριάτικο) γάμο.

Το έθιμο της «Γκαμήλας»

Το συγκεκριμένο έθιμο έχει πάνω από 200 χρόνια παρουσίας στην Λαμία και διοργανώνεται από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αγίων Θεοδώρων Λαμίας, την πιο παλιά συνοικία της Λαμίας (με ονομασία «Σλα Μαχαλά»). Η «Γκαμήλα» είναι κατασκευασμένη από ξύλινο σκελετό και στολίζεται με χαλιά ή βελόντζες, στη ράχη της έχει στολίδια και συνήθως μια κούκλα όμορφης κοπέλας σε ρόλο αναβατή. Οι κινήσεις της «Γκαμήλας» εκτελούνται από δυο άτομα που βρίσκονται μέσα της και πρέπει να συνεργάζονται άψογα για να αποδώσουν το περπάτημα και τον χορό της ζαβολιάρας και άτακτης «Γκαμήλας». Στον χορό της πάντα την συνοδεύουν λαϊκά όργανα, όπως κλαρίνο, ακορντεόν, νταούλι και τουμπελέκι [92].

Το λαϊκό αυτό δρώμενο αναπαριστάται τις δύο Κυριακές της Αποκριάς, της Κρεατινής και της Τυροφάγου και λαμβάνει τέλος την Καθαρά Δευτέρα με το σφάξιμο της Γκαμήλας. Όπως και το κάψιμο του βασιλιά καρνάβαλου, η καταστροφή της «Γκαμήλας» σηματοδοτεί το τέλος των υλικών απολαύσεων και της κρεατοφαγίας και την απαρχή της Σαρακοστής, δηλαδή το πέρασμα σε μία εποχή εγκράτειας και νηστείας κατά την λαϊκή και εκκλησιαστική παράδοση.

Νεομαγνησιώτικος γάμος

Είναι ένα λαϊκό δρώμενο με 25 χρόνια παρουσίας στις καρναβαλικές εκδηλώσεις της Λαμίας που κάθε χρόνο διοργανώνει ο Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Νέας Μαγνησίας την Καθαρά Δευτέρα, με την υποστήριξη του Δήμου Λαμιέων. Πρόκειται για αποκριάτικο γάμο που αναπαριστά τα ήθη και τα έθιμα της δεκαετίας του '30, όταν άρχισαν να γίνονται οι πρώτοι γάμοι ανάμεσα σε Ρουμελιώτες και προσφυγές από την Μικρά Ασία. Περιγράφει με χιούμορ την αρνητική υποδοχή τους από τους ντόπιους, τα πρώτα χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Όμως με τους γάμους Μικρασιατών και Ρουμελιωτών έγινε η σύνθεση, το μπόλιασμα που οδήγησε στην πρόοδο του τόπου. Η παράσταση πραγματοποιείται την Καθαρά Δευτέρα το πρωί στο προαύλιο του 5ου Δημοτικού Σχολείου, στη Νέα Μαγνησία [93].

9.2.2 Αποκριάτικες εκδηλώσεις στην Αμφίκλεια

Πλούσιες είναι στην Αμφίκλεια οι καρναβαλικές εκδηλώσεις με κεντρική δράση το μεγάλο «Χέι» (μεγάλη φωτιά) στην πάνω Πλατεία της Αμφίκλειας. Μικρότερα «Χέι» συναντάμε και στις γειτονίες του χωρίου. Το παραδοσιακό άναμμα της φωτιάς αποτελεί ευκαιρία για γλέντι και ξεφάντωμα με κρασί και παραδοσιακή μουσική. Έτσι γίνονται μια παρέα όλοι οι παρόντες. Το έθιμο αυτό έχει την καταγωγή του από τις λατρευτικές τελετές στο θεό Διόνυσο [94] [95]. Ο Πausanias αναφέρει την ύπαρξη ναού στην αρχαία πόλη «Αμφίκαια», ο οποίος ήταν αφιερωμένος στον θεό Διόνυσο [53].

Επίσης, ψήνεται και μοιράζεται παραδοσιακό Ρουμελιώτικο κοντοσούβλι - γίγας που φτάνει τα 120 μετρά και ψήνεται από τα κάρβουνα που δημιουργήθηκαν από την μεγάλη αποκριάτικη φωτιά του «Χέι» [95] [89] [90].

9.2.3 Απόκριες στο Δήμο Μακρακώμης

Καρναβάλι Μακρακώμης

Στη Μακρακώμη υπάρχει παράδοση χρόνων στις καρναβαλικές εκδηλώσεις, που ξεκινά την δεκαετία του '50 με τις Αποκριάτικες Χοροεσπερίδες και συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας με το καρναβάλι Μακρακώμης, το οποίο ξεπερνά τα 60 χρόνια συνεχόμενης παρουσίας. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του καρναβαλιού είναι οι «Ινδιάνοι» που παρελαύνουν με τις υπόλοιπες Καρναβαλικές ομάδες το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας [96].

Καρναβάλι Σπερχειάδας

Καρναβάλι γίνεται και στη Σπερχειάδα που είναι η έδρα του Καλλικρατικού Δήμου Μακρακώμης, με κορύφωση των εκδηλώσεων την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς που γίνεται η παρέλαση των καρναβαλικών ομάδων με προεξέχουσα αυτή των «Βίκινγκς» [96].

9.2.4 Αποκριάτικες εκδηλώσεις στον Δήμο Στυλίδας

Στον Δήμο Στυλίδας συναντάμε σε όλα τα δημοτικά του διαμερίσματα πλήθος από αποκριάτικες εκδηλώσεις, όπως το καρναβάλι στην Πελασγία και στη Γλυφα, άναμμα φωτιάς στην Πελασγία, στην γειτονιά του «Αϊ-Λιά», καθώς και στις Ράχες στην παραλία, όπου με τη συνδρομή του διαδραστικού συλλόγου Ραχιωτών «Αλόπη» αναπαριστώνται αρκετά παραδοσιακά λαϊκά δρώμενα όπως: το «Γαϊτανάκι» και το «άναμμα της φωτιάς».

Το «Γαϊτανάκι» είναι πανάρχαιο έθιμο - χορευτικό παιχνίδι από παιδιά (αγόρια και κορίτσια) που με τη συνοδεία μουσικής πλέκουν κορδέλες, το γνωστό «Γαϊτανάκι» γύρω από ένα ξύλινο κοντάρι. Χορεύοντας, τυλίγουν και ξετυλίγουν το «Γαϊτανάκι» μετά από παραγγέλματα του επικεφαλής που είναι ντυμένος με κουδούνια [89] [90]. Στη συνέχεια ακολουθεί το «άναμμα της φωτιάς» και όλοι οι παρευρισκόμενοι χορεύουν αποκριάτικα τραγούδια γύρω από την φωτιά. Είναι ένα έθιμο που έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα και στις λατρευτικές τελετές προς τιμήν του Θεού Διόνυσου [94].

9.3 Πάσχα στη Φθιώτιδα

Στην καρδιά της Ρούμελης, στη Φθιώτιδα, συναντάμε όλα τα έθιμα του Ρουμελιώτικου Πάσχα. Μετά την Ακολουθία της Ανάστασης η κάθε οικογένεια γυρίζει σπίτι με το Άγιο Φως κάνοντας με τη λαμπάδα το σχήμα του Σταυρού στο ανώφλι της πόρτας και ανάβει το καντήλι στο εικονοστάσι. Στην συνέχεια όλοι μαζί τρώνε την παραδοσιακή μαγειρίτσα που περιέχει φρέσκα χορταρικά και εντόσθια του αρνιού. Ένα πιάτο που βοήθησε το στομάχι στη μετάβαση από τη νηστεία της Μεγάλης Σαρακοστής στην κατανάλωση του ψητού αρνιού την ημέρα του Πάσχα. Στο τραπέζι της Ανάστασης τσουγκρίζουν τα κόκκινα αυγά που οι νοικοκυρές έχουν βάψει από τη Μεγάλη Πέμπτη.

Την ημέρα του Πάσχα σουβλίζουν και ψήνουν το αρνί ή το κατσίκι μαζί με το παραδοσιακό κοκκορέτσι. Οι ετοιμασίες για το ψήσιμο των αρνιών ξεκινούν από πολύ πρωί. Συγκεκριμένα, βάζουν τα δεμάτια από κληματόβεργες στοίβια ή ετοιμάζουν τη φωτιά με κάρβουνα και ψήνουν στη γη, φτιάχνοντας κατάλληλους λάκκους, ή σε ψησταριές, γυρίζοντας την σούβλα με το χέρι βοηθώντας όλα τα μέλη της οικογένειας, ή χρησιμοποιώντας ηλεκτρικό μοτέρ. Η παράδοση θέλει να ψήνουν πολλές οικογένειες μαζί και στην συνέχεια να γλεντούν σε κοινό τραπέζι.

Το απόγευμα του Πάσχα έχουμε τη «Δεύτερη Ανάσταση» ή τη Λειτουργία της «Αγάπης», γιατί η αγάπη ήταν ο σκοπός της θυσίας του Χριστού. Οι πιστοί ανταλλάσσουν το φιλί της αγάπης. Στη

συνέχεια ακολουθούσε ο λαμπριάτικος - τελετουργικός χορός στο προαύλιο της εκκλησίας, με τον ιερέα να ανοίγει τον χορό. Σε αυτό τον χορό όλοι πιάνονται σφιχτά «αγκαζέ» από το μπράτσο σχηματίζοντας έναν κρίκο και όλοι μαζί σχηματίζουν μια αλυσίδα [37] [90].

Συνάντηση επιταφίων

Το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής στη Λαμία ξεχωρίζει η περιφορά και η συνάντηση των Επιταφίων στην Πλατεία Πάρκου με τη συμμετοχή της Φιλαρμονικής και χιλιάδων κατοίκων και επισκεπτών.

9.3.1 Πασχαλινά έθιμα στην Υπάτη

Κάθε χρόνο στην Υπάτη στον προαύλιο χώρο του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου, μετά τον Εσπερινό της Αγάπης ή της Δεύτερης Ανάστασης, όπως ονομάζεται, δηλαδή κατά το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα, πραγματοποιείται το «κάψιμο του Ιούδα». Είναι ένα έθιμο που συμβολίζει «το διώξιμο του κακού» και κρατάει τις ρίζες του από τους χρόνους της Τουρκοκρατίας.

Στην συνέχεια ο πάπας της εκκλησίας του Αγίου Νικόλαου σέρνει τον Λαμπριάτικο χορό ψάλλοντας το «Χριστός Ανέστη» συνοδευόμενος από χορευτές ντυμένους με παραδοσιακές στολές. Ακολουθούν τραγούδια του «κλειστού» τοπικού χορού. Στην συνέχεια οι παρευρισκόμενοι κατευθύνονται στην πλατεία των Αινιάνων όπου ακολουθεί πασχαλινό γλέντι με παραδοσιακά τραγούδια και χορούς.

Επίσης, στην Υπάτη, το απόγευμα της Τετάρτης μετά το Πάσχα, ανεβαίνουν μόνο άνδρες πεζοπόροι στη «σπηλαιο-εκκλησιά Αρσαλή (Αγία Ιερουσαλήμ)», μια απόσταση δυο ωρών. Εκεί ψάλλεται ο εσπερινός και τα άτομα που θα πάρουν μέρος θα διανυκτερεύσουν στο συγκεκριμένο σημείο. Την επομένη μέρα, Πέμπτη του Πάσχα, τελείται η Θεία Λειτουργία και οι «Αρσαλιώτες» πια επιστρέφουν στην Υπάτη. Παράλληλα, κατά το βράδυ της Τετάρτης του Πάσχα οι γυναίκες της Υπάτης και τα παιδιά ανάβουν φωτιές, για να κάψουν τα στεφάνια της Πρωτομαγιάς, και πηδούν πάνω από τις φωτιές και τραγουδούν Λαμπριάτικα και Μαγιάτικα τραγούδια. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και στο ότι χορεύουν τον «Ζερβό χορό» ή «Κυρατζίδικο» που είναι αφιερωμένος στην κυρά του ξακουστού κάστρου της Νέας Πάτρας-Υπάτης.

Την Πέμπτη του Πάσχα, όταν οι «Αρσαλιώτες» φτάσουν στην Υπάτη περίπου στις 12:00μ.μ., τους υποδέχονται στη θέση «Περιβόλια» με ζωντανή μουσική. Ακολουθεί γλέντι στην πλατεία της Υπάτης. Η γιορτή αυτή θυμίζει τα αρχαία «Ροζάλια» (παγανιστικές εορτές της άνοιξης), δηλαδή γιορτές της γονιμότητας και της φύσης [37] [90].

9.3.2 Πελασγίας – Απάν' Χορός Δίπατος

Ο χορός γινόταν την τρίτη ημέρα μετά το Πάσχα στην πλατεία των Αγίων Αποστόλων, στην πλατεία του Μεσοχωρίου, εκεί όπου τελούνταν οι πιο πολλές εκδηλώσεις των κατοίκων της Πελασγίας. Το γλέντι ξεκινούσε το μεσημέρι και διαρκούσε μέχρι τη δύση του ήλιου. Στις μέρες μας το έθιμο αναπαρίσταται τη δεύτερη μέρα του Πάσχα το μεσημέρι στην κεντρική πλατεία της Πελασγίας.

Ο «Απάν' Χορός» - Δίπατος Χορός είναι ένας χορός μοναδικός σε όλη την Ελλάδα που ταυτίζεται με τη μεγάλη θρησκευτική γιορτή της άνοιξης, δηλαδή το Πάσχα, την Ανάσταση του Χριστού, αλλά και την αναγέννηση της φύσης. Οι κάτοικοι της Πελασγίας διαχρονικά ασχολούνταν με την καλλιέργεια της γης και κυρίως με την παραγωγή του σιταριού που αποτελούσε σημαντικό στοιχείο διατροφής, ευημερίας και προόδου τους. Έτσι, ο Δίπατος χορός «είναι αφιερωμένος στη συγκομιδή του σιταριού και του θερισμού». Πρόκειται για μία παράκληση προς τον Προφήτη Ηλία, τον Άγιο που ρυθμίζει τη βροχή και μεταφέρεται από το χελιδόνι, τον ταχυδρόμο της άνοιξης [55] [56] [57].

9.4 Μεγάλες Γιορτές - Πανηγύρια - Αξιόλογες Εκδηλώσεις

9.4.1 Γιορτές της Άνοιξης

Του Αγίου Γεωργίου στις 23 Απριλίου

Ο Άγιος Γεώργιος περιγράφεται ως ο προστάτης του ανυπεράσπιστου ανθρώπου. Αναπαριστάνεται ως ιππότης, καβαλά στο άλογο, ο οποίος σκότωσε με το κοντάρι του τον δράκοντα ή το μεγάλο φίδι και έσωσε, σύμφωνα με την παράδοση, τη βασιλοπούλα, που είχε δοθεί στο θηρίο, για να ελευθερωθεί το νερό. Οι λαϊκές περιγραφές λένε πως ελευθέρωσε το νερό, αυτό το πολύτιμο αγαθό για την επιβίωση και την πρόοδο του ανθρώπου της υπαίθρου και όχι μόνο.

Είναι ο προστάτης του Πεζικού σώματος, αλλά και των γεωργών και των κτηνοτρόφων. Την ημέρα του Εορτασμού του, στις 23 Απριλίου, οι Σαρακατσάνοι - κτηνοτρόφοι μετακινούνται από τα πεδινά στα ορεινά και προσφέρουν στη χάρη του Αγίου στην εκκλησία ένα αρνί, συνήθως άσπρο. Επίσης την ημέρα αυτή γίνονται οι συμφωνίες που έχουν σχέση με μίσθωση χωραφιών και βοσκοτόπων καθώς και με την πρόσληψη προσωπικού κυρίως για τις κτηνοτροφικές εργασίες. Όταν η Εορτή του Αγίου Γεωργίου πέφτει τη βδομάδα πριν από το Πάσχα γιορτάζεται από την εκκλησία την Δεύτερα της διακαινησίμου εβδομάδας (την Δεύτερη μέρα του Πάσχα) [89] [90].

Στη Φθιώτιδα πραγματοποιούνται θρησκευτικά πανηγύρια στα χωριά: Άγιος Γεώργιος Τυμφορηστού, Μαλεσίνα, Μύλοι Πελασγίας και Καστρί Μακρακώμης [97] [98].

Των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

Είναι η μεγαλύτερη γιορτή του Μαΐου με πολλά πανηγύρια και λιτανείες στη Φθιώτιδα. Τα ονόματα Κωνσταντίνος και Ελένη είναι πολύ δημοφιλή και για αυτόν τον λόγο υπάρχουν πολλές εκκλησίες αφιερωμένες στο όνομά τους και γίνονται πολλά θρησκευτικά πανηγύρια στη Φθιώτιδα. Συγκεκριμένα, στον Άγιο Κωνσταντίνο Λοκρίδας πραγματοποιείται πενθήμερη εμποροπανήγυρη στις 21 Μαΐου, εορτή του πολιούχου της πόλης. Επίσης πραγματοποιούνται θρησκευτικά πανηγύρια στα χωριά: Άγιος Σώστης, Δίλοφο, Μεσαία Κάψη, Παλιοκερασιά, Πουγκάκια, Νεοχωράκι [97] [98].

Το «Κουρμπάνι»

Το «Κουρμπάνι» είναι ένα έθιμο από την Ανατολική Ρωμυλία που έφεραν το 1925 στη Φθιώτιδα οι πρόσφυγες από το Μεγάλο Μοναστήρι, πρόγονοι των σημερινών κατοίκων του Νέου Μοναστηρίου, το οποίο συνεχίζουν να γιορτάζουν μέχρι σήμερα. Κουρμπάνι σημαίνει θυσία, είναι δώρα στην εκκλησία, δώρα για τον Θεό και τους Αγίους. Πραγματικά, είναι ένα έθιμο με ρίζες στα βάθη του χρόνου και είναι ένα έθιμο που συνδυάζει θρησκευτικά και αρχαιοελληνικά λατρευτικά στοιχεία, όπως τις θυσίες που γίνονταν προς τιμή του θεού Απόλλωνα. Στο Μεγάλο Μοναστήρι Ανατολικής Ρωμυλίας έχουν βρεθεί βωμοί με επιγράμματα για τον θεό Απόλλωνα [61].

Το Κουρμπάνι κάθε χρόνο αναβιώνει στη γιορτή της «Αναλήψεως του Χριστού». Σκοπός είναι να παρακαλέσουν τον Θεό να κάνει καλό καιρό, με τις απαραίτητες καλοκαιρινές βροχές, και να προστατεύει τη σοδειά και τα χωράφια τους. Τα ζώα που θυσιάζονται είναι συνήθως πρόβατα τα οποία συνοδεύονται με πλιγούρι. Τα υλικά του γεύματος προσφέρονται από τους κατοίκους του Νέου Μοναστηρίου. Έτσι αισθάνονται πως τιμούν τους προγόνους τους αναβιώνοντας αυτό το έθιμο με την κοινή θυσία και το κοινό τραπέζι.

Το έθιμο τελείται από πολύ πρωί στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου όπου σε μεγάλα καζάνια βράζεται το κρέας. Μετά το τέλος της Λειτουργίας το «κουρμπάνι»

προσφέρεται στους παρευρισκομένους. Και ακολουθεί γλέντι με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια του Νέου Μοναστηρίου [59] [61].

9.4.2 Γιορτές του Καλοκαιριού

Τα γενέθλια του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στις 24 Ιουνίου

Το έθιμο του «Κλήδονα» ή του Αγίου Ιωάννη του «Ριζικάρη» στη Νέα Μαγνησία Λαμίας

Είναι ένα έθιμο που έφεραν οι Μικρασιάτες πρόσφυγες το 1922 στην περιοχή της Λαμίας, η οποία αργότερα ονομάστηκε Νέα Μαγνησία. Το έθιμο αναβιώνει κάθε χρόνο την παραμονή των γενεθλίων του Ιωάννη του Βαπτιστή, δηλαδή στις 23 Ιουνίου. «Κλήδονα» σημαίνει προγνωστικός ήχος και περιγράφει τον συνδυασμό τυχαίων και ασυνάρτητων λέξεων κατά τη διάρκεια μαντικής τελετής. Στο έθιμο του «Κλήδονα» ή «Ριζικάρη» συμμετέχουν κορίτσια ανύπανδρα. Σκοπός του εθίμου αυτού είναι η πρόγνωση του ριζικού - τύχης που θα έχουν στο μέλλον κυρίως σε θέματα αγάπης [90].

Παράλληλα σε δρόμους ή σε σταυροδρόμια οι συμμετέχοντες ανάβουν φωτιές χρησιμοποιώντας ξερά χόρτα και καλάμια και καίνε τα στεφάνια από την Πρωτομαγιά. Οι άνθρωποι πηδούν πάνω από αυτές σταυρωτά τρεις φορές. Για αυτό λόγο ο Άγιος Ιωάννης λέγεται και «Ριγανάς» ή «Λαμπαδιάρης» ή «Φανιστής». Αυτό το έθιμο το συναντάμε εκτός από τη Νέα Μαγνησία Λαμίας και στη Λοκρίδα και στη Δυτική Φθιώτιδα [88].

Αντάμωμα Σαρακατσάνων Νομού Φθιώτιδας

Κάθε χρόνο το δεύτερο Σαββατοκύριακο του Ιουλίου ο Σύνδεσμος Σαρακατσάνων Φθιώτιδας «Ο Κατσαντώνης» διοργανώνει το τοπικό αντάμωμα Σαρακατσαναίων του Νομού Φθιώτιδας στο Βελούχι στη θέση Άγιοι Απόστολοι Μερκάδας. Οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται περιλαμβάνουν δρώμενα και αναπαραστάσεις από τον παλιό τρόπο ζωής των Σαρακατσάνων, όπως της επεξεργασίας του μαλλιού και παρουσίαση Σαρακατσάνικων χορών. Ο Εορτασμός κορυφώνεται με παραδοσιακό Σαρακατσάνικο γλέντι, με τη συμμετοχή όλων των παρευρισκόμενων. Το λαϊκό αυτό δρώμενο πραγματοποιείται για περισσότερα από 30 χρόνια στους πρόποδες του όρους Βελούχι [98].

Της Αγίας Μαρίας της Μεγαλομάρτυρος

Ο λαός έχει προσδώσει θεραπευτικές ιδιότητες στην Αγία Μαρίνα για τους αρρώστους ψυχικά ανθρώπους, αλλά και για τα «άρρωστα» και «μαραμένα» παιδιά. Επίσης θεωρείται ότι προστατεύει τις σοδιές από ερπετά και ζωύφια. Η μνήμη της εορτάζεται στις 17 Ιουλίου κάθε χρόνο [90]. Στη Φθιώτιδα πραγματοποιούνται θρησκευτικά πανηγύρια στα χωριά: Αγία Μαρίνα και Παλαιοκερασία Στυλίδας και στην Αγία Μαρίνα Λοκρίδας του Δήμου Αμφίκλειας -Ελάτειας [97].

Του Προφήτη Ηλία

Ο Προφήτης Ηλίας είναι ο Άγιος των βουνών, ο Άγιος που ρυθμίζει τη βροχή, τη βροντή και τον κεραυνό. Επομένως, είναι για τους νεότερους Έλληνες ό,τι ο θεός Δίας και ο θεός Απόλλωνας για τους αρχαίους Έλληνες. Για να τιμήσει τον Άγιο ο λαός κάνει πολλά πανηγύρια την ημέρα που η εκκλησία γιορτάζει την μνήμη του, δηλαδή στις 20 Ιουλίου κάθε χρόνο [90].

Στη Φθιώτιδα πραγματοποιούνται θρησκευτικά πανηγύρια στα χωριά: Δίκαστρο, Δίλοφο, Δυο Βουνά, Καμπιά, Καπνοχώρι Υπάτης, Κομποτάδες, Κυριακοχώρι, Μεγαπλάτανος, Μεσοποταμία, Παλαιοβράχα, Παλαιοχώρι Τυμφορηστού, Στυλίδα και στο Νεοχώρι Υπάτης, όπου το πανηγύρι ξεκινά πάντοτε με τον τοπικό «Κλειστό» χορό [97] [98].

Της Αγίας Παρασκευής της Οσιομάρτυρος

Η Αγία Παρασκευή είναι η Αγία που κατά την λαϊκή παράδοση γιατρεύει κάθε αρρώστια των ματιών [90].

Η εκκλησία τιμά τη μνήμη της κάθε χρόνο στις 26 Ιουλίου. Προς τιμήν της γίνονται πολλά πανηγύρια σε χωριά της Φθιώτιδας όπως σε: Αγία Παρασκευή Λαμίας, Αργύρια, Αγία Παρασκευή Λοκρίδας, Γαρδίκι, Γουλέμι, Δομοκό, Κάτω Τιθορέα, Καστανία, Κομποτάδες, Κουμαρίτσι, Λιμογάρδι, Μαυρίλλο, Μεξιάτες, Μεσαία Κάννη, Μερκάδα, Μοσχοχώρι, Παύλιανη, Πλατύστομο, Πιτσιωτά, Ροβολiάρι, Σπερχειάδα και στο Νεοχώρι Υπάτης, όπου το πανηγύρι ξεκινά πάντοτε με τον τοπικό «Κλειστό» χορό [97] [98].

Της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος

Οι χριστιανοί γιορτάζουν τη Μεταμόρφωση του Χριστού στο Όρος Θαβώρ, που έγινε 40 ημέρες πριν το Πάσχα με αλλαγή της μορφής του. Σύμφωνα με τη θρησκευτική παράδοση, εμφανίστηκε με θεϊκό φως μπροστά στους μαθητές του. Η γιορτή μεταφέρθηκε το καλοκαίρι και γιορτάζεται στις 6 Αυγούστου, γιατί αλλιώς θα συνέπιπτε με τη Μεγάλη Σαρακοστή προ του Πάσχα [90].

Πολλές είναι οι εορταστικές εκδηλώσεις που γίνονται στη Φθιώτιδα όπως η εμποροπανήγυρης στην Αταλάντη που πραγματοποιείται από τις 6 έως τις 13 Αυγούστου κάθε χρόνο. Είναι ένα από τα πιο παλιά έθιμα της περιοχής που ξεκίνησε μετά το 1864 [88]. Επίσης, συναντώνται πολλά θρησκευτικά πανηγύρια σε πολλά χωριά της Φθιώτιδας, όπως σε Γοργοπόταμο, Λογγίτσι, Λυχνό, Τυμψηστό, Περιβόλι και Πλάτανο του Δήμου Μακρακώμης, Μόδι του Δήμου Αμφίκλειας - Ελάτειας και στις Ιερές Μονές Αγάθωνος και Καμένων Βούρλων [97] [98].

«Ο Τρανός Χορός της Αγάπης»

Ο «Τρανός Χορός της Αγάπης» αποτελεί λαογραφική αναβίωση του πασχαλιάτικου τελετουργικού χορού. Σκοπός του είναι να αποτελέσει αίτια συνάντησης και να περάσει μηνύματα αδελφότητας, μονοιάσματος και ισότητας ανάμεσα στους κατοίκους των εννέα χωριών που συμμετέχουν σε αυτό το έθιμο. Η αναπαράσταση του εθίμου, αν και είναι πασχαλινό, μεταφέρεται κατά τις πρώτες μέρες του Αυγούστου, γιατί εκείνη τη χρονική περίοδο στα χωριά της Δυτικής Φθιώτιδας συγκεντρώνονται πολλοί επισκέπτες που επιστρέφουν στον τόπο καταγωγής τους και είναι ευκαιρία να βρεθούν όλοι μαζί. Πραγματικά, κατά τον εορτασμό φαίνεται σαν να ενώνονται τα πανηγύρια από τα 9 αυτά χωριά. Ο τρόπος διεξαγωγής της πολιτιστικής αυτής εκδήλωσης είναι διαφορετικός κάθε χρόνο και γίνεται με σειρά σε ένα από τα εννέα χωριά του Ινάχου, τα οποία είναι: η Ανατολή, τα Αργύρια, το Δίλοφο, η Άνω Καλλιθέα, η Κολοκυθιά, το Κυριακοχώρι, τα Μάρμαρα, το Νικολίτσι και τα Περιβόλια του Δήμου Μακρακώμης [37].

Η Κοίμηση της Θεοτόκου

Η Κοίμηση της Θεοτόκου, «Εκείνης που τίκτει Θεό», στις 15 Αυγούστου, είναι η μεγαλύτερη γιορτή του καλοκαιριού και ονομάζεται «καλοκαιρινό Πάσχα» [90]. Στη χάρη της Παναγίας γίνονται τα πιο πολλά θρησκευτικά πανηγύρια. Γιορτάζουν τα χωριά: Άγιος Γεώργιος Τυμψηστού, Ανατολή, Άνω Καλλιθέα, Αρκίτσα, Γαρδίκι, Δαμάστα, Δάφνη, Κολοκυθιά, Κωσταλέξι, Μαρτίνο, Μεσοχώρι, Μοσχοκαρυά, Νεράιδα, Νεοχώρι Τυμψηστού, Νικολίτσι, Παλαιοβράχα, Παλαιοκάστρο, Περίβλεπτο, Πουγκάκια, Ροδωνιά, Τιθορέα [97] [98].

Απόδοση Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Η Απόδοση Κοιμήσεως της Θεοτόκου τιμάται εννέα ημέρες μετά την Κοίμηση της Θεοτόκου στις 23 Αυγούστου. Αρκετά είναι τα θρησκευτικά πανηγύρια σε χωριά της Φθιώτιδας όπως είναι: ο Πύργος Υπάτης, οι Άνω Βαρδάτες, τα Μάρμαρα και ο Άγιος Κωνσταντίνος [97] [98].

Ο Αποκεφαλισμός του Ιωάννου του Προδρόμου

Ο Αποκεφαλισμός του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου εορτάζεται κάθε χρόνο στις 29 Αυγούστου και είναι ημέρα νηστείας. Η λαϊκή παράδοση θέλει να μην τρώγονται κόκκινα φρούτα, λαχανικά και κρασί που συμβολίζουν το αίμα του Αγίου Ιωάννη που λέγεται και «Νηστευτής» ή «Νηστικάρης» ή «Ριγολόγος» ή «Θερμολόγος»[90]. Χωριά που γιορτάζουν τη συγκεκριμένη ημέρα είναι: οι Ράχες (παραλία Ραχών), η Λαδικού, οι Μεξιάτες, η Τσούκα, η Κυρτώνη και η Πτελέα [97] [98].

9.4.3 Γιορτές του Φθινοπώρου και του Χειμώνα

Τα γενέθλια της Θεοτόκου

Τα γενέθλια της Θεοτόκου γιορτάζονται κάθε χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου [90]. Θρησκευτικά πανηγύρια συναντάμε σε αρκετά μέρη της Φθιώτιδας όπως: στο Ελευθεροχώρι, στο Δέλφινο (Γοργοποτάμου), στα Κανάλια (Σπερχειάδας), στο Παλαιόκαστρο (Τυμφρηστού), στο Περιστέρι (Υπάτης), καθώς και στα Μοναστήρια της Αντίνιτσας της Δαμάστας και του Δαδίου - Γαυριώτισσας [97] [98].

«Ιωνικά» Λαμίας Ημέρα εθνικής μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας

Από το 1998 η Βουλή των Ελλήνων έχει ορίσει την 14 Σεπτεμβρίου ως «ημέρας εθνικής μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από το Τουρκικό Κράτος» [99]. Κάθε χρόνο στη Νέα Μαγνησία Λαμίας διοργανώνονται τα «Ιωνικά» που είναι εκδηλώσεις μνήμης και τιμής στους νεκρούς της Μικρασιατικής Καταστροφής και στους πρόσφυγές της. Στη διοργάνωση των εκδηλώσεων συμμετέχουν: Ο Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Νέας Μαγνησίας Λαμίας, το Ενοριακό Κέντρο του Ιερού Ναού Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Νέας Μαγνησίας Λαμίας, η Ένωση Ποντίων Φθιώτιδας και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του 5^{ου} Δημοτικού Σχολείου Νέας Μαγνησίας.

Του Αγίου Δημητρίου

Η μνήμη του Αγίου Δημητρίου γιορτάζεται στις 26 Οκτωβρίου κάθε χρόνο. Είναι σημαντική ημέρα για τους γεωργούς, καθώς ο Άγιος θεωρείται ότι προστατεύει τα χωράφια από ξηρασία, καθώς φέρνει βροχή και βοηθάει στην καλή σπορά. Αλλά και για τους κτηνοτρόφους είναι σημαντική ημέρα, γιατί μετακινούνται από τα ορεινά προς τα πεδινά, για να διαβιώσουν σε πιο ήπιες καιρικές συνθήκες, μέχρι περίπου την Εορτή του Αγίου Γεωργίου που θα γυρίσουν και πάλι στα ορεινά [89] [90].

Τα Εισόδια της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου

Στην Αμφίκλεια Φθιώτιδας τα Εισόδια της Θεοτόκου είναι η μεγάλη τοπική γιορτή της Πολιούχου Παναγίας της Μεσοσπορίτισσας. Αυτή την εποχή στην Αμφίκλεια διακόπτουν τις γεωργικές εργασίες και χαρακτηριστικά λένε για το σιτάρι: «το μισόφαγα, το μισόσπειρα, το μισοέχω στην κοφνίδα» [100]. Αυτή την περίοδο πραγματοποιείται η καθιερωμένη «Έκθεση ψωμιού και Αρτοσκευασμάτων» του Λαογραφικού - Χορευτικού Συλλόγου Αμφίκλειας «Η Δαδιώτικη Εστία». Μια έκθεση που ξεκίνησε το 1984 και επαναλαμβάνεται κάθε δυο χρόνια στις 21 Νοεμβρίου και για τρεις ημέρες. Με αφορμή αυτή την έκθεση έχει δημιουργηθεί στην Αμφίκλεια το «Μουσείο Άρτου» με την επιστημονική υποστήριξη του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών [101].

Το έθιμο του «Χόνδρου» στην Αμφίκλεια

Στην Αμφίκλεια στις 5 Δεκεμβρίου, παραμονή της γιορτής του Αγίου Νικολάου, αναβιώνει το έθιμο του «Χόνδρου», που είναι σιτάρι βρασμένο με ζάχαρη και κανέλα. Η παρασκευή του σταριού γίνεται σε μεγάλα καζάνια στην πλατεία και μετά μοιράζεται στους παρευρισκόμενους. Το έθιμο

αυτό σηματοδοτούσε το πέρας της σποράς του σιταριού και των υπολοίπων δημητριακών και αποτελούσε ευκαιρία για γλέντι και συναναστροφή των κατοίκων της περιοχής [101].

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί ένας φιλικός και εύχρηστος ιστότοπος για τους χρηστές του, όπου θα βρίσκουν στοιχεία για τη Λαογραφία της Φθιώτιδας. Παράλληλα, στη διπλωματική εργασία αποτυπώνονται όλα τα βήματα για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός ιστοτόπου με τη χρήση του Συστήματος Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) ανοιχτού κώδικα WordPress, την επιλογή ονόματος χώρου (domain name) και της υπηρεσίας φιλοξενίας (hosting provider). Παρουσιάζεται η πορεία εγκατάστασης τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο διακομιστή (webserver) και, επίσης, προτείνονται κάποιες λύσεις για την βελτίωση της ασφάλειας ενός ιστοτόπου.

Απώτερος στόχος της εργασίας ήταν να αποτυπωθούν κάποια στοιχεία της Λαογραφίας της Φθιώτιδας που παρουσιάζουν σημαντικό ενδιαφέρον, όπως χοροί, τραγούδια (για παράδειγμα ιστορικά και κλέφτικα), τελετουργικά και λαϊκά δρώμενα.

Η Φθιώτιδα από την αρχαιότητα έως και τις μέρες μας αποτελεί σημείο πολιτισμικής συνένωσης και επικοινωνίας. Κοινός τόπος είναι ότι ήταν γεωγραφικό σημείο υποδοχής για πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Ρωμυλία. Όλα αυτά τα στοιχεία συντέλεσαν στη δημιουργία της τοπικής Λαογραφίας. Πραγματικά, αυτή η πολυμορφία και η διαχρονικότητα του λαογραφικού υλικού αναδεικνύει τη σημασία της περιοχής στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

Ελπίζω η πρόταση της εργασίας αυτής για χρήση ενός διαδικτυακού ιστοτόπου για την ανάδειξη στοιχείων της τοπικής Λαογραφίας να συνεχίσει να ενδιαφέρει τους μελλοντικούς ερευνητές, προκειμένου να χρησιμοποιούνται όλο και πιο πολλά εργαλεία των Τ.Π.Ε. στην προσπάθεια διάδοσης του λαϊκού μας πολιτισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] M. McDunnigan, «The Difference Between Dynamic & Static Web Pages,» [Ηλεκτρονικό]. Available: <http://smallbusiness.chron.com/difference-between-dynamic-static-pages-69951.html>. [Πρόσβαση 25 9 2020].
- [2] <http://www.edupointbd.com/type-of-websites-static-dynamic/> [Πρόσβαση 12 9 2020].
- [3] R. Nixon, Learning PHP, MySQL & JavaScript With jQuery, CSS & HTML5, 5th Edition επιμ., O'Reilly Media, 2018.
- [4] <https://www.w3schools.com/> [Πρόσβαση 12 9 2020].
- [5] A. Mirdha, A. Jain and K. Shah, «Comparative analysis of open source content management systems. In Computational intelligence and computing research (iccic),» σε 2014 IEEE international conference, 2014.
- [6] Bob Boiko, Content Management Bible, 2nd Edition επιμ., Wiley 2005.
- [7] https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/2702/1/02_chapter_1.pdf [Πρόσβαση 12 9 2020].
- [8] S. McKeever, «Understanding Web Content Management Systems: Evolution, Lifecycle and Market,» Industrial Management and Data Systems, τόμ. 103, αρ. 9, pp. 686-688, 2003.
- [9] J. Robertson, «So, what is a CMS? » [Ηλεκτρονικό]. Available: https://www.steptwo.com.au/papers/kmc_what/ [Πρόσβαση 15 9 2020].
- [10] S. Tyagi, S.D.Sawarkar, and P. Lokhande, «A Critical Analysis Study into the Use of Enterprise Content Management System», International Conference and Workshop on Emerging Trends in Technology, 2012.
- [11] www.wordpress.org [Πρόσβαση 15 9 2020].
- [12] www.drupal.org [Πρόσβαση 15 9 2020].
- [13] S.P.Vaidya, V. J. Kadam, S. S.Dabhade, Pooja V. Dange, and R. B. Gofankar, « How to Choose a Website Content Management System», *National Conference On Emerging Trends In Academic Library, On 18th – 19th January 2013*, 2013.
- [14] <http://www.cms.co.uk/> [Πρόσβαση 15 9 2020].
- [15] www.joomla.org [Πρόσβαση 15 9 2020].
- [16] «CMS Comparison – WordPress vs Drupal vs Joomla,» [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://bloggingtips.com/cms-comparison-wordpress-vs-drupal-vs-joomla/> . [Πρόσβαση 20 9 2020].
- [17] J.-M. Martinez - Caro, A.-J. Aledo -Hernandez, A. Guillen-Perez, R. Sanchez-Iborra and M.-D. Cano, «A Comparative Study of Web Content Management Systems», Information 27/9/2018, doi:10.3390/info9020027, [Ηλεκτρονικό]. Available: https://pdfs.semanticscholar.org/f097/7bd89eed67e631f83eacda3a546ecc2b6c8b.pdf?_ga=2.218859097.1767364762.1609950257-1040713628.1609950257 . [Πρόσβαση 22 9 2020].
- [18] «The History of WordPress» from 2003 – 2019 (with Screenshots), [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://www.wpbeginner.com/news/the-history-of-wordpress/> . [Πρόσβαση 25 9 2020].
- [19] WordPress 24-Hour Trainer Third Edition, George Plumley, John Wiley & Sons, Inc, 2015
- [20] https://codex.wordpress.org/Database_Description
- [21] K. M. Habib, «Wordpress- A convenient content-management system» (CMS), Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, 2018 [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://core.ac.uk/download/pdf/161430085.pdf>
- [22] <http://www.futurevisioncomputers.com/computer-courses-surat/php-training-center-surat/>
- [23] «WordPress.com vs WordPress.org – Which is Better?» [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://www.wpbeginner.com/beginners-guide/self-hosted-wordpress-org-vs-free-wordpress-com-infograph/> . [Πρόσβαση 27 9 2020].
- [24] www.apachefriends.org [Πρόσβαση 28 9 2020].
- [25] S. Mc Harry, *How To Build A WordPress Website On Your Own Domain, From Scratch, Even If You Are A Complete Beginner*, 2013.

- [26] B. Williams, D. Damstra and H. Stern, *Professional WordPress design and development*, 3rd Edition επιμ., John Wiley & Sons, 2015.
- [27] N. Staib, *Step by Step Guide on WP for Beginners*, 2017.
- [28] WordPress ALL-IN-ONE 4th Edition, Lisa Sabin-Wilson, John Wiley & Sons, 2019
- [29] www.sslforfree.com
- [30] <https://www.wpbeginner.com/wp-tutorials/how-to-change-the-wordpress-database-prefix-to-improve-security/>
- [31] Π. Μπάρκας, «Τα Λαογραφικά», πανεπιστημιακό εγχειρίδιο, Πανεπιστήμιο Τιράνων. [Ηλεκτρονικό]. Available: <http://www.tmimaelinikon.com/ta%20laografika.pdf> [Πρόσβαση 18 10 2020].
- [32] Ν. Γ. Πολίτης, «Λαογραφία», Λαογραφία, Τόμος 1, 1909, σελ. 7
- [33] Α. Κυριακίδου – Νέστορος, Λαογραφία: *Η ουσία και η μέθοδος, Λαογραφικά Μελετήματα*, Αθήνα: Ολκός, 1975
- [34] Μ. Μερακλής, *Ελληνική Λαογραφία: Κοινωνική συγκρότηση, Ήθη και έθιμα, Λαϊκή τέχνη*, Αθήνα, 2011, Καρδαμίτσας, σελ.13
- [35] Ο. Κασσαβέτη, Digital Humanities και διαδίκτυο: Η ανάδυση της ψηφιακής παράδοσης 13 Μαρτίου, 2017, Medianalysisgr. [Ηλεκτρονικό] Available: <https://medianalysis.net/2017/03/13/psifiakiparadosi/> [Πρόσβαση 12 10 2020].
- [36] Δ. Νάτσιος, *Μετεπαναστατικό Χρονολόγιο της Λαμίας (1833-2013)*, Λαμία: Έκδοση του Δήμου Λαμιέων, 2013 σελ15.
- [37] Ζ. Ξηροτύρης, *Λαϊκά Όργανα και Χοροί της Ρουμελης*, Αθήνα 1992
- [38] <https://paroutsas.jmc.gr/dances/sterea/1tsamikos.htm> / <https://paroutsas.jmc.gr/dances/> [Πρόσβαση 12 10 2020].
- [39] Γ. Λυκέσας, *Οι Ελληνικοί Χοροί*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 1993
- [40] D. Monro and T. Allen, *Ομήρου Ιλιάς*, Oxford: Oxford, 1920
- [41] Wikipedia Τσάμικος, [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%AC%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82> [Πρόσβαση 21 8 2020].
- [42] <https://www.lamia.gr/el/content/paradosiakoi-horoi> [Πρόσβαση 9 8 2020].
- [43] Μ. Σκόρδος, “Η ρυθμολογική συγκρότηση του νέου Δημοτικού”, Πτυχιακή Εργασία, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, Ανώτατη Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας, ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα, 2012, σελ 18-19. [Ηλεκτρονικό]. Available: https://apotheitrio.lib.uoi.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/544/lpm_000193.pdf?sequence=1 [Πρόσβαση 22 10 2020].
- [44] Θ. Χρυσανογιώργου, “Ο χορός και το τραγούδι μέσα από την λαϊκή παράδοση, στις κοινότητες Πρασιά και Ραντόπουλο Ευρυτανίας”, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, *Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής* 2011, σελ 10. [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://core.ac.uk/download/pdf/132802715.pdf> [Πρόσβαση 22 10 2020].
- [45] Γ. Μπατσικούρα “Ο επτάσημος ρυθμός στην ελληνική δημοτική μουσική”, Πτυχιακή Εργασία, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας, , Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας, Τ.Ε.Ι Ηπείρου, Άρτα, 2011, σελ 9-11, 79. [Ηλεκτρονικό] Available: https://apotheitrio.lib.uoi.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/522/lpm_000157.pdf?sequence=1 [Πρόσβαση 22 8 2020].
- [46] Γ. Νούλας, “Κατασκευή Ηλεκτρονικού οδηγού και βάσης δεδομένων για την διάδοση της μουσικής παράδοσης, Δρόμοι μουσικής παράδοσης” Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Πολυτεχνική σχολή, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2011, σελ 19-20. [Ηλεκτρονικό] Available: <http://hdl.handle.net/10889/4857> [Πρόσβαση 12 7 2020].
- [47] <https://kalamatain.gr/new/ixeres-poia-einai-i-istoria-toy-kalama/> [Πρόσβαση 12 9 2020].
- [48] Στα Τρία, Χορός στην κεντρική ηπειρωτική Ελλάδα. [Ηλεκτρονικό] Available: http://www.dance-pandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=E-6467F&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-6467F&aa=1 [Πρόσβαση 13 7 2020].

- [49] <https://www.epiaspalathon.gr/politismos/topos-kai-xoroi-tou/syrtos-sta-tria/>
- [50] https://arvanitika.blogspot.com/2017/09/blog-post_19.html [Πρόσβαση 13 9 2020].
- [51] Καγκέλι ή Καγγέλι, Χορός στην Ηπειρωτική Ελλάδα, με ρυθμό στην αρχή 7σημο και κατόπιν 2σημο. [Ηλεκτρονικό]Available: http://www.dancepandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=E83275&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-83275&aa=1
- [52] Γ. Φούντζουλας, Μ. Κουτσούμπα, Ε. Νικολάκη, και Β. Τυροβολά, “Μετασχηματισμός και Αρβανίτικη ταυτότητα: Ο Χορός καγκέλι στην Καλλιθέα Βοιωτίας” 50ο Παγκόσμιο Συνέδριο για την Έρευνα του Χορού Αθηνά 5-9 Ιουλίου 2017. [Ηλεκτρονικό]Available: http://2017congressathens.cid-world.org/cloud/project/15178_Mr.%20Georgios%20Fountzoulas/%CE%A6%CE%BF%CF%85%CC%81%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B1%CF%82_CID_2017.pdf [Πρόσβαση 22 9 2020].
- [53] Τ. Παπαναγιώτου, *Ιστορία και μνημεία της Φθιώτιδος*, Αθήνα: Δήμος Λαμιέων 1971, σελ 168-171, 332-333.
- [54] Ν. Μπατσικανή, *Η Πελασγία Φθιώτιδας στην Αρχαιότητα*, Μελέτη 2011 [Ηλεκτρονικό]. Available: http://pelasgia.blogspot.com/2011/02/blog-post_6713.html [Πρόσβαση 22 9 2020].
- [55] Α. Κοτριμανίσης, *Η Πελασγία μέσα στους αιώνες*, Λαμία:2006 σελ 266
- [56] Ζ. Πρωτόπαπα, *Πελασγία, Από την Κρεμαστή Λάρισα μέχρι σήμερα*, Αθήνα: Έκδοση Συνδέσμου Πελασγιωτών Αθήνας-Πειραιά, 1993, σελ 190-192
- [57] Θ.Γεωργιάδης, και Ο. Γεωργιάδη, “ Προφορικές & Αναρτημένες Ανακοινώσεις του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού”, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης [Ηλεκτρονικό]. Available: http://www.phyed.duth.gr/undergraduate/images/files/congress/2007/congr_abs16.pdf [Πρόσβαση 22 8 2020].
- [58] Η. Κυροδήμος “Άπαν’ χορός Πελασγίας” *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας(Ιστορία-Αρχαιολογία-Λαογραφία)*4,5-6 Νοεμβρίου Λαμία2005, Λαμία, 2007, σελ 360-375
- [59] Η. Κυροδήμος “Εθιμα και χοροί Νεομοναστηριωτών Νομού Φθιώτιδας”, *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Φθιωτικής ιστορίας (Ιστορία-Αρχαιολογία-Λαογραφία)*20-21 Σεπτεμβρίου Λαμία 2003, Λαμία, 2005, σελ 184-195,.
- [60] Α. Μόσχος, *Ιστορικές μνήμες της Φθιώτιδας, 1821 ως σήμερα*, Λαμία: Εκδόσεις Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, 2000.
- [61] Σ. Μπέρτι - Παπαδημητρίου, Διπλωματική Εργασία: “Οι Χοροί της Θράκης (Διαχρονική-Συγκριτική Προσέγγιση)” Θεσσαλονίκη, 2013, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Επιστήμων Αθλητισμού Τομέας Ανθρωπιστικών Σπουδών – Ειδικότητα στους Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς. [Ηλεκτρονικό]. Available: <http://ikee.lib.auth.gr/record/133176/files/%CE%A0%CE%A4%CE%A5%CE%A7%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20PDF.pdf> [Πρόσβαση 25 8 2020].
- [62] Wikipedia Σαρακατσάνοι. [Ηλεκτρονικό]. Available: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9> [Πρόσβαση 27 8 2020].
- [63] <http://www.stavraetos.gr/index.php/istorika/xoroi-kai-tragoydia> [Πρόσβαση 3 9 2020].
- [64] <http://sarakatsanoi.blogspot.com/2017/10/z.html> [Πρόσβαση 3 9 2020].
- [65] <http://www.sarakatsani-folk-museum.gr/index.php?page=13> [Πρόσβαση 3 9 2020].
- [66] Κατσάδικος ή Καλτσάδικος, Χορός των Σαρακατσάνων σε μέτρο 2σημο. [Ηλεκτρονικό]. Available: http://dance-pandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=E-F9E06&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-F9E06&aa=1 [Πρόσβαση 4 9 2020].
- [67] Σταυρωτός, Χορός των Σαρακατσάνων. [Ηλεκτρονικό]. Available: http://www.dance-pandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=E-C90F1&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-C90F1&aa=1 [Πρόσβαση 5 9 2020].

- [68] Βάλλισμα , Νεώτερη ονομασία μιμητικών χορών. [Ηλεκτρονικό]. Available: http://www.dance-pandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=E-A3263&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-A3263&aa=1 [Πρόσβαση 5 9 2020].
- [69] <http://www.imfth.gr/content/o-agios-apostolos-erodion-54> [Πρόσβαση 5 9 2020].
- [70] Παντελής Καβακόπουλος, “Κλειστός Μουσική και χορευτική δομή”, *Πρακτικά Α' Συνεδρίου Φθιωτικών Ερευνών Γλώσσα-Ιστορία-Λαογραφία, Λουτρα Υπάτης 27-29 Απριλίου 1990*, Λαμία: Εκδότης Κοινότητα Λουτρών Υπάτης 1993,σελ 277-291.
- [71] Ν.Γ. Πολίτης, *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού* Αθήνα: Εστία 1914, σελ.16-17,31,42,64.
- [72] Γ. Παπαθανασίου, Ελληνικός Πολιτισμός, Τραγούδια για την ίδρυση και την άλωση της Κωνσταντινούπολης. [Ηλεκτρονικό] Available: <http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/mou/ethemelionane.htm>
- [73] Σ. Κάρας, *Ρούμελη Ηχογραφήσεις Σίμωνος Κάρα -1978*, Αθήνα: “Μουσικές του Ελληνισμού” εκδόσεων ΚΕΠΕΜ, 2015
- [74] Π.Ρίζος, *Το Ροβολιάρι* ,Λαμια, 1997
- [75] <https://www.pemptousia.gr/2014/11/tris-kalogeri-kritiki/> [Πρόσβαση 6 9 2020].
- [76] <https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.songs> [Πρόσβαση 6 9 2020].
- [77] Δημήτρης Β. Καρέλη, *Η γη που γεννήθηκε ο Έλληνας - Η ιστορία της Βόρειας Φθιώτιδας και του Δομοκού*, Άγιος Γεώργιος Δομοκού, 2013
- [78] Κωστής Καλαϊτζάκης , "Σημαίνει ο Θεός, ιστορικά τραγούδια από τη μουσική μας παράδοση" Ι. Ναού Παμεγγίστων Ταξιαρχών Μοσχάτου.
- [79] http://vassiladi.blogspot.com/2010/01/blog-post_5716.html [Πρόσβαση 23 9 2020].
- [80] Μ. Ο. Μερλιέ , *Τραγούδια της Ρούμελης*, Αθήνα: Εκδόσεις Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων βιβλίων, Βιβλιοπωλείο Ι.Ν.Σιδέρη,1931,σελ.8.
- [81] Α. Passow, *Δημοτικά Τραγούδια* , Αθήνα: Εκδόσεις Σπανός 1952 .σελ.44-45.
- [82] Κ. Σέττας, *Λαογραφικά της Ρούμελης*, Αθήνα, 1989.
- [83] http://stigmalogou.blogspot.com/2016/05/blog-post_10.html
- [84] Κ. Μπούκας, *Ελληνική Παράδοση*, Λαμία, 2007.
- [85] <https://www.makryrachi.gr/Paradosi.html> [Πρόσβαση 24 9 2020].
- [86] Ν. Σωτηρόπουλος,*Το Δίκαστρο(Ζημιανή)*, Λαμία: Έκδοση Συλλόγου Απανταχού Δικαστριωτών, 2002, σελ 68-71
- [87] Β. Χορμόβας, *Ιστορία της Μακρακώμης*, Μακρακώμη:1990, σελ519-524.
- [88] Μ. Χριστοφόρου, *Η Οπούντια Λοκρίδα και η Αταλάντη, μέρος 3ο*, Αθήνα: Εταιρία Λαογραφικών Ερευνών Αταλάντης,, 1994 σελ195-196.
- [89] Γ. Μέγας, *Ελληνικές Γιορτές και Έθιμα της Λαϊκής Λατρείας*, Αθηνά : Οδυσσέας, 1988.
- [90] Α. Τσοτάκου - Καρβέλη, *Λαογραφικό Ημερολόγιο*, Αθήνα Πατάκη.1985.
- [91] Τ. Ευθυμίου, *Ξορκισμός στη λήθη*, Λαμία: Εκπαιδευτικού - Μορφωτικού Συλλόγου Αγίου Γεωργίου, 2005, σελ274 -277
- [92] Γ.Χατζής , “Ο αρχιγκαμηλιέρης και το δρώμενο της γκαμήλας”, Εφημερίδα των Συντακτών, [Ηλεκτρονικό]. Available: https://www.efsyn.gr/nisides/209086_o-arhigkamilieris-kai-dromeno-tis-gkamilas [Πρόσβαση 2 9 2020].
- [93] https://www.lamia.gr/el/nea_deltia/25-hronia-neomagnisiotikos-gamos [Πρόσβαση 7 9 2020].
- [94] Χ. Ζάλιος, “Προσωπίδες και προσωποπιδοφορία”, Νάουσα: *ΝΙΑΟΥΣΤΑ*, αρ. τχ 142 & 143, 2013
- [95] Π. Σκουρολιάκος, “ Το διονυσιακό Χεί στην Αμφίκλεια”, Αυγή, 21.02.15 [Ηλεκτρονικό]. Available: https://www.avgi.gr/tehnes/131630_dionysiako-hei-stin-amfikleia [Πρόσβαση 8 9 2020].
- [96] <https://dimosmakrakomis.gov.gr/episkeptes/laiki-paradosi> [Πρόσβαση 8 9 2020].

- [97] Κ. Φλώρος, *Η Επαρχία Φθιώτιδας*, Λαμία, 1988
- [98] Τ. Ευθυμίου και Β. Κανέλλος, *Παγκόσμια & Οργανοπαίχτες μιας άλλης εποχής στα χωριά της Δυτικής Φθιώτιδας*, Λαμία, 2010.
- [99] https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=f3efc6d6-a7e1-4c5a-b28d-9b79f8b9e5cc [Πρόσβαση 2 10 2020].
- [100] <https://www.dimos-amfiklias-elatias.gr/content/politismos> [Πρόσβαση 2 10 2020].
- [101] http://www.kentrolaografias.gr/sites/default/files/Apo_to_aleuri_sto_psomi.pdf [Πρόσβαση 2 10 2020].